Zsk I.
878.
2. példa.
(Teljes, csak a két utolsó lev. sérült kissé.)

B. Hist. I. Juris Publ. Acta Publ.
Bibl. Hungarica Sankowich.
C. od. 13.

RMK I. 878.

APPROBATÆ CONSTITUTIONES REGNI TRANSYLVANIÆ ET PARTIUM HUNGARIÆ EIDEM ANNEXARUM,

Ex Articulis ab Anno Milleſimo Quingenteſimo Quadrageſimo, ad præſentem huncuſque Milleſimum Sexcenteſimum Quinquageſimum tertium concluſis, compilatæ;

Ac primùm quidem per Dominos Conſiliarios reviſæ, tandemq; in Generali Dominorum Regnicolarum, ex edicto Celſiſſimi Principis, D.D. GEORGII RAKOCI, Dei gratia Principis Tranſylvaniæ, Partium regni Hungariæ Dñi, & Siculorum Comitis, &c. Dñi eorum Clementiſſimi, in Civitatem Albam Juliam ad diem decimumquintum menſis Januarii Anni præſentis congregatorum, conventu, publicè relectæ, intermixtis etiam Conſtitutionibus ſub eadem Diæta editis.

Samuelis Zéleſy de Boba. 1732.

VARADINI,

Apud ABRAHAMUM KERTESZ SZENCIENSEM.

CIↃ IↃC LIII.

A M. N. MUZEUM KÖNYV. TÁRÁBÓL

Perillris ac Grosus Dnus Michael
Roth Junior munus suum esse volui
In Nagy Vitéz 20 Xbr. 1732

PRÆFATIO ET APPROBATIO
Constitutionum regni nostri Transylvaniæ, & annexarum Partium Hungariæ.

NOS GEORGIUS RAKOCI, DEI GRATIA PRINCEPS TRANSYLVANIÆ, PARTIUM REGNI HUNGARIÆ DOMINUS, ET SICULORUM COMES, &c. Memoriæ commendamus tenore præsentium, significantes quibus expedit universis; Quòd cùm inter præcipua rectè regendi & regnandi requisita, justitiæ trophæum erigere, & Astræam terris revocare haud minimum esse, & hoc nonnisi beneficio legum pro re nata elaboratarum & rectè dispositarum obtinere posse noverimus; solliciti eam ob rem, & à Dominis Regnicolis sollicitati, studio tam utili, & cum primis Principi & Magistratui Christiano competenti, ab ipsis Principatûs nostri auspiciis nonnihil intenti fuimus, in id consiliorum nostrorum vela extendentes, quo pacto justa & necessaria hæc sollicitudo ad Numinis Divini gloriam, & publicam Ditionum nostrarum quietem & emolumentum, optato terminaretur colophone: siquidem minus nos fugiat, rectè dispositas, & bono ac usui communi accommodatas leges instar animæ esse; ut enim hæc corpori virorem & nitorem, imò ipsum esse suppeditat, ita illæ rebuspublicis, & dominantium thronis stabilimen, & robur afferre solent, Principes fidelibus suis reciproco amoris vinculo connectunt, instillantes & ingenerantes cordibus eorum observantiæ mutuæ zelum, in unum corpus coagulant, unde & pacis amœnitatem, & Imperiorum incrementa scaturire, experientia testis est: nec mirum, authore enim DEO natæ, à Mose Protonotario excerptæ, & sub-

sequentibus seculis, secundùm diversas Nationes, Regna & Urbes, per viros ingenio plurimùm valentes acquisita, variata, & moribus hominum applicata progressum sumsêre, quorum altos titulos & nomina clara, siquidem nil nisi extrema mundi periodus delere possit, recensere minus necessarium ducentes, unius Justiniani, magni illius Imperatoris meminisse juvat, qui Arte ac Marte potens, tantum operæ in methodica legum dispositione impendit, ut totum Juris Civilis Syntagma, à nomine ejus hodie Justinianum audiat.

Nec defuit hoc in gente nostra legum studium, ut Decreta Regum antiquorum attestantur, maximè sub Vladislao Rege, collaboratore Magistro Stephano Verbôci (qui authoris Juris Tripartiti nomen illo apud nos labore meruit:) In eundem scopum magni illi Viri Operis Quadripartiti compilatores vigiliis suis collimàrunt; & postmodum Ferdinando I. & Johanne Regibus, de summa rerum infœlici eventu concertantibus gens nostra diu victoriosissima, intestini, & externi belli fluctibus miserandum in modum obruta, & ad incitas redacta, hæc verò patriæ pars, quæ hodie regni Transylvaniæ titulum obtinet, sub peculiari Principatu sibi salutem quærere, non sine furore Martiali coacta, quamvis inter arma sileant leges, nihilominus earum curæ deditissimam se fuisse multis consuetudinibus & Decretis pro re nata ingeniosè adinventis declaravit. Hac autem nostra tempestate Celsissimus etiam Princeps, Dominus Pater & prædecessor noster, excelsi nominis eadem legum componendarum propensione ductus, sancita avitica ex publicis Comitatuum & Civitatum Archivis & Protocolis colligi & erui procuraverat, nisi gravia regnanti negotia, otia ei rei sufficientia subtraxissent, & rebus pacatis triumphanti vitæ fila abrupta fuissent. Consimili etiâ voto & conamine, ante eum laudatissimus Princeps, Gabriel Bethlen, in Anno Millesimo Sexcentesimo decimonono legibus ordinandis manu & consilio admoto, non contemnendum ju-

ridici

ridici processus specimen ediderat, cujus ductus in dicendis juribus & hodie plerumq; observari solet; verùm ut illud necessitate fatali interruptum, ita hoc pro praesenti rerum statu, justo compendiosiùs esse, nec priscorum statutorum succum plenè exhausisse, nec sat distinctà methodo rerum momenta discriminasse videtur: plenius itaq; & distinctius aliquod juris Enchiridion meditati, quo semotà confusionum caligine, & Judicum & litigantium, sed & juris dicendi studiosorum commodo consuleremus, in Comitiis superioris anni (qui nobis obitu Fratris charissimi & nostro, ac nostrùm morbo desperato nonnihil novercatus est:) certum antiquorum & recentium Decretorum ab Anno videlicet Millesimo Quingentesimo Quadragesimo ad hunc praesentem in unum Systema colligendi modum, virtute publicae constitutionis praescripsimus, nominatis ad id idoneis, & jurium ac consuetudinum patriarum peritis Viris, quorum industria laudabili propositum istud eodem ipso anno suum etiam sortitum est finem. Angoribus tandem Deo propitio anni illius superatis, ut primum praesens Millesimus Sexcentesimus quinquagesimustertius affulsit, actutùm ad decimum quintum Januarii mensis, Dominis Regnicolis trium nationũ regni nostri Transylvaniae, & annexarum partium Hungariae, Diaetam anniversariam, in hanc Civitatem nostram Albam Juliam, tractandis rebus publicis, & examini, ac dispositioni collectorum Articulorum indicere, è re esse visum est. Quibus congregatis, & praecedaneis Comitiorum solennitatibus more modoq; consueto peractis, inter catera negotia publica, revisioni collectorum Articulorum opera multa impensa est, ac primum etiam privatim in senatu examinati, & in convenientem ordinem redacti, formam libelli accepère: qui ut elimatior prodiret, iterato Dominorum Consiliariorum examine trutinatus, tandem in consessu etiam Dominorum Regnicolarum publicè lectus & relectus, & ad amussim jurium, rerumq; patriarum recognitus

cognitus, in tales sectiones, non Logico quidem, sed usuali ordine partiri visum est. Primo *etiam cura rerum Ecclesiasticarum disponitur.* Secundo *negotia Principum Statum & Fiscum concernentia pertractantur.* Tertio *Dominos Regnicolas tangentia rerum momenta indigitantur.* Quarto *Causæ forenses in suum ordinem rediguntur.* Quinto *Edictorum publicorum series subjicitur. Quibus ea etiam quæ juxta propositiones nostras, in præsenti hoc Conventu in Articulos concludenda fuerant, ut rerum occasio jubebat, inserere placuit, totumq; opus in forma libelli purè conscriptum, Domini Status & Ordines trium Nationum Regni Transylvaniæ, & annexarum partium Hungariæ nobis obtulêre, demissè supplicantes, cùm ipsi libellum illum publico calculo toties examinatum, jurium suorum & justitiæ administrationi proficuum, & in omnibus clausulis consonum agnovissent, Nos etiam idem & omnia in eo contenta admittere & approbare, eisdemq; & eorum hæredibus ac posteritatibus, pro legibus & consuetudinibus valiturum, authoritate nostra Principali roborare & confirmare dignaremur: Cujus quidem libelli tenor sequitur in hunc modum.*

M. N. MÚZEUM KÖNYV-TÁRA

APPRO-

APPROBATARUM CONSTITVTIONVM REGNI TRANSYLVANIÆ, & PARTIUM HUNGARIÆ EIDEM ANNEXARUM

Prima Pars.

TITULUS PRIMUS.

RELIGIOKRA NEZENDŐ DOLGOKROL.

ARTICULUS I.

IGen helyes és kövétésre mélto cselekedeti volt eleitől fogva ez hazának, hogy a' közönséges jorol akarván *concludálni* Országos Gyűléſekben, mindeneknek előtte az Istennek tiſzteletire nézendő dolgokon kezdették-el elmélkedéſeket. Most-is azért illendőnek itiltetett, hogy minden egyéb világi dolgoknak igazgatáſi előtt azon Isteni tiſzteletről valo végezéſek *præmittál*taſſanak.

ARTICULUS II.

A' Négy *recepta Religiok* az Orſzágnak ezen meg-edgyezet közönséges végezéſei ſzerint, ennekutánna-is *in perpetuum pro receptis* tartaſſanak, boldog emlekezetű eleinknek ditsiretes példájok ſzerint, holott az hazának közönséges meg-maradáſa-is azt kivánnya, haſonloképpen az Orſzág *Conſtitutioi*, és nehány rendben lőtt *unio*k-is. Ezen négy *recepta*, ugymint *Euangelica Reformata*, (*vulgo Calviniana*) *Lutherana ſive Auguſtana*, *Romano-Catholica*, *Unitaria*, *vel Antitrinitaria religio*knak ſzabados *exercitium*ok, *in locis juxta Conſtitutiones regni ſolitis*, ez után-is megengetteſsék

Ex Art. An. 1588. 1595. 1600. 1630. 1629. 1564. 1572. 1584. 1588. 1607.

ARTI-

ARTICULUS. III.

Ex Art. An. 1576 A' Négy *recepta Religio*kon kivûl *in articulis fidei vel religionis*, se *privatus* akar mi rendbéli emberek, se penig gyûlekezetek *innovatiot*, se penig szakadozásokat bé-hozni vagy cselekedni ne méréſzellyenek *ſub pœna notæ infidelitatis.*

1572. 1573. 1579. 1584. 1595. Az Eccleſiai *directio*kban és *ritu*ſokban penig *reforma*lniok, vagy *varia*lniok az Eccleſiáknak eleitől fogva ſzabados volt, mely kereſztyéni ſzabadſág ez után-is el nem rekeſztetik, és tiltatik, de ugy a' mint más kereſztyén országokban, s' ez miénkben-is éltenek, és élnek moſtan-is; tudni-illik, hogy *in minoribus*, és a' mellyek csak az Egyházi rendeket illetik, magok az Egyházi rendek-is *concluda*lhatnak, és *conſtitutio*kat csinálhatnak, de azokat-is kőzönſéges *Generalis* gyûléſekben. Az halgatókkal és kûlſő rendekkel kőz, avagy azokra-is nézendő dolgokban penig, nem kûlőmben, hanem azokkal-is kőz értelemből, ugymint kiki magok *religio*ján lévő fő *Magiſtratu*ſoknak, és *Patronu*ſoknak egyenlő tetſzéſekből.

Ki nem rekeſztetvén mindazáltal az-is, ha mikor, és mibé valakik az Eccleſiáknak épületire nézendő Sz. irás ſzerint valo tetſzéſeket *communica*lni akarják, mely ily moddal engettetik, hogy a' kőzönſéges Egyházi gyûlekezetben tartozzanak *propona*lni, és mind magokat, s' mind penig *opinio*jokat a' kőzönſéges gyûlekezetnek *cenſura*ja alá *ſubmitt*álni, mellyet azok a' Sz. irâſnak ſerpenyőjében igazságoſon meg-fontolván mindé *privatus reſpectu*ſok kivûl, vallâſokon lévő kûlſő fő, és utánna lévő *Magiſtratu*ſokkal, s' *Patronu*ſokkal *communica*lván, ha mind haſznoſnak, s' mind penig ſzükſégeſnek itiltetik, kőzönſéges meg-eggyezet végezéſ-
1573. ből véteſsék *uſu*s ban-is; és ekképpen *in externis ritibus directionek, Eccleſiaſtica* leheſſen a' *reformatio* avagy *variatio* (ſemmiben meg nem illetvén a' hitnek és vallâſnak *fundamentum*iban, s' *articulu*ſi ban valo dolgokat,) ellenben penig a' dolog nem jovaltatván, ſem *accepta*ltatván, affélé *opinio*k *interdictum*ban legyenek, ez meg-irt modon kivûl ſemmi rendek magokat affélé dolgokban ne egyelitsék. Egyébiránt ha hol, és kik, s' akar minémű rendbéli emberek felől ollyan dolog hallattatnék; azon Vármegyeknek, vagy Székeknek tiſztei azon *religio*n lévő Pûſpőkők, *Vicariu*ſok, Eſpereſtek, Dékánok, a' kiknek tudni-illik *inſpectio*jok alatt az ollyan emberck *reſide*álnának, egymâſt tudoſitván *conflua*llyanak mind két rendből állo értelmes, elégſé-

ges ſzá-

ges számu emberekkel *certificál*ván a' vádoltatott személyeket-is, akar Egyházi, s' akar kűlső rendek legyenek, és a' dolgot szorgalmatoson *examinál*lyák-meg, s' ha *comperi*altatik igaznak lenni a' meg-irt tilalmas dolgokbol lőtt vádoltatások, elsőben meg-intetteſſenek szorgalmatoson, és ha mindgyárt *deſiſtál*nak, s' magokot az intésnek engedelmesen *ſubmitál*lyák, meg ne bántaſſanak; ha penig ugyan *contumaciter* abban *perſeverál*nak, annál inkáb a' béli *opinio*kat *praxis*ban vennék, vagy valamely Eccleſiában *privata authoritate* a' kőzönséges meg-edgyezés kivűl *introducál*nák, *citati per Directorem*, ha *Seculares* emberek lésznek, *immediatè*, ha Egyházi rendek, *degradál*taſſanak elsőben, és azok-is a' szerint *citál*tatván, mind két rendbéliek, *comperta rei veritate*, *legitimoq; juris proceſſu in talibus obſervari ſolito*, *in notam perpetuæ infidelitatis incurrál*lyanak, *id eſt*, *amiſſionem omnium bonorum ipſos ſolos præcisè concernentium*, *caput tamen redemptibiliter*. Ha kik penig efféle dologért *convincál*tatot emberekneк 1573.
párt tartoi találkoznának tudva, *rei veritate comperta* ezen mod és *proceſſus* szerint *convincál*tatván hasonlo *pœna*ban *incurrál*lyanak, *interim* a' *convictu*sok *perſeverál*ván azon vétekben, *binaria gratia* életeknek-is ne adaſsék. Ide nem értvén az Oláh vagy Görögők *ſectá*ján lévőket, kik *pro tempore* szenvettetnek, *usq; beneplacitum Principum & Regnicolarum*.

ARTICULUS IV.

A' *Judaiſmus*, a' mint régi időktől fogva, nem hogy a' négy *recepta religio*k kőzzé számláltatott volna, de sőt *publicis regni conſtitutionibus ſub animadverſione ac ſeverâ pœnâ interdicál*tatott, s' annak idejében a' kik vakmerőképpen azon tévelygésben találtattanak, a' *conſtitutio*k szerint meg-is bűntettettek, ez után-is *in perpetuum* mint azoknak bűntetések, ugy a' következendőknek-is *vigore eorundem Articulorum*, *ac etiam præſentium* végeztetik, *ſub eadem pœna proceſſuq; in Articulis expreſſo*, melyről bőveb irás találtatik annak *ſerie*sében.

ARTICULUS V.

A' *Jeſuita* szerzetbélieken kivűl, egyéb rendbéli Papokat vagy Barátokat, Magyar nemzetből állokat, avagy ha más nemzetből állók lennének-is, a' Fejedelmek hirével és nem titkon jővén-bé, a' Fejedelmek hűségére, és ország javára, szabadságára, az ő Egyházi rendekben szokot *juramentum*oknak *formá*jok szerint kőteleseket tarthaſsanak, magoknak a' háza fiai edgyet ed-

gyet házoknál, és a' szokot helyeken valo megyékben és templomokban-is, valahol *usq; ad annũ 1649 exercitium*ok volt; ez után-is azõ *modalitas*sal *observ*áltassék. Hasonlóképpẽ a' mely derekas templomok a' *Romano-Catholicus*oknak az elõtti végezések szerint-is meg-hagyattattanak, most-is meg-hagyattatnak, nevezet szerint a' *Kolos-Monostori*, *Udvarhelyi*, *Somlyai* templomok; a' Claustromok, és *Collegium*ok, noha még *in anno 1610 interdu*áltattak, és a' Fejedelmek-is kõteleségeknek sérelme nélkûl meg nẽ szabadithatnák az Országnak *consensusa* kivûl; mindazáltal most, *consentientibus Statibus regni* a' két Claustromok, ugymint a' *Csiki* és *Mikházi*, azokhoz eleitõl fogva tartozo *Parochialis* helyekkel (valamelyeket *contra Constitutiones regni* nem *applic*áltanak, vagy *Fiscus*nak, akar penig valamely *Privata persona*nak *præjudicium*jával nem *apprehend*áltak) helyben hagyatnak; a' Tõvisi templomhoz valo *prætensi*joknak, ha mi lehetett volna-is, (noha eddig-is *usus*ában nem voltanak, a' *Constitutiok* penig effélékre mutatnak) a' *Catholicus*ok-is *renuncia*ltanak.

ARTICULUS VI.

Ex Art. An. 1608. KOlosvár városában az *Orthodoxa Euangelica religion* lévõ Papoknak bé-vitetések, *etiam publico statuto* végeztetet, mely mostan-is *confirma*ltatik, és azon *reformata Euangelica religion* lévõknek *inter cætera* Kolosváratt az O Várban lévõ puszta templom *confer*áltatik *in anno 1612* arrol *emana*ltatott *Donatio*joknak *conditio*i szerint, mely az Országtol-is *confirma*ltatott; Annakutánna penig ugyan azon Kolosvári Farkas uczai templum-
1622. is hozzá valo *Collegium* helyével, és minden *pertinentia*jával *pro-*
1638. *ventu*ival; és a' Dési Öreg puszta templomnak-is meg-épitése, azon *religion* lévõknek birálára engettetet, mellyek mostan-is helyben hagyattatnak, és *confirma*ltatnak.

ARTICULUS VII.

A' Kûlömbözõ *religion* lévõ helyekben, a' hol csak egy volt a' templom, a' régi végezések szerint, a' *major pars*nak *per*
Ex Art. Commissarios mindenik *recepta religio*kbol *æquè idoneos*, *ad id de-*
An. 1615. *putatos* szokot igazitásban vétetni, és a' mellyik *religion* lévõk tõb
1630. számuakon találtatnak lenni, azoknak adattatni a' templom; közönségesen penig a' tõb *religio*kon lévõknek, mind számok, mind a' közös templomnak *proportio*jok szerint, el-limitált más templomot épittetni; Mostan-is annak okáért az eddig lõt igazitálok

zitások helyben hagyattatván, jövendő időkre-is a' hol ollyan hely találtatik, azon mod végeztetik *observa*ltatásra, ha mellyik rész *reluctal*na, vagy a' *Commissarius*oktol *præfig*álando *terminus*ra része szerint, az épitést nem *continuál*ná, *admone*áltatván a' Tisztektől, ha ugyan *contumaciter prætermitt*álnák, *toties quoties*, a' Tisztek *flor. 200 exsequa*llyanak rajtok, melynek két része azon helybéli Ecclesiához *converi*áltassék, harmada penig az *Executor*oké légyen.

ARTICULUS. VIII.

VEgeztetet hogy senki alatta lévő kőséget, jobbágyokat, házok-népét, se semminémű rendeket, erőszak, avagy akar minémű büntetésnek-is fenyitékje alat maga *religio*jára ne kénszeritse, se penig a' földes Ur, más *religion* lévén, a' Falunak vagy Városnak templomát el ne foglallya, más *religion* lévő Papokat reájok ne vigyen, se *impon*állyon, maga vallásán lévő Papokkal semminémű alkalmatosságokban való Egyházi szolgálatokat ne *celebra*ltassón, *sub pœna flor. 200.* *Ex Art. An. 1591.*

ARTICULUS IX.

A' Négy *recepta religion* lévők közzül a' fellyül meg-nevezett *Reformata Evangelica, Lutherana*, vagy *Augustana*, *Unitaria*, vagy *Antitrinitaria religion* lévőknek tulajdon Püspökjök magok vallásán lévők legyenek, a' *Catholicus*oknak, vagy Pápistáknak penig *Vicarius*ok, kik az ő *religio*jok és *inspectio*jok alatt az Egyházi rendekre vigyázzanak, mindazonáltal az eleitől fogván *observa*ltatott *usus* szerint, a' kik a' Püspökségre, vagy *Vicarius*ságra választatnak, az ő közönséges Egyházi gyülekezeteknek tetszéséből és végezéséből, azok a' Fejedelmektől *confirma*ltassanak, (*non obstantibus tamen regni legibus ac usu roboratis consuetudinibus*,) mellyek szerint mind a' Püspökök, Esperestek a' *Visitatiok* állapottyában *proceda*llyanak, kiki a' maga *inspectio*ja alá bizattatot, és ez ideig *observa*ltatot *usus* szerint.

ARTICULUS. X.

AZ Ecclesiai jövedelmek, *parochialis* régi örökségek, azokról iratot végezések szerint, a' mellyek voltanak és meg-hagyattattanak, ez után-is helyben hagyattattassának, ha mellyek penig *contra jura regni præjudicium*, *Fisci, juris Regii, vel legitimorum hæredum* lőttenek, vagy ez után-is lennének, mind azok

*invalidál*taſſanak, és Egyházhoz vagy valamely Eccleſiához ſemminémű *immobile bonum*ok, a' régi *Parochialis* órökſégeken kivűl, ne *applicál*taſſanak, ſőt ha mik volnának ollyanok *adimál*taſſanak, *obſerval*tatván ezen dologrol az *Eccleſiaſticum bonum*ok felől irot *conſtitutio*k-is.

ARTICULUS XI.

A' *Catholicus* Papoknak Koloſvárrá, mivel többire hoſtáttyokban laknak, és Városokban-is *promiſcuè* azon *religion* lévők közzűl vadnak, betegeknek (kik ſulyos nyavalyákban vadnak, *juxta Articulum anni 1607.*) látogatáſára, gyontatáſára, kereſztteléſre, halottaknak ki-kéſéréſére, bé-menniek ſzabados légyen; ezeken kivűl valo ſemmi *ceremonia*kot ne *peragál*haſſanak, mellyeket el-végezvén, iſmet helyekre *recedál*lyanak. Egyéb helyekben-is penig *exceptis Varad, Boros Jenő, & Debrecen* a' meg-irt *caſuſ*okban valo *exercitium*ok *admittál*taſſanak, *obſerval*tatván mindazáltal az 1630 és 1649 eſztendőbéli *Articuluſ*ok, mind haſonlo, s' mind egyéb *exercitium*ok dolgából.

ARTICULUS XII.

A' Vaſárnapi vagy hetedſzakai innepek, (ugymint Iſtentől rendeltetet hetedik napok, mellyek akkori időben ſzombatoknak neveztettenek, és mely helyet az Uj *Teſtamentum*ban már Vaſárnapok tartatnak a' kereſztyéni Eccleſiákban,) megſzenteltteſſenek, és illetteſſenek; haſonlóképpen az Eccleſiában bé vétetet három nevezetes innep napok-is meg-tartaſſanak, és azokban valo Iſteni ſzolgálatokkal illetteſſenek.

TITVLVS SECVNDVS.

A' JESUITAI SZERZETNEK KIrekeſztésének Modgyárol és Okárol.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1579. A' Jeſuitai ſzerzetnek állapottyárol eleitől fogván az Országnak ſok rendbéli *conſtitutioi* voltanak, s' igen változo karban-is forgot állapottyok: mert néha magok viſeléſek *circumſcribál*tatot, és *Schola*ban valo tanitáſon kivűl, minden egyéb *exercitium*ok tőlők meg-tilalmaztattak. Néha bizonyos, és csak két vagy három helyekre engedtetet bé-menetelekre valo ſzabadſág; de oly *conditio*kkal, hogy az egyéb rendbéli régi tanitóknak

toknak békeséges állapottyoknak meg-bántodására ne légyen, és 1581.
semmi ész-veszésre, egyenetlenségre okot ne adgyanak. 1595.

Néha penig ez Országnak, és hozzá valo birodalomnak min-
den részeiből tellyességgel *exulál*tattanak mind személyekben, 1588.
s' mind penig mindennémű joknak birodalmitol *privál*tattanak
in perpetuum; még Pápista Fejedelmeknek akkori tekéntetes
nagy embereknek idejekben-is.

Ezek után valo időkben penig, a' mint az Ország és Fejedel-
mek kőzönséges végezésekben *recognos*cált *declaratio*jokbol nyil-
ván ki-tetszik, az fen meg-irt *conditio*khoz magokat, nem csak
nem tartván azon Jesuitai szerzetbéliek; sőt Fejedelmek ellen 1607.
valo *practica*lásokban, s' a' haza békességének fel-háboritására, s' 1610.
veszedelmére nézendő dolgokban elegyitvén magokat; ezekre
és több akkor *declara*lt okokra nézve, az Ország Fejedelminek, és
minden *statusi*nak meg-edgyezet tetszésekből, tellyességesen nem
csak joszágoktol *privat*tattanak, de személyekben-is *proscribal*tat-
tanak és *exulál*tattanak *in perpetuum*. Járulván penig ehez mind
a' példák, (holot némely helyeken azon Pápistai *religion* lévő
Fejedelmek, és birodalmok-is, magok károkkal meg-tapasztalt
okokbol, őket nem szenvedik, ahol pedig állapottyok virág-
zik, és nevekedik, azokban a' helyekben-is nagy részént az e-
gyenetlenség, egyéb *religio*knak üldözések, lelki ismereteken valo
uralkodások nevekednek, és a' birodalmok romlásra, pusztulásra,
és csak nem egész *ruina*ra jutottanak,) mind penig egyéb kivált-
képpen valo ujjult nagy okok. Mostan-is annakokáért a' felől-
lők *emanál*tatot régi *constitutioi* az Országnak, azoknak penig
külömbözésére nézve, *signanter Art. Annor. 1588. 1607. 1610.* 1588.
helyekben hagyattatván, ujittatnak és *confirmál*tatnak: a' Jesui- 1607.
tai szerzet penig mostan-is e' hazának minden részeiből, a' fel- 1610.
lyeb meg-irt *articulus*ok tartása szerint ki-rekesztetet, és azoknak
*emana*lásától fogva nem *recipia*ltatot: ezután-is sem titkon sem
nyilván nem *admittá*lando szerzetnek tartassék *in perpetuum*,
mind magok, javok és azoknak *fautori* felől azon *articulus*ok-
ban *specificál*t *pœna* alatt.

TITU-

TITVLVS TERTIVS.

A' JESUITAKNAK KI-REKESZTETEseknek *confirmatio*járol, és azoknak *Fautor*irol.

ARTICULUS I.

A' Jesuitai szerzet ennek-előtte sok időktűl fogva ez hazából *in perpetuum excludá*ltatot és *proscribá*ltatot, minden névei nevezendő joknak birodalmitol-is *privá*ltatot, hasonlóképpen azoknak *Fautor*i-is szabadság adatván minden rendeknek, hogy ha a' végezések ellen bé-jöni mérészelnének, mindenűt *persequá*lhassák, és minden javokban sákmánt vessenek, és soha ez hazában az a' szerzet ne hallattassék, és ne-is *admittá*ltassék semminémű időbé, és semminémű tekintetből, a' mint *signáter* többek kőzőt világosabban vagyon emlekezet azokrol az *1588. 1607. 1610.* esztendőbéli *articulus*okban; mostan-is annakokáért azon *artiuclus*ok *confirma*ltatván ujobban-is végeztetet, hog' a' Jesuitai szerzet, és azon szerzetnek kővetői, a' fellyeb meg-irt mod szerint, *in perpetuum* ki-rekesztessenek, és minden javoktol *privá*ltattaknak tartassanak, és soha semmi időben ez hazában bé ne hivattassanak, vétessenek, se ne bocsáttassanak semmi rendbeli emberektől: mely ellen hogy ha vakmerőképpen bé-jönének, vagy nyilván, vagy titkon, *latita*lnának, *comperta rei veritate*, és nem csak valami *suspicio*ra, vagy *simplex* vádlásra, mint *proscriptus*ok és *notorius*ok, mind Fejedelmektől, s' mind akar-mely rendbéli Tisztviselőktől, kiknek *inspectio*jok alat találtatnak, szabadoson meg-fogattatván, a' végezésekbe *specifica*lt *pœna*val büntettessenek. Hasonlóképpen ha kik az Országnak illyen erős *constitutioi* ellen, vagy titkon, vagy nyilván, affele szerzetbélieknek *vocatiot* adnának a' bé-jövetelre, avagy itben léteket tudva meg nem jelentenék, annál inkáb őket *fove*álnák, azok *citati ad Generalem Diætam, in notam infidelitatis incurr*állyanak.

Ex Art. An. 1588. 1607. 1610.

ARTICULUS II.

SE Fejedelmek, se Urak, Fő és Nemes rendek, se egyebek Jesuitai szerzeten lévő Papokat, Mestereket és Deákokat, sem egyéb rendbéli embereket, kik *re ipsa* abban a' szerzetben voltak, s' vadnak, *etiam de facto*, és csak Katonai vagy egyéb-féle embereknek kőntősőkben *latita*lnak, egyebek, *sub pœna in præcedenti*

cedenti articulo specificatâ, a' Fejedelmek penig magok *Conditio*-joknak, az Ország *Statutum*inak *observa*lására tartozo kötelességek alat, ne tartsanak.

TITVLVS QVARTVS.

JUDAIZANSOK FELÖL.

ARTICULUS. I.

NOha a' *Judaizán*sok felöl az Országnak sok féle végezési voltanak, mellyek szerint dolgok nagy részént *executio*ban-is vétetet, az *1635* és *1638* esztendőbéli *articulus*ok szerint, mellyek mostan-is *in omnibus eorundem continentiis*, *processibus*, *ac Executionibus* helyben hagyattatnak, jövendő időkre-is penig azon *articulus*ok mostani végezések által ujittatnak: ugy hogy ha kik ennek-utánna-is effélék találtatnak, az *1622* esztendőbéli első *articulus*ban irot *processus* szerint, minden ingo és ingatlan javokat magok személyekre nézendőket, fejeket penig *redemptibiliter amitt*állyák; mely *processus* az, hogy a' *Fiscalis Director* által *cita*ltassanak azok *ante Octavam* a' Táblára; ha penig a' rend szerint valo *Octavalis Termin*usok nem *celebra*ltathatnának, a' *Diæta* alat lévő Táblán-is *revide*áltathassék dolgok.

Ex Art. An. 1618 1622. 1635. 1638.

TITVLVS QVINTVS.

PAPOK avagy PRÆDICATORI rendekrol.

ARTICULUS I.

A' Mely helyeken az Egyházi Tanitoknak, dézmájok, *Quarta*jok, avagy egyéb eleitől fogva rend szerint járni szokot jövedelmek volt és vagyon, azt senki tőlök el-venni, és el-tartani ne mérészellye, (hanem ha valamely rend kivül valo *casus*tol kénszeritetvén a' Vármegye, vagy a' Szék az Espereskkel egyenlő értelemből vennék igazitásban, és más karban állatásban,) *alioquin* ha Nemes ember cselekedné, és a' Tisztteknek *admonitio*jára nem *restitu*álná, a' Tisztek *cita*ltassák, és két szék napján *finaliter decid*állyák, s' *comperta rei veritate flor. 100*-ra büntettessenek, és az el-tartot jövedelmet-is *restitu*állyák, minden továb valo *processus*okon és *remedium*okon kivül; ha penig parasztt emberek cselekednék, három forintal büntettessenek, *toties quoties*, ha penig falu cselekedné, *flor. 12*-vel, (ide nem értvén az esz-

Ex Art. An. 1578.

az eſztendőnként ſzokot ſzegődés által hol tőbbűlő, hol keveſſebbűlő fizetéſeket, ſem penig a' *Patronus*oknak ſzabad akarattyoktol (ſüggő *beneficium*okat) hanem csak a' rend ſzerint régtől fogva valo *parochialis proventus*okat.

Az hol penig *vacantia* eſnék, az ollyan jővedelmek-is máſuvá ne *conver*áltaſſanak, ha az Eſpereſtek *ſubſtitu*álnak máſokat addig mig bizonyos Prædikátorok vagy Meſterek rendeltethetnek.

A' kik penig az *Eccleſiaſticum bonum*okat *in proprios uſus converterent*, *vel dilapidarent*, és nem csak bizonyos valami okokbol mint fellyeb irva vagyon akadékoskodnának az Egyházi rendeknek jővedelmek felet, hanem ugyan *abalienal*ni akarnák, és el-foglalnák, az eleitől fogva Eccleſiához birattatot, s' Orſzág *conſtitutioi* ſzerint azoktol nem *abalienál*tatott Eccleſiai *bonum*okat, *requir*áltatván azon helybéli tiſztek az Egyházi rendektől, vagy Eſpereſtektől, azok *admone*állyák, hogy *reſtitu*állya, *alioquin* ha *contumaciter intra quindenam* nem *reſtitu*álná, hiteles *documentum*okat *produc*álván, a' *Fiſcalis Director*oknak kezekhez, az ollyan *Eccleſiaſticum bonum*oknak el-foglaláſárol, a' Tiſztek-
1578. nek *admonitio*járol, és a' *terminus*ra nem *effectu*ált *reſtitutio*rol, abbol kővetkezet kárnak-is *refuſio*jával eggyűt, *comperta rei veritate*, a' *Director vigore præſentis articuli* azon helybéli Tiſztek által, ezer forintot *exequ*áltaſſon, a' *contumax violens* emberen; és az el-foglalt *bonum*okat-is *reſtitu*áltaſſa.

ARTICULUS II.

Ex Art. An. 1607. MInd *Viſitatio*nak idején, s' mind egyébkor az Egyházi rendek a' ſzegényſéget ne *taxá*llyák, *mulctá*llyák, egyébiránt-is az efféle kűlső bűntetéſeknek rendi nem az ő kegyelmek hivatallyát illetvén.

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1609. 1614. A' Kűlőmbőző *religio*kon valo Papok egymás hivatallyában magokat ne elegyitsék, a' *Viſita*láſokban az eddig *obſerv*áltatot *Uſuſt* kővesſék.

A' Székelységen lévő Egyházi rendek, kik magok ſzemé-
1625. lyekre nézendő kűlső joſzágokat és őrőkségeket birnak, azokrol, a' faluval értsenek edgyet, a' kőzőnséges ſzedés, vévés, és egyéb ſzűkséges kőz dolgokbol, de egyébiránt valamig Papi hiva-

hivatalban vadnak, ha szintén megyéjek nintsen-is, egyéb tereh viseléssel ne bántassanak.

ARTICULUS IV.

EDgyik *religion* lévő Pap-is, más *religion* lévő személyeket, sem *copul*álni, sem *divorti*álni, sem Ecclesiai *reconciliatio*ra *admit*tálni ne méreszellye; ha szintén oly időben vallását változtatni akarná-is, mikor más vétkes cselekedeti avagy igyekezeti el-válásra, vagy *copul*áltatásra, vagy Ecclesiai *reconciliatio*ra, nyilván valokká lőttenek; hanem elsőben azon *religion* lévő Egyházi rendek előt (mellyen volt akkor midőn a' dolog indultatot,) *decid*áltassék, és az után ha akarja *religio*ját változtatni szabadságában lészen; *alioquin* valamely Egyházi ember ezek ellen *impingá*lna, *in amissionem honoris & officii incurr*állyon, és *post degradationem*, a' külső *Magistratus* hatalma alá vettetet légyen, és azok előt, *ad instantiam querulantium*, érdemek szerint valo büntetések légyen; sőt azon egy *religion* valo Papok-is magok Ecclesiáján kivül valokat, külömben ne *admitt*állyanak, az fellyeb meg-irt, és egyéb hivatallyokat illető dolgokban, hanem azoknak igasságokat, vagy *Testimonialis* levelekből, vagy bizonyos hiteles *relatio*kbol meg-értsék, bizonyos és a' dolgokat tudo helyekről, idegen és jövevény, s' bizonyos Ecclesia nélkül valo személyeket-is szorgalmatossan meg-visgállyanak. *Ex Art. An.* 1626. 1641.

ARTICULUS V.

HA kik minden igaz ok és mod nélkül *vel per se, vel per alios*, Prædikátort, s' Schola Mestert vernének, vagdalnának, vagy csak meg-kergetnének-is, két vagy három jámbor által meg-bizonyosodván, az ollyanok, *per Comites, vel Sedium Officiales, exclusis omnibus juridicis remediis, mox & de facto* két száz forintal büntettessenek, és azon felyül, lérelmekről *content*áltassanak, a' *mulctalis pœn*ának hasonfele a' Panaszlo-félé, fele az *Executor*oké légyen. *Ex Art. An.* 1615.

Ellenben, ha a' Prædikátorok és Mesterek cselekednék, magok vagy mások által, azok-is hasonlo *pœn*aban *incurr*állyanak, és azon Tisztek *exequ*állyanak, minden azért valo büntetések félelme nélkül; mellyet ha a' Tisztek *prætermitt*álnának, ő rajtok *exequ*áltassék.

TITULUS SEXTUS.

ECCLESIAI SZEMELYEKRŐL.

ARTICULUS I.

A' Prædikátorok és Scholák Meſterei, s' Deákoknak állapotyokrol, annak rendiben vagyon emlekezet bővebben: de azokon kivűl vadnak ollyanok, kik az Eccleſiához valo ſzolgálatnak ſzine és *tituluſa* alat, a' Jobbágyság, avagy hadi *expeditiok* alol akarják magokat *abſtrahál*ni, melly ſemmiképpen meg nem engettetik. Mindazonáltal a' kik valoságos igaſsággal Prædikátori, s' Meſteri hivatalokban, avagy a' Deáki tudománynak tanulásában forgolodnak, azoknak meg-akadékoztatáſok, hábo-
Ex Art. *An.* 1624. rittatáſok hogy ſemmi rendtől ne légyen, az *1624* eſztendőbéli *articulus* ſzerint, *ſub pœna flor.300*, ez után-is *obſerv*altaſsék, illyen *declaratio*val: hogy ha kiknek jobbágybol állo ſzemélyek
1635. csak here modon élnének, és lappanganának Scholákban, vagy egyéb Egyházi rendek kőrnyűl, és csak paláſtul tartanák a' jobbágyságnak, avagy hadi s' egyéb kűlső ſzolgálatnak kerűlésére az Egyházi nevezetet; affélék ellen illyen *proceſſus* tartaſsék: hogy a' *Prætendens inquir*áltaſſon az ollyan ſzin alat lappango Jobbágya vagy Szolgája felől, s' azon *collateralis atteſtatio*kat *produc*állya az Eſpereſt eleiben, kinek *inſpectio*ja alat *latitál*na az ollyan ember, s' az Eſpereſt látván igaſságát a' *Prætendenſ*nek, *committ*állyon mindgyárt annak az helynek Papjának vagy Meſterének, kinek birtoka alat vagyon, meg-adáſa felől, ki hogy ha maga mentſégével akarna élni, tartozzék előtte jároja felelni felőle, avagy *areſtum* alá vetni, és *intra quindenam*, hogy a' *repetitus* ember-is maga mentségére vallathaſſon, engetteſsék *dilatio*, de *ad quindenam* mind két félnek igaſságát *revid*álni tartozzék az Eſpereſt, és *comperi*áltatván a' *Prætendenſ*nek igaſsága, mindgyárt kezében adattaſsék; ha penig vag' az Eſpereſt, vagy a' Papok és Meſterek tennék a' fogyatkozáſt, avagy hogy azzal az itilettel *contentus* nem lenne a' *Prætendens*, egy emberséges Nemes ember, avagy Szolgabiro által az Eſpereſtet *certific*állya abbéli akarattya felől, és bizonyságit, mellyeket *produc*ált volt *report*állya a' Vármegyére avagy Székre, az holott *revide*áltatván, ha *compare*ál-is, ha nem-is az *adverſa pars*, *finaliter pronunci*áltaſsék *ſententia*ja, mellyel aző helybéli kűlső Tiſztek ki-menni és *executiot* tenni tartozzanak; akar hol találtaſsék, ſőt a' *Prætendenſ-*

tendens-is *vigore ejusdem sententiæ extra limites Ecclesiæ* szabadoson meg-foghassa; az Espereſt penig ha *studio prætermitt*állya az kézben adatást, avagy azok nem *obtemper*alnának, kiknek *committ*állya, értésekre adván a' Püspökóknek *severè animadvert*állyanak ellenek.

ARTICULUS II.

NOha az idvességre magánoson semmit sem haszná, sőt sokakban az a' *superstitio* kárhozatos vétkeket nemz, halálokra, vagy holtok utánra halasztván adakozo alamisnálkodásokat; e' világ szerént-is sokszor *præjudicál* véreknek, és igaz *Succesſor*oknak, s' a' *Fiscus*nak-is, hogy némellyek joszágokat, vagy egyéb örökségeket *legál*lyák az Ecclesiákhoz, avagy Egyházi rendeknek, ugy hogy egyről másra, és *in perpetuum* a' szerint az Egyházi rendekre maradgyon. Mely noha ennek előtte-is az Országnak végezése ellen volt, mindazonáltal mostan-is ujobban *pro perpetuo Decreto conclud*áltatot, hogy soha senki egy *privatus* ember-is ingatlan semminémű jokat, Ecclesiákhoz se életében örökösképpen ne adhasson, sem penig *Testamentum*ban ne *legál*hasson: és az ollyan adás, *legál*ás, tellyességgel erőtlen légyen, valamely *Succesſ*oknak, vagy penig a' *Fiscus*nak *præjudic*ál; egyébiránt ingo javaibol kinek kinek szabados *dispensatio*ja vagyon, ha az-is maga *acquisituma*.

Ha mely *Ecclesiastica perſon*áknak Őstől maradot, vagy maga *acquir*ált javai volnának, és *in semine defici*álna, ugy hogy sem senki attyafia, kit *de jure* illethetne nem találtatnék, (sem penig *Legatarius*sa *quoad bona acquisita*) az ollyannak ingatlan javai a' Székelységben a' közeleb valo szomszédoké legyenek, *perennalis æstimatio*ja szerint valo summáját le-tévén a' *Vicinus* az Ecclesia számára. A' Vármegyéken penig azon helynek *Patronus*ira maradgyanak, a' nagyob részt biro *Patronus* le-tévén igazán valo árrat az ot valo Ecclesia számára, *absq; tamen præjudicio Dominorum terrestrium*. A' Városokon penig a' Város Birái ezen modot tartsák. A' *defici*ált Egyházi embernek ingo javai penig, *non existente legatario*, azon helybéli Ecclesia számára maradgyanak. De ha az Egyházi személy Nemesi *prærogativa*val bir, magára és *posteritas*ira, és nem Ecclesiára *devolv*alando joszágokat, vagy örökségeket, azoknak állapottya a' közönséges haza törvényéhez *accommod*altassék.

TITVLVS SEPTIMVS.

VICARIUSSAGROL.

ARTICULUS I.

A' *Vicariuſ*ságról Néhai idvezült Rakoci György Fejedelemtől akkori *Vicariuſ*nak adatot levele ſzerint, hogy tiſztiben el-járhaſſon, és hogy nőtelen Pap-is leheſſen Eſpereſt, ha a' nős Papok-is válaſztyák, végeztetet.

TITVLVS OCTAVUS.

OLAH PAPOKROL.

ARTICULUS I.

NOha az Oláh *Natio* az hazában ſem a' *Statuſ*ok közzé nem ſzámláltatot, ſem Vallásók nem a' *recepta religiok* közzül valo, mindazáltal, *propter regni emolumentum*, miglen *patiál*tatnak, az Oláh Egyházi rendek ehez tartsák magokat.

Ex Art. An. 1579. I. Pűſpőkőt a' Fejedelemtől kérjenek, ollyat, a' kit egyenlő tetſzéſekből az Oláh Papok alkalmatoſnak iſmérnek; kit ha a' Fejedelmek illendőnek itilnek lenni, ugy adgyanak *confirmatiot* reá, mind a' Fejedelmek hűségére, s' mind az Orſzág javára, és egyéb ſzükséges dolgokra nézendő *conditiok* és modok ſzerint.

1593. II. Az Oláh Pűſpőkők, Eſpereſtek, és Papok a' *viſitá*láſnak idején a' külſő Tiſzteknek hivatallyokban magokat ne egyelitsék, a' ſzegénységet ne ſanczoltaſsák, külſő dolgokat ne igazgaſſanak, *executio*kat affélékről ne tegyenek, hanem *viſitá*llyák csak a' magok Papjait, és Deákjait, Beſzerikájokat, Cimteremjeket, Temetőjőket; házaſulando ſzemélyeknek vagy *copulatio*jokat, vagy el-válaſztáſokat, az ő modgyok ſzerint való Egyházi ſzolgálattyokat, Eccleſia kövétéſeket, és több haſonlo csak az ő tiſzteket, és állapottyokat illető dolgokat; azokban-is mindazáltal az Orſzágnak végezéséhez alkalmaztatván magokat; külſő büntetéſekben, birſágláſokban magokat ne egyelitsék.

1626. 1647.

ARTICULUS II.

Ex Art. An. 1600. MAs Orſzágbol ide bé-jövő Oláh Papok tartozzanak magokat az Eſpereſtnek *præſentá*lni, azok viſzont magok vagy Pűſpőkjők által azon Vármegyebéli, Székbéli, avagy közeleb várak-

várakbéli Tiszteknek eleikben vinni *examen*re, kik meg-visgálván, ha oly dolgot tapasztalnak, kötelességek szerint a' Fejedelmeknek hírré tenni.

ARTICULUS III.

FÖldes Uroknak *proprietas*a hogy jövendőre nézve annál inkáb ne *periclitall*yon, az Oláh Papok *annuatim* bizonyos *honorarium*mal, de csak állapottyokhoz és értekekhez illendővel tartozzanak: Kiben ha a' Földes Urnak képtelen kivánsága lenne, a' Vármegyét *requir*álván, *conscientiose limit*allyák-el; ennek nem haszнát, ugy, mint örökösségének rend tartását *ponder*alván. *Ex Art. An.1639.*

Az Oláh Papoknak penig fiai, mihelt meg-házasodnak, avagy külön kenyéren laknak, ha nem Papok, *repet*áltassák a' szerint mint az egyéb Jobbágyokat: sőt ha gyermekek, vagy ha egyéb iránt nőtelen legények-is, akarhol találtassanak Apjok mellet, meg-fogathassák, és kezesség alá vethessék: Apjokon kivül valokat penig *repet*álhassák akarmi idős korokban.

ARTICULUS IV.

A' Mely Oláh Pap igaz ok nélkül *divorti*alna valakit, avagy más valláson valokat *copul*alna, vagy tudva, két feleségű embert, vagy penig el-ragadot, s' nem penig rendesen meg-kért személyeket; vagy ollyanokat, kik az Ország végezési szerint valo uton és modon nem szabadittattak egymás mellé állani, vagy elsőben a' külső büntetést véghez nem vitték, vagy ha kikkel Ecclesiát kellene követtetni, s' el-mulatnák, mind az illyen Papokat ha az Esperestek meg nem büntetnék érdemek szerint, meg-értvén a' Tisztek, *admone*állyák az Esperestet, ha még-is *post habe*álnák, *intra quindenam* meg nem büntetnék, az Esperestek *priva*ltassanak tisztektől; a' Papokra penig a' külső Tisztek láttassanak törvényt, és büntessék magok érdeme, és az Ország végezési szerint, külső büntetéssel *flor. 200.* Az Oláh Püspök penig Papságától-is *priva*llya, ha ugy fogják érdemleni. *Ex Art. An. 1639 1640.* *1646.*

TITULUS NONUS.

AZ OLAHOKROL.

ARTICULUS I.

NOha az Oláh nemzet *propter bonum publicum admit*'áltatot ez hazában, mindazáltal nem vévén eszében állapottyának alatson

alatson voltát, némely Nemes atyánkfiait *impediál*ták, hogy az ő innepeken ne légyen szabad munkálkodni. Végeztetet azért azok ellen, hogy a' Magyar *Nation*ak ne *præscribál*lyanak, és ennek utánna senkit-is a' fellyeb meg-irt okbol meg ne háboritsanak.

TITVLVS DECIMVS.

COLLEGIUM ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1636. A' Néhai nagy emlekezetű Bethlen Gábor Fejedelemtől a' Fejérvári *Collegium* számára, avagy annak épitésére *legál*tatot husz ezer forint summának állapottya-is, több dolgok közöt *controvertál*tatván az *1636* esztendőbéli *disturbium* alat valo *tractatus*ban, annak el-igazitása ugyan akkor *relegál*tatot a' Püspökre, az Ecclesiával edgyüt, mostan-is azon szerint helyben hagyatot az Országnak azon summárol valo *assecuratio*ja-is.

ARTICULUS II.

Ex Art. An. 1622. C*Ollegium*nak leg alkalmatossab hely Colosvárat itiltetet volt az előtti időkben-is, ennek-utánna-is azért az *Euangelicus Orthodoxus* Fejedelmeknek szabados *dispositio*jára hagyattatik, akar a' Colosvári Farkas uczai *Templum* körül *erigál*tassanak *Collegium*ot, vagy derekas *Scholát*, akar penig Fejérvárat, vagy ha mind két helyet akarják-is, azon moddal és jussal akarmellyik helyet, és ahoz valo *proventus*okat, a' mint *1622* esztendőben, *mense Majo* végeztetet.

ARTICULUS III.

MEly igen szükséges és meg-becsülhetetlen haszonra valo dolog légyen penig, hogy nem csak közönséges jo *Scholák*, de ugyan nevezetes *Collegium*ok, ha lehetne többek, de vagy csak egy-is állattassék jo alkalmatossággal hazánkban, azt elégségesképpen minden keresztyén nemzetnek példájából, magunk fogyatkozásával-is ismérjük, holot mind értéktelenség, és egyéb sok alkalmatlanságok-is arra szegény hazánknak lakosit nem igen bocsáttyák, hogy idegen országi *Academia*kban, *Collegium*okban küldhessék és tanittathassák gyermekeket, melyről mint igaz *Pater Patriæ*, Néhai BETHLEN GABOR Fejedelem, istenesen és tanácsoson gondolkodván, kezdette volt plántálni

a' Fejér-

a' Fejérvári *Collegium*ot, azt mind *Professor*okkal, és egyéb tudos emberekkel kezdvén meg-ékesíteni, s' mind penig külső *beneficium*mal (mely nélkül meg semálhatna) meg-erősíteni, illendő jövedelmet mind pénzül, s' mind penig jószágul rendelvén hozzája, (mely *Testamentum*ától Fejedelemnek a' Nemes Ország-is helybé hadta.) *Statu*áltatot annak-okáért hogy azon *Collegium*, vagy azon helyben, vagy Colosvárat, mind külső és belső épületiben, nem csak *continua*ltassék, sőt inkáb *renova*ltassék, a' menyiben Isten a' Fejedelmeknek-is arra valo elégségeket engedi, és a' *Collegium*nak-is *proventusa extend*áltathatik. Mivel penig a' megnevezet méltóságos Fejedelemtől, azok a' *confer*ált *proventus*ok, és jószág, a' végre rendeltettenek, hogy tudos *Professor* emberek, s' azon kivül-is jo Mesterek tartassanak a' *Collegium*ban; annak-okáért haladék nélkül helyre állattassanak a' béli fogyatkozások, és tudos, hasznosson tanito *Professor*ok hozattassanak, és Mesterek-is jok állattassanak a' *Collegium*ban. *Ex Art. An.* 1630. 1631.

És hogy azok-is bátorságossabban mérészellyenek el-jóni az hivatalra, ujobban *præsentium vigore assecura*llyuk mind mostani, s' mind jövendőbéli *Professor*okat, s' Mestereket, a' *Collegium*nak minden tagjait, Püspőköket, keresztyén Fejedelmek után a' *Collegium*nak minden *Inspector*it, hogy az ekkédiglen *manutene*ált jószágokban, és egyéb *legatum*okban *in perpetuum* őket meg-tartyuk, és a' menyiben *Fiscalitas*nak nevezeti alá irattattanak, azt illyen *declaratio*val értyük és tartyuk: hogy ha valamikor a' *Collegium* keze és nevezeti alol annak hasznával és épületivel, valami más alkalmatosb hely *concambia*ltatnék, *communi interessantium consensu*, avagy Istennek hazánkra bocsátot csapásából a' *Collegium* tellyességgel *ruina*ltatnék, és vagy ideig, vagy akar-mint-is a' *Fiscus*, vagy mások kezekre *devenia*lnának azon *bonum*ok, *in tali casu* tartassanak *Fiscalis*oknak, azon modon mint egyéb *Fiscalis*ok, és *perennali jure* ne birattassanak, se ne *confer*áltassanak, *excipia*lván mindazáltal azokat az jószágokat, a' mellyek *donatione mediante* valamely summában *confer*áltattanak a' Fejedelmektől a' *Collegium*hoz, *salvis aliorum juribus permanentibus*.

Szükségesképpen penig meg-kivántatik az-is, hogy azon *Collegium*nak mind külső és belső állapottyára, mind az Ecclesiai *Status*bol, s' mind penig külső rendekből bizonyos fő *Inspector*ok állattassanak, kik az *Orthodoxus* Fejedelmek után vigyázzanak a' *Collegium*nak derekasb állapottyára, kiváltképpen arra, mitsoda

rendel

rendel és haſzonnal *progredi*álnak a' tanitásban, és a' fogyatkozáſokat *animadvert*állyák egyenlő tetſzéſekből, kóztók történhető nagy akadályokat jo igazitásban-is vegyenek, és tudgyák azt-is nitsoda *bonumi* legyenek a' *Collegium*nak, hol és kik által *conſerv*altatnak, és *erog*altatnak, hogy valami modon azok vagy ne *diſsipa*ltaſſanak, vagy *in profanum uſum* ne *convert*áltaſſanak.

APPROBATARUM CONSTITVTIONVM REGNI TRANSYLVANIÆ, & PARTIUM HUNGARIÆ EIDEM ANNEXARUM

Pars Secunda.

TITVLVS PRIMVS.

FEJEDELMEK ES GUBERNATOROK ALLAPATTYAROL.

ARTICULUS I.

NOha ez hazának eleitől fogván valo ſzokáſa ſzerint, a' Fejedelmek válaſztásában a' *Regnicol*aknak *libera electio*ja mind ez ideig meg-tartatot, melyre képeſt a' válaſztando Fejedelmeknek ſzemélyek, és az időnek kivánsága ſzerint ſzoktanak a' Fejedelmeknek *Condition*kat *præſcrib*álni, és azoknak *pro ratione temporis* vagy változtatását, vagy helyben hagyatását az időnek mivolta hordozza magával; mindazonáltal hogy az eddig válaſztot Fejedelmeknek *præſcrib*ált *conditiok* mindeneknél nyilván legyenek, némellyeket azok kózzúl az *Articulus*okban *inſer*álni ſzúkségesnek itéltetet. Leg elsőben-is azért az 1607 eſztendőben *conclud*ált akkori *Articulus*okbol az Néhai RAKOCI SIGMOND Fejedelem *conditioi* maga Fejedelemségére valo *juramentum*ában vadnak *inſer*áltatva: Mellyek igy kóvetkeznek.

EN RAKOCI SIGMOND Erdélynek válaſztot Fejedelme, Magyar Orſzág réſzeinek Ura, a' Székelyeknek Iſpánnya; Eskúſzóm az élő Iſtenre, Atyára, Fiura, és Szent Lélek Iſtenre,

tellyes

tellyes Szent Háromságra, hogy az én meg-mondot birodalmomban lévőket, és ez Országban lévő Nagyságos Urakat, Nemeſſeket, Székelyeket, Keritet Városokat, és Mező Városokat, és *in genere* minden Nemzetségeket, Rendeket, és *Statu*sokat *Religio*jokban, Fejedelemségre valo *libera electio*jokban, *Suffragium*ok és *vox*oknak *pronuntiatio*jokban, ſzabadságokban, törvényekben és *approbata conſuetudo*jokban meg-tartok: Szent András Király *Decretum*át, és Magyar Ország ki-irt *Decretum*át, és előttem valo Fejdelmeknek *Donatio*it, *Inſcriptio*it, *Privilegium*it, *Annuentia*it, *Aſſecuratoria*it, és *Conſenſus*it, *ſalvo jure alieno*, *Articulus*it, az előt valokat, moſtaniakat, és ez után valokat, *in quantum per contrarias conſtitutiones* nem *caſſa*ltattak, *vel in poſterum* nem *caſſa*ltatnak, ereiben tartok, és máſſal-is megtartatok; a' *Decretum* és *Articulus*ok tartáſa ſzerint mindennek ſzemély válogatás nélkül az én tehetségem ſzerint igaz törvényt ſzolgáltatok, és mélto *executio*kat tétetek; ſenkit ſem ſzemélyekben, ſem joſzágokban, ſem marhájokban törvény nélkül meg nem bántok, máſſal ſem bántatok, máſnak ſem engedek bántatni, és ſemmi ujitáſt ez Országnak ſzokáſa és régi ſzabadsága ellen, bé nem hozok; ſőt mindeneket valamit a' ſzegény hazának, és minden benne valoknak közönséges javára, haſznára, és törvény ſzerint valo ſzabadságára mivelhetek, az én eröm ſzerint azon léſzek; Iſten engem ugy ſegillyen.

ARTICULUS II.

BATHORI GABORNAK az Erdélyi Fejedelemségre valo válaſztáſakor iratot *Conditiok*, és ugyan akkori *juramentum*ának formája, mely *in anno 1608* irattatot.

Forma juramenti Principis.

Ex Art. An. 1608.

ENBATHORI GABOR, Erdely Országának válaſztot Fejedelme, Magyar Országnak réſzeinek Ura, és Székelyeknek Iſpánnya, &c. Eskűſzöm az élő Iſtenre, Atyára, Fiura, és Sz. Lélek Iſtenre, tellyes Sz. Háromságra, hogy a' meg-mondot birodalőbā, és Országban lévő Nagyságos Urakat, Nemeſſeket, és Vitézlőket, Székelységet, Keritet és Mező Városokat, és *in genere* minden Nemzetségeket, Rendeket, *Statu*ſokat, a' *recepta religio*jokbā Fejedelemségre valo *libera electio*jokban, *ſuffragium*okban, *vox*oknak *libera pronuntiatio*jokban, ſzabadságokban, törvényekben, és *approbata conſuetudo*jokban meg-tartok; Szent András

Kiraly *Decretum*át, és Magyar Orſágnak ki-irt *Decretum*át, és előtte valo Fejedelmeknek *donatio*it, *inſcriptio*it, *privilegium*it, *annuetia*it, *Aſſecuratoriá*it, és *Conſenſus*it, és ez moſtani Etsedben küldöt végezet *Articulus*okat, *ſalvo jure alieno*, *Articulus*it, ez előt valokat s' moſtaniakat, és ez után valokat, *in quantum per contrarias conſtitutiones* nem *caſſ*altattak, *vel in poſterum* nem *caſſ*altatnak, erejében tartok, és máſſal-is meg-tartatok, a' *Decretum*nak és *Articulus*oknak tartáſa ſzerint; mindeneknek ſzemély válogatás nélkül az én tehetségem ſzerint igaz törvényt ſzolgáltatok, és mélto *executio*kat téſzek, ſenkit ſem meg nem bántok, ſem máſſal meg nem bántatok, ſe ſzemélyében, ſe joſzágában, ſe marhájában, törvény nélkül, máſnak ſem engedek bántani tehetségem ſzerint, és ſemmi ujitáſt ez Orſzágnak régi jo ſzokáſa és ſzabadsága ellen bé nem hozok; ſőt mindeneket, valamit a' ſzegény hazának és benne valo minden rendeknek közönséges javára és haſznára, és törvény ſzerint valo ſzabadságára mivelhetek, az én erőm ſzerint, azon léſzek, a' mig az Ur Iſten ő kegyelmek közőt tart; Iſten engem ugy ſegéllyen.

Conditiones ejuſdem Principis Gabrielis Báthori.

I. HOgy a' *Religio* ſzabadságára magát meg-kötelezze, és abban ſzemély válogatás nélkül minden rendeket meg-tartson, s' oltalmazzon, *in liberis eorum exercitiis*, mint Sigmond Fejedelem idejében.

II. Miért hogy az el-mult ſok háboru időben, mind vérünk hullásával, s' mind hazánkon kivül valo bujdoſáſunkkal az egy fő ſzabadságunkat a' *libera electiot* meg-tartottuk, és a' két Cſáſzártol-is, valamint s' valahogy lehetet *extorquc*áltuk: Kivánnyuk ő Nágtol hogy köteles légyen arra, hogy tellyes éltében, akar-mely ſzerencséjében minket abban meg-oltalmaz, és megtart, és ſemmi ſzin és csere alat, vagy *teſtamentum*, tételével, vagy külömben, ſzabadságunk ellen el nem áll, és e' moſtani Hajduságnak ő Nagyságához valo kötelezésével, *jus armorum*, *aut concambii in regno* ſemmiképpen nem *prætend*ál.

III. Abban-is ő Nága hitivel *quiet*allyon bennünket igireti ſzerint, hogy a' Hajdu vitézekkel valo *tranſactio*val minket Orſzágul, három Nemzetül, Magyar Orſzágnak ide tartozo réſzeivel egyetemben, ſem Hitünknek, ſem Törvényünknek ſzabadságában, ſem birodalminkban és határinkban, ſem ſzemélyünkben, ſem ſemminémű javainkban, joſzágunkban, kitsinytől fogva

fogva nagyig meg nem sért semmi időben, hanem inkáb az Ország javára, és oltalmára igyekezik ő Nagysága azokat-is kötelezni.

IV. Kivánnyuk azt-is, hogy a' Hajdu vitézeket ő Nága hittel kötelezze arra kitsinytől fogva nagyig, hogy semmi változásokban, (kit Isten távoztasson) és *interregnum*okban semmi támadozással, és párt-ütéssel a' *libera electiot* nem *turbal*lyák, hanem az *Unio* szerint valakit *communibus suffragiis* az három Nemzet választ, ők-is annak, és az Országnak, fejek fenn állásáig hiven szolgálnak.

V. Ez fel-háborodot állapotban ő Nága, mind a' két Császár közőt hazánkat békeséges állapotban meg-tartani, miért hogy mi az hadakozásra akarmellyik ellen-is elégteleneknek ismérjük magunkat, kiváltképpen a' Törökkel a' szegény hazának régi szokása szerint, *instar prædecessorum Principum* frigyet tartson. A' két Oláh országgal-is a' jo szomszédságot megoltalmazza.

VI. A' Hajdu vitézeknek, mind *Generalis*oknak, Kapitányoknak, Hadnagyoknak, és egyéb Tisztviselőknek állapottyokat, tiszteket ugy igyekezze rendelni ő Nága, hogy az hazának régi jo rend tartásának, és abban lévő Tisztviselőknek semmiben ne *præjudica*llyon, se ártalmára ne légyen. Tiszteket *benemeritis sine discretione religionis* adgyon az haza fiainak.

VII. Ez Országban minden rendeket, Nemesseket, Vitézlőket, Kerited és Mező Városokat szabadságokban, törvényekben, igasságokban meg-tartson, előtte valo Fejedelmeknek *Donatu*it, *Privilegium*it, *Inscriptio*it, *Diploma*it meg-tartson.

VIII. Az egész Székelységet régi szabadságokban, melyben ennek előtte valo Fejedelmek, azolta miolta Sigmond Fejedelem ujobban a' szabadságot meg-adta nékik, meg-tartassa, minden rendben ő Nagysága-is meg-tartsa.

ARTICULUS III.

Conditiones Principis Gabrielis Bethlen.

I. HOgy minden rendeket, személy válogatás nélkül szabadoson meg-tart *religio*jokban, és annak szokot *exercitium*ában az *Articulus*ok szerint. *Ex Art. An.* 1613.

II. Hazánknak mostani romlot állapottyát, és a' régi jo emlekezetű Fejedelmeknek dicsiretes példáját szeme előt viselvén, minden uton elsőben-is a' Fényes Portához viselly e oly engedel-

meſséggel magát, hogy onnat romláſa ne következzék a' ſzeginy Orſzágnak. A' kereſztyénséggel-is, Romai Csáſzárral ő Felségével, és Magyar Orſzággal, a' jo ſzomſzédságot és békeſséget ſzorgalmatoſon meg-őrizze.

III. Moldovai és Havaſali Vajdákkal ugyan moſt az Orſzágban létekben végezzen olyképpen, hogy bátorſágoſsá tegye azoknak ſzomſzédságokkal az Orſzág állapottyát.

IV. Tanácsokat maga mellé mind az három Nemzetből válaſzſzon, törvény, igaſság, békeſség ſzerető jo lelki iſméretű embereket: kiknek tanács-adáſokhoz oly köteles légyen, hogy belső és külső orſzágos dolgokat, a' két Csáſzárhoz, vagy több ſzomſzéd orſzágokhoz valo *confœderatio*kat, derekas *donatio*kat, és fő tiſzteket ezeknek hirek nélkül ne cselekedgyék, ſe oſzſzon. Ha penig a' Tanácsok közzül Orſzágunk törvénye, ſzabadsága, *Decretumi* ellen valamellyik lelki iſméretit nem tekintvén, veſzedelmes és ártalmas tanácsra inditaná; *comperta rei veritate*, kedvezés nélkül afféle tanács-adót *proſcriptio*val, és *notoriuſs*ággal bűnteſſen.

V. Urak, Nemeſſek, Keritet és Mező Városok, Székelység, Száſzság, régi és *legitimè emana*lt *Privilegium*okban, *Donatio*jokban, mellyek helyben hagyattanak, *Annuentiá*jokban, *Inſcriptio*jokban meg-tartatnak.

VI. Az Orſzágnak közönséges és egyenlő akaratból valo végezéſit, *Articulus*it, maga-is meg-tartya, máſokkal-is meg-tartattya, ſzeginynek boldognak ſzemély válogatás nélkül igaz törvényt ſzolgáltat; a' *ſententiá*knak *executio*jokat nem *impedi*állya.

VII. Mint hogy moſtan ennyi hadaknak ez Orſzágban létele alat kelletet Fejedelmet válaſztanunk: köteles légyen reá, hogy a' *libera electiot* tellyes életében, ſemmi után, nem *impedi*állya, az Orſzágnak azt nem csak *integrè* meg-tartya, hanem a' Fényes Portával ujolag mennél job moddal Csáſzártol ő hatalmaſságától *Athnámé* levéllel *confirma*ltattya.

VIII. Tanács rendeknek, és Orſzág Gyűlésében-is mindeneknek *libera vox*ot enged, minden féle panaſzolkodáſoknak, és igaſságoknak elő-ſzámlálására.

IX. Idő lévén hozzá, *omnia Fiſcalia bona, & alios proventus Fiſcales recupera*lni igyekezik illendő modok alat: és az Orſzág határit, Vég-házait, tehetsége ſzerint, kiváltképpen Tanács és Orſzág hire nélkül nem *abaliena*llya.

X. A' minémű *Titulus*t moſtan Orſzágul a' Fejedelemségnek adunk,

adünk, azt Ország hire nélkül nem *auge*állya, sem változtattya, hanem éppen *contentus* lészen véle.

ARTICULUS IV.

Catharina Fejedelem Aszszony conditioi.

I. MInt hogy a' mi Kegyelmes Aszszonyunkat Országul Fejedelmünkké addég választhottuk, mig ő Felsége a' mi Kégls Urunknak nevét viseli, mi-is Országul addég igérjük és kötelezzük magunkat az ő Felsége hűségére, nem továb, sem külömben. *Ex Art. An.* 1626.

II. Erdély Országhoz, és Magyar Országnak ahoz tartozo részeihez semmi több *just* a' szabad választásnál ő Felsége ne *prætend*állyon, azt penig sem titkon sem nyilván semmi szükségében más Fejedelmekre ne *transfer*állya, sem arrol ne *tract*allyon senkivel.

III. *Dotalitium*ban mindazáltal a' mint a' mi Kéglmes Urunk ő Felsége *inscrib*álta, éppen ő Felségének meg-tartassék.

IV. Hogy minden *gubernatio* és gondviselés mostani és következendő *Gubernator* Uramon ő Nágán légyen és Tanácsokon, és semmit ő Felsége az Ország közönséges dolgaiban, ő Nagyságának és Tanácsoknak akarattyok és hirek nélkül ne cselekedgyék.

V. Hogy senkit idegen nemzetet azon kivül ha kit ő Felsége *benemerita personát Gubernator* Urunk, és Tanács, és Ország közönséges *suffragium*ából *recipi*áltatna, a' tanácsba bé ne végyen az haza fiain kivül, és idegen nemzetnek, tiszteket, főképpen Várakban ne adgyon, idegen nemzetből állo *præsidium*ot, se Várakban, se maga mellet ne tartson, körüllötte lévő belső udvara népén kivül, kiknek *numerus*a, két száz *personát omnibus computatis* ne *exced*állyon.

VI. Ezeknek penig meg-tartásokra köteles légyen *Gubernator* Uram ő Nága, az Országnak minden *Status*ival edgyüt, melynek *observ*altatására *plena authoritas*a légyen.

VII. Hogy semmi követséget, valamellyek az Országot és közönséges dolgot illetik, *Gubernator* Urunk ő Nága, és Tanácsok hire nélkül ő Felsége ne hallyon, és választ semmi külső Fejedelmeknek ne adgyon, se követséget ne *instituállyon*, ő Nagyságok hire nélkül.

VIII. Hogy ha (kit Isten távoztassón) *Gubernator* Urunknak ő Nagyságának holta történnék, köteles légyen ő Felsége arra,

arra, hogy egy holnap alat más *Gubernatort* válaſztaſſon, addég annak *authoritaſa* a' Tanács mellet légyen, és maradgyon, mely válaſztás az egéſz Tanács tetſzéséből légyen.

IX. Ha penig (kit Iſten el-távoztaſſon) az Orſzágban oly *diſturbium*ok támadnának, mely miat ő Felségének, attyafiainak tetſzéſekből és tanácsokbol ki kellene ez Orſzágbol menni, tehát *in eo caſu* hiſzſzük hogy a' mi Kegyelmes Urunknak ſzeginy hazánkra kegyelmes tekinteti léſzen; azt ő Felsége a' mi Kegyelmes Aſzſzonyunk az Orſzágnak *intactè* meg-hadgya.

X. Fejedelem Aſzſzonyunk ő Felsége az Orſzágnak *Gubernatio*ját kezeben vévén, egy *Theſaurarius*t, *Gubernator* Urunk, és az egéſz Tanács tetſzéséből válaſzſzon, kinek az Orſzág *proventuſi* kezében ſzolgáltatván az Orſzág ſzükségére valo *erogatio*jokban mitsoda *modalitas*t köveſſen, ugyan akkor ő Felsége, *Gubernator* Urunk és az egéſz Tanács tetſzéséből, *delibera*llyon.

XI. A' négy *recepta religio*kban minden bántás nélkül, minden rendeket meg-tartson ő Felsége.

XII. Urakat, Nemeſſeket, Keritet és Mező Városokat, Székelységet, Száſzságot, régi és *legitimè emana*ltatot *Privilegium*okban, *Donatio*kban, mellyek helyben maradtanak, *annuentia*kban, *Inſcriptio*kban meg-tartaſſon.

XIII. Mivel ſzeginy hazánknak meg-maradáſa Iſten után a' Fényes Portától függ, ő Felsége a' Portától el ne ſzakadgyon, hanem annak kedvét kereſſe.

ARTICULUS V.

Conditiones Principis Georgii Rakoci Senioris.

Ex Art. An. 1630. I. MIvel Bethlen István az előbbeni Kegyelmes Urunk, csak tellyeſséggel a' mi meg-maradáſunkért, és ſzeginy hazánknak veſzedelmének el-távoztatáſáért, igaz kereſztyéni indulattyából (magát igen meg-alázván) cselekedte azt, hogy Fejedelmi méltoságát *reſigna*lná, és ujobban valo *electio*ra ſzabados *vox*ot engedne; ez nagy ſzeretetiért, s' indulattyáért, ő Nága a' moſtani ujonnan válaſztot Kegyelmes Urunk, ő Nágát előbbeni uraságában, javaiban, joſzágiban, minden *illegitimus impetitor*ok ellen meg-oltalmazza, és *manutene*állya; és ſem a' moſtani Kegyelmes Urunk, ſem ő Nágnak alatta valoi, ő Nágnak méltoságát, bőcsületit meg nem ſértik.

II. Mivel ő Nága igaz *legitimè eligá*ltatot, s' *inaugurá*ltatot Fejedelem volt, ő Nagyságának minden *collatio*it, *donatio*it, *inſcriptio*it,

*ptio*it, *annuentia*it, valamellyek *legitimè emana*ltattanak, ha kik ollyak vadnak, *intactè & illibatè* meg tartya, és meg-hadgya azokbã.

III. Hogy a' Fényes Portától ſoha ſemmi időben el nem ſzakad, ſem az Orſzágot el-ſzakaſztani nem igyekezik, hanem mindenekben kedvét kereſi, és ahoz illendő *obſequium*át *præſta*llya; Erdélynek a' Török Csáſzárral valo régi frigyét *intactè* meg-tartya, és a' Portára járando követeket-is, az előbbeni dicsiretes Fejedelmeknek ſzokáſok ſzerint *expedi*állya.

IV. Hogy ſem Romai Csáſzár ő Felsége, ſem egyéb kereſztyén Fejedelmek, és ſzomſzéd Orſzágok ellen, hadat ő Nãga *offenſivè*, ha okot nem adnak reá nem indit, hanem azon békeſséget minden tehetségével oltalmazza.

V. Hogy mindeneket ſzemély válogatás nélkül a' négy *recepta religio*kban, és azoknak ſzabados *exercitium*ban ő Nãga meg-tart, és máſokkal-is meg-tartat, és edgyik *religion* valo Eccleſiákra-is hatalmaſon nem kűld, és el nem foglaltattya ő Nãga, *religio*knak *reſpectus*áért-is ſenkit-is haza fiai kőzzűl meg nem vét, hanem ebből minden ſzemély valogatás és *diſcretio* nélkül a' boldog emlekezetű Fejedelemnek dicsiretes példáját követi; tudván azt minémű haſznos meg-maradáſa volt, mind ő Felségének, mind penig hazánknak ebbeli cselekedeti.

VI. Hogy hazánknak moſtani első rendeit, tanácsit, érdemes Tiſztviſelőit, állapottyokban, tiſztekben, hivatallyokban, a' kik meg akarnak maradni, ő Nagysága meg-tartya; és ſemmi időben a' haſznos haza fiait, más idegenért, hátra nem veti, hanem azoknak tanácsokkal és ſzolgálattyokkal él, kinek kinek az ő állapottya ſzerint valo bőcsűlletit illendőképpen megadván, és hogy alatta valoi kőzzűl-is az haza fiait ſenkinek bőcstelenséggel illetni nem engedi. Annak-felette hogy belső és kűlső Orſzágos dolgokat a' két Csáſzárhoz, vagy tőb ſzomſzéd Orſzágokkal valo *confœderatio*kat Tanács hire nélkül nem cselekeſzik, ſem az Orſzágban, ſem az Orſzághoz tartozo birodalmokban, ſemminémű erősségeket, *fortalitium*okat, vég házakat, azoknak határit, ſemminémű *prætextuſ*ok alat, el nem igéri, ſem idegeniti, hanem a' Vég-házakban-is haſznos haza fiait tart.

VII. Hogy Urakat, Nemeſſeket, Keritet és Mező Városokat, Száſzságot és Székelységet, régi és minden *legitimè emana*ltatot *Privilegium*okban, *Donatio*jokban, *Annuentia*kban, *Inſcriptio*kban meg-tart, a' Szent András Király *Decretum*ának *continentia*ja ſzerint.

VIII. Hogy

VIII. Hogy ſoha ſenkinek vádlására, Uri, Nemes, és egyéb ſzabadsággal élő rendek közzűl, törvény előt nem *areſtál*tat, ſemmi ſzin és mod alat, hanem *legitima citatione mediante juris ordine convictum & aggravatum*, és ſemmi *violentia*kat, akar kiktől-is alatta valoi közzűl, ſenkin *exercel*álni nem enged; hanem ebből az utolſzori Fejérvári Gyűlésben, és az idvezült Fejedelem *inauguratio*jakor *emanal*tatot erről valo *Articulus obſerval*taſsék, *Anni 1613.*

IX. Hogy az Orſzágnak *libera electio*ját tellyes életében ſemmi uton nem *impedi*állya, hanem azt az Orſzágnak *integre* megtartya, és ſenkinek a' Fejedelemséget nem *transfer*állya, és arról Orſzág hire nélkűl ſenkivel nem *tract*ál.

X. Hogy az Tanács rendeknek, és Orſzágos Gyűléſekben-is mindeneknek ſzabados *vox*ot enged, minden féle panaſzolkodáſoknak, és igaſságoknak elő ſzámlálására.

XI. Hogy az el-mult Fejérvári Gyűlésben végezet *Union*ak *conditio*it minden czikkelyében fogyatkozás nélkűl meg-tartya.

XII. Hogy valakik egyéb veſzedelmére, s' hazánk ſzabadságának romlására ártalmas tanácsot adnának ő Nagyságának, azok ellen az előbbeni *Articulus obſerval*taſsék, tudni-illik *Articulus Anni 1613.*

XIII. Az Orſzágnak közönséges és egyenlő akaratbol valo végezéſit, *Articulus*it, maga-is meg-tartya, máſokkal-is megtartattya, ſzegénynek boldognak igaz törvényt ſzolgáltat, a' *ſententia*knak *executio*jokat nem *impedi*állya, és *terminus*kor ſemminémű törvénynek *diſcuſſio*jában ben nem űl, holot *ad ſuã præſentiã apella*llyák a' törvényt, mint *Summus Juſtitiarius* elejében.

XIV. Mint hogy mind a' Magyar *Natio*, s' mind penig a' Száſz Uraink, s' atyánkfiai, magok *Natio*jokbol ſzoktanak magoknak fő Tiſzteket, Iſpánokat válaſztani; a' Székelység nem utolſo tagja lévén ez hazának, ő Nãga Kapitányokat, Király-Birákat, *Generaliſ*okat, magok nemzetéből állokat, és köztők lakokat adgyon elejekben; meg-maradván mindazonáltal mindenekből az ő Nãga *juriſdictio*ja és méltosága; a' Király-Birának penig válaſztátok *ſpecificè* csak ugyan ő kegyelmek ſzékinek ſzabadságán állyon. Fő Iſpánokat-is a' magok Vármegyéjekből valokat adgyon ő Nagysága.

XV. Udvarhely várának állapottyát ő Nãga az Orſzágnak *propon*áltatván, a' mit egy akaratbol a' magok javára és megmaradására valot, a' közönséges igaſságnak modgya ſzerint, abbol az Orſzág végez, azt követi.

AR-

ARTICULUS VI.

Conditiones moderni Celsissimi Principis D. D. Georgii Rakoci Junioris.

I. MIvel a' Nemes Ország ő Nágát a' mi moſtani Kegyelmes Urunk Fejedelmünk, ő Nagyságának, ugymint az ő Nága ſzerelmes Attyának (mellyet az Ur Iſten ő Felsége meſzſze halaſzſzon) holta után valo Fejedelemnek *eligálta* és válaſztotta, hogy a' mig az Ur Iſten ő Nagyságát élteti, ugy mint moſtani Kegyelmes Urunkat Fejedelmünket ő Nágát, addég ez moſtani ujonnan válaſztot Iffju Kegyelmes Urunk ő Nága az Országnak ſemminémű *gubernalásában*, *directio*jában, és akarmiben-is a' mi az ő Nága ſzerelmes Attyának moſtani Kéglmes Urunknak Fejedelmünknek ő Nágának bőcsülletit, méltoságát, *authoritaſsát* meg-bántaná, ſértené, és ellene lenne, magát az ő Nága kegyelmes *conſenſuſsa*, akarattya, s' parancsolattya nélkül, nem *immiſcc*állya, s' nem *inger*állya, és valamig az Ur Iſten ő Nagyságát a' moſtani Kegyelmes Urunkat, Fejedelmünket élteti, ehez tartya magát, és ez ellen-is nem vét ſemmiben-is ő Nagysága. *Ex Art. An. 1642.*

II. Mivel Bethlen Iſtván Uram ő Nága igaz *legitimè eligáltatot*, és *inaugur*áltatot Fejedelem volt, ő Nagyságának minden *collatio*it, *donatio*it, *inſcriptio*it, *annuentia*it, valamellyek *legitimè emanál*tattak, ha kik ollyak vadnak, *intactè & illibatè* meg-tartya és meg-hadgya azokban.

III. Hogy a' Fényes Portától ſoha ſemmi időben el nem ſzakad, ſem az Országot el-ſzakaſztani nem igyekezik, hanem mindenekből kedvét kereſi, és ahoz illendő *obſequium*át *præſtal*lya; Erdélynek a' Török Csáſzárral valo régi frigyét *intactè* meg-tartya, és a' Portára járando követeket-is az előbbi dicséretes Fejedelmeknek ſzokáſok ſzerint *expedi*álla.

IV. Hogy ſem a' Romai Csáſzár ő Felsége, ſem egyéb Kereſztyén Fejedelmek és ſzomſzéd Országok ellen, hadat ő Nága *offenſivè*, ha okot nem adnak reá, nem indit, hanem a' jo békeſséget minden tehetségével oltalmazza.

V. Hogy mindeneket ſzemély válogatás nélkül a' négy *recepta religio*kban, és azoknak ſzabados *exercitium*iban meg-tart, és máſokkal-is meg-tartat, és edgyik *religion* lévő Eccleſiákra-is hatalmaſul nem küld, és el nem foglaltattya ő Nága: *Religio*knak *reſpectus*áért-is ſenkit-is meg nem vét haza fiai közzül,

hanem ebből minden személy válogatás és *discretio* nélkül, a' boldog emlekezetű Fejedelemnek dicséretes példáját követi; tudván azt, minémű hasznos meg-maradására volt mind ő Felségének, mind penig hazánknak ebbéli cselekedete.

VI. Hogy hazánknak mostani első rendeit, tanácsit, érdemes tisztviselőit, állapottyokban, tisztekben, hivatallyokban, a' kik meg akarnak maradni, ő Nága meg-tartya, és semmi időben az hasznos haza fiait más idegenért hátra nem veti, hanem azoknak tanácsokkal és szolgálattyokkal él, kinek-kinek az ő állapottya szerint valo bőcsületit meg-adgya illendőképpen, és hogy alatta valoi közzül-is az haza fiait senkinek bőcstelenséggel illetni nem engedi. Annak-felette hogy belső és külső Országos dolgokat, a' két Császárhoz, vagy több szomszéd Országokkal valo *Confœderatio*kat, Tanács hire nélkül nem cselekeszik, sem az Országhoz tartozo birodalmokban semminémű erősségeket, *fortalitium*okat, Vég-házakat, azoknak határit, semminémű *prætextus*ok alat el nem igéri, sem idegeniti, hanem a' Vég-házakban-is hasznos haza fiait tart.

VII. Hogy Urakat, Nemesseket, Keritet és Mező Városokat, Szászságot és Székelységet, régi és mindē *legitimè emanál*tatot *Privilegium*okbā, *Donatio*kbā, *Annuentia*jokban, *Inscriptio*kban megtart, a' Szent András Király *Decretum*ának *continentiá*ja szerint.

VIII. Hogy soha senkit senkinek vádlására Uri, Nemes, és egyéb szabadsággal élő rendek közzül, törvény előt nem *arestál*tat, semmi szin és mod alat, hanem *legitima citatione mediante, juris ordine convictum & aggravatum*; és semmi *violentiá*kat akar kiktől-is alatta valoi közzül senkin *exercé*álni nem enged; hanem ebből az utolszori Fejérvári Gyülésben, és az idvezült Fejedelem *inauguratio*jakor *emanál*tatot erről valo *Articulus observál*tassék, *Anni 1613.*

IX. Hogy az Országnak *libera electio*ját tellyes életében semmi uton nem *impedi*állya, hanem azt az Országnak *integrè* meg-tartya, és senkire a' Fejedelemséget nem *transfer*állya, sem arrol Ország hire nélkül senkivel nem *tractál.*

X. Hogy a' Tanácsi rendeknek, és Országos Gyülésekben-is mindeneknek, szabados *vox*ot enged, minden féle panaszolkodásoknak és igaságoknak elő-számlálására.

XI. Hogy a' Fejérvári Gyülésben végeztetet *Unio*nak *Conditio*it, minden czikkelyiben, ő Nagysága fogyatkozás nélkül meg-tartya.

XII. Hogy valakik egyebek veszedelmére, s' hazánk szabadsá-

ságának romlására ártalmas tanácsokat adnának ő Nagyságának, azok ellen az elébbeni *Articulus observ*áltassék, *Anni 1613.*

XIII. Az Országnak közönséges egyenlő akaratbol valo végezéſit, *Articulus*it maga-is meg-tartya, s' másokkal-is meg-tartattya, szegénynek, boldognak, személy válogatás nélkül igaz törvényt szolgáltat, a' *sententia*knak *executio*jokat nem *impedi*álja, és *terminus*kor semminémű *causa*iban a' *Fiscus*nak ben nem úl; egyéb *causa*kban mindazáltal ben úlhet ő Nága, de ugy hogy az ő Nága méltoságos személye eleiben valo *appellatiok* ezzel ne *interturbá*ltassanak.

XIV. Mint hogy mind a' Magyar *Natio*, s' mind penig a' Száſzság, magok *Natio*jokbol szoktanak magoknak fő Tiszteket, Ispánokat választani; a' Székelység-is nem utolso tagja lévén a' szegény hazának, ő Nága Kapitányokat, Király-Birákat, *Generalis*okat, magok nemzetiből állokat, és köztök lakokat adgyon közikben; meg-maradván mindazáltal mindenekben az ő Nága *jurisdictio*ja és méltosága. A' Király-Biráknak penig választások *specificè* csak ugyan ő kegyelmek szabadságán állyon: Fő Ispánokat-is a' magok Vármegyéjekből adgyon ő Nága.

ARTICULUS VII.

VEgeztetett volt ennek-előtte-is boldog emlekezetű eleinktől, minden bizonnyal ez hazának nagy romlásárol vett *experientia*jából, hogy soha a' mint eleink ez végezés után, ugy magunk és *posteritas*ink-is *immaturus* gyermek Fejedelmeket ne válaszszanak, sőt ha *propon*áltatnék-is, ahoz hozzá ne szollyanak; mely végezés az jövendő időkre, mostan-is örökös állandoságra *confirma*ltatik, mindazonáltal mostani Kegyelmes Urunknak édes Attyának nemrégen történt halála után édes hazánknak javára nagy reménségéből nevekedet szerelmes Ötsének, éretlen és váratlan történt halála, magának-is mostani Kegyelmes Urunknak azon nyavalyában lévő félelmes betegsége kénszeritvén bennünket, valasztottuk szabad akaratunkbol ő Nága szerelmes Fiát Fejedelmünknek, a' Tekéntetes és Méltoságos RAKOCI FERENCZ Urunkat ő Nagyságát, bizonyos modok és *conditiok* alat, mellyek az 1652 esztendőbéli Országos Gyülésünkben végeztetet *Articulus*inkban világossab *declaratio*val meg vadnak: De mivel ő Nága mostani *ætas*a azt nem engedi, hogy azokra a' *conditio*kra, és hazánknak mindennémű szabadságinak, törvényinek meg-tartására, a' szokot mod szerint, *juramentum*át ő Nagysága *depon*álhassa, eleitől fogva penig

Ex Art. An. 1607.

1652.

nig ez hazában a' Fejedelmek válaſztásában *obſervál*tatot mod és rend ſzerint, a' *Regnicolák*-is *homagium*okat nem *deponál*hattyák mind addig, miglen ő Nagysága-is a' *Regnicolá*knak tartozo *juramentum*át a' *præſcribál*t *conditio*k, és haza ſzabadságának kivánsága ſzerint nem *deponál*hattya; de hogy a' *Regnicolá*knak *homagium*ának jövendőben lejendő *depoſitio*ja, és minden hűségek felől bizonyoſſab leheſſen ő Nagysága, *vigore articuli aſſecurál*tatot, hogy mind addig-is, miglen az ő Nága *juramentum*ának *depoſitio*jára rendelt *terminus* el-jő, és mig ő Nagysága *juramentum*át akkori ideig nem *deponál*lya-is, de mind addig-is ő Nagyságát ez haza *legitimè* válaſztot Fejedelmének *agnoſcál*lya; a' *juramentum*nak *deponál*ására rendelt *terminus*ban *deponál*ván ő Nága az Orſzágnak-is *juramentum*át, a' *conditio*knak kivánsága ſzerint, az Orſzág-is *ordinarium fidelitatis ſuæ homagium præſtal*ni el nem mulattya, és ha ő Nága *medio tempore*-is ez hazának ſzabadsagát, és ő Nága eleiben *præſcribál*t *conditio*kat nem *impedi*állya és *violál*lya, az Orſzág-is ő Nagyságát urallya, Fejedelmének tartozo *obedientiá*ját, és hűségét *præſtál*lya, és *juramentum*ának *depoſitio*jának idején az Orſzágnak *gubernium*ját-is ő Nagyságának kezében *aſſignál*lya, és ha kik az ő Nagysága Fejedelemsége ellen magokat *opponál*lyák, minden tehetségével és erejével ő Nagyságát affélék ellen meg-oltalmazni igyekezi; ha peniglen a' *Regnicolák* kőzzűl találkoznának lenni, a' *Decretum*ban és Orſzág *conſtitutio*iban *ſpecificál*t modok és *proceſſus*ok ſzerint, ugyan azonokban meg-irt *pœná*ban *incurrál*lyanak; ugy mindazáltal, hogy ő Nága-is a' *præſcribál*t *conditio*khoz tartván magát, az Orſzágot, és annak minden lakoſſit, ſzabadságiban meg-tartsa, és törvénytelenűl azokat ne bántsa.

Annak-felette, miglen a' rendelt *terminus*nak idején *juramentum*át nem *deponál*lya, és az Orſzág-is a' *regiment* ő Nagyságának kezéhez nem *aſſignál*lya, mind addig-is az Orſzágnak *gubernium*jához ſemmiben és ſemmiképpen nem nyul, magát abban nem elegyiti, nem csak addig, mig Iſten a' moſtani Kegyelmes Urunkat ő Nagyságát életben meg-tartya, ſőt azon tul-is az Orſzágtol *terminál*t időig, és addig a' mi Kegyelmes Urunktol *denominál*tatot, és az Orſzágtol *acceptál*tatot *Gubernator*tol *depende*állyon; a' ki-is nem csak maga *authoritáſ*ával, hanem a' Tanács edgyező tetſzéséből *gubernál*lyon és *dirigál*lyon, minden ez Orſzág javára nézendő kőzőnséges, és a' Fejedelmi méltoságnak *conſervatio*jára, s' annak oltalmazására tartozando dolgokat; a' *Gubernator* és Tanács-is penig az eleikben

præſcri-

*præſcribált conditio*khoz, és Orſzág *conſtitutio*ihoz alkalmaztatván magokat, mellyek e' ſzerint kövétkeznek.

Conditiones Celſiſſimi D. D. Franciſci Rakoci.

I. HOgy *occaſione hujus electionis*, a' mint a' Nemes Orſzág *propter evitandum majus periculum* csak ezen egy *caſus*ban, de egyéb iránt az 1607 eſztendőbéli Koloſvárat *Februarius*ban *emanált*atot első *Articulus*t nem *tollá*lta, ſőt *confirmá*lta, ugy hogy ſem ezen *electio*nak alkalmatoſságával, ſem ſemmi egyéb *prætextus*bol ſemminémű *ſucceſſio*ját *præter liberam regni electionem* nem tartya, és a' Fejedelemſéghnek *translatio*ja, vagy ahoz valo egyéb *prætenſio*ja felől ſenkivel nem *tractál*, annál inkáb nem *concludál*, *Gubernator* és az egéſz Tanács hirek, tetſzéſek, és az egéſz Orſzágnak *conſenſuſa* nélkül: az Orſzágnak *libera electio*ját tellyes életében ſemmi uton nem *impediá*llya, hanem azt az Orſzágnak *integrè* meg-tartya. *Ex Art. An. 1652.*

II. Hogy a' négy *recepta religio*k, és annak ſzokot *exercitium*iban az *Articulu*ſok tartáſa ſzerint, mindeneket ſzabadoſon megtart, nevezet ſzerint penig *juxta articulos anni 1649 primum*, & *33. Religio*knak *reſpectus*áért-is ſenkit az haza fiai közzül meg nem vét, hanem ebből minden ſzemély válogatás és *diſcretio* nélkül a' boldog emlekezetű Fejedelmeknek dicséretes példájokat követi.

III. Valamig Iſten e' moſtani Kegyelmes Urunkat életben meg-tartya, (kinek életét ő Felsége ſok eſztendőkre terjeſzſze,) mind addig az Orſzágra, és Orſzág Fejedelemſégére nézendő ſemminémű dolgokban, *gubernium*ban és *directio*ban magát nem elegyiti, egyebekben-is a' mik az ő Nagyſága ſzerelmes Attyának, moſtani Kegyelmes Urunknak bőcsülletit, méltoſágát, Atyai *authoritaſ*sát meg-bántanák.

IV. Hogy a' Fényes Portától ſoha el nem ſzakad, ſem az Orſzágot el-ſzakaſztani nem igyekezik, ſzokot illendő *obſequium*át *præſtá*llya; Erdélynek a' Törökkel valo régi frigyét *intactè* megtartya; és a' Portára járando követeket-is az előbbi dicséretes Fejedelmeknek ſzokáſok és rend tartáſok ſzerint *expedi*állya.

V. Hogy minden ſzomſzéd Kereſztyén Orſzágokkal, Cſáſzárokkal, Királyokkal és Fejedelmekkel a' jo ſzomſzédſágot és ſzép békeſséget minden tehetségével oltalmazni és meg-tartani igyekezi, és azok ellen ſemminémű hadat *offenſivè* nem indit, ha mél-

ha mélto okot reá nem adnak, ugy-is egéſz Tanács és Orſzág *Statuſi* hirek és *conſenſuſ*okbol.

VI. Minden Orſzágos derék dolgokat, idegen Orſzágokra valo *legatio*kat, *tractatuſ*okat, *confœderatio*kat, nem kúlómben *inſtituál* és cselekeſzik, hanem a' Tanácsoknak hirével és *conſenſuſ*okbol, azokat penig *pleno numero* igyekezik meg-tartani, ſokára nem halaſztván, ha mellyik kőzzúlők *decedál*, annak helyben állatását, és nem hogy Tanácsokat, de egyéb derekas Tiſzteket-is, kiváltképpen a' kikre Orſzág házai, *fortalitiumi*, fegyvere, ſőt minden lovas és gyalog vitézlő rendei, kéncse ſzokot bizattatni, nem máſokat, hanem *nativus* igaz haza fiait, avagy *per ſolennem incorporationem recipiál*tatot, s' az Orſzág kőzzé kőteleztetet zálagos és érdemes embereket, állat; ugy-is a' Tanácsok hirével, kik-is az Orſzág tőrvényeire, ſzabadságára, és hűségére, Fejedelmeknek tartozo kőteleſségek mellet, hittel *obligatuſ*ok legyenek.

VII. Az Orſzághoz tartozo birodalmakban, ſemminémű erőſségeket, Vég házakat, az Orſzágnak határit, *munitio*it, jövedelmit, ſemminémű *prætextuſ*ok alat el nem idegeniti az Orſzágtol.

VIII. Hogy Urakat, Nemeſſeket, Keritet és Mezó Váraſokat, Székelységet, Száſzságot, régi és minden *legitimè emanál*tatot *Privilegium*okban, *Donatio*kban, *Annuentiá*kban, *Inſcriptio*kban meg-tart.

IX. Az Orſzágnak kőzőnséges és egyenlő akaratbol valo végezéſit, *Articulus*it, maga-is meg-tartya, máſokkal-is meg-tartattya; ſzegénynek, boldognak, ſzemély valogatás nélkúl, igaz tőrvényt ſzolgáltat, a' *ſententiá*knak *executio*jokat nem *impediállya*, ſőt *terminuſ*okon és *Diatá*kon-is ſemminémű tőrvénynek *diſcuſſio*jában ben nem úl, holot *ad Suæ Celſitudinis præſentiam apellállyák* a' tőrvényeket, mint *Summus Juſtitiarius* eleiben.

X. Hogy ſoha ſenkit ſenkinek vádlására, Uri, Nemes, ésegyéb ſzabagsággal élő rendek kőzzúl tőrvény előt nem *areſtál*tat, ſemmi ſzin és mod alat, hanem *legitima citatione mediante juris ordine in Foro, & coram Judicibus competentibus convictum & aggravatum*, és ſemmi *violentiá*kat akar kiktől-is alatta valoi kőzzúl, ſenkin *exercéálni* nem enged.

XI. Hogy a' Tanács rendeknek, és Orſzágos Gyúléſekben-is mindeneknek ſzabados *vox*ot enged, minden féle panaſzolkodáſoknak, és igaſságoknak elő-ſzámlálására.

XII. Hogy

XII. Hogy a' Fejérvári Gyülésben végeztetet *Unio*nak *Conditio*it, minden czikkelyiben fogyatkozás nélkül ő Nagysága meg-tartattya.

XIII. Hogy akar kik máſoknak veſzedelmére, hazánk ſzabadságának romlására, ártalmas és tőrvénytelen dolgokra valo tanácsokat adnának ő Nagyságának, azokat az egéſz Tanácsnak meg-jelenteni tartozzék: affélék ellen penig *obſerv*áltaſsék az 1613 eſztendőbéli akkori Fejedelemnek negyedik *conditio*ja, és abban *ſpecificá*lt *pœná*val *legitimè* meg-bűntetteſsék.

XIV. Mint hogy mind a' Magyar *Natio*, s' mind penig a' Száſz Urainks' Atyánkfiai magok *Natio*jokból ſzoktanak magoknak fő Tiſzteket, Iſpánokat válaſztani; a' Székelység-is nem utolſo tagja lévén a' ſzegény hazának, ő Nagysága Kapitányokat, Király-Birákat, *Generaliſ*okat, magok nemzetéből állokat, és köztők lakokat adgyon kőzikben, meg-maradván mindazonáltal mindenekből a' Fejedelmek *juriſdictio*ja, méltosága. A' Király-Birának penig válaſztáſok, *ſpecificè* csak ugyan az ő kegyelmek Székinek ſzabadságában állyon. Fő Iſpanokat-is azon Vármegyében joſzágos érdemes haza fiait adgyon ő Nagysága, és minden féle fő Tiſzteket ſokáig *vacantiá*ban ne tartson; holot mind a' Fejedelmeknek, s' mind penig az Orſzágnak afféléknek helyben nem lételekből nem kevés kára kővetkezhetnék.

XV. Mivel ennekelőtte valo időkben-is az Orſzág, *diverſis vicibus*, *& proximè* az idvezült Fejedelmünk idejeben-is, mind penig Catharina Fejedelem Aſzſzony idejében affélékről *conſtitutio*kat *ſtatu*ált volt, melyre a' mint *privatus* akar mely rendek, ugy a' Fejedelmek-is kőteleſek: Annakokáért ez hazának elégedendő erőſségei lévén, az Orſzágnak mind kőzönséges, mind egyéb *Fiſcalis* jövedelmit, hogy ez Orſzágnak Tárhazaiban tartsa, ſohová az Orſzágon kivül nem *tranſportá*ltattya, arra bizonyos *Generalis Perceptort* és *Theſaurariuſt* tartson, igaz haza fiaibol állokat, zalagos és hiteles ſzemélyeket, kik ezen hivatalnak igazán valo *adminiſtratio*jára hittel legyenek kőteleſek. Haſonloképpen a' Fegyvernek az Orſzágbol ki-hordáſa-is az elébbi *Articuluſ*ok tartáſa ſzerint, tilalomban lévén, *munitio*kat-is ſem *in maſſa*, ſem másképpen az Orſzágbol ne *abalien*állyon, és azzal-is ne *exhauri*állya.

XVI. Hogy az Hazának moſtani és lejendő elſő rendeit, Tanácsit, érdemes Tiſztviſelőit, tiſztekben, állapottyokban, hivatallyokban a' kik meg akarnak maradni, ő Nagysága megtartya, meg-maradni nem akarokat nem kénſzerit, és ſemmi

időben

időben az haſznos haza fiait, más idegenekért hátra nem veti, azoknak tanácsokkal és ſzolgálattyokkal él, kinek kinek az ő állapottya ſzerint valo bőcsülletit illendőképpen meg-adgya, és azokat bőcstelenséggel illetni, alatta valoi kőzzül meg nem engedi.

XVII. Hogy az moſtan válaſztot Kegyelmes Fejedelmünk a' minémű *Religio*ban meg-kereſzteltetet, és ez ideig édes Attyától neveltetet, azon *Religio*jában mind holtig álhatatoſon megmaradgyon: hogy a' kőzőnséges veſzedelemre és haboruságra, *Religio*jának-is változtatáſa okot ne adgyon. *Alioquin abſolutuſ*ok legyenek minden *Statuſ*ok ő Nagyságához valo kőteleſségektől és hűségektől.

Ezt-is hátra nem hagyván, hogy *uſque ad apprehenſionem Regiminis* ſenkinek Joſzág, nevezetes Tiſztek, és derekas pénzbéli, vagy egyéb jővedelembéli igireteket ő Nagysága ne tegyen, ha penig történnék-is, *nullius ſint roboris ac firmitatis*, ſőt ha kik affélével akarnák *circumveni*álni Iffju Fejedelmünket, *Gubernator* és Tanács hire nélkül; *comperi*áltatván, az ártalmas tanácsokat adókrol valo *Articulus*béli *pœná*val bűntetődgyenek; mindazáltal a' *benemeritus* haza fiainak, és Fejedelmeknek jámbor Szolgainak érdemes meg-jutalmaztatáſokra, a' *Gubernator*nak az egéſz tanácsal egyenlő tetſzéſekből *authoritaſ*ok légyen, a' Fejedelem neve alat *expedi*áltatván a' levelek; mely leveleket a' Fejedelem, a' *Gubernator*, és *Cancellarius*, *eo abſente*, *Secretarius ſubſcribá*llyő; a' ſzerint idegẽ Orſzágokra *expedi*álando leveleketis. Az Orſzág *gubernium*jának *apprehenſio*jának, és az moſtani válaſztot Fejedelmünk ő Nagysága, *juramentum*ának *depoſitio*jának *terminuſ*sa, ő Nagyságának 20 eſztendős állapottyában valo ideje legyen.

ARTICULUS VIII.

CONDITIONES

Pro Domino Gubernatore.

Ex Art. An. 1652. MIvel a' Méltoságos RAKOCZI FERENCZ ő Nagysága *in ætate tenera* válaſztatot a' Fejedelemségre ſzűkléges-nek itéltetet, hogy miglen azt az időt el-érné, melyben a' *Regimen* az ő Nagysága kezében *aſſignál*tatnék, *Gubernator* rendeltetnék bizonyos *Conditiok* alat ő Nagysága mellé. Mely *Gubernator*ságra a' mi Kegyelmes Urunk ő Nagysága *denomin*álta, a' Te-

a' Tekintetes és Nagyságos Gyero-Monoſtori Kemény Jánoſt, kit az Orſzág-is *acceptált*, ez ide aláb meg-irt *Conditio*kat irván eleiben.

I. HOgy miglen a' *Gubernator*ságnak tiſztiben léſzen, ahoz tartozando minden *Conditio*kat, valamellyek mind moſtan válaſztot Iffju Kegyelmes Urunk eleiben irattak, s' mind azokon kivûl minden dolgokat, valamellyek az Orſzágnak javára, ſzabadságára, s' a' Fejedelmi méltoságnak *conſervatio*jára, *defenſio*jára nézendők, és a' *Gubernator*ságnak tiſztit, hivatallyát, és *authoritaſ*sát illetik, mind azokat tellyes tehetségével, erejével meg-tartani, s' máſokkal-is meg-tartatni, miglen a' *Gubernium* az Orſzágnak rendeléſe ſzerint kezénél léſzen, igyekezik: ezekkel ellenkező dolgokban penig magát ſemminémû ſzin és *prætextus* alat nem elegyiti, ſőt mindenekben az Orſzág *Conſtitutioi*hoz, és bé-vett *Decretum*ihoz alkalmaztattya magát.

II. A' mint moſtani válaſztot Iffju Urunk ő Nagysága, azonképpen a' *Gubernator*-is Tanács hire nélkûl *abſoluta authoritate*, közönséges Orſzág dolgaiban ſemmit ne cselekedgyék, holot az elébbeni *Conditio*kban-is mindenût *conjung*áltatot a' *Gubernator* és Tanács *authoritaſa*, és ez után-is a' ſzerint légyen *conjung*álva.

ARTICULUS IX.

HOgy ha a' Méltoságos RAKOCZI FERENCZ ő Nagysága mellé rendeltetet *Gubernator*nak holta történnék, tartozzék a' moſtani Kegyelmes Urunk az Orſzágot *convoc*áltatni, és ezen moſtani *Modalitas* ſzerint, az egéſz Tanács és Orſzág *conſenſus*ából, más *Gubornatort* válaſztatni; Ő Nagyságának peniglen holta után (kit Iſten hoſzſzu időkig távoztaſſon) a' moſtani válaſztot Iffju Fejedelmünknek az Orſzág *gubernium*jára jutando időig, az ő Nagysága mellé rendeltetet Tanács Urak, a' *Gubernator* hirét halván, mindgyáráſt tartozzának *conflu*álni a' Fejedelem mellé, minden hivátal nélkûl, és az Iffju Kegyelmes Urunknak Fejedelmünknek méltoságos neve alat az Orſzágot egy holnap alat *convoc*áltatni, és a' fellyeb meg-irt modok ſzerint, az egéſz Tanács és Orſzág által *Gubernator* válaſztaſsék, ugy hogy ez iránt-is *Gubernator*ság nélkûl az Orſzág ne maradgyon, miglen ő Nagának a' *Regimen* kezében *aſſign*áltatik. A' *Gubernator*nak válaſztásáig penig a' *gubernium* és *directio* a' Tanács *authoritaſa* mellet légyen.

ARTICULUS X.

HA a' *Gubernator* valakiket ártalmas tanács adókat értene lenni Iffju Kegyelmes Urunk kőrűl, a' *Gubernator*nak és Tanácsnak légyen *authoritas*ok, hogy *admonet*állyák azt az ártalmas tanács adót, ki ha nem *obtemperal*na, *amove*álhatsák-is a' *Gubernator* a' Tanácsal edgyűt, mely *amotiot* ha Rákoci Ferencz ő Nága *impedi*álna, *eo facto* a' *Conditiok* ellen cselekedni láttatsék és itilteſsék.

ARTICULUS XI.

HA valamely nyughatatlan elméjű emberek, akar ki akaratyából, Lovaſt vagy Gyalogot gyűjtenének és fogadnának, *Gubernator* és Tanács hire nélkűl, *authoritas*a légyen a' *Gubernator*nak a' Tanácsal edgyűt azoknak el-oſzlatására; ſőt ha derekaſſab ellenkező igyekezetet bizonyoſon érthetnének, tartozzék a' *Gubernator* és Tanács parancsolattyára minden ember *viritim ſub pœna in Articulis expreſſa* fel-űlni, magok és hazánk oltalmára. Illyen nagy derék *caſus*ban penig, ugy-mint ha kőzőnséges *inſurrectio*ra valo parancsolat lenne, a' *Gubernator*ral edgyűt a' Tanácsnak nagyob réſze *ſubſcrib*állya az ollyan parancsolatokat: Ezt mindazáltal illyen értelemmel *concludál*tuk, hogy mivel a' mi ſzegény hazánk minden felől kűlőmb kűlőmb Nemzetekkel vétetet kőrnyűl, és történhetnék oly *repentinum imminens periculum*, melyben csak egy oráig valo kéſedelem-is az hazára következendő veſzedelmet őregbitené, annál inkáb hoſzſzas tanácsra valo idő ártalmas lenne, az illyen *defenſio*nak *caſu*ſában, hogy afféle hirtelen következendő veſzedelem ne ſzállyon hazánkra, végeztűk, hogy a' *Gubernator* és *Cancellarius ſubſcriptio*ja alat *emanal*tatot parancsolatokra, az haza oltalmára tartozzék kőzzűlűnk ki ki fel-űlni; vagy, ha *Cancellarius* nem lenne, az akkori, Fejedelem mellet találkozando Tanács rend, a' *Gubernator*ral edgyűt, *ſubſcrib*állya erről valo leveleket.

ARTICULUS XII.

HA moſtan válaſztot Iffju Kegyelmes Urunk ő Nagysága, a' *denominal*t *Gubernator*nak, vagy ſzemélye, vagy élete, vagy állapottya ellen valamit cselekedni igyekeznék, vagy máſſal cselekedtetnék, vagy titkon, vagy nyilván, *eo facto*, *comperta rei*

verita-

veritate, mindenek *absolutus*ok legyenek az ő Nagysága hűségétől; ugy-mint ki az Ország végezéséhez nem tartotta magát, és a' *Gubernator* mellet tartozzék *insurgá*lni mind az három Nemzet, és állapottyában meg-oltalmazni magunk igireti szerint, *in præscripta ista causa*. *E converso*, hogy ha a' *Gubernator*-is ő Nagysága ellen valamit igyekeznék, vagy személye, vagy méltosága, vagy Fejedelemsége ellen, *favort* csinálna affelől, vagy ő Nagysága s' ez Ország szolgaival, vagy egyebekkel, Tanács és Ország hire nélkül, fegyvert hozna maga mellé, vagy Gyülésben, vagy azon kivül; *eo facto*, tisztitől *privatus* légyen, és senki *Gubernator*nak ne *agnoscá*llya, választot Iffju Kegyelmes Urunk mellet tartozzék *insurgá*lni mind az három Nemzet, és Fejedelmi állapottyában meg-oltalmazni, az után az Ország keresheſſe törvénnyel *suis modis*. Hasonloképpen egyéb rendek közzül-is senki magának ártalmas *favort* ne csinállyon, se vitézlő nép, se egyéb *Status*ok közőt. Ha peniglen a' mi választot Iffju Kegyelmes Urunk ő Nagysága a' *Conditiok* ellen cselekednék, a' *Gubernator* egész Tanácsal edgyüt egyenlő akaratbol idejénkorán *admone*állya ő Nagyságát; ha az *admonitio* után ugyan nem *superſede*álna a' *Conditiok* ellen valo cselekedetitől, a' *Gubernator* az egész Tanács tetszéséből (*etiam contradicente Principe*) mindgyáráſt *Generalis Diætát publicá*ltasson, és ott az *Articulus*oknak *transgreſsio*ját az Országnak meg-mutogatván, Országul, három Nemzetül, az ő Nagysága hűségétől *absolutus*ok legyenek, *comperta rei veritate*. Viszontag ha a' *Gubernator*-is a' *Conditiok* ellen cselekednék, az egész Tanács a' *Gubernatort* idejénkorán *admone*állya, és ha az *admonitio* után nem *superſede*álna a' *Conditiok* ellen valo cselekedetektől, az egész Tanács mindgyáráſt *publicá*ltasson *Generalis Diætát*, és ott az *Articulus*oknak *transgreſsio*ját az Országnak meg-mutogatván, *ex unanimi conſenſu Dominorum Regnicolarum* légyen a' *Gubernator privatio*ja, *comperta rei veritate*.

ARTICULUS XIII.

HOgy *Gubernator* Uram tisztiben a' *præscribá*lt mod és *Conditiok* szerint alkalmatosſabban *procedá*lhaſſon, Országul a' *Gubernator*hoz tartozando *obſequium*unknak *præstá*lása felől *ſecuruſ*sab leheſſen, végeztetet, hogy a' *Gubernator Juramentum*át *deponá*lván, az Ország-is ő kegyelméhez illendő kötelességének *effectuá*lására, valamint a' mi Kegyelmes Urunk ő Nága kivánnya, meg-eskünni kész lészen.

ARTICULUS XIV.

MIvel az Iffju Fejedelem Rakoci Ferencz ő Nága méltoságos ſzemélye mellet a' *Gubernator*nak, és a' Tanácsok kőzzűl egynehányoknak *continuè* jelen kelletik lenni, azoknak *ſuſtentatio*ja felől-is *provide*álni illendőnek itéltetet. Tetſzet azért minékűnk egéſz Orſzágul három Nemzetűl, hogy az 1558 Eſztendőbéli *Iſabella* idejebéli *emanál*tatot Harmadik *Articulus* ſzerint, az Orſzágnak kőzönséges jövedelméből légyen az ő Kegyelmekre valo *proviſio*.

Ex Art. An. 1558.

TITVLVS SECVNDVS.

FEJEDELMEKNEK TARTOZO HOMAGIUMNAK PRÆSTALASAROL.

ARTICULUS I.

MIvel hogy a' Fejedelmek az Orſzágnak minden Rendeinek kőteleſek, ugy alattok valok-is hogy hittel legyenek kőteleſek a' Fejedelmeknek, ſzűkségesképpen kivántatik; Annakokáért minden Nemes, Vitézlő, és Városi Rendek tartozzanak, a' ſzokot forma ſzerint, a' Fejedelmek hűségére meg-eskűnni, a' kik jelen találtatnak lenni, ugyan akkor, midőn a' Fejedelmek *inauguratio*joknak idején *juramentum*okat *deponál*lyák; a' kik penig jelen lenni nem találtatnának, a' Tiſztek minden helyeken gyűléſeket *promulgál*tatyán, a' Fejedelmek válaſztáſa után ottan hamar és elſő Szék napjan tartozzanak *Homagium*okat *præſta*lni, ki ki Székes helyében, a' Városokon-is haſonloképpen; az hol penig a' Fejedelmek ugy akarják, a' Fejedelmeknek-is *Commiſſariuſ*nak jelen létekben. Ha kik penig az *Homagium*ok *depoſitio*jára *promulgál*tatot időben nem *deponál*nák, mélto mentségek nem lehetvén, *citál*taſſanak, és *comperiál*tatván hogy *contumaciter poſthabeál*ták, *in amiſſione omnium bonorum, tam mobilium quam immobilium, ipſos præcisè concernentium juris ordine convincál*taſſanak.

Ex Art. An. 1633. 1635. 1613.

Haſonloképpen azok-is, kik *ſucceſſivè* kűlőn kenyeres gazdaságban ſzállanának, huſz eſztendőt el-ért idejekben tartozzanak *Homagium*ot *deponál*ni, mellyet azok-is ha tudva és *contumaciter* el-mulatnak, azon *pœná*ban *incurrál*lyanak.

TITU-

TITVLVS TERTIVS.

TANACS RENDEKRÖL.

ARTICULUS I.

AZ Tanács Rend azért szokot a' Fejedelmek mellé *adhibeá*tatni, és kötelességek-is azt tartya, hogy minden jo és közönséges haszonra nézendő tanácsokat adgyanak; Valakik annakokáért törvénytelen ok nélkül valo dolgokra tanácslanák, *comperta rei veritate, legitimèque citati ac convicti, in notam perpetuæ infidelitatis incurrál*lyanak.

TITVLVS QVARTVS.

HADI ALLAPOTOKROL.

ARTICULUS I.

AZ Hadakozásnak, avagy Had inditásnak, *Pacificatio*knak modgyárol, mint és hogy kellessék lenni, az Országnak Fejedelmi tartsák magokat *Inauguratio*joknak idején az Országtol végeztetet, és azokra magokat kötelezet *Conditio*khoz: és magok indulattyokbol, *authoritas*sokbol háboruságra és hadakozásra valo okokat ne adgyanak se kereséenek.

TITVLVS QVINTVS.

ORSZAGRA NEZENDÖ DOLGOKROL.

ARTICULUS I.

AZ Ország Házai, *Fiscalis* Várai, és Joszági, noha a' Fejedelmeknek kezekben engedtettek, de *proprietas*sokat azoknak az Országnak meg-tartsák: Az egyéb féle joszágoknak *collatio*jok Fejedelem *authoritas*sában hagyattatnak. *Ex Art. An.* 1578.

ARTICULUS II.

AZ Országnak szollo leveleket, a' Fejedelmek az Országgal *communicál*lyák. *Ex Art. An.* 1613.

TITU-

TITULVS SEXTVS.

MOLDOVAI, HAVASALFÖLDI, ES tőbbekkel-is lévő *Confœderatio*krol.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1601. IN *Anno* 1601, Moldova, Havaſal-földe, és Erdély kőzőt a' minémű *Confœderatiok interveniál*tak volt, azt a' Nemes Orſzág *etiam publico Articulo* azon Eſztendőben *confirmál*ta; és ugy-is *deliberált*, hogy az Orſzágnak mindenik *Nation* lévő *Statuſi* kőtelezzék magokat hittel-is azoknak meg-tartására; Moſtan-is a' mellyekkel azok kőzzűl az Orſzágnak *Confœderatio*ja vagyon, ha ők nem *violál*ták, miglen ſzentűl és igazán *obſervál*lyák, ez Orſzág Fejedelminek réſzekről-is, a' Végezéſek azokban lévő *Conditiok* ſzerint meg-tartaſſanak. Ha mellyekkel azok, vagy más ſzomſzéd Orſzágbéliek kőzzűl nem volt volna, vagy penig *violál*tatot volna, annak véghez vitelében, vagy meg-ujitásában, a' mi haſznoſſab és ſzűkſégeſſeb ez Házának javára, s' megmaradására, a' Fejedelmek magok kőteleſségek, és *Conditiok* ſzerint, azt cselekedgyék az Orſzág *Statuſi*val edgyűt.

TITVLVS SEPTIMVS.

ARULOKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1573. HA kik árultatáſnak vétkében találtatnak, *legitimè evocál*tatván, és *juridicè convincál*tatván, a' mint eleitől fogva a' Magyar Nemzet kőzőt, ugy ez után-is *in notam perpetuæ infidelitatis incurr*állyanak, melynek ſe *proceſſuſ*ában, ſe *Executio*jában ſemminémű *remedium*ok ne *admitt*áltaſſanak, ez egy történet kivűl, hogy ha tudni-illik a' dologban oly homály lenne, mely miat a' törvény tévők előt a' dolog annyira nem *eluceſcál*na, kire bátran törvényt mondhatnának, a' dolognak megvilágoſitására mind az *Actor*, s' mind az *In Cauſam attractus* réſzekről, ha kivánnyák, és a' Birák-is ſzűkſégeſnek lenni láttyák, adattaſsék annyira valo haladék, hogy a' vádláſra vagy mentségre valo *requiſitum*okat meg-hozathaſsák, mindazonáltal csak annyira valo időt, hogy azon akkori *Diætá*rol a' dolog ki ne mennyen, hanem végſőképpen *decidál*taſsék; annak *reportál*ására-is penig az idő alat, ne maga mennyen a' peres, el ſe bocsát-

csáttaſsék külömben, hanem ha a' Fejedelmek engedelmekből, erős kezeſség alat, egyébiránt máſok által vigye véghez.

ARTICULUS II.

A' Joſzágtalan *Reſidentia* nélkül valo Nemes emberek, a' *Notá*nak *caſuſ*ában-is, mint irva vagyon az *Areſtalá*ſokban, a' ſzerint tőrvény előt-is meg-fogattathatnak, *ad expoſitionem Directoris*, és tőrvény vége ſzakadtáig jo kezeſség alá vettethetnek. *Ex Art. An.* 1573. 1625.

ARTICULUS III.

HA kik máſokat afféle pártoláſokkal és árultatáſokkal vádolnának, s' reájok nem bizonyithatnák, *Talion convincáltaſſanak*, melynek *Proceſſuſa* és *Executio*ja-is azon ſzerint légyen, mint a' *Notá*nak kereſetiben. *Ex Art. An.* 1573. 1630.

ARTICULUS IV.

HA valamely *Notát concern*álo véteknek nemével vádoltatot Nemes ſzemélyek tőrvény előt valo meg-fogásában, vagy javainak el-vételében *Executor* lenne valaki, az-is a' fellyeb megirt mod ſzerint, *in Notam perpetuæ infidelitatis incurrál*lyon. *Ex Art. An.* 1573 1630.

ARTICULUS V.

HA valamely árultatáſnak vétkével vádoltatot, és immár *evocáltatot* ſzemély *compareál*ni nem akarván, az Orſzágbol ki akarna menni, és az Orſzág, s' ahoz tartozo birodalomnak ſzélében *deprehendál*tatnék, avagy oly levelei, *tractái* nyilatkoznának-ki, kikből *manifeſta ſuſpicio* láttatnék el-menetele felől, ſzabadoſon meg *areſtál*tathaſsék; de a' Tanács Uraknak tetſzéſekből, *abſque tamen læſione perſonæ*, ha magat nem *opponál*lya, és tőrvényre elő állattaſsék; de tőrvény előt ſemmi javaiban meg ne károſittaſsék, mindazonáltal maga igaſságos dolgaiban, *intra limites regni parteſq; ei annexas*, tőrvény előt az *Evocatus* Nemes Ember-is meg ne háborittaſsék, annál inkáb meg ne fogattaſsék; maga joſzágiban valo járáſtol penig ſemmiképpen ne tilalmaztaſsék, akar hol a' birodalomban, kiváltképpen nem titkon, hanem nyilván, és maga ſzokot rendi ſzerint járván; ſőt ha Orſzágon kivül lakóknak bizonyság tételek nélkül fogna ſzükölködni az *Evocatus* ſzemély, vagy egyéb ahoz ſzükséges dolgokért kivántatnék azon végekre bocsáttatot emberi-is, elbocsáttaſſanak. *Ex Art. An.* 1631.

ARTI-

ARTICULUS VI.

A' Kik a' Fejedelmeknek ſzemélyek, méltoságok ellen, és az Hazának kárára s'romlására, veſzedelmére ártalmas *Conjuratio*kat, ôſzve valo kôtelezéſeket cselekednének, a' *Director* által *citál*taſſanak a' *Diætá*ra, és a' ſzerint *procedál*ván ellenek, mint fellyeb vagyon irva, a' *Notá*ra *evocál*tatot ſzemélyek felôl, *comperta rei veritate legitimè convincál*tatván, bûntetôdgyenek *juxta ipſorum demerita, tanquam publicæ pacis turbatores.*

TITVLVS OCTAVVS.

FISCALE BONUMOKROL.

ARTICULUS I.

A' *Fiſcale bonum*ok a' *Fiſcus*hoz *recuperál*taſſanak, mellyek 1588 Eſztendô után, (midôn Géczi János a' *Gubernator*ságot *reſignál*ta) ôrôkôsképpen el-adattanak: ugy mindazonáltal, hogy ha mely érdemes Haza fiainak vagy jámbor ſzolgálattyokért, vagy a' ſzûkséges állapotokban a' kôz joért valo pénzeknek ki-adásáért, bátor ôrôkôsképpen *conferál*tattanak legyen-is valami *Fiſcale bonum*ok, *uſque annum 1615, diemq; vigeſimum Sept.* de azoktol avagy maradékjoktol el ne vétetteſsenek, hanem kinek kinek a' joſzágnak és ſzolgálatnak, vagy ki-adatot
1615. pénznek mivolta ſzerint, illendô ſummában *inſcribál*taſſanak: vagy ha a' Joſzág el-vétetet, *contentál*taſſanak érette.

Az 1615 Eſztendôtôl fogva *inſcribál*t *Fiſcale bonum*ok hagyattattak a' *Donatio*knak *continentiá*ja ſzerint, és hagyattatnak ez után-is a' *Poſſeſſor*oknak a' ſummának *depoſitio*jáig, és a' Joſzágnak kiváltásáig, az után-is afféléknek *collatio*ja, a' *Fiſcus*nak ſzabados *diſpoſitio*ján ál, de ugy hogy ſe ôrôkben ne *conferál*taſſanak *irredemptibiliter*, ſe *valor*án fellyel valo ſummában ne *inſcribál*taſſanak, hanem vagy *pro tempore*, vagy csak illendô ſummában adattaſſanak; és ha ſzintén *valor*át a' Joſzágnak *exceed*álni láttatnék-is, de ha vagy kéſz pénzt *ſuperadd*ált az *impetrans*, vagy más joſzágnak ſummáját *transfer*állya a' *Fiſcus*, a' *Donatarius*-is *ſponte conſenti*álván, kinek kinek *Donatio*jának *tenora* ſzerint, magának a' *Poſſeſſor*nak, s' nem más *Prætendenſ*éknek *deponál*taſsék a' ſumma *integrè*; csak hogy ha kik Jobbágyokat *manumittál*nának, vagy más joſzágokban kôltôztetnének, s' a' ki-váltáſnak idején nem *reſtituál*hatnák, méltán *defalcál*odhatik a' ſummából.

Ha

Ha kiknek az Ország a' *Fiscale bonum*ok közzül valamely jószágot *conferált*, a' Mihály Vajda ez Országbol valo ki-verésekor, ha avagy annak maradéka, avagy maga ismét nem *rebellált*, igaságos *contentatio* nélkül tőlök el ne vétessék, *juxta continentiam Articuli Anni 1615*, mely ekképpen következik.

MInt hogy ennekelőtte *indefinitè* végeztetet volt a' *Fiscale bonum*oknak *recuperal*tatása, holot sem nevek meg nem irattattak, mellyek legyenek a' *Fiscale bonum*ok, sem penig idő nem *præfig*áltatot mitől fogva valok, és minémű *modalitas*sal *recuperá*ltatnának: Tetszet azért, hogy azok *in perpetuam rei memoriam* ugyan *specificál*tassanak, és *Articulus*ban irattassanak. A' *Fiscale bonum*ok azért ezek: *Huszt, Kővár, Szamos Ujvár, Várad, Gyalu, Kolos-Monostor, Fejérvár, Déva, Fogaras, Görgény, Karánsebes, Lugos, Liberæ civitates, & Oppida libera, Vámok, Harminczadok, So Aknák*, minden féle Bányáknak *legitimus Proventus*a, *Törcs vára, Lippa, Jenő* és *Vas hámorok* mellyek *ab antiquo Fiscus*ê voltanak. Ez *Fiscale bonum*ok és *Proventus*ok *recuperá*lásának ideje légyen az 1588 Esztendőbéli Medgyesi *Generalis* Gyűlés, mikor Géczi János a' *Gubernator*ságot *resign*álta. Ha kiknek a' *præfig*ált *terminus* után, *ex prædictis bonis Fiscalibus* jószágokat *conferá*ltak, kik az Hazának akar mely időbē szolgáltanak, ha némellyek meg-holtanak-is, de Feleségek Gyermekek maradtanak; az ollyanoktol sem magoktol, se gyermekektől, a' Fejedelem el ne foglaltassa, hanem kezeknél hagyván, bizonyos summában *inscribá*ltassa a' szolgálatnak és a' jószágnak mivolta szerint. Afféle érdemes Haza fiait penig, vagy azoknak maradékit, kiktől immár jószágok *ad rationem Fisci* foglaltattak volna, a' Fejedelem illendőképpen *contentál*tassa, ha az el-foglalt jószágot meg nem adhattya-is; hogy se magok, se maradékjok meg ne nyomorodgyanak. 1615.

Kik legyenek penig érdemesek és érdemetlenek, a' Fejedelmek mellettek lévő Tanácsival itéllyék-meg, hogy a' kik semmit nem szolgáltak az Hazának, vagy semmi pénzt nem adtanak, hanem csak *inscribál*tatták; az ollyanoktol el-foglaltassanak, minden Várak és ahoz tartozo minden jószágok. A' kik penig mélto érdemesek, a' jószágnak kiváltásának idejéig nállok és maradékjoknál hagyattassanak. Viszont ha kinél *inscriptio*ban volna valami jószág, vagy *Fiscalis Proventus*, mellyért az Ország szükségére pénzt adot volna ki, vagy penig jámbor szolgálattyáért *inscribál*ták volna valakinek; afféle *Bona Fiscalia*,

vagy *Proventus Fiſcalis*, (*præſcriptio* az illyen joſzágban és *proventus*ban nem *admittál*tatván) ſzabadon a' *Fiſcus* által minden időben ki-váltathaſsék, a' derék ſummát egéſzlen és éppen le-tévén, és a' dolog meg-bizonyoſodván: hogy ennek utánna-is a' ſzükség ugy kivánván, máſok-is haſonlo Haza ſzolgálattyára fel-indittaſſanak; De ha kiknél *Fiſcus*ra nézendő Bányák, Soaknák volnának, azok az 1514 Eſztendőbéli *Generale Decretum*ban bé-iratot mod ſzerint *recuperál*taſſanak.

Hogy ha ollyan Joſzágok, Dézmák, és egyéb *Fiſcalis Proventus*ok foglaltattanak volna ez ideig el, mellyeket az 1588 Eſztendőbéli Gyűlés előt adtak volna el *Principes Regni pro tempore conſtituti*; a' dolog meg-bizonyoſodván meg-adaſſanak, és az után-is afféle Joſzágok, Dézmák, és egyéb féle *Proventus*ok el ne foglaltaſſanak.

ARTICULUS II.

A' *Fiſcale bonum*ok penig a' Fejedelmek által a' *Privatus Poſſeſſor*oktol illyen modon *recuperál*taſſanak: hogy valakiktől a' Fejedelmek afféle joſzágokat ki akarnak váltani, valamikor akarják, ſzabadságok légyen reá, ugy hogy kináltaſsák-meg a' ſummájokkal *legitimè authentica Perſónák* által, *ante quindenam* a' *Poſſeſſor*okat, és ha valakik találkoznának, kik bizonyos *ratio*jokat *prætend*álván nem akarnák *leválni*; azok a' Fejedelmeket, vagy azok távul létében, ha *conſtitutus Gubernator*ok léſznek, azokat igaſságokkal *requir*állyák, és igaſságokat a' Fejedelmek s' Tanács előt *proponál*haſsák; de joſzágok mind addig ſe foglaltaſsék-el, mig a' Fejedelmek vagy Fejedelmektől arra rendeltetet ſzemélyek előt dolgokat el-igazittyák. Ha kik penig *ſolâ contumaciâ ducti*, ſem pénzeket fel nem vennék, ſem a' Fejedelmeket, vagy (ha lennének az időben) *Gubernator*okat nem *requirál*nák igaſságokkal, pénzek és joſzágok *amittál*taſsék. A' kiktől penig afféle joſzágok *redimál*tatnak, jo *uſualis monetá*val *contentál*taſſanak.

Ex Art. An. 1622.

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1650.

A' Mely Joſzágok és Várak az 1650 Eſztendőbéli *Connumeratio*kor *ſine controverſia Fiſcali*ſoknak irattattak, valamint a' fellyeb meg-irt *Articulus*ban *declarált Fiſcale bonum*ok, ugy azon joſzágok-is *in perpetuum Fiſcali*ſoknak tartaſſanak; mellyeknek *rehabeál*ásábā a' *Fiſcus* az *articulu*ſokbā meg-irt *proceſſuſt* kövéſſe.

A' mely

A' mely Joszágokban penig azon *Connumeratio*kor *Contradictio* és *dubietas* iratot a' Kaptalanban akkor bé-adatot *Regestrum*ban, azoknak el-igazitására *extraordinarius Terminus* lévén rendeltetve, ha kik a' *controversum bonum*okhoz *perennale jus*sokat *comprobál*hatták, azoknak joszágok a' *Fiscalitas*nak nevezeti alol *absolvál*tattak: ugy mindazáltal hogy ha mely *Contradictor*ok a' *Fiscus* kezénél lévő *controversum bonum*okhoz *perennale jus*sokat *comprobál*hatták, azzal a' *Fiscus*tol nem *obtinc*álták ugyan, hanem a' *Fiscus*t csak attol *amove*álták, hogy az a' *controversum bonum* nem *Fiscale*; mindazáltal *legitima juris via jus*sokat kereshetik. A' mellyekben penig a' *Fiscus extra dominium* vagyon, és a' meg-irt *extraordinarius Terminus*on *consequ*álta a' *Fiscus*, annakutánna a' *periclitans* fél *Novum cum gratia* mellet, ha *perennale jus*sát akarja *comprobál*ni, *observál*tatván a' *Novum cum gratia*val Táblán és Székeken valo szokot *Processus* és *Usus*, a' mikor és mellyik *Terminus*on akarja *perennale jus*sát keresni szabad légyen; ugy hogy az Erdélyiek az Erdélyi *Terminus*okon, a' Magyar Országiak a' Magyar Országi *Terminus*okon keressék. Ezt-is hozzá tévén, hogy a' mely joszágok *Fiscalis*oknak *adjudicál*tattanak, a' meg-irt *extraordinarius Terminus*on, és az akkori *Constitutio* szerint a' *Fiscus*tol a' *Possessor*oknak *inscribál*tattak, hogy ha a' *Fiscus* maga vagy mások számára akarja *redimál*ni, *deposita prius integra summa inscriptionali*, foglaltassanak el a' *Possessor*oktol; Annakutánna ha ki *perennale jus*sát *comprobal*hattya a' *Novum cum gratia* mellet, tartozzék le-tenni azt a' summát, a' mellyet néki le-tőttek volt, és ugy *adipiscal*hassa a' joszágot. A' ki penig *Fiscalis*nak *adjudicál*tatot joszágot *contumaciter* nem *inscriba*tatot, és vagy *Fiscus* számára, vagy *Fiscus collatic*jából valamely *benemerita persona* számára el-foglaltatván *inscribál*tatot volna, bizonyos summában, ha szintén a' *Novum cum gratia* mellet örökös igasságra el-nyerné-is a' joszágot, tartozzék a' *manutenens*nek az *inscriptionalis* summát le-tenni, magának tulajdonitván, hogy el-mulatta az *inscribál*tatást. *Novum*ot penig *toties quoties per exceptionem condescend*álna, mind annyiszor ujabbat *extrabal*hasson és élhessen vele.

1651.

ARTICULUS IV.

A' Fellyeb meg-emlitet modon *Fiscalis*oknak itiltetet joszágokon kivül, valamellyek *quoquomodo deveniál*tanak, vagy ennekutánna *deveniál*nának, *sive per Notam*, *Contractum*, *vel Defectum*, *Fiscus* kezében, *Fiscalis*oknak ne tartassanak, hanem az

Ex Art. *An.* 1650.

ollyanokat, mind *jure perpetuo*, s' mind másképpen el-adhassa a' *Fiscus*.

ARTICULUS V.

Ex Art. An. 1650.

HA mely joszágokban a' *Fiscus* ennekutánna valami *latitálo* és *subticeált just* venne eszében, azt nem *per quindenalem productionem*, vagy egyéb *extraordinarius processusson* keresse, hanem *eo Juridico processu*, valamint egymás közöt a' *Privatus* Atyánkfiai szoktanak perleni, *inchoallya Causajat*; a' szerint a' *Fiscus*-is, vagy *Donatarius*, a' Birák itéletin álván *brevist* illeté a' dolog, neme; és a' mely joszágokat ezen *modalitas*sal a' *Fiscus* elnyerne, soha *Fiscalis*oknak ne tartassanak, hanem valamint 1588 elöt, *jure perennali* el-adot joszágok; ugy azon *processus*on *acquiralando* joszágok-is, mint *per defectum*, avagy *Notam* deveniáltak volna *Fiscus* kezéhez, el-adhassa *jure perpetuo*-is.

ARTICULUS VI.

Ex Art. An. 1615.

A' Kik által a' *Fiscale bonum*ok el-foglaltattanak, *usque ad Annum 1615*, *assecurál*tattanak mind magok és maradékjok; hogy azért meg nem háborittatnak.

ARTICULUS VII.

Ex Art. An. 1631. 1650.

A' *Fiscalis* Joszágokban *in genere* mindenüt ez Országban, *signanter* penig Fejérvárat, és körülötte lako Nemességnek mind személyekben valo *immunitas*ok, mind penig *exemptio*jok igen szorgalmatossággal meg-visgáltatván, Bethlen Gábor Fejedelem idejében, valakiknek *prærogativá*jok akkor helyben hagyattattanak, ez után-is Nemesi szabadságokban meg-tartassanak, (a' korcsomáláson kivül.)

A' kik penig 1631 Esztendö után, telepedtenek vagy *eximáltattanak*, azok-is Néhai idösb RAKOCZI GYÖRGY Fejedelem idejében eléggé meg-visgáltatván, a' kik *exemptio*jokban helyben maradhattanak, és ez ideig meg-tartattanak, ez után-is helyben hagyassanak, és egy helybéliek-is a' *productio*ra ne kénszeritteséenek; *excipiálván* a' Váradi *Fiscalis* joszágokban lako Nemeséget, kik felöl annak *Series*ében irás vagyon.

ARTICULUS VIII.

A' *Fiscalis* Jobbágyok a' mint cirkálás gonosz tévöknek büntetések, ugy egyéb törvény szerint valo *Executio*k dolgából, a' Vár-

a' Vármegyék Tiſzteinek *Juriſdictio*ja alol ki nem vétetnek, ugy egyéb minden kőzőnséges tereh viſeléſekben ez Orſzág, Fejedelmek, s' Vármegyék ſzűkségére nézendő *expensá*kban a' Nemeſség joſzágával egyenlő terhet viſellyenek, mellyet ha *præſtál*ni nem akarnának, az ollyan *contumax*ok ellen a' Tiſztek *animadvert*állyanak, *authoritaſ*ſok légyen a' *Conſtitutiok*, és affélékben *obſerval*tatni ſzokot *Uſus* ſzerint.

TITVLVS NONVS.

BANYAK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

ARany, Ezűſt, Réz, Kénkő Bányákat, hogy akarki, a' kinek modgya lehet és helye, nyithaſſon és *colá*lhaſſon, fel-ſzabadittatik: illyen modok alat mindazáltal; hogy mind maga a' ki *colá*ltattya, mind penig a' *colá*lo Meſter emberek, hittel legyenek kőteleſek arra, hogy igazán valo tizedét a' Bányákbol *proveni*álo *Metallum*oknak a' *Fiſcus* Tárházában béſzolgáltattyák; kik hogy ha az ellen csalárdul cselekednének, a' *Fiſcalis Director*tol *evocál*tatván, az *Octavalis* avagy *Diæta* alat lévő Táblára, ha *comperi*áltatik, elſőben Öt ſzáz forintal bűntetteſsék; máſodſzor a' *pœna duplicál*taſsék, és igy rendel fellyeb fellyeb nevekedgyék a' bűntetésbéli ſumma. Egyéb féle kőzőnſégeſſeb *metallumu* Bányáknak *col*álásából penig, a' *Fiſcuſ*nak ſemmivel nem tartozik. Ha kik penig, nem magok határán hanem más *Poſſeſſor*okén nyitnak és *col*álnak Bányákat, azokkal alkudgyanak és végezzenek; és mivel az helynek Urának kel fizetniek, *Fiſcuſ*nak afféle helyekből a' *col*áltato emberek ſemmivel nem tartoznak, melynek bizonyoſſab voltáért nē csak az Orſzágban lakos rendek, de akar mely idegen Orſzágbol bé-jővő akar mely kereſztyén nemzetből állo rendek *præſentium vigore aſſecur*áltatnak, mind bátorságos bé-jővetelek, s' mind penig akar hol ez Orſzágban uj Bányáknak nyitására és *col*álására valo ſzabadságok felől, és hogy ſe ſzemélyekben, ſe javokban *areſtatio*kkal, ſem ſemmi tőrvénytelen dolgokkal meg nem bántatnak, a' fellyeb meg-irt *Conditiok* ſzerint; hogy tudni-illik a' *Dominus terreſtriſ*sel meg-alkudgyanak, és illendő igaſságokat meg-adgyák; *excipiál*tatván mindazáltal azok, ha kiknek a' *Fiſcuſ*sal *contractuſ*ok *interveni*ált eddig, az Arany-Bányáknak *Taxá*ja felől; ha penig az Orſzágban a' Fejedelmek Válaſzto, és Pénz-

Ex Are. An. 1618.

Pénz-verő házakat *erigál*nak, *accommodál*tassanak azoknak-is állapoti illendő modon, *conferál*ván az 1618 Esztendőbéli affélékről lőt végezésekkel.

ARTICULUS II.

A' Kéneső Bányák eleitől fogva *Fiscale bonum*ok, és akar mely helyeken ez Országban találhato Kéneső, s' aval valo kereskedés a' *Fiscus*nak kiváltképpen valo *proventus*ának lenni rendeltetet, sőt annak keresése-is minden *privatus* emberektől meg tilalmazva volt ennekelőtte; de mind az Országnak, s' mind penig a' *Fiscus*nak hasznossabnak itéltetet lenni, végeztetet hogy minden rendek, *absque tamen præjudicio Dominorum terrestrium tam Fiscalium quam privatorum*, keresheſſenek, és készitheſſenek Kénesőt, ily modok alat mindazonáltal; hogy ha kinek határán találtatik, a' Földes Urral *contrahál*lyon, a' mint alkhatik a' Kénesőt kereső ember; Másodszor, hogy senkinek másnak eladni szabados ne légyen, hanem csak a' *Fiscus* Tárházában avagy Kamorájában tartozzanak bé-szolgáltatni; melynek másájáért *in parata pecunia fl. 75* tartozzanak adni a' *Perceptor*ok. Ha ki penig bé nem adná, rajta érettetvén a' *factum*on, mind az ado, mind penig a' vévő meg-fogattassanak: és valahol *deprehendál*tatnak, ugyan azon helybéli Tisztviselőknek kezekben adattassanak *detentio*ra, ha egyéb Nemes személyeken kivül valo akar minémű rendek lennének; (sőt az ollyanokat, kik ugyan vakmeröképpen, s' nem-is csak egyszer cselekedték volna, a' Fejedelmeknek *Specialis Commissio*jokra, a' Tisztek meg-fogni, és az hová parancsollyák igaz törvény szerint valo meg-büntetésre fel-küldeni tartozzanak) és azon Tisztek nem várván a' rend szerint valo törvényes Székeknek *celebrál*tatását, *terminál*lyanak oly alkalmatos és rövid időt; leg aláb tizenötöd napot, vagy hogy a' mely alkalmatos időre a' *Fiscalis* afféleknek gondviselésére rendeltetet Tisztviselők-is reá érkezhetnek, és akkorra *convocál*ván *Assessor*okat, és egyéb értelmes Törvénytévőket, ha elégségesképpen a' dolog *comperiál*tatik, ugyan akkor *finalis sententiát* mondgyanak; ha penig homályos lészen a' dolog, *ad quindenam* bizonyságra *exmittál*tassék a' *Causa*, és akkor megbizonyosodván, öt száz forint *pœnán convincál*tassanak külön külön, mind az ado, mind a' vévő; és a' nálok találtatot Kénesőt-is *amittál*lyák, magok penig *usque ad tempus satisfactionis* a' *Fiscalis* Tiszteknek adattassanak kezekben. Ha penig *residentiás* Nemes emberek találtatnak lenni, *evocál*tassanak *Octavalis* vagy

Ex Art. An. 1633.

Diæta alat lejendő Táblára, és azon egy *terminus*ón *finaliter decidál*taſsék *Cauſa*jok, s' *convincál*tatván a' fellyeb irt *pœná*val bűntetteſſenek: és ha *bonumi* fel-érik azt a' ſummát, *Sententiá*val *exequál*taſſanak, ha penig annyi érő javai nem találtatnak, kezeſség alá vetteſſenek, és ha nem állathatnak, *areſtál*taſſanak *uſq; ad tempus ſatisfactionis*; a' *reſidentiá*tlan Nemes emberek penig, *modo ut ſupra* a' nemtelen emberek felől irattatot, *captivál*taſſanak, és Tiſzt kézhez adattatván bűntetődgyenek-is. Ha penig az után tudodnék-is ki a' dolog, zálagos és *reſidentiás* Nemes ember ellen, ugyan ezen *proceſſus obſervál*taſsék és Táblán *proſequál*taſsék, *comperiál*tatván penig a' vőt avagy el-adot Kéneſőnek árrát-is az őt ſzáz forint *pœnán* fellyűl, *refundál*ni tartozzék. Ha nemtelen ember felől tudodik-ki afféle cselekedet, Jobbágy ember lévén kéreſſenek törvényt reá, és *ad decimum quintum diē* nem csak a' Földes Ura ſzolgáltaſſon törvényt, hanem azon helybéli Tiſztek előt tartozzék *ſiſtál*ni, ha a' törvény kéréskor, avagy annak-utánna birodalmában talált volna lenni a' *Patronuſ*nak, és azok előt *decidál*taſsék azon mod, *proceſſus* és *pœna*álat, a' mint fellyeb vagyon irva, azok felől kik *in facto deprehendál*tatnak; a' Városi és Nemeſség kivűl valo rendek-is az ő *competens forum*jokon, ugyan ezen mod ſzerint *proſequal*taſſanak.

Az Uratlan *reſidentiá*tlan idegen emberek penig, akar *in facto deprehendál*taſſanak, s' akar *ſuſpectuſ*ok legyenek, a' Fejedelmeknek arra rendeltetet Tiſztviſelői által meg-fogattathaſſanak, és törvénnyel érdemek ſzerint bűntetődgyenek; távoztatván mindazáltal azt, hogy valami magok haſznok kereſetiért, ártatlan őket ne *vexál*lyák, és ez Orſzági embereknek affélékből következhetendő akádályt ne ſzerezzenek. Mindazáltal az Hazában-is ſzűkségesképpen meg-kivántatván, a' Kéneső a' Meſter embereknek, és egyéb rendeknek-is, ne fellyeb, ſőt a' mennyiben lehet illendő árron, mint az idegeneknek, elégedendő Kéneſőt adni a' *Fiſcalis* Tiſztek tartozzanak *præ aliis omnibus extraneis*.

ARTICULUS III.

A' Belényes vidéki Vas Kohoz, és Réz Bányához a' régi *Uſus* ſzerint, Bihor Vármegyének az a' Belényes vidéki réſze, ki eleitől fogva bizonyos ől fa vágáſſal tartozot; ennekutánna-is azon ſzerint *præſtál*lya, ugy hogy az arra rendeltetet falukbéli emberek az előtti *connumeratio* ſzerint, mely ezen dolog véget *peragál*tatot, minden kűlön házu, és kűlön kenyéren élő s' lako ember,

Ex Art. An. 1633. 1637. 1625.

ember, az egy egy ól fa vágáſſal tartozzék, és minden *Patronu-*
ſok azt bé-ſzolgáltaſsák; a' Tiſztek penig őket reá erőltetvén,
1622. jo és illendő helyeken-is vágaſsák, és a' kik nem *præſtál*nák, két
annyinak hordásával bűntetteſſenek; a' Vármegye Tiſztei pe-
nig, pénzül, ſem a' rend ſzerint, ſem penig a' bűntetésért valo
fát *exigál*ni ne méréſzellyék: Kit ha a' Tiſztek cselekednének,
*evocál*tatván a' *Director* által Vármegyére, vagy Táblára, mint
Országh *Conſtitutio*ja, és magok kőteleſségek ellen cselekedők,
törvénnyel bűntetteſſenek.

TITVLVS DECIMVS.

DEZMAKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art.
An. 1581. AZt kivánván a' Nemeſi ſzabadság, és a' régi végezéſek-is,
annakokáért Nemes ember ſemminémű gabonájából, ſe
egyéb javaibol Dézma adáſſal nem tartozik maga határibol, ha ſzintén paraſzt földeit élne-is, cédula pénzel ſem tartozik. Mindazáltal a' Dézma ado ſzegény kőſség-is az határoknak mivoltokhoz képeſt, ſzánto földek nélkül ne hagyattaſ-
1594. 1642. ſék, és afféle *prætextuſ*okkal az igaz Dézmák ne *defraudál*taſſanak.
1581. 1624. Ellenben a' paraſztság akar micsoda földeket éllyen-is, az ha *ab antiquo* Dézmát ado falu határában vagyon, a' Dézma adaſſal tartozik.

1573. Semmi ujitás a' Dezmálás dolgában ne légyen, hanem a' régi *Uſus obſervál*taſsék. A' Dézma ne válogatva, a' Gabonának, Szőlőnek, és egyéb marhának-is javaibol, hanem *promiſcuè & mixtim* vétetteſsék, a' mint Iſten azoknak lételét adta.

ARTICULUS II.

A' Szeginységen Bárány, Méz, Bor, és egyéb Dézmában jutot marhák, s' *leguminák* ſokáig ne hagyattaſſanak és tartaſſanak, hanem azoknak bé-ſzállittatáſoknak ideje alkalmaztaſsék az Arenda bé-vitelének *terminuſ*ához, ugy-mint ſzent
Ex Art.
An. 1588. Márton nap után két hétig; Egyéb iránt ha addig a' Dézmáſok el nem vitetnék, azontul arra valo gondviſeléſſel nem tartozik a' kőſség; *excipiál*ván mindazonáltal azt, ha a' ſzeginység valami alkalmatlansága miat akkorra el nem ſzálithatná, és valami kevés *dilatio*ját maga kivánná; annakfelette, valamely

rend

rend kivûl valo *casust*, mind *Fiscus*, mind penig a' szeginység részéről; azon tul, ha mi kár benne lészen, a' Dézmás fizessemeg.

Az el-szálitást-is a' *Fiscalis* gondviselők a' menyiben lehet, alkalmaztassák ugy, hogy a' Dézmáknak feletteb meszsze valo szálitásával a' szégénység ne terheltessék. 1610.

Articulus III.

A' Mint egyéb cséplésekben és nyomtattatásban, ugy a' Dézmáknak cséplésében és nyomtattatásában, az hol ekkédig szokás volt, a' szegénységnek, a' cseplő rész, igazán ki-adattassék, ugy-mint rend szerint tizedik mérés; Ha mikor penig Isten oly derekas szûk termésével a' gabonának látogattya az Hazát, ollyankor az akkori időhöz alkalmaztassék, mindazonáltal a' mi ebéd vékának hivattatik, a' Dézmát cséplőknek, ki nem adatik.

Articulus IV.

BIzonyos okokbol a' Szász Papok *amitt*álván a' Dézmából valo *Quartá*jokat, viszont némely része *restitu*áltatot. A' mint annakokáért a' *restitution*ak idejétől fogva a' Dézmák *exigál*tattanak a' Szászságon, és az hol, hányad rész a' Szász *Prædicator*oknak, hányad rész viszont a' *Fiscus*nak adatni és *percipi*áltatni szokot, az után-is azon *Usus observ*áltassék igazán, mind borbol, minden féle *legumin*ákbol, báranybol és méhből; mindazáltal hogy job moddal tudhassanak abban *proced*álniok mindenek a' kiknek *incumbál*, mind a' Szászságon és mind a' Vármegyéken lévő Dézma ado helyeken, és honnan, mikből a' menyi rész szokot *Fiscus* szamára *ced*álni, az *invalescált Usus* szerint, az *Arendator*ok igen igazságos *Regestrum*ot csináltassanak, és a' Káptalanokban bé-is adgyák. Hasonloképpen mind az Ország végezésivel, mind penig egyébiránt az igazsággal edgyező jo *Instruction*okat készitsenek, mely által a' Dézmásoknak *insolentiai* és *exorbitantiai* meg-zabolázttassanak, azt-is a' Káptalanokban bé-adgyák, a' *Partium*bélieket Váradi, az Erdélyieket Colosvári, a' Szászságon lévőket penig a' Fejérvári Káptalanokban: hog' mindenek tudhassanak mind vigyázni a' Dézmásoknak *excessus*okra, mind egyébiránt magokat alkalmaztatni. A' Káptalanok penig, *absq; ullis literis requisitoriis toties quoties* kivánnyák, *indifferenter*, minden Nemes embereknek magok joszágoknak

Ex Art. An. 1591 1599. 1612. 1630. 1591. 1640.

1616. 1649. 1633. 1625. 1589. *taxá*jokrol párt adni tartoznak. *Signanter* penig, hogy a' Dézmások *tempeſtivè* bocsáttaſſanak-ki a' dézmáláſra, és halogatás nélkül el-is járjanak benne: feles lovakkal és ſzemélyekkel magokat ne tartaſsák a' ſzeginységen; idő előt ki-küldvén reájok, s' meg-kéſőn ſzálván-el rolok, és hivatallyokat nem illető dolgokban ne-is elegyitsék magokat.

ARTICULUS V.

Ex Art. An. 1623. A' Dézmák a' több *Fiſcale bonum*oknak és *proventuſ*oknak nem utolſo réſzei lévén, azokban, vagy azoknak Arendáiban hamik *abalienál*tattanak, az 1588 Eſztendő után őrökőſőn, azon mod ſzerint, *recuperál*taſſanak mint egyéb *Fiſcale bonum*ok. Ha kinek az előt *conferál*tattak akar mely *legitim*9 Fejedelmektől, azok maradgyanak a' *Poſſeſſor*oknál azzal az igaſsággal a' kivel birták, és moſt-is birhatnák; és a' mint *recuperál*áſok a' Dézmák-
1633. nak, avagy azoknak Arendáinak, a' több *Fiſcale bonum*oknak rendihez és modgyához alkalmaztattak, ugy azoknak *collatioi*-is azon modok ſzerint a' Fejedelmek hatalmában vagyon, mint a' több *Fiſcale bonum*oknak el-adáſa, de hogy kűlömb igaſsággal és őrökőſséggel *abalienál*tathaſſanak, meg-határoztatot.

ARTICULUS VI.

Minthogy a' mely helyekben Arendának adásával *redimál*tatik-is *Fiſcuſt*ol a' Dézma, még-is az ollyan helyeken a' bárány Dézma *Fiſcus* ſzámára *exigál*tatik: annál inkáb illendő,
1653. hogy az egéſz Száſzságon (mely a' *Fiſcuſ*nak *peculiuma*) a' bárány Dézma, *Fiſcus* ſzámára *exigál*taſsék, Beſztercze vidékén és Barczaságon kivűl; mivel ők nem a' magok, hanem inkáb az Havaſalföldi határon tarthatnak juhokat.

TITVLVS VNDECIMVS.

DEZMASOKROL.

ARTICULUS I.

A' Dézmáſok *reſidentiás* és állapottyokhoz képeſt elégséges zálagu emberek legyenek, ſzokot *ſalariumok* meg-adaſsék; azzal meg-elédgyenek; hivatallyokban valo igazán el-járáſokra, és hogy *Inſtructio*jokon kivűl valo dolgokban magokat nem elegyitik, kőteleſek legyenek; és *exempta* vagy Dézmát

mát nem ado helyekről, ne kénszeritsék adni az embereket.

TITVLVS DVODECIMVS.

HARMINCZADOK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

AZ harminczadlásnak eleitől fogva *observáltatot* bizonyos helyei voltanak, ez után-is azon helyek tartassanak, mellyek nevezet szerint, *Tórcs vára*, *Veres torony*, *Volkány*, *Szász város*, *Káránsebes*, *Deva*, *Váradgya*, *Dés*, *Kolosmonostor*, *Beszterczе*, *Maramaros*, *Csik*, *Sibo*, *Sombor*, *Thasnád*, *Székelyhid*, *Várad*, *Debrecen*, *Jenő*, *Belenyes*, és ezeknek eleitől fogva szokot *Filiálisi*, ujab harminczadlásra valo helyek, se *Filialisok* ne választassanak, és ne rendeltessenek: harminczad Zászlók-is eddig valokon kivül bé ne vétessenek, hanem a' szokot helyekben tartassanak.

Ex Art. An. 1572. 1649. 1592. 1636. 1651.

ARTICULUS II.

A' Régi igaz *Vectigal authenticè* a' Captalanokban bé-adattassék, hogy mind a' kereskedő rendek tudhassák magokat ahoz alkalmaztatni, mind penig az Harminczadosok azon kivül ne lépheſſenek: *Instructio*jok-is penig az Harminczadosoknak az Ország végezéséhez alkalmaztassanak, hogy se tilalmasokat magok fejétől szabadosokká, se penig szabados dolgokat tilalmasokká ne tehessenek.

Ex Art. An. 1571. 1572. 1609. 1573. 1576. 1635.

ARTICULUS III.

A' Mely Harminczadosok az Ország *Statutumi*, és Haza szabadsága ellen vétkeznének, tisztekről *evocáltassanak* azon Vármegyére, vagy Székre, az hol az Harminczad vagyon, ugy hogy ha *privatus* embert kárositanának-meg méltatlanul, és az akarja törvénnyel keresni, szabadságában légyen, s' az Harminczadosnak vétsége meg-bizonyosodván, két száz forint büntetésen maradgyon, és a' kárnak s' költségnek-is megforditásán.

Ha penig kötelességek ellen vétkeznek, a' *Fiscalis Director prosequal*lya a' fő Komornyik Székin; de sőt ha mely meg-károsodot *privatus* ember, edgyügyű és elégtelen állapottya miat,

nem kereshetné törvénnyel, *instantiát* tévén, a' *Fiscalis Directo*rok által, a' fellyeb meg-irt mod szerint valo Székes helyen igazodgyék-el törvények, és a' maratságnak fele *Fiscus* számára légyen, fele viszont a' panaszlo félé; ha penig a' káros ember ugy akarja, meg-találván azon Vármegyének, vagy Székes helyeknek Tisztei, az hol lakása vagyon, nem lévén magának elégsége a' kereséshe, a' Tisztek-is *competens Actor*ok lehessenek azon törvénynek követésére, és *convincál*tatván az Harminczados, annak a' fen meg-irt mod szerint valo fizetésének fele a' Tisztéé, fele penig a' káros emberé légyen. Mely *pœnát* azon Vármegyének vagy Széknek Birái mindgyárt *exequál*hassanak-is, minden törvénybéli *remedium*ok ellen, ha annyi érő javai találtatnak azon Vármegyében, vagy Székben; ha penig nem találtatnak, azon *sententia* mellet *mandatum*mal az Országnak akar mely részében találtatando javaibol az ot lévő Tisztek *Executiot* és *satisfactiot* tenni tartozzanak.

De hogy ha tellyességgel annyi érő javai nem találtatnának, személyéhez-is a' Tisztek hozzá nyulhassanak, mind az elégtételig.

ARTICULUS IV.

Ex Art An. 1599. *INtra limites regni, & partium annexarum*, hogy edgyik helyből másuvá járo kelő és kereskedő semminémű rendektől Harminczad ne vétessék, *sub pœna in Articulo proximè præcedenti expressa*, végeztetik. Nemes ember penig, maga majorságában termet semminémű javaibol és marháibol, valamellyeket pénzen, vagy másképpen nem szedet, ha szintén az Országbol kiviszi, avagy küldi-is, Harminczad és Vám-adással nem tartozik.
1599. Sőt a' parasztság-is ki nem maga, hanem Ura edgyetmással viszi akar hová-is, semminémű helyeken az Országnak határiban Vám és Harminczad adásra ne kénszeritessék, vagy midőn Urok szolgálattyára mennek-is, sem menő, sem meg-tért uttyokban, a' dolog *comperial*tatván.

1588. 1598. 1607. A' mely Erdélyi Nemes embernek, vagy Urnak háza és joszága Magyar Országban-is vagyon, maga szükségére, és nem kereskedésre ki-viendő, és bé-hozando maga majorságában termet marháktol, buzától, bortol, s' egyebektől-is, Vám és Harminczad adással nem tartozik.

Az Országbol ki nem viendő marháktol a' mint hogy Harminczad adással a' szeginység-is nem tartozik, annál inkább czé-

dula

dula pénznek vételével az Harminczadosoktol ne terheltessék; semmi *immoratio*val és szokatlan *exactio*kkal a' kereskedő embereket-is ne terhellyék. 1609. 1642. 1622.

A' mely marhákrol egyszer meg-harminczadolnak, el nem adhatván, ismét viszsza kelletik hajtani, ujob Harminczad adásra ne kénszeritteссenek, és mind ezek a' fen meg-irt *pœna* és *processus* szerint *observá*ltassanak.

ARTICULUS V.

A' Mely Nemes ember, maga majorságából valo marháit, vagy a' fellyeb meg-irt Harminczadlással nem tartozo javait, ez Országbol ki-hajtatná, vagy el-adná, adgyon *simplex Testimonialist* arrol, hogy sajat oly marhája, mellyet másoktol semmi szin alat nem kereskedésnek okáért vet és szerzet, mind penig a' marháknak számárol, és igy a' marhát ki-hajto, avagy azt meg-vet emberek békével bocsáttassanak; mely *Testimonialist* a' Harminczadosok tartsanak-meg *futura pro cautela*, cédulát adván mindazáltal a' marha vivő és hajto embereknek a' Harminczados, mellyel el-viheссék addig marhájokat, miglen alkalmatosnak itélik lenni az el-adásra; de hogy ha ugyan akkor valami *fraudulentia comperi*altatik benne, az Harminczad Zászlo alat, azon Vármegyebéli, avagy helybéli Tisztviselőkben, és a' Törvényhez értő arra köteles Nemes embereket *convocá*ltatván, láttasson törvényt reája, és ha *convincá*ltatik, *amitt*állya mind azokat a' marhákat, és azon felyül a' *fraudulentiá*ért az Harminczados *expensa*ját-is *refundá*lni tartozzék; az egy *exmission* kivül minden *exceptiok* és egyéb *remedium*ok *excludá*ltatván. Ha penig az után tudodnék-ki, a' Harminczados *citá*ltassa azon Vármegye Székire, ha Nemes ember, ha penig Városbéli, vagy egyéb helybéli, *competens Forum*jára; Erdélyben *ante Octavum*, a' *Partium*ban *ante decimum quintum*, és mind a' Harminczados, s' mind penig az *In Causam attractus in prima Sede Judiciaria, omnibus Exceptionibus, Remediis, excepta unica Exmissione, denegatis, ad meritum* felellyenek, és ha az a' dolog a' Birák előt elég világos, ne-is *exmitt*állyák, ha penig homályos, egy *Exmissio* után, második Széken *finaliter decidá*ltassék; hogy ha az *In Causam attractus convincá*ltatik, a' csalárdul el-hajtot marháknak *triplum*mal valo meg-fizetésén maradgyon *eo facto, & intra quindenam*, azon helybéli Tisztek *exequa*llyák, az *Executor*ok-is magok szokot jutalmokat, *i. e. fl. 12.* meg-vévén.

Ha

Ha paraſzt ember *in facto deprehendál*tatik, az-is ezen mód ſzerint bűntetődgyék, de ha az után tudodik-ki cselekedete, Földes Urától *ad decimum quintum* kérjen tőrvényt a' Harminczados: Kinek ha földén s' hatalma alat léſzen az ollyan paraſzt ember, avagy felellyen felőle az Ura, hogy tőrvényre *ſiſtál*lya, avagy adgya kézhez; de ha ſem tőrvényt nem ſzolgáltatna, ſem penig kézhez nem adná, és mélto igaz okát nem *aſſignál*hatná, *eo facto* a' Jobbágynak Diját, a' Vármegyebéli vagy helybéli Tiſztek *exequál*lyák a' Jobbágy Urának javaibol, vagy joſzágából, és az *aſſignál*taſsék a' Harminczados kezében.

Ex Art. An. 1637 1638. Másodſzor-is ha tőrvényt nem ſzolgáltatna felőle, *citál*taſsék a' Vármegyére, és a' tőrvény nem tételért *duplum homagium*án maradgyon Jobbágyának, és azon fellyűl, azon a' *pœnán*, mellyen a' Jobbágyának kellet volna *convincál*tatni, az az, *triplum*án a' meg-harminczadlot marháknak. De ha nem felelne Jobbágya felől a' Földes Ura, az ollyan paraſzt ember ſzabadoſon *perſequál*tathatik. Ha penig a' Jobbágynak Földes Ura tőrvényt ſzolgáltat, abban a' tőrvény tételben, minden haladékra és *Condeſcenſio*kra valo *Exceptio*k, és továb valo *proceſſus* ki-rekeſztetik; maradván fen csak egy *Appellatio*, mely a' közeleb következendő Széken *finaliter* meg-itélteſsék, és *executio*ban-is véteſsék a' fellyűl meg-irt mod ſzerint.

ARTICULUS VI.

AZ Harminczadokat el-ſzökőt embereket, és marhákat, a' mely Falu határán a' Harminczadoſok és azoknak emberei el-érik, azon Faluban avagy Városban vigyék-bé, adgyák Biro kézhez, a' hová a' helynek *Patronuſi* közzűl, a' ki nagyob réſzes, maga vagy emberi által, a' Harminczados-is a' ſzerint, 15 napra *confluál*ván, *convocál*lyanak a' Vármegye Tiſzteiben, és hites Tőrvény-tévőiben, s' értelmes Nemes embereket-is *adhibeál*ván a' Vármegyéken; egyébűt penig, az helyeknek és *Poſſeſſo*roknak rendek s' mivoltok ſzerint, tőrvényt láttatván reájok, ha *convincál*tatnak, az *Articularis Pœna exequál*taſsék rajtok: melynek harmada a' *Patronuſ*oké a' Tőrvény-tévőkkel edgyűt, két réſze penig a' *Fiſcus*é légyen. Hogy ha peniglen az alſo *Fo*rumon valo tőrvény nem tetſzenék, *tranſmittál*taſsék a' Táblára. Haſonloképpen *privatus* Nemes ember-is ki ki maga határán ha afféle embereket és marhákat *deprehendál*, ſzabadoſon

Art. An. 1653.

meg-

meg-foghaſſa, és ezen *Articulus*ban meg-irt mod ſzerint, a' Harminczadoſt-is reá hiván, bűntetődgyék.

ARTICULUS VII.

A' Harminczadhoz valo ſzolgák, midőn a' Harminczadot elſzőkőt embereket *perſequa*llyák, és reájok találván vélek nem birnának, a' falukra hirt tévén, avagy tolvajt kiáltván, tartozzanak *inſurg*álni; kik hogy ha *poſthabe*álnák, a' Vármegyéknek avagy Székes helyeknek Tiſzteit ki-vivén tizen őtőd napra, azokis penig magok mellé elégedendő Törvény-tévőket *adjung*álván, *revide*állyák *conſcientiosè*: és hogy ha mélto mentségek nem találtatik, *eo facto flor. 200 exequ*állyanak rajtok *Fiſcus* ſzámára.

ARTICULUS VIII.

A' Kik penig a' Harminczadhoz tartozo ſzemélyekre (tiſztek hivatallyok ſzerint valo igaz uttyokban járván) támadnának, affélék, *pro qualitate delicti* bűntetődgyenek *Forum*jokon elſő törvényes Széken. Ha jobbágyok léſznek penig, a' fellyűl meg-irt mod ſzerint, Földes Ura előt kezdetteſsék a' törvénye; és akar mellyik rendből állók-is ha *convinc*áltatnak, cselekedeteknek érdeme ſzerint bűntetteſſenek, azon fellyűl a' *Fiſcus*nak-is kára *refund*áltaſsék.

ARTICULUS IX.

A' Kik az Havaſalföldi vagy Moldovai határban hajtyák marhájokat, avagy a' *Silbe* legeltetik, hogy ha akar foltonként, akar egyébaránt el-adnák, tartozzanak a' *Fiſcus*nak ők-is megadni a' Harminczadot, mellyet ha nem cselekednének, a' Harminczadokat *defraudál*ók ellen iratot *Articulus* ſzerint *procedál*lyanak ő ellenek-is a' Harminczadoſok.

TITVLVS DECIMVS TERTIUS.

FISCALIS VARAKBELI *Præſidium*okrol.

ARTICULUS I.

MInden *Fiſcalis* Várakban és Erősségekben, a' Fejedelmek *Præſidiumi* a' ſzükségnek idején *tempeſtivè*, elégséges ſzámua-

számuakon bé-vitetteſſenek, és a' közönséges Haza-s' Fejedelmek ſzolgálattyára minden engedelmeſséget hűſégeſſen *præſtál*lyanak, a' több benn lévő rendel edgyűt; ebben mindazáltal ily mod tartaſsék: 1. Hogy a' Fejedelmek a' Tanácsnak *proponál*lyák az akkori időbéli ſzűkségnek mivoltát, és azokkal egyenlő értelemből *deliberál*lyanak a' *Præſidium*oknak ſzűkséges *collocá*láſa, annak ideje, ſzáma, helye, és modgya felől; ſzűkség kivűl valo időben penig ne terhelteſſnek a' *Præſidium*mal. 2. Hogy a' mely *Fiſcalis* Várakat valamely *privatus* emberek birnak, ha egyébaránt nē *ſuſpectu*ſok, ſem idegenek, hanē igazán *indigenatus* haza fiai, a' helynek és abban lévő minden rendeknek Kapitánsága ne idegenekre, hanem a' Várnak Urára *transferál*taſsék, az lévén hitelesb *ſecuritaſ*okra mind Országnak, Fejedelmeknek, és az helyben *refugiál*t minden rendeknek, mint ſem valamely idegen, vagy köz rendből állo Kapitányok és Hadnagyok. 3. A' Hadnagyok-is penig az ollyan helyekben zálagos emberekből állók rendelteſſenek. Egyéb időben-is penig a' *Fiſcalis* Váraknak *Poſſeſſori*, és azokban lévő Fő és Vice Tiſztek s' *Præſidium*ok, hittel légyenek kötelesek a' Fejedelmek hűségére, és az Ország ſzabadságának, és végezéſinek meg-tartására s' oltalmazására, az helynek el nem idegenitésére, s' az oda *confugiá*landoknak *ſecuritás*ára; mellyet ha nem *præſtá*lnának, *ad præmonitionem contumaciter, comperta rei veritate*, a' *Poſſeſſor*ok *in amiſſione arcium & omnium bonorum ad eaſdem pertinentium, ipſos præciſè concernentium*-, az *Officiali*ſok penig, *omnium bonorum ſuorum tam mobilium quam immobilium*, a' *Præſidiariu*ſok penig, *capitum convincá*ltaſſanak.

TITVLVS DECIMVS QUARTUS.

FEJERVARI DOLGOKROL.

ARTICULUS I.

VEgeztetet volt ennek-előtte valo időkben, hogy Fejérvárat ki ki házát meg-épitse bizonyos *terminus* alat, *alioquin* tőle el-vétetteſsék, és másnak *conferá*ltaſsék, melyben noha a' kitől mint lehetet igyekeztenek-is ugyan, és a' Fejérvári Házaknak kűlön kűlön kezekre jutot s' forgot állapottyok-is eléggé meg-lőt; de mivel nem a' nem-akarás, és *Conſtitutiok* ellen valo

valo vakmerőség ugy, mint egyéb okok *causá*llyák annak az helynek derekasban valo meg nem épithetését; annak-okáért hogy a' *Possessor*ok *assecuratus*ok lévén, *etiam vigore præsentis Articuli*, házoknak épitésében szorgalmatosbak legyenek; Végeztetett hogy valakik ez ideig házoknak, és azokhoz tartozo örökségeknek birodalmokban meg-maradtanak, és azokat akar örökös, akar *inscriptios jus*sal *Donatio*joknak *continentiá*ja szerint birták, a' szerint magok és *Postoritas*ok birhassák, *salvo tamen jure alieno*. *Insuper* arrol-is *assecurá*ltatnak, hogy kin lakos Urak, Nemes, és Fő rendeknek, Vármegyéknek, és Székelységnek házaira semminémű békességes időben, sőt Szász Székek, Keritet és Mező Városokéra-is (hanem ha csak *in summa necessitate*, egyéb nem lehetne benne,) szállások nem rendeltetnek, és szokot *immunitas*okban, mind házok, s' mind abban tarto Sellyérek avagy gazdák meg-tartatnak; mindazáltal arra a' Fejérvármegyei és egyéb ot valo *Fiscalis* Tisztek, ki ki Tiszti alat lévőket reá erőltessék az illendő moddal valo meg-épitésre, affélékről lejendő bizonyos *edictum*ok szerint.

A' Fejérvárat lakos egyéb rendeknek házokhoz valo szállók állapottyából vadnak *Articulus*ok, és azok s' az eddig valo *Usus* tartassék-meg, egyébiránt Követeken, Udvari *continuus* Szolgákon kivül, vagy ha kik a' Fejedelmeknek *Specialis Commissio*jával hivattatnak, egyéb rendbéli embereknek szállás ne rendeltessék, hanem légyen háza kinek kinek. Fejérvárnak penig mint Fejedelmi Székes helynek kőfalai, bástyái, és egyéb szükséges épületi *continuál*tassanak, és egyéb alkalmatlansági-is *reformatio*ban vétetteſſenek.

ARTICULUS II.

HA valamely Nemes ember házához Fejérvárat valamely lator bé-szalad, kiknek házok *exempta*, a' Vármegye Tisztei, avagy azoknak *absentiá*jokban a' Nemesség Hadnagya, *ad requisitionem Exponentis* tartozzék *sub pœna quingentorum florenorum* reá menni, *non obstante Nobilitari Prærogativa*, és akar ki házánál-is meg-fogni, és érdeme szerint *in loco & coram Judice competente*, meg-büntetni; Kiben ha a' *Possessor reluctá*lna, büntetődgyék a' fellyeb meg-irt summáig valo *pœnával*; ha penig a' *Possessor* jelen nem lenne, s' házánál lako ember nem engedné meg, nem maga, ugymint kinek a' dolog hirével-is nincsen, hanem a' lakoja *incurrá*llyon a' *pœna*ban: *nihilominus* ha a' Tisz-

teknek elégséges ereje arra nem lenne, a' Fejedelmek Gyalogibol tartozzanak adni elégedendőt, kik által véghez viheſsék a' latornak meg-fogását, és házától akar-kinek ki-vonattatását. Az egyéb rendbéli minden lakoſoknak házoktol penig, a' *Præfectus*ok és Udvar-Birák, ezen mod ſzerint viteſsék-ki bűntetésre.

TITVLVS DECIMVS QUINTUS.

FOGARASI DOLGOKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1694. FOgaras Vára és tartománya az ő régi állapottyokban maradgyanak, ki-vévén azokat a' dolgokat, mellyekről külön külön nevezet ſzerint valo végezések lettenek, *ſignanter* a' cirkálás, gonoſz tévőknek bűntetése, tilalmas utokra valo vigyáztatás, mellyek a' Vármegyei állapotokhoz alkalmaztaſſanak, csak hogy nem a' Vármegyei Tiſzteknek, hanem a' Kapitányok *authoritaſ*ok s' *inſpectio*jok alat hagyattatnak. Hogy penig az akkori *Poſſeſſor*tol a' Vár tartományoſtol el-véteſsék, és
1607. *Fiſcu*hoz *applicá*ltaſsék, végeztetet: Annak-utánna penig, mi-
1615. dőn a' több *Fiſcaliſ*oknak-is dolgok bizonyos karban álittatot, *iteratis vicibus confirma*ltatot.

Fogaras Vára, és joſzága, *Catharina Brandeburgica* Fejedelem Aſzſzonynak *Dosá*ban *inſcribá*ltatot ſzáz ezer forintban; ugy
1626. mindazonáltal, hogy Fogaras földi joſzágot biro *Donatariuſ*oktol, *nonniſi depoſita ſumma redimá*ltaſsék.

Romai Csáſzár ő Felsége *Commiſſariuſi* által az Eperjeſi *Tractán* több dolgok közőt *concludá*ltatot az-is, hogy Fogaras Váráért és joſzágáért hetven három ezer forint ſumma *deponá*ltaſſek; mivel a' huſzon hét ezer forintyáig a' joſzágokbá máſoknak *confera*ltatot, mely hetven háró ezer forint ſummát *deponá*lván Tekintetes és Méltoságos Fejedelem Idősbik RAKOCZI GYÖRGY Urunk ő Nagysága, és azt hét ezer forintal *auge*álván az Orſzág,
1634. *inſcriba*llya ő Nagyságának és *Poſteritas*inak Fogaras Várát, hozzá valo minden joſzágival edgyűt nyolczvan ezer forintban, *tali ſub conditione*, hogy ezen meg-nevezet Kegyelmes Fejedelmünknek halála történvén-is, a' Méltoságos *Lorántfi Suſanna* Fejedelem Aſzſzonytol életéig ki ne váltaſsék; ő Nagyságának

penig

penig holta után-is az ő Nagyságok *legitimus hæresi*tol és *posteritas*tol, a' nyolczvan ezer forint ſumma le-tétetvén, váltathaſſék-ki: azon Fogaras földi joſzágban *Donatarius*ok kezénél lévő joſzágok penig, az igaz ſummának *depoſitu*ja nélkül el ne vétessenek. Azon kivül a' mennyi ſummán a' *Donatarius*oknál lévő joſzágot váltanák-ki ő Nagyságok a' Várhoz, az-is a' ſumma *tempore redemptionis refundal*tatſék: ki-tudván viſzont, ha mi a' Vártol *intra tempus redemptionis* el-*conferal*tatnék.

ARTICULUS II.

A' Mely Jobbágyok Fogaras földéről el-mentenek, akármi okbol-is, ha ſzabad akaratyok ſzerint *redi*álni akarnak, bocsáttaſſanak békével minden javokkal edgyütt, hanem ha mit, a' Földes Ur adot volna nékik, *juxta Articulum Anni 1637.*

A' kik penig viſzſza nem akarnának menni, *comperi*áltatván, hogy *ab Anno 1628* mentenek légyen el, *reduca*ltathaſſanak, *juxta Articulum Anni 1648.*

TITVLVS DECIMVS. SEXTUS.

ARANY, EZüST, S' EGYEB jo *Moneták* felől.

ARTICULUS I.

AZ Arany, Ezüſt, és jo féle *Moneták* állapottyárol néhány rendbéli, azok penig külömb külömb formában lévő, mind régi, s' mind ujab végezési az Orſzágnak voltanak, az időknek és állapotoknak mivoltához képeſt, mellyek közzül moſtanra mind ſzüklégeſſebbeknek, s' haſznoſſabbaknak, és a' Haza ſzabadságával-is edgyezőbbeknek ezek láttatván lenni, meg-is tartaſſanak: hogy tudni-illik plickben, avagy mivekben nem forgot egyéb *materia*kban, ſenki ez Orſzágbol Aranyat, és Ezüſtöt ki-vinni ne méréſzellyen, kit ha cselekednék valaki, rajta érettetvén, azon *materiát* el-veſzeſſe, és tőle el-vétetvén *Fiſcus* ſzámára a' Tárházban bé-ſzolgáltaſsék; azon felyül, az Orſzág végezési ellen valo cselekedetiért, *két ſzáz forintal* büntetteſsék, ehez ſemminémű törvény folyás nem kivántatván. *Ex Art. An.* 1607. 1607. 1602. 1623. 1635.

Ha penig az után tudattatnék-meg annak ki-vitele, a' *Fiſcalis*

*Director*ok *citá*ltatván *competens* Birájok eleiben, ot minden leszálitásra valo *Exceptiok*, és egyéb tőrvény folyási, s' mind penig *remedium*ok ki-rekesztetvén, az egy bizonyságra valo kibocsátáson kivůl, ha mellyik félnek a' tőrvény nem tetszik, Táblára *transmittá*ltassék, és mind Ország Gyůlései alat lévő Táblán, mind penig a' rend szerint valo *Octavalis Terminus*okon, a' mellyik előszőr fogna kővetkezni, azon *Transmissio* végsőképpen meg-láttattassék, és itiltessék: Meg-bizonyosodván penig a' dolog, vagy azon ki-vit *materiát* viszsza adni, avagy ahoz hasonlót vagy penig annak igaz árrát, a' *Fiscus* Tárházában bé-adni tartozzék, és azon fellyůl a' tilalom ellen valo cselekedetért, *két száz forintal*-is meg-bůntettessék.

ARTICULUS II.

Můben lévő aranyat és ezůstőt, az Ország lakosin kivůl valo embereknek venni, és az Országbol ki-vinni, sem afféléknek adni szabados ne légyen kůlőmben, hanem ugy, hogy vagy *materiá*ban, vagy penig vert jo féle arany, és ezůst *monetá*vul fizesse az árrát, hogy inkáb meg ne szůkůllyőn az Hazában az arany, ezůst, és jo féle pénz-is, azon marhának el-vesztésének bůntetése alat, melyben valo bůntetésnek-is modgya és rendi a' szerint légyen, mint fellyeb vagyon irva a' plickben lévő *materiák* felől: az Haza lakosinak mindazonáltal szabados afféléknek-is ki-vitele, de ugy, hogy minden rendek, akar idegenek, akar Haza fiai, a' ki-viendő marhátol igaz Harminczadot adgyanak; ki-vévén a' Nemessi rendet, kik Harminczad adással nem tartoznak kůlőmben, hanem ha afféle marhákat nyereségre és kereskedésre vettek volna, és ugy vinnék-ki az Országbol.

ARTICULUS III.

ARanynak, tallérnak, dutkának, és egyéb jo féle *monetá*nak váltása, és ez Országbol ki-vitele meg nem tiltathatik, kiváltképpen az Haza fiaitol; holot a' kereskedésnek formája kůlőmben nem-is lehetne, némely szomszéd Országokban egyéb féle pénzel nem vásárolhatván a' bé-hozando marhát; hasonloképpen idegenek-is, kik ez Országban el-ado marhákat hoznak, attol el nem rekesztethetnek. Kivántatik azért hogy légyen vigyázás a' Harminczadosoktol, és egyéb affélekre rendeltetet emberektől, azokra kik nem a' kereskedésnek ez Hazában

valo

valo kövétésére, és folytatására nézve, hanem ugyan fel-tet czélul, alá-valo rezes kőz pénzen váltván és szedvén mind *monetá*-ban, mind egyéb féle műben és *materiá*kban-is lévő ezüstöt és aranyat, hordgyák-ki az Országbol, és viszik, s' hadgyák más Országokban, nem hozván azokon semmi haszonra valo marhákat viszont ismét bé az Hazában; kiknek büntetések ezen fellyeb meg-irt mod szerint légyen.

ARTICULUS IV.

A' Por Aránynak keresésével életét táplálo Oláh, Czigány, és egyéb nemből álhato uratlan emberek, ha a' por aranyat a' Fejedelmek arany váltoinak bé nem szolgáltattyák, (melynek váltsága az eddig valo rend szerint egy nehézéktől frisseletlenül *flor. 1. denar. 80.* frisselve penig, *flor. 2. denar. 20.*) és meg-bizonyosodik hogy másnak adták légyen el, a' Fejedelmek kegyelmében ál, hogy ha halállal, vagy egyéb érdemek szerint való büntetéssel büntettetik-is; mivel hogy az Országban affélével, és illyen moddal élődő *residentiá*tlan emberek, eddig-is Fejedelmek nevek alat lévő Jobbágyoknak tartattattanak; ezeknek peniglen a' folyo vizekben, patakokban, és havasokban lévő fűveny és porond kőzőt por aranyat keresni, a' hol azt eddig-is szokták volt, akar ki határán-is szabad légyen, mindazonáltal a' Földes Uraknak egyébiránt valo kár és bosszuság tételek nélkül.

Ezeken kivül penig, ha kik magok Jobbágyok vagy szolgájok által, magok határokban, por aranyat keresnének, és találnának, szabados légyen annak keresése, ugy mindazonáltal, hogy ha a' por aranyat magának akarja tartani, mellyet maga határában talált és szerzett, szabados légyen, de igazán valo tized részt a' Fejedelem Tárházában tartozzék bé-szolgáltatni; ha penig el akarja váltani, mindeneknek előtte, a' *Fiscalis* arany váltót tartozzék véle meg-kínálni, az holot egy vert arany nyomoni frisselt arany *liga*ban lévő ki nem veretet aranyért, három forintot tartozzanak adni; vagy ha akképpen el-váltani nem akarják, a' *Cusoria* vagy *Separatoria* házban tartozzanak bévinni. Mások határán lévő por arany keresés, és annak megengedése, ál a' Földes Uraknak hatalmokban, kiktől ha valakiknek meg-engettetik, a' magok kőzt lejendő alkuvás szerint, annak tartozik fizetni, és abbol a' tized részt Tárházban szolgáltatni, nem kételenithetik; mindazonáltal az ollyan helyek-

ról kereſet por aranynak-is el-adhatása, vagy válthatása kűlömben nem engettetik, hanem a' fellyeb meg-irt mod ſzerint a' *Fiſcalis* arany váltáſra, vagy a' *Cuſoria*, és *Separatoria* házra vitetteſsék.

Efféle dolgokra penig hogy a' *Fiſcalis* Tiſztviſelők-is jobb moddal vigyázni el-érkezheſſenek, a' por aranyat kereſő akármely rendbéli emkerek, az Arany-váltóknak magokat bé-mutaſsák, és értéſekre adgyák, a' kik-is *Regeſtrum*ban vegyék neveket, és lako helyeket; ſőt ezen kivűl ha paraſzt emberek léſznek, ugyan az Arany-válto elől, ha penig egyéb rendbéli emberek, Vármegye Tiſztei, vagy Székes és Városi rendeknek Birái elől, jelen lévén az Arany-válto-is maga, vagy arra rendeltetet embere, hitet tégyenek-le arrol, hogy a' *Fiſcus* részét, a' rendelés ſzerint, igazán bé-ſzolgáltattyák; mely ellen ha ki cselekednék, valamenyiſzer az lenne, mindenkor *két két ſzáz ſzáz forintal*, és a' tilalom ellen el-adot, vagy meg-tartot marháknak bőcsűjén maradgyon, annak kereſetinek pedig, és bűntetésének modgya, az arany és ezűſt *materia*krol fellyeb valo irás ſzerint légyen.

ARTICULUS V.

Ex Art. An. 1601. 1607. 1622. 1638. 1623. 1635.

ARany, ezűſt *materiát*, jo *monetát*, ſem válaſztáſra, ſem felveretéſre nem ſzabad az Országbol ki-vinni, hogy ha a' Fejedelmeknek ez Országban Válaſzto és Pénz-verő házok találtatik, ſőt ſemmi féle kéncset-is ez Országbol ki-takaritani, más idegen helyeken valo le-tételre és tartáſra, ſzemély válogatás nélkűl ſenkinek nem ſzabados, (ki-vévén hazánknak kőzönséges veſzedelemben forgo háboruságos állapottyának kénſzeriről ſzűkségit,) a' fellyeb meg-irt bűntetéſek és modok ſzerint.

APPRO-

APPROBATARUM CONSTITVTIONVM REGNI TRANSYLVANIÆ, & PARTIUM HUNGARIÆ EIDEM ANNEXARUM

Pars Tertia.

TITVLVS PRIMVS.

UNIOKROL.

ARTICULUS I.

AZ Országh *Statusi* minémű modok és *Conditiok* alat valo *Uniot celebrál*tanak légyen egymás kózót, az 1613, 1630, és 1649, Esztendókben, erról lót *Constitutio*kbol ki-tetszik; de mivel az 1630 Esztendóbéli *Articulus*ban, az, bóveb *declaratio*val iratot-meg, s' az 1649 Esztendóbéli *Articulus*-is arra láttatik mutatni, az, szorol szora ez *Articulus*ban-is *inserál*tatot, mely ekképpen kóvetkezik.

FORMA JURAMENTI SUPER Unione per Regnicolas depositi, sequitur hoc modo:

ENT. és T. eskúszóm az élő Istenre, ki Atya, Fiu, Szent Lélek, tellyes Szent Háromság egy igaz Isten, hogy a' négy *recepta Religio*knak ez Hazában valo meg-tartására igyekezem tellyes tehetségemmel, és soha annak *oppressio*jával a' magam *Religio*ját *promove*álni nem akarom, sem azoknak *oppressio*jokra valo dolgokban soha, sem titkon, sem nyilván nem cselekeszem; senki személye ellen, hitiért, vallásáért, gyúlólséget, ellenkezést nem viselek, hanem kinek kinek szabad meg-tartására igyekezem, és sem titkon, sem nyilván senkivel *contraria religio* ellen, sem másokkal nem *practica*lok, annak *oppressio*jára, se

ártal-

ártalmas tanácsommal, sem fegyveremmel, sem magam, sem mások által, semmi uton nem igyekezem; sőt ha kit effélét tudnék, meg-jelentem az egész Tanácsnak, és minden tehetségemmel el-távoztatni igyekezem, sem Fejedelmemnek egymás ártalmára valo tanácsot nem adok, és Hazámnak közönséges és csendes békeségének meg-maradását, szabadságának *promoveá*lását egyenlő értelemmel és tehetségemmel igyekezem oltalmazni, és ez ellen Hazámő kivül valokkal senkikkel nem *tractá*lok. Mivel penig a' Fejedelmek-is hitek szerint *assecurá*llyák a' *Regnicolá*kat, hogy valakik az Haza közönséges java ellen árulkodnának, meg-jelentik az Országnak és Tanácsnak, én-is igy kötelezem magamat erre az elő-számlált hitre, valamig a' Fejedelmek-is ehez, és nékünk hittel tőt egyéb igéretekhez és *Conditio*khoz tartyák magokat, addig tartozván én-is ehez tartani magamat; edgyikünk a' másikunkhoz-is addig, valamig más felebarátom-is ennek fel-bontására okot nem ád. A' ki penig ezt fel-bontaná, *comperta rei veritate*, *in Notam perpetuæ infidelitatis incurrál*tnak lenni *pronunciál*om.

CONDITIONES AUTEM IN UNIONE specificatæ sequuntur hoc modo;

A' Négy *recepta Religio*knak szabados *exercitiumi* engetteſſenek, és *illibatè* meg-tartaſſanak az Országban, és *in partibus Hungariæ huic regno incorporatis*, hogy minden helyeken a' *major pars* tartson vallásán valo Papot, ha hol penig *exercitium*ja valamely helyē valamellyik vallásnak nem volna-is, beteg gyontatására, és *in casu necessitatis* gyermekek kereszteléſére szabad légyen bé-menni a' magok vallásán valo Papoknak; három Nemzetből álván az Ország (az Ország *Constitutioi* meg-tartatván.) Ha valamellyik Nemzetnek szabadságában, *immunitas*bā, *Privilegium*iban, szokot és régē bé-vőt rend tartásiban bántodása lenne, *requirá*lván felőle a' két Nemzetséget, tartozzanak hitek és kötelességek szerint, Ország Gyülésének előtte-is *de facto* mindgyárt meg-találni a' Fejedelmet és Tanácsit a' panaszolkodo Nemzetségnek meg-bántodása felől; sőt minden uton és modon az három Nemzetség egymásnak oltalommal, segitséggel tartozzék lenni, mélto panaszolkodásokra.

Ha valamely Nemes *privata perſonán*ak akar személyében, akar joszágában, marhájában, és szabadságában bántodása lenne a'

ne a' Fejedelmektől, Vármegyéit vagy Székit *requirá*llya felőle; és ha méltonak itili lenni a' panaſzt a' Vármegye, avagy Szék, *requirá*llya mindgyárt a' Fejedelmet, és Tanácsit, kire ha mélto tekintete nem lenne a' Fejedelemnek, halogatás nélkül tartozzék mindgyárt a' Vármegye a' meg-bántodot ſzemély mellet *requirá*lni a' tőb Vármegyeket, mind itben, s' mind otkin valokat, a' ſzerint Székelységet, Száſzságot, kik hitek és kőteleſségek ſzerint, *de facto* mindgyáráſt (Gyűléſt arra nem várván) tartozzanak *requirá*lni a' Fejedelmet és Tanácsit *denuò* a' dolog felől, és a' Tanács *in tali caſu maturo judicio deliberá*lván, előtte viſellye az Orſzág kőzőnséges ſzabadságát, s' törvényit, és magok kőteleſségét, az Orſzágnak-is arrol irot *Articulus*át, és mind a' Fejedelem előt valo igen *ſeria inſtantiá*jokkal, mind magok *deliberatio*jok s' *authoritaſ*okkal tartozzanak helyre állatni meg-bántodását a' panaſzolkodoknak. Ha Vármegyéken, és Székelységen lévő Keritet és Mező Városoknak avagy *Communitáſ*oknak lenne-is bántodáſok, ezen mod *obſervál*taſsék. Orſzág Gyűlésében a' mit Hazánk meg-maradására, békeſséges csendeſségére, ſzabadsága és törvénye meg-tartására nézendő jokat fel-találhatnak, afféle dologban egy értelemben légyen minden, ki ki hátra vetvén a' maga *utilitaſ*sát, és *privatum*ját, és Nemzetségűnk, ſzabadságunk mellet, ſőt csak egy *priváta perſona* mélto igaſsága mellet-is, mind a' három Nemzetség, és minden *Statuſ*ok egyenlő értelemmel és akarattal, minden uton és modon egymáſnak *patrocinál*lyunk, és egymáſt oltalmazzuk.

Ha kik peniglen vádolnának méltatlanul és hamiſſan valakiket; vagy *Executor*ok lennének valaki vádlására meg-fogásban, törvény előt valo dologban, joſzága s' javai el-foglaláſiban, *in notam perpetuæ infidelitatis incurrál*lyanak.

TITVLVS SECVNDVS.

A' KAPU SZAM UTAN valo Adorol.

ARTICULUS I.

E' Szegény Hazának állapottya, a' mint egyebekben-is, ugy a' Kapu Számok után járando adojok dolgában-is, kűlőmb kűlőmb karban forgot eleitől fogva, és az időknek, s' azok-

ban lévő szükségeknek mivoltokhoz alkalmaztatot, az Ország lakosinak-is számokhoz képest: ugy hogy az 1545 Esztendőbéli *Articulus*okbol a' mint láttatik, egy Kapurol nem többet, hanem csak *den. 60.* rendeltenek és adtanak; de annak utanna háboruságos idők-is következvén, noha az ado fizető nép kevesedet, mindazáltal a' szükség nevekedvén, a' költésnek-is nevekedni kellet, a' szerint az ado fizetésbéli summának-is; ugy hogy a' mint a' régi *Articulus*ok mutattyák, elsőben *den. 25*-el, az után *denar. 50*-el, annak utánna *denar. 75*-el, és igy rendel fellyeb fellyeb nevekedvén, ment-fel szintén *ad flor. 22*: mindazáltal nem többször, hanem *in anno 1634*, kiváltképpen valo akkori szükségre és okokra nézve, de akkor-is oly okkal és moddal, hogy többé az-is szokásban ne kellyen, a' mint az Országnak erről valo végezését meg-mutattya azon 1634 Esztendőbéli első *Articulus*; Ennek-utánna-is azért a' Kapu Szám után valo adozásnak számát, modgyát, és rendit, az Ország közönséges Gyűléseiben szokta el-rendelni, az állapotoknak mivoltokhoz képest.

ARTICULUS II.

EZ Kapu Szám után valo ado szedés az Ország közönséges javára nézendő lévén, szükségesképpen meg-kivántatik, hogy személy válogatás nélkül minden rendeknek joszági réEx Art. szek szerint reájok nézendő adojokat igazán meg-adgyák, és senAn. 1614. kinek joszága attol üres ne légyen, hanem ha kinek a' Fejedelmek kiváltképpen valo kegyelmességekből, de nem örökösön, hanem csak bizonyos ideig meg-engednék.

ARTICULUS III.

AZ Adó, az Országbéli adó fizető kősségnek fel-szàmlálása szerint valo Kapu Számok után jár, mely már közönségesen rovásnak neveztetik, mely rovás és fel-számlálás szerint tiz Ex Art. emberek irattattanak, és rendeltettenek egy Kapu Számra, An. 1608. mely tiz ember számot hogy ha Isten kegyelmességéből ez Hazának békéssségében valahánnyal meg-haladná-is a' mostani emberek száma, mindazáltal ugyan csak azon egy Kapunak tartatik, és a' többi tartozik a' fel-rót embereket az ő állapottyoknak mivoltokhoz képest segiteni.

ARTI-

ARTICULUS IV.

A' Mely helyekről peniglen a' fel-rót és ſzámlált emberek, a' vagy azoknak helyekben telepedteknek ſzámok meg-kevéſedet, a' többi, a' mint hogy amazoknak nem lételekben-is élhetik határokat, ugy az adozásbéli terheket-is viſelni tartoznak; ſőt ha kik affélé helyeket magoknak akarnának meg-tartani, arra nézendő adobéli réſzt, vagy a' több Jobbágyokkal tartozzanak meg-fizettetni, avagy ha azok nincsenek, maga fizeſſe a' *Patronus*, avagy bocsáſſa a' falu közzé, *juxta Articulum Anni 1601.* ide nem értvén azokat, a' mellyek dög halállal, vagy egyéb kiváltképpen valo okokbol tellyeſséggel, vagy egéſz Kapu Szám, vagy penig annak réſze puſztuláſra jutot, mellyek az 1635 Eſztendőbéli, és utánna következet *Articulu*ſok ſzerint ſzorgalmatoſsággal fel-circáltattanak, és le-ſzálittattanak, az ollyan helyek annakokáért azon meg-ſzámlálás és le-ſzálitás ſzerint maradgyanak, ugy mindazonáltal, a' mint azon *Articulu*ſokban végeztetet: hogy ha ujobban a' le-ſzálitot helyeket meg-úlik, emberek telepedvén reá, a' meg-telepedéſnek idejétől fogva hat Eſztendeig az adozáſtol üreſſek ne légyenek külömben, hanem a' fellyeb meg-irt mod ſzerint a' rováſon maradtakot ſegéllyék: el-telvén penig az az idő, annak-utánna annak a' le-ſzálitáſnak-is ſzabadsága meg-ſzűnik, és a' régi rováſnak ſzáma állattatik helyre. A' ki ſzemélyében *manumiſſus*, de egyébiránt nem Nemes, és örökſége-is nem *exemptus*, a' Kapu Szám után valo adonak terhét viſelni tartozik, hogy ha a' Fejedelmektől adoja nem *relaxá*ltatot, avagy a' Földes Ur több Jobbágyival nem akarja *præſtá*ltatni.

Ex Art. An. 1601. 1581. 1588. 1601. 1650.

ARTICULUS V.

A' Puſzta falu helyekről ado fizetéſſel ſenki nem tartozik, mind addig, mig a' fellyűl meg-irt mod ſzerint meg nem ſzállyák, annakokáért az 1618 Eſztendőbéli *Articulus* ſzerint, az el-puſztult joſzágrol adót ne vegyenek, ſe annak nē fizeteséért az örökségét el ne foglallyák, ſe a' Nemes embert ado fizetéſre ne *cogál*lyák Nemeſi *prærogativái* ellen, a' mint erről valo végezéſek voltanak az 1587, 1588, és több következet *Articulu*ſokban-is: ugy mindazonáltal hogy ſemmi ſzin, és alattomban valo modokon és utakon, az Orſzág és *Fiſcus* jövedelme meg ne csalattaſsék, ſem egyébképpen, ſem penig hogy azon falubéli Jobbá-

1618. 1587. 1588.

gyokat valaki máſut valo helyre telepitené, avagy valami végezésből más ember kezében juttatna, egyébiránt, akar holot lakjanak-is az el-puſztult helynek lakoſi, és rovás alat lévő embereknek maradéki; de meg-tudatván, az ado mindenűt utánok menvén, tartoznak meg-fizetni a' rovásbéli réſzek ſzerint, hogy annál inkáb féſzkekre, vagy Földes Urok keze alá viſzſza menni kénſzeritteſſenek.

ARTICULUS VI.

Ex Art. An. 1643. A' Puſztaságra nem jutot helyekről-is; ha a' fel-rotatot és ſzámláltatot Jobbágy, avagy annak maradéki, akkori helyekről el-bujdoſnának, meg-bizonyoſodván afféléknek mind rovás alat valo lételek, mind penig a' hová mentenek légyen, az 1650. hol lakáſok találtatik lenni, azon Vármegyének *Perceptori*, vagy Városoknak Birái vegyék-meg rajtok, és ſzolgáltaſsák-bé a' Tárházban, cédulát adván onnat a' kinek földéről ki-bontakoztanak, mely cédula ſzámban-is véteſsék az adó ſzedőktől, és az el-ment Jobbágyoknak Urai, ſem a' falunak több lakoſi érette meg ne károſittaſſanak.

A' Holdoltságon lévő faluk fél adoval tartozzanak, mint azok kik a' békeſséges földön laknak; az 1595 Eſztendőbéli, és 1595. 1630. az után következet végezéſek-is ezent mutatván.

ARTICULUS VII.

AZ Orſzágtol rendeltetet időkre az adót minden helyekről tartozzanak bé-ſzolgáltatni; az honnat penig bé-vitelét elmulatnák, az adó Szedők adgyák-ki *Regeſtrum*ban a' Vármegyék Vice Iſpáninak, honnét nem ſzolgáltatták légyen bé; a' kik elſőben Szolga-Birák által meg-intetvén az embereket, az holot a' *reſtantiák* volnának, hogy ha az intés után tizen őtőd napra bé nē ſzolgáltatnák, a' Vice Iſpán tartozzék ki-menni a' *Perceptor* meg-találására Fő Birájával edgyűt, és ha valami oly mélto ok, vagy akadály találtatik lenni a' dologban, azt mindgyárt jo lelki iſmérettel igazitsák minden továb valo halogatás nélkűl, és az adót meg-vegyék minden birság fizetés nélkűl, s' az Ado-Szedőnek bé-ſzolgáltaſsák; ha penig ſemmi mélto ok és mentség a' dologban nem találtatik, az eddig valo ſzokás ſzerint, az adón fellyűl tizenkét forintal meg-is bűnteſsék: ezekből-is ſem *Fiſcus*, ſem penig máſoknak joſzági meg nem kűlömböztetvén.

Jopaſſye

ARTI-

ARTICULUS VIII.

A' Mely faluk Istennek látogatásából égés miat meg-károsodnak, vagy egészlen el-égnek, vagy penig csak bizonyos számu házak; ez előtti végezések szerint, az ollyaknak három esztendeig valo adojok meg-engettessék. Annakokáért azon helynek Tisztei szorgalmatoson végére menvén, kötelességek szerint valo *Testimonialist* adgyanak a' lakosoknak, mellyet az Ado Szedőknek meg-mutatván, számban venni tartozzanak, és a' meg-égetteknek részek szerint valo adojok le-szálitásban tartassék a' fen meg-nevezet időig. *Ex Art. An. 1630. 1634.*

ARTICULUS IX.

A' Rovás avagy számlálás szerint valo *Regestrum*it az Ado Szedők igazán és szép rendben le-irván a' Vármegyéken, és egyéb Székes helyeken *publicá*llyak, el-olvastassák, és hiba nélkül lévén, Vármegye pecséti alat, valamellyik Captalanban béadattassanak; mind azért, hogy a' Tisztek változásában a' *Regestrum*oknak el-tévelyedése, vagy egyéb alkalmatlanság miat, el-veszthetése nagyob akadályt ne szerezzen, és hogy a' *Patronus*ok-is ki-vehessék magok szükségekre ha kivántatik, s' igy job moddal viselhessenek gondot joszágokbol valo adojoknak bészolgáltatására. A' Captalanok penig *absq; literis Requisitoriis toties quoties* kivánnyák, *indifferenter* minden Nemes embereknek magok Joszáginak *taxa*jokrol *part* adni tartozzanak. *Ex Art. An. 1640.*

ARTICULUS X.

AZ Ado Szedők hitesek legyenek az igaz *perceptio*kra, igaz *administratio*kra, és arra-is, hogy az Adót bé-vivő szeginységet nem sanczoltattyák, várakoztattyák, magok szolgálattyokra kedvek ellen nem erőltetik; hanem késleltetés nélkül bé-vévén, meg-elégednek a' szokot cédula pénzel, mely tészen *denar. 2*; az Adó Szedők penig a' menyiben lehet, köz és bátorságos helyen lako zálagos emberek legyenek.

ARTICULUS XI.

EZ jelen valo Gyülésben az Ország, a' Fejedelmek sok rendbéli *expensá*it, és a' fényes Porta *contentá*lását előtte viselvén, Kapu Szám után valo adoban, rendelt *contribua*lni Kapu Szám után, husz forintot, és azt a' szokot *termino*sokon bé-

szolgáltatni végezte; ugy hogy a' Szent György napinak fele,
Art. An. 1653. *ad primum Junii*, fele, *ad primum Augusti*, a' Szent Mihály napinak fele, *ad primum Novembris*, fele, *ad primum Januarii, Anni venturi administrál*tassék a' Tárházban. Mely tereh viselésre, a' Székelység és Szászság-is, kik Vármegyéken joszágokat birnak, magokat reá igérik, hasonloképpen a' *Partium*béliek-is.

ARTICULUS XII.

A' Vég házaknak épitése-is nem utolso szükséges dolog lévén ez Hazában, *signanter* penig a' Jenóben el-kezdet épületnek *continuálás*a; ez okon, e' szükségre-is igirtetik Kapu Szám után az Adonak elsó *terminus*án bé-szolgáltatni, Kapu Szám
Art. An. 1653. után egy egy forint; ugy hogy annak 25 pénze, a' *Constantinápoly*ban lévó Erdélyi háznak épitésére fordittassék, mivel igen romlot állapottal hallatik lenni.

TITVLVS TERTIVS.

VARAK ES TÖB VEG Házakrol.

ARTICULUS I.

VArak és Kastélyok, a' Vég helyekhez közel, Fejedelmek és Ország *Consensusa* nélkül ne épittessenek.

TITVLVS QVARTVS.

ARENDAKROL.

ARTICULUS I.

ELeitól fogván micsoda helyek lettenek légyen *Arendás*ok, avagy Dézma adók, ugymint mellyeknek Dézmájok a' *Fiscust* illetvén, a' *Possessor*oknak szabadságokban állot, bizonyos *Arenda* fizetéssel meg-váltaniok; azok a' helyek, mind penig *Arendá*joknak menyiségek, a' mindékori szokásbol-is, már az embereknél tudva vagyon, és azokrol esztendónként adatot cédulák-is, leg bizonyosban mindazáltal a' Fó és Vice *Arendator*oknál, és az *arendá*nak bé-szedóinél valo *Regestrum*ok megmutattyák; Kivántatik annak-okáért, hogy mint a' Kapu Számokrol, ugy az *Arendá*krol valo *Regestrum*ok-is, a' Vármegyéken és Székes helyeken az *Arenda* szedók által bé-vitessenek és el-ol-

el-olvaſtaſſanak, és minden hiba s' akadályoskodáſſal való álkalmatlanságnak fel-hagyáſa nélkül kőzönséges pecsét alat a' Captalanokban bé-adattaſſanak. A' Captalanok penig, *absq; ullis literis Requiſitoriis toties quoties* kivánnyák, *indifferenter* minden Nemes embereknek magok joſzágoknak *taxá*irol *párt* adni tartozzanak. A' mely helyek penig eleitől fogván Dézma, avagy az helyet, *arendát* fizető helyek nem voltanak, ez után-is *arendát* adni rola nem tartoznak; Dézmájok dolgából-is a Földes Ur ſzabad joſzágával.

ARTICULUS II.

AZ *Arenda* ſzedők zálagos emberek legyenek, hittel kőteleſek annak igaz fel-ſzedésére és bé-ſzolgáltatására, és az *arenda* bé-vivőknek nem ſanczoltatására: hogy penig jób moddal tudhaſſanak mindenek annak idejében való bé-küldésére, vigyázni, rend ſzerint a' Székes helyekre, avagy a' Vármegyéktől és Székektől rendelendő bizonyos alkalmatos helyre, tartozzanak az *arenda* ſzedők menni, és annak ſzedésére rendeltetet idők alat azokon a' helyeken találtaſſanak; mellyet ha nem cselekednének, egyébiránt há az *arendát* bé-vivő avagy küldő emberek hitelesképpen meg-bizonyithattyák, hogy a' ſzokot időnek határa előt bé-küldötték, avagy vitték *arenda*jokat, de a' *Perceptor* nem találtatot jelen lenni, az ollyan történetben, ſe a' ſzeginység, ſe azoknak Urai meg ne károſittaſſanak, hanem a' Fő és Vice *Arendator*ok meg-találtatván felőle, és a' dolog meg-világoſodván, tartozzanak bé-vétetni a' rendelt napnak el-teléſe után-is; az *arenda* ſzedők penig, kik miat a' fogyatkozás eſet, a' régi *articulu*ſoknak-is tartáſok ſzerint, ſzáz forintal bűntetteſſenek-meg, azon Vármegyének vagy Széknek Fő Tiſzteitől: Vármegyén Vice Iſpán, Székes helyeken a' Székbéli Tiſztek tartozzanak *exequálni* minden törvény folyás nélkül, és minden törvénybéli *remedium*ok ellen; melynek fele a' Fő és Vice *Arendator*oké légyen, fele penig azon Vármegye, avagy Székbéli Fő Tiſztéké, az *Executor*okkal edgyűt.

Ex Art. An. 1571. 1599. 1630. 1643. 1644.

ARTICULUS III.

AZ *arenda* fizetéſnek első réſzének ideje, Szent György nap előt két héttel kezdetődvén, tart Szent György nap után-is két hétig, az Uj Kalendarium ſzerint; az *arendá*nak máſik réſzének bé-ſzolgáltatásának ideje penig, kezdetik Szent Márton nap

nap előt két héttel, és telik-el Szent Márton nap után két héttel: azon időnek forgása alat minden *arendás* helyekről bé-vinni, és a' *Perceptor*ok-is bé-venni tartozzanak.

ARTICULUS IV.

HA kik penig a' meg-nevezet idő alat *arendá*jokat bé nem szolgáltatnák, vagy abban valo akadályokat Fő és Vice *Arendator*ok előt el nem igazitanák, azonban a' Dézmához-is hozzá nyulni méréſzelnének, az *Arenda* Szedőtől *requirál*tatván, avagy a' Fő és Vice *Arendator*oktol *admoneál*tatván, annál inkáb Fejedelem parancsolattyával, azon Vármegyének avagy Széknek *Executori* tartozzanak ki-menni, és a' Dézmához *arenda* bé-ſzolgáltatás nélkül nyult embernek javaibol mindgyárt *két ſzáz forintot exequál*ni, és azon fellyül az el-vit dézmát, avagy annak *arendá*ját-is, mellyeket az *Arenda* Szedő a' Tárházban tartozik *adminiſtrál*ni, az *Executor* Tiſzt-is penig maga fáratságáért a' ſzokás ſzerint *tizenkét forintot exequál*lyon: De hogy ha a' Tiſztek ki-menni, és *executiot* tenni nem akarnának, azon Tiſzteken *exequál*taſsák a' Fő és Vice *Arendator*ok, nagyob vagy kiſſeb *Cancellarián* lévő két Deákok által; ha penig a' Tiſztek ellen a' Dézmához nyult ember *repellál*na, haſonlóképpen az *Executio*ra ki nem ment Tiſzt-is, a' *Cancellárifták* ellen, az *Executio*tol meg-ſzűnni tartoznak, ugy hogy azon Vármegyének vagy Széknek elſő törvényes Székin, minden *Exceptiok*, *Exmiſſiok*, és továb valo per folyás, avagy törvényes *remedium* béli bizodalmak kivül, a' *Repulſio*nak okát adni tartozzanak, és *peremptoriè* meg-itilteſsék, s' hogy ha a' *Repulſio*nak mélto okát nem adhattyák, a' *két ſzáz forint pœnán* kivül a' *Repulſio*nak-is terhét le-tenni tartoznak: azokon fellyül az *Arenda* Szedőknek-is fáratságáért *floren. 12.* Az *Executor* Tiſzteknek-is ſzokot jutalmokat meg-adni tartoznak.

ARTICULUS V.

MInd az *arendá*knak, mind penig egyéb adóknak Szedőire, a' Fő Tiſztek ſzorgalmatoſon vigyázzanak, őket fenyitékben tartsák, és ha kik vagy kötelesſégek, és *Inſtructio*jok ſzerint hivatalokban el nem járnak, vagy kötelesſégek ellen valo dolgokban magokat elegyitik, bűntetés nélkül el ne ſzenvedgyék; és ha kik affélék találtatnak, *citál*tatván őket Székes hellyekre, és *Forum*jokra, minden *Exceptiok*, és, egy *Exmiſsion* kivül, minden

den törvénybéli *processusok*, és *remediumok* ki-rekesztetvén, törvények végsőképpen ki-mondattassék, és érdemnek, s' a' törvénynek itileti szerint büntetteſſenek.

ARTICULUS. VI.

A' Mely *arendás* Falukban a' Papok-is *Quartát* birnak, az egy *Quartát* meg-hagyván nálok, a' három *Quartárol* a' falunak *Patronusi* ha le akarják tenni az *arendát* a' *Fiscus* számára, a' három rész dézmát magok számára vehetik, az edgyik *Quartára* háromlando részével az *arendának* nem tartoznak; mivel azt nem a' *Possessorok*, hanem a' *Prædikátorok percipiallyák*. Ha penig a' *Possessorok* le nem tészik az *arendát*, a' három rész dézmát *Fiscus* számára *percipiallyák*, a' negyedik rész penig a' *Prædikátoroknál* marad. A' mely helyek penig eddig az ideig *arenda* fizetés alat nem voltanak, azok ennek utánna-is *arenda* fizetés alá ne vetteſſenek: Hasonlóképpen az hol a' *Prædikatoroknak-is Quartájok* eddig nem járt, ez után-is tartozásból a' *Patronusokat* nem erőltethetik. *Ex Art. An. 1588.*

A' puszta falu helyeket ha élik, szántyák, vetik, és *arendás* helyek voltak eleitől fogva, tartoznak vagy az *arendat* meg-fizetni azoknak Földes Urai, vagy a' szokot dézmát *Fiscus* számára engedni.

ARTICULUS VII.

A' *Partium*béli Vármegyék-is azon egy birodalom, törvény és szabadság alat lévén, bizonyos *Commissariusok* által, dézmájok dolgából *arenda* fizetésre rendelteſſenek, de ugy, hogy ha a' Fejedelmek ugy itélik haszonossabnak lenni, mind a' *Fiscus* és Vég házak szükségeire; mellyeknek meg-visgálására az Országnak Gyűlése nélkül-is *vigore præsentis articuli Commissariusokat exmittálhassanak*, és azok által igasságoson *informatiot* vévén, az *arendának* el-*limitálása*, és bizonyos helyben valo állatása, *Communi Regnicolarum Consensu* légyen. Mindazonáltal, *medio tempore*, mig az az igazitás *processusban* vétetnék, a' szeginységnek könnyebségéért, a' mely *Patronusok* Jobbágyoknak fárasztását akarják el-távoztatni, cédulát vévén a dézmástol a' *Fiscus* számára jutot akar mi féle dézmabéli *accidentiakrol*, akar honnét teheſsék szerit, csak *administrállyák* igazán, ne kénszeritteſſe bátor a' szeginységet annak meszszűnnen valo bé-vitelére; csak hogy a' Dézmások-is reá vigyázzanak hasonlót, és ne

allyoſſabbat *adminiſtrá*llyanak. A' mely Joſzágbol állo Szabadoſok, Darabantok, s' egyéb Udvarbéli ſzolgák, eleitől fogva *Fiſcuſ*nak dézmával nem tartoztak, ne ſanczoltaſsák a' Dézmáſok-is.

TITVLVS QVINTVS.

DE ZMAKROL.

ARTICULUS I.

AZ *exempta* földekről a' gabona takarodáſnak idején mind a' *Fiſcus* joſzági közt *indifferenter* minden helyeken a' kiknek *exempta* földek vagyon, azokrol ſzabad a' közönséges fel-ſzabaditáſnak előtte-is bé-hordani a' gabonát; de ugy hogy valamig egyebek-is közönſégeſen bé nem takarodnak, mind addig, ſőt a' mikor hord-is, az ollyan Nemes ember, marháját a' gabona közőt ki ne bocsáſſa, kárt ne tételſen, ſe egy, ſe másképpen, a' közönséges fel-ſzabaditáſnak idejeig: Ha kik penig az ellen cselekednének, azon helybéli gondviſelők, vagy csak *privatus* Nemes emberek-is, melléjek vévén egy Vice Szolgabirot, vagy ha az hamarjában nem találtatnék, az helyet egy Nemes embert, ha az ſem találtatnék, két Városi polgár embert, azok mellet azon helynek Biráiban és Polgáriban ki-vivén *oculá*ltaſſa, és *comprobá*llya a' tilalom ellen valo cselekedetit, vagy annál inkáb a' kár tételt-is: Kiktől helyes *Teſtimonialiſt* vévén, *ad ſimplicem requiſitionem Exponentis*, a' Vármegyének, vagy Székes helyek *Executori* tartozzanak ki-menni, és ſemmit a' törvény *proceſſuſ*ától nem várván, ezen *Articuluſ*nak *vigor*ával a' kár vallot embert *contentá*ltaſsák; *Inſuper* a' tilalomért *floren.* 12. *exequa*llyanak.

ARTICULUS II.

NOha az Orſzágnak némely réſzeiben moſtan-is az Oláhság dézma adáſſal tartozik, de ellenben nagy réſz helyein dézma adatlanul élnek; mely mind a' több nemzetekből állo kőſségnek *deſpectuſ*ára vagyon, mind penig egyébiránt alkalmatlan dolog, egy bizonyos rendben nem lenni állapottyoknak, melyben valo kedvezéſt, magok viſelésével nem hogy érdemlenének, de ſőt naponként árad ſok roſz cselekedetek: ſőt ſok helyeken majd nyilván valo erőſzakkal élnek a' több Nemzeteken, és azoknak határin; s' noha penig az a' kedvezés a' mennyiben

nyiben eddig-is volt, nem az Oláhok határinak, hanem magoknak engedtetet: de *abutál*ván véle ſok helyeken, még a' Magyar, avagy egyéb dézma ado emberek-is, az Oláhok határán majorkodnak, és ekképpen *defraudál*lyák mind a' *Fiſcus*nak, s' mind penig az ollyan *Patronus*oknak jövedelmeket; Végeztetet annakokáért, hogy ezen tul *indifferenter* mindenût Erdélyben, borbol, buzából, és egyéb *legumina*kbol; diſznokbol, juhokbol, és méhekből az igaz tized dézma meg-vétetteſsék; melyről a' *Fiſcus*nak ſoha ſemmi *arenda* fizetéſſel ne tartozzanak a' *Patronus*ok, ha *arendás*, és eddig-is dézmát ado helyen nem *reſideál*nak. A' *Partium*ban penig moſtan, a' ſzomſzéd birodálmaknak *reſpectus*ára nézve, a' *Patronus*oknak ſzabadságokra engedtetik Oláh Jobbágyokon valo dézma meg-vétel, avagy meg-engedés, mig az időnek s' az alkalmatoſságnak kivánsága ſzerint jövendőben kűlömb végezés nem rendeltetik felőle.

TITVLVS SEXTVS.

NEMESSEGRŐL.

ARTICULUS I.

A' Nemes ember csak *coram ſuo competente Judice* tartozzék törvényt állani, és nem máſut. *Ex Art. An.* 1609.

ARTICULUS II.

SEm Egyházhelyi, ſem egyéb rendbéli Nemeſség poſta lo adáſra, gazdálkodáſra, ſe a' kőſség kőzzé, ſe egyéb rendeknek ſzabad akarattya kivűl, ne tartozzék. *Ex Ar. A.* 1613.

ARTICULUS III.

A' Nemes ember, *nonniſi legitimè citatus, & juridicè convictus areſt*altathaſsék, fogattathaſsék, vagy károſittathaſsék-meg javaiban, *excipi*altatván az *Articulus*okbā és *Deretum*ban *expreſsè* irot némely *caſus*ok, és azoknak *modalitási, ſub cautione itidem in Articulis, Decreto, ac conditionibus expreſsis.* *Ex Art. An.* 1630.

ARTICULUS IV.

KEnſzeritésből a' Nemeſség ſzabad akarattyán kivűl nem tartozik ſenkit ſzolgálni, s' a' Fejedelmek-is nem erőltethetik, *Ex Art. An.* 1630. 1649.

tik, kiváltképpen ſzám ádo Tiſztre.

ARTICULUS. V.

Ex Art. An. 1649. HAdi *Expeditio*ra-is fel-ůlni nem tartoznak kůlőmben, hanem a' Fejedelmek parantsolattyából.

ARTICULUS VI.

A' *Fiſcus* joſzági kőzőtt lako Nemeſsek-is *prærogativá*jokban, és *immunitáſ*okban *indifferenter* minden helyeken meg-tartaſſanak, azok ſzerint a' modok ſzerint mindazáltal, a' mint *per ſpeciales Conſtitutiones* annak *Serieſ*sében *accommodá*ltattak.

ARTICULUS VII.

A' Nemeſség ſemmiképpen, azoknak Jobbágyi-is peniglen, ſemminémű egyeb *vecturá*ra, és tereh hordozáſra ne kénſzeritteſſenek, hanem ha mikor *pro bono publico* a' *Fiſcalis* Várakba valamely *munitio*kat viſznek; ollyankor-is penig a' Vármegye Tiſztei tegyenek illendő rendeléſt, igaſságos kőteleſségek tartáſa ſzerint, ugy a' mint a' ſzeginységnek-is nagyob kőnnyebségével lehet, és ſem uttyokban a' ſzálitok a' ſzeginységet ne ſanczoltaſsák, ſem marhájokat viſzſza bocsátani a' rendelt helyről el ne mulaſsák, azért valo minden *Exactio* nélkůl; *alioquin* ha a' ſanczoltato Nemes ember léſzen, *flor. 200.* ha nemtelen, *floren. 100.* bůntetteſsék, *comperta tamen rei veritate*; mellyet *competens* Tiſztei a' cselekedőknek, *omnibus Juridicis remediis excluſis exequá*llyanak; és a' *læſa parſ*ok, s' a' Tiſztek kőzőt, ez *mulcta* két felé oſztaſsék. Egyebekben-is a' Nemeſſi ſzabadság meg-tartaſsék.

TITVLVS SEPTIMVS.

ARMALISTAKROL.

ARTICULUS I.

VAlaki *Armaliſt extrahál*, ne csak Orſzág Gyůléſén, (mely ſzabadságában ál) hanem ha az Orſzágbéli ember, a' mely Vármegyebéli vagy Székbéli volna, ott-is *publicá*ltaſſa *Armaliſ*sát; ha penig nem ez Orſzági ember, mint hogy ha tiſzteſségbéli ſzemély, kel-is valami bizonyos rendinek lenni: annakokáért valamely helybē, vagy valakinek háta meget lakik, annak

nak Székes helyén *publicál*tassa; ha penig Záſzlok alat, vagy csak nótelenségben, és ſemmi bizonyos helyben nem lakos ember volna, bár Országh Gyülésén *publicál*tatta légyen-is, de annak idejében, mihelt bizonyos helyet verhet magának, azon helynek Székes helyén akkor *publicál*tassa, az Országh Gyülésén lót *publication* kivül-is, *annuali revolutione non obſtante*; egyébaránt erótelen léſzen *Armaliſſa*.

ARTICULUS II.

HOgy ha valakinek Jobbágya, Urának *manumiſſio*ja nélkül *extrahál Armaliſt* magának, annak ſemmi ereje ne légyen, és ha valamely bizonyos helyben vagyon lakáſa, mint el-bujdoſot egyéb Jobbágyok dolgában, azon ſzerint *procedál*lyon a' Földes Ura; ha penig ſem Záſzlo alat, ſem egyéb bizonyos helyben nincsen lakáſa, hanem csak ſzéllyel vándorlo és bujdoſo, valahol találtya ſzabadon meg-foghaſſa, annak a' helynek Tiſztviſelője által, az holot találta; ha penig kún valo helyen találtya, meg-foghaſſa ugyan, de azon *Territorium*nak Tiſztviſelőjének kezéhez vigye, és az *termin*állyon néki, s' arra az időre reá menvén, ha *comperiál*tatik, mind *peætenſio*jának igaz volta, mind penig a' fogot ſzemélynek *reſidentiá*tlansága, adaſsék kezében Földes Urának; ha penig valakit ſzolgálna, és az az Ura felelne felőle, hogy törvényre elő állattya, annak adaſsék kezéhez, és attol kéreſſe, mint bujdoſot Jobbágyát: meg-láſſa mindazonáltal ki ki, hogy valami modon igaſságoſon *nobilitál*tatot ſzemélyt meg ne fogjon, ha annak ſzokot *pœná*ját el akarja kerülni. *Ex Art. An.* 1643.

TITVLVS OCTAVUS.

POTENTIAKROL.

ARTICULUS I.

HOgy a' magok erejekben bizakodo és vakmerő emberek, kik ſem az Iſtennek, ſem az Országnak törvényével nem gondolván *potentioſa occupatio*kat tennének, *refrenál*tathaſſanak, végeztetet; hogy ha hol afféle dolog történnék, és valaki valakinek joſzágát, örökségét, vagy egyéb javait, *mera & abſoluta potentia mediante*, törvényes ut és mod kivül, el-foglalná; a' meg-bántodot fél *certificál*lya a' *Potentiarius*t arról, hogy Vármegyéjét vagy Székit akarja meg-bántodáſa felől *requirál*ni: de

az illyen *certificatiot*, vagy *admonitiot citatio* ne *subsequállya*, és akar *compareállyon*, akar ne a' *Potentiarius*, de a' meg-bántodot fél, panáſzát *exponálván*, és mentől helyeſſebben lehet annak igaz voltát *comprobálván*-is; a' Vármegye vagy Szék a' dolgot ugy lenni *comperiálván*, elſőben mindgyárt *admoneállyák* a' *Potentiariust*, és ha *ſimplex admonitiora remittállya*, ha mi kárt a' *Poſſeſſor*nak tet az *occupans*, azt-is *refundállya*, *benè quidem*, és a' panaſzlo fél-is el-vegye *ſimpliciter*, s' annak kezéhez vételére azon Székből *exmittállyanak* a' panaſzt tet ember mellet, Tiſztet avagy bizonyos *Commiſſariust*, az ekképpen valo kézhez vételre, s' *aſſignálására* a' meg-irt joſzágnak, és kárbéli *refuſio*nak; de hogy ha az, illyen *admonitio*rá, és ez mod ſzerint nem *remittálná*; a' Tiſztek, a' mennyi ſzámu arra elégséges ſzemélyekkel kivántatik, s' ha külömben nem lehetne a' Fő Iſpánok-is *etiam cum gente Comitatus* tartozzának ki-menni, és az el-foglalt *bonum*okat *cum pœna minoris potentiæ*, *ac refuſione damnorum reſtituállyák eo facto*: mely *reſtitutio* után-is, *propter occupationem illegitimam*, a' *Poſſeſſor* a' *Potentiariust* ha akarja *legitimè proſequálhattya*; haſonloképpen penig a' *Potentiarius*-is ha mi *juſt prætendál*, *extra dominium* keresheti, *ſervatis tamen de jure ſervandis*, és ot-is meg-itiltetvén a' Joſzág, egyſzer-s'-mind abban történt puſztitás, vagy egyéb kár-is meg-itilteſsék a' *triumphans* félnek.

Ex Art. An. 1615. 1645.

Ez *proceſſus* mindazáltal csak az oly *cauſa*kban értetik, mellyekben *annualis præſcriptiot pacificè* az *occupans* nem tőltőt, és a' mellyekben *legitima & immediata ſucceſſio*ja az *occupans*nak nem találtatik. Ez penig *indifferenter* ez Orſzágban, és ahoz tartozo réſzekben mindenűt *obſerváltaſsék*.

ARTICULUS II.

TÖrténtenek néha a' Fejedelmek nevek alat valo *Potentiák*, és *violentum Concambium*ok, mellyeknek el-igazitására, annak utánna bizonyos utakat és modokat *pro ratione temporis conſtituált* az Orſzág; *ſignanter* a' Mihály Vajda *irruptio*jától fogva, maga vagy máſok által történt *Potentia*knak igazitásbã valo vétele felől; a' ſzerint a' Báſta György, és akkori Német *Commiſſariuſ*ok idejekben történt adományokrol, és foglaláſokrol, *in Articulis anni 1607.* annak utánna *1615*, *1608*, *1609. in Annis 1614*, és *1615. in Anno 1630. in Annis 1649*, és *1650.*

De hogy ennek utánna afféle dolgok ez Hazában ugyan neis hallattaſſanak, és affélékre valo alkalmatoſságok-is *tollál*taſſanak

nak, a' Fejedelmeket *circumveniá*lo méltoságok ellen valo dolgokat *impetrá*lni igyekező személyek-is *refrena*ltassanak; végeztetet, hogy ha afféle *illegitima occupatiok* és *impetratiok* találtatnának akar kinek kezénél, a' fellyeb meg-irt kőzelbik *Articulus*ban a' *potentiosa occupatio*krol *specificá*lt mod szerint, *vigore ejusdem Articuli restituá*ltassanak, a' Fejedelmek méltosága annyiban meg-adattatván, hogy az el-foglalt joszágnak állapottya a' Vármegyén vagy Széken *comperiá*ltatván, ha *Fiscus* kezénél találtatnék az ollyan joszág lenni, a' Vármegye vagy Szék elsőben tartozo *submissio*val *requirá*llyák a' Fejedelmeket; kik-is az Országnak tartozo kötelessegeket meg-gondolván, és a' dolognak igasságát meg-tapasztalván, parancsollyák *restituá*lni *eo facto*.

TITVLVS NONVS
PROSCRIPTIOKROL.

ARTICULUS I.

AZ időnek és azokban forgot állapotoknak mivoltokhoz képest, a' Fejedelmek és Országbéliek kőzőt, hol edgyik, hol másik részről adattatot alkalmatlanságokbol, néha vakmerőségekből, némelykor egyéb *humana fragilitas*bol, néha az Országnak, néha viszont a' természetnek-is szabados törvényéből következtenek, hol vétkeseknek, hol penig ártatlanoknak-is *proscribá*ltatások, az akkori állapotoknak mivoltok kűlőmben nem szenvedhetvén; Kik annak utánna viszont *absolvá*ltattak; a' mint akkori időbéli *Articulus*ok mind *proscribá*ltatásokat, mind az abbol valo *absolvá*ltatásokat világosan *declará*llyák; mellyeknek rend szerint valo elő-számlálások, mostan nem olly szűkséges, mint Istennek hálá-adásra mélto dolog, hogy Hazánk és Nemzetűnk kőzőt keresztyén és *legitimus* Fejedelmeknek boldog *gubernium*jok álat, arra valo alkalmatosságok, hazánknak-is ily csendességében fen nem forgának, és nem hallattatnak. Végeztetet annakokáért hogy valakik *publicis Regnicolarum suffragiis ac Articulis proscribá*ltattanak, viszont hasonlóképpen *per eadem Regnicolarum suffragia publicâ absolvá*ltattanak, azokrol *emaná*ltatot *Articulus*ok, *in vigore* maradván, *pro absolutis* tartassanak, az *absolutio*knak *modalitasi* szerint, és senki se maga, se maradéki annak a' *Notá*nak *infamiá*ja alat lévőknek ne tartassanak; hasonlóképpen egyebek-is, valakik *legitime* nem *convincá*ltattanak, azoknak *bonum*inak törvényes uttya-

Ex Art. An. 1614. 1615. 1599. 1637.

tya szerint valo kereſetitől-is az igaz *Hæreſek* el ne rekeſztteſſenek, affélékről irot törvényeknek és *Articulu*ſoknak *proceſſus* a szerint; (ide nem értvén a' *jus ligatum* alat lévőket, mellyekről annak *Serie*ſsében vagyon emlekezet;) a' kik peniglen *Publicis Cõſtitutionibus Regni proſcribá*ltattanak, vagy egyébiránt valo *Notá*knak *pœná*jában *incurrá*ltanak, és azok alol *legitimè* nem *abſolvá*ltattak, ez után-is azon karban és állapotban maradgyanak, *ſignanter* az 1633 Eſztendei *Auguſtuſi* első és harodik; viszont 1638 Eſztendőbéli első *articulu*ſokban, a' mely személyek és azoknak *ſententiá*jokrol valo Ország *Statutumi ſpecificá*lván vadnak: A' mely dolog penig a' Fejedelmeknek és Országnak végezési szerint *amniſtia*ban mentenek, azok *in vigore* maradgyanak, hogy ha ujjab okot reá nem adnak.

TITVLVS DECIMVS
FOGSAGBAN LEvőkről.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1634. ORszág törvénye szerint *convincá*ltatot és *areſtá*ltatot foglyoknak, vagy *Proſcriptu*ſoknak fel-szabadulásokban a' Kereſztyén Országokon, és Fejedelmeken kivül valo Nemzeteket ha kik *ſollicitá*lnak, Ország s' Fejedelmek hire s' *conſenſuſa* nelkül; sőt még azokat-is, ha *incitá*lnák, s' oltalmokra *provocá*lnák, és miattok közönséges fel-háborodás, félelem, vagy Fejedelmek *periclitatio*ja következnék; hasonlo *pœna*ban *incurrá*llyanak, melyben a' *convictu*ſok voltanak.

TITVLVS VNDECIMVS.
ARESTALASOKROL.

ARTICULUS I.

A' Nemesſi szabadságnak edgyik, és kiváltképpen valo réſze ál abban, hogy törvény uttya kivül Nemes ember ſe Fejedelmektől, ſe semmi egyéb rendektől, ſe személyében, ſe egyéb javaiban ne *areſta*ltaſsék; ez után-is annakokáért azon Nemesſi szép szabadság, a' *Decretum* tartása szerint *illæsè* meg-tartaſsék, és semmi helyekẽ semmi *inſtantia*kra, vádoláſokra, pa-

ra, parancsolatokra Nemes személy annál inkáb, de javai-is ne *areſtál*taſſanak tőrvény uttya kivűl; ugy hogy ha ki személyében Nemes embert meg-fogna, vagy fogtatna, mind a' meg-fogo, s' mind a' meg-fogtato a' *Decretum*ban irot *pœná*ban *incurr*allyon. Jobbágyoknak, és egyéb akar mi rendbéli ez Országban *reſidentiás* embereknek magoknak, vagy egyéb javoknak *areſtál*ásáért penig *két ſzáz forint* bűntetéſen maradgyon; melynek kereſetiben és bűntetésében illyen mod tartaſsék kőzönségeſen minden rendek kőzőt; hogy a' Nemes ember személyében valo meg-tartásért ſzabados légyen a' meg-tartato, és a' meg-tarto személyeket, ha Vármegyéken avagy Székes helyeken, vagy penig Táblán tőrvénnyel akarja kereſni: Egyéb rendbélieknek tőrvénytelen meg-tartáſokért penig, ha a' megbántodot fél ugy akarja, *legitimum mandatum* mellet; de azon kivűl-is a' panaſzlo félnek *requiſitio*jára a' Vármegyéknek és Székeknek-is fő Tiſztei *Executor*okat tartozzanak ki-bocsátani, jol végére menvén mindazáltal mind két réſzről a' dolognak, és mind az *areſtál*o, mind penig az *areſtál*tato személyeken *két két ſzáz forintot exequal*tathaſſanak, mellyeknek haſon fele a' panaſzlo félé, haſon fele penig az *Executio*ra ki-bocsáttatot fő Tiſztéké légyen az *Executor*okkal edgyűt; ha penig az *Executor*okon mulnék-el a' dolog kedvezésből, vagy egyéb helytelen okbol; a' panaſzlo fél *reportál*ván, a' Szék ſzinen *revideal*lyák mindgyárt, és ha ugy tapaſztaltatik, hogy az *Executor*ok akarattyok ſzerint tették a' fogyatkozáſt, a' Szék azon Tiſztekre küldgyőn *Executor*okat, és minden tőrvény folyás, s' tőrvénybéli *remedium*ok kivűl, mint az *areſtál*o és *areſtál*tato személyeken, ugy a' fogyatkozáſt tévő Tiſzteken tételeſſenek *Executiot*. Ha Nemes ember kezénél gonoſzul el-veſzet marha találtatik, nem maga, hanem a' marha *areſtál*taſsék, *ad competentem terminum*, s' tartozzék *compareal*ni, és el-igazitani magárol.

Ex Art. An. 1619. 1607. 1615. 1622. 1630.

ARTICULUS II.

A' Fellyeb meg-irt dologban ſzükségesképpen kel lenni megkülőmbőztetéſnek.

Ide nem értetnek azért az oly *Articularis* vagy *Decretalis Caſuſ*ok, mellyekben a' Nemes személyek-is meg-fogattathatnak.

Másodſzor, a' bizonyos *reſidentia* nélkül valo, s' *violentia*kat *patr*alo Nemes emberek, kik az 1625 Eſztendőbéli *Articuluſ*ok ſzerint, *ad inſtantiam læſæ partis detine*áltathatnak, és tőrvényig jo kezeſség alá vettethetnek.

Ex Art. An. 1643. Harmadſzor ki-rekeſztetnek azok-is, kik magokat ki-rekeſztették a' Nemeſſi ſzabadságbol, és valamely végezéſeknek, vagy kötelezéſeknek alkalmatoſságával Nemeſſi ſzabadságokat lekötötték, kik ellen a' magok kötelezéſe ſzerint *procedal*hatnak.

Negyedſzer, a' kezeſség állapottya-is ki-vétetik, holot abban-is kinek kinek irot törvénye a' maga kötéſe, csak hogy az ollyanokban-is fél pereſnek itilet ne tételſék, és jol meg-viſgáltaſsék a' kezeſeknek-is mentségek, a' kezes leveleknek *legitime emanal*tatáſok, és hogy Földes Uroknak *præjudicium*okkal a' Jobbágy maga diján fellyeb valo bűntetéſſel ne terheltetſsék, ſe annak alkalmatoſságával ſzemélye el ne idegenitteſsék.

1648. A' Circálásban ki-adatot, avagy egyéb iránt *legitimè* meg-ſententziáztatot latrokat-is ſzabad *areſtal*ni.

ARTICULUS III.

TÖrténhetik néha oly dolog-is, hogy a' meg-tartáſra valo ſzemély iſméretlen lévén, nem hogy Nemeſsége, vagy valami bizonyos *reſidentia*ja, de ſőt ſzemélye-is a' Tiſzteknek iſméretségében nincsen, és ha az ollyannak történik-is meg-tartoztatáſa, de méltán a' Tiſztek érette nem bűntetődhetnek: a' meg-tartoztato ſzemélynek mindazonáltal tudni kel, micsoda rendbéli emberrel legyen igye; mihelyen azért a' Tiſztek előt csak két bizonyságok által *comperial*tatik, micsoda rendbéli ember legyen, *eo facto* a' fellyeb meg-irt törvényekhez alkalmaztatni magokat tartozzanak, egyéb iránt azon bűntetéſek alá eſnek.

Ex Art. An. 1648 A' fellyeb meg-irt *Caſu*ſokban valo nem *areſt*alásért penig, a' Birák, és Tiſztek, törvényre ne idéztetheſſenek.

TITULUS DUODECIMUS.

ARTICVLVSOKROL.

ARTICULUS I.

AZ Orſzág végezésének, és *Articulu*ſok csinálásának idején, a' tiſztában irot *Articulu*ſok, *in veris originalibus* a' *Præſiden*ſeknek és Itilő Meſtereknek kezeknél, azoknak pecsétek és *ſubſcriptio*jok alat meg-maradgyanak és meg-tartaſſanak, s' igazán valo *párt* ki-is adgyanak azon mod ſzerint, mind *Fiſcus* ſzámára, s' mind penig Vármegyék, Székek és Városok *requiſi-*

*quisitio*jára addig, miglen nyomtatásban a' Fejedelmek *subscriptic*jok és pecsétek alat *emana*ltathatnak: az penig nem lévén, azon pecsétek alat, a' *Præsidens* kezénél lévő adaſsék-bé a' Fejérvári Cáptalanban, az edgyik Itiló Meſter kezétől a' Kolos Monoſtori Conventben, a' máſik Itiló meſter kezétől a' Váradi Cáptalanban: Efféle irot *Articulus*oknak penig *taxá*ja *flor.* 1.

TITVLVS DECIMVS TERTIVS.

KALENDARIVMROL.

ARTICULUS I.

AZ Uj *Kalendarium* ez Orſzágban-is bé-vétetet, azért mivel hogy más ſzomſzéd közeleb valo Kereſztyén Orſzágokban-is *acceptá*ltatot. *Ex Art. An.* 1590.

TITVLVS DECIMVS. QUARTVS.

SALVVS CONDVCTV SOKROL.

ARTICULUS I.

NEha ez Hazának, és *legitimus* Fejedelminek ſokſzori veſzedelmes állapottyokban valo forgáſokbol, és károkkal tapaſztalt *experientia*kbol ſok időktől fogva erős tilalmak végeztettenek, hogy ſemminémű rendbéli emberek más idegen Orſzágokra, Fejedelmek engedelme, és *Salvus Conductus*ok nélkül ki s' bé ne járjanak, hogy az által-is a' gonoſzigyekezetű emberek *refrená*ltaſſanak; az Haza közönséges végezésére és csendeſségére penig a' Fejedelmek, és utánna valo több Tiſztek inkáb vigyázhatnának, ſőt még irogatáſok, küldözéſek, izengetéſek-is ne lennének. *Ex Art.* *An.* 1554. 1556 1571. 1587. 1591. 1592. 1633. 1635. 1643.

Mindazáltal az Hazának moſtani csendeſségében, és a' ſzomſzéd Orſzágokkal-is békeſséges állapottyában, és hogy az Hazának igaz tagjai, s' Fejedelmeknek igaz hivei, igaſságos dolgokban, és járáſokban keléſekben meg ne akadékoztaſſanak, s' az valaha történt, vagy történhető valamely gonoſz igyekezetű

emberekkel az igaz és bőcsületes emberek-is egyenlő fontban ne mérlékelteſſenek, Nemeſſi ſzabadságokban bántodáſt ne ſzenvedgyenek, az aláb meg-irt modok alat valo iráſok, küldözéſek, és járáſok, a' bőcsületes és igaz Haza tagjainak meg-engedtetni végeztetet.

I. HA kik idegen Orſzágban Deáki tudománynak, nyelveknek tanulásáért *peregrinálásért*, viſzont az Hazával és Fejedelmekkel nem ellenséges helyekre, vitézi vagy egyéb tiſzteſséges állapotbéli ſzolgálatért ki akarnának menni, avagy gyermekeket küldeni, elſőben-is azon Vármegyebéli, Székbéli, vagy Városi Fő Tiſzteket *requirálván*, azok ſzorgalmatoſon meg-viſgállyák az el-menni igyekezőnek vagy küldendőnek minden állapottyát, ſzándékának mélto okát; és ha valakinek véle oly *prætenſio*ja nincsen, mellyet *ſubterfugiálni* azzal akarna; ſőt ha elégſégeſen nem *conſtálna* a' Tiſzteknél, a' Vármegyének vagy Széknek kőzőnséges Gyűlésére-is *rejiciállyák*, és a' dolognak ugyã fundamentumábol mennyenek végére; igaſságos és mélto ſzándéka, a' fel-tet dologra alkalmatos volta *cõperiáltatván*, ha *in publica Congregatione* forog, Vármegye pecséti alat, ha csak a' Fő Tiſztek előt, azonoké alat, vegyenek *Teſtimonialiſt*, mellyet a' *Cancellaria*ra *producálván* (hogy ha a' Fejedelmeknek-is nem *conſtál* valami oly dolog azon *Exponens* felől, kit ne talám a' Tiſztek nem tudhattak volna, mely vagy a' Fejedelmi ſzemélynek, vagy az Orſzágnak ártalmára valo volna,) tartozzanak az ollyanoknak *Salvus Conductust* adni, és ekképpen békével el-meheſſenek: mindazonáltal máſut valo lakáſokban-is magokat ugy alkalmaztaſsák, hogy ha a' Fejedelmek, és Haza ellen valo ártalmas dolgokban elegyitik magokat; az ollyanok, *de bonis citál*taſſanak az Orſzág törvénye ſzerint, ha *convincál*tatnak, azon Orſzág törvényében *ſpecificál*t *pœnával*-is bűntetteſſenek, mint az Hazában lakók; de a' mint hogy a' *citatio perſonaliter* nem léſzen, ugy *per Procuratorem conſtitutum*, ſőt azon távol lévő embernek Attya, s' Annya, vagy oly Attyafiais, kiknek *legitima Succeſſio*jok volna a' *Citatuſ*nak joſzágában, *Titulo & nomine ingerentium defendál*haſsák a' *Citatuſ*nak *Cauſa*ját, *etiam abſq; conſtitutione*, és ne csak *per non venientiam*, hanem ugyan *per meritalem allegationem*, *ejuſdemq; comprobationem legitimè dijudicá*taſsék a' *Cauſa*, és *comperta rei veritate convincál*taſsék-is; ſőt ha *medio tempore* arrol az Orſzágrol valo *hoſtilitas interveniál*na, az holot az illyenképpen ki-ment Haza fia ſzolgálna,

gálna, tartozzék *ad fidelitatem Principis unionemq; Regni redeá*lni, *alioquin eo facto amitt*állya ez Országban minden javait: egyébiránt-is penig, ez Hazában lévő joszágokra nézve *subjace*álnak ezen Haza törvényének, és tereh viselésének: Ezek közzé nem értetnek azok, kik más birodalomban *reside*álo emberek.

II. A' kik nem ez fellyeb meg-irt okokbol, hanem más valamely szükséges és igalságos dolgoknak véghez vitelére, vagy annál inkáb magok joszágokban akarnak menni, nem köteles Szolgák, sem nem Tisztviselő emberek, az ollyanok a' Vármegyéknek és Székeknek Fő Tiszteinek, s' azon Vármegyebéli, vagy Székbéli Kapitányoknak-is, az hol lenni szoktanak, értésekre adván, és azok-is a' Fejedelmeknek, és Hazájoknak tartozo kötelességek szerint, a' dolgot jol meg-visgálván, ugy adgyának *Testimonialist* valamely nem hoszszas ideig, és az utnak-is nem derekas meszszeségére; de az Hazának állapottya sok okokbol ugy kivánván, hoszszas időre, és derekas meszszeségre, Fejedelmek *Salvus Conductus*ával mennyenek; a' köteles Szolgák és Tisztviselők-is, Fejedelmek *Salvus Conductusa* nélkül el nem mehetnek.

III. Ez Ország széliben lakozo, és szomszéd Országokkal határozo Vármegyékről és Székes helyekről viszont csak szomszéd Vármegyéig igalságos mélto dolgokban és szükségekben, *Testimonialis* vétel nékül-is el-mehetnek. Csak hogy az igaz derekas szabados utakon, s' nem penig a' meg-tiltot utakon, és ösvényeken járjanak.

Mind ezek penig békeséges időkről és békeséges szomszédságu s' Keresztyén Országokrol, és helyekről értetnek: mert háboruságos időkben, és ellenséges szomszédságu helyekre valo menés és jövés, Fejedelmeknek, vagy az állapotoknak mivoltához képest arra *specialiter* rendeltetet Tisztviselőknek *Salvus Conductus*ok nélkül valo járás, irogatás, vagy küldözés, semmiképpen nem szabados.

A' Kereskedő rendek penig, ha a' határos és békeséges szomszédságu helyekre, és Országokra mennek, előttök járo Tisztviselőjöktől vegyenek hiteles *Testimonialis*okat, és azokat a' Harminczadokó *præsent*alván, mehessenek és jóhessenek: Távollyab valo Országokra a' Városi zálagos Haza fiaibol állo Kereskedő rendek, Fejedelmek *Salvus Conductus*ával mennyenek, és a' *Salvus Conductus*ok-is hiteles *Testimonialis*okra adassanak: Külóm-

ben cselekedvén, minden javok *confiscá*ltaſsék, magok ſzemélyekben tőrvény ſzerint bűntetteſſenek. A' Koloſváriak mindazonáltal, Tanács *Teſtimoniáliſ*sával el-meheſſenek; de azok-is annak máſsát küldgyék a' *Conſervatorium*ba, tudgyák a' Fejedelmek, ki hová, s' micsoda Orſzágra jár.

IV. A' kik az ide fellyeb meg-irt modok ſzerint, Fejedelmek *Salvus Conductus*ának *impetra*lásával, és annak *virtus*ával tartoznak járni, és a' *Salvus Conductus denega*ltatván nékik, még-is elmennének, az ollyanokat a' *Director* tőrvény ſzerint *proſequal*lya, és ha ſzemélyekben el-mennének-is, *de bonis cita*ltaſſanak; a' *Generalis Diæta* alat *legitimè convincá*ltatván, és *comperiá*ltatván, hogy vakmerőképpen a' Fejedelmek ellen mentenek-el, mélto okát nem adhattyák, magok ſzemélyekre nézendő minden javokat *amittá*llyák.

V. Ha kik penig, egyéb igaſságos ſzineknek *prætextuſa* alat *extrahá*lt *Salvus Conductuſ*okkal *abutá*lván, Orſzág *Statutumi* és *interdictumi* ellen valo dolgokban elegyitették volna magokat, vagy ez után-is affélében *impingá*lnának, *evocál*tatván a' *Fiſcalis Director*ok által *Octavalis Terminus*, vagy *Diæta* alat valo Táblára, a' meg-tiltot dolognak *meritum*ja ſzerint, affélékről *decern*áltatot *pœnán convincá*ltaſſanak.

VI. Hogy ha találkoznának ollyak, kik akar *Salvus Conctuſ*sal, akar azon kivűl valo ki s' bé-járáſnak alkalmatoſságával, Fejedelmeknek, vagy Hazájoknak tartozo kőteleſségek ellen valo árultatásban elegyitenék magokat, a' dolog *comperiál*tatván, *juxta contenta Decreti, Articulorum Regni, in Nota perpetuæ infidelitatis convincá*ltaſſanak és bűntetteſſenek: akar magok, akar máſok, vagy penig akar levelekbéli irogátáſok által cselekednék: haſonlo *pœna*ban *incurrá*llyanak azok-is, a' kik tudva afféle ártalmas leveleket, vagy kővetségeket hordoznának. Haſonloképpen ha mely ártalmas és nyughatatlan elméjű emberek, más jámboroknak hirek és *conſenſuſ*ok nélkűl oly leveleket irnának, mellyek a' Fejedelmeknek méltosága és az hazának kőzőnséges java, és meg-maradáſa ellen volnának, azon *pœna*ban *incurrá*llyanak.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA

TITU-

TITVLVS DECIMVS QUINTUS.

AKNAK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

A' So Aknák, ez Országnak rendeléſi ſzerint, és annak jövedelmi, tulajdon csak a' Fejedelmeket illeti; nem ſzabados annakokáért ſenkinek a' Fejedelmek engedelme, és ahoz járult Ország *Conſenſusa* kivül, So Aknát nyitni, azt *cola*lni; mellyet ha valaki cselekednék, *evoca*ltaſsék a' *Fiſcalis Director* által Ország Gyüléſe alat lévő Táblára, avagy *Octavalis Terminus*ra, és a' dolog meg-bizonyoſodván, minden továb valo halogatás nélkül, *két száz forintal* büntetteſsék-meg, az Aknát nyitot ſzemély, és minden törvénybéli *remedium*ok kivül, *exequa*ltaſsék-is; mellyet ha azon ſzemély máſodſzor-is cselekednék, a' *pœna*-is *duplica*ltaſsék, harmadſzori cselekedetiben *triplica*ltaſsék; és ha ugyan vakmerőkődnék az az ember, ezen rend ſzerint, mindenkor a' büntetés-is többitteſsék; mindazáltal mivel a' Királyok és Fejedelmek adományi minden egéſz határival a' *portio*knak és *poſſeſſio*knak ſzoktanak *confera*ltatni, mind azoknak igaz *ſtylus*ával és értelmével, a' Nemeſſi ſzabadsággal, és az igaſsággal-is láttatnék ellenkezni külömben; annakokáért mind Ur és Nemes ember maga háza ſzükségére, és csak azon helybéli Jobbágyinak ſzükségekre a' maga határán lévő ſót ſzabadoſon élheti; ugy mindazonáltal, hogy ſem pénzen, ſem ajándékon, ſemmi *prætextus* és *colluſio* alat ſenkinek abban eladni nem ſzabados, a' fellyeb meg-irt *pœna* alat, Jobbágyinakis cselekedni tudva meg ne engedgye, ſőt hogy ha máſut valo emberek reá mennének, és avagy titkon, vagy nyilván valakinek határárol ſót vinnének, rajta érettetvén, minden nála lévő marháit *amitta*llya, és *inſuper* maga diján változzék-meg.

Ex Art. An. 1633.

1637.

ARTICULUS II.

MIvel hogy a' Só Aknák *Fiſcale bonum*oknak, annak *proventuſi*val edgyüt rendeltettenek, *privatus* emberektől penig, a' Só Aknáknak nyitáſi, és *cola*láſi *interdica*ltattanak, az eleitől fogván *obſerva*ltatot ſzabadság és *Uſus* ſzerint, a' *Fiſcus* Aknáirol mind Vármegyei, Székelységi Nemes rendeknek, Lo fő embereknek a' ſzerint házok ſzükségére elegedendő Só adaſsék, vára-

Ex Art. *An.* 1575. 1584. 1591. 1601. 1610. 1615.

várakozás, bócstelenséggel valo illetés, és ſanczoltatás nélkûl, az *ordinarium*on kivûl: mely az, hogy egy táska darabtol (a' mint mondatni ſzokot) *denar. 12. exigá*ltaſsék a' Vármegyéken lévő Só Aknákon. A' Székelységen lévő Só Aknákon penig egy egy kóból zabbal tartoznak, az eddig valo *Uſus* ſzerint, és darabjától az ollyan ſónak egy egy pénzel; mely ellen hogy ha a' Kamora Iſpánok ſzabad akarattyokon kivûl erőltetnék az embereket, vagy meg-adni nem akarnák, akar az *Exponenſ*ek, akar penig azoknak *inſtantiá*jára a' *Director*ok *evocá*ltatván *Dietalis*, vagy *Octavalis* Táblára, *in pœna ducentorum florenorum convincá*ltaſſanak; és ez illyen magok ſzükségére vivő ſótol, Vám-, vagy Harminczad adáſſal-is ne tartozzanak.

ARTICULUS III.

Ex Art. An.1640. SEm Vármegyék, ſem Székelység és Száſzság a' *Fiſcus* ſzámára valo ſó ſzálitáſra-, ſzabad jo akarattyokon kivûl, és kedvek ellen, ne kénſzeritteſſenek, végeztetet.

TITVLVS DECIMVS SEXTUS.

BANYAK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

ABbrug Bányán lako Nemeſség, Személyeket és Nemeſſi örökségeket illető dolgokban, nem máſut, hanem *competens Forum*jok, és Birájok előt, ugy mint a' Nemes Vármegyén tartozzanak meg-felelni, és nem ot valo Városi Birák előt; melynek *conſenti*áltanak az Országh Gyûlésén lévő magok Követi-is. *Ex Art. An.1642.*

TITVLVS DECIMVS. SEPTIMUS.

GYûLESEK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An.1622. NOha ennek előtte eſztendőnként kétſzer, ugymint Sz. György napban, és Szent Mihály napban *celebrá*ltattanak a' Gyûléſek, de bizonyos *reſpectu*sokra nézve, a' Sz. Mihály

Mihály napi Gyűlés, *extra casum inevitabilis necessitatis* abrogáltatott; ugy mindazonáltal, hogy minden szükségének *complementumára* valo *contributiok*, azon egy Szent György napban *celebrálando* Gyűlésben, az elébbi szokot *terminusokra* fel-vettethessenek; mely Gyűléſre minden *Regalis*sal hivot személyek, 1572.
és Gyűlésben válaſztot emberek, a' Gyűléſnek első napján, *com-* 1594.
pareálni, és mind addig ot lenni, mig az *Articulus*ok ki-kelnek, 1607.
sub pœna ducentorum florenorum tartozzanak; hasonlóképpen a' 1613.
kiket Ország Gyűlésére az Ispánok, vagy a' Székek Tisztei az eddig valo *Usus* szerint a' Vármegyéknek, és Székeknek edgyező értelmekből válaſztanak, és el nem akarván menni, jo *ratio*kkal nem menthetnék magokat, azon *pœná*ban *incurr*allyanak: mellyet az Ispánok vagy Király Birák, *exclusis omnibus Juridicis remediis*, a' joszágokon *exequá*lhassanak; melynek harmada a' *Fiscusé*, harmada a' Vármegyéjé, vagy Szék szükségére valo, harmada penig az *Executoré* légyen; mellyet ha a' Tisztek nem *exequá*lnának *in duplo convinc*áltassanak: a' Gyűlésben válaſztot személyeknek penig szükségekre, mind *Fiscus*, Urak, és Fő emberek joszági, a' Vármegyéken lévő egyéb Nemeſségnek joszágival edgyűt egyiránt *contribuá*llyanak; hasonlóképpen az egyházhelyi Nemeſség-is, sőt egyebek-is, kiknek jobbágyok nem *contribuál*, segitsenek a' Gyűlés pénz adásban.

TITVLVS DECIMVS OCTAVVS.

LIBER BARONATVS SAGROL.

ARTICULUS I.

A' *Liber Baronatus*ság Erdélyben *in genere*, mind penig a' *Par-* *Ex Art.*
*tium*ban minden helyekről *tollá*ltatot, az egy Fogarason, és *An.* 1609.
ahoz valo *Fiscalis* joszágokon kivül. 1604.
1620.
1633.
1635.
1650.

TITVLVS DECIMVS. NONUS.

HADI ALLAPOTOKROL

ARTICULUS I.

A' Fellyeb annak *Series*ében meg-irt modok szerint, ha mikor Hadi *Expedition*knak szükségesképpen meg kelletik

lenni, akar *Generalis*, akar penig *Partialis Expeditio* lévén, a' dolgoknak mivolta, és szükségnek kivánsága szerint, a' Fejedelmeknek parantsolattyára, Nemessi *prærogativá*val élő minden rendek, tartozzanak fel-ülni.

ARTICULUS II.

HA kik fel nem ülnének, és a' rendelt időben helyben jelen nem lennének, mélto igaz mentségek nem találtatván, a' Vármegyének Tisztei *eo facto* egyházhelyi Nemes emberen *tizenkét forint pœnát exigá*ltassanak; más rendbéli Nemes emberen ki *portionatus*, és ház helyei, annál inkáb, ha jobbágyi vadnak, mindazonáltal fél kaput fellyül nem halatta, annak menyisége, *floren. 25.* büntettessenek-meg. A' fél Kapun fellyül valo értékü Nemes ember, *ötven forintal multá*ltassék; ha penig az egy Kapun fellyül terjed joszágának *quantitasa*, *száz forintra*.

Ex Art. An. 1599.

ARTICULUS III.

HA penig ugyan *contumacia ductus*, *tempestivé promulgá*ltatva lévén, a' szükségnek idején jelen nem lenne, a' minémüvek *Generalis* Mustrák, strása állások, csatázások, Vár szállások, és több hadi *exercitium*ok; avagy ha kik jelen lennének-is, de Fejedelmek, avagy ha kikre a' Fejedelmektől az az *authoitas* az állapotoknak mivoltához képest bizattatik, *Salvus Conductu*sok, avagy hiteles *Testimonialis*ok nélkül a' had le-szállásának, és zászloknak szokot helyekben vitettetéseknek ideje előt, magokat, akar mi szin alat-is *abstrahá*lnák, vagy tellyességgel *absentá*lnák; mindennémü ingo javokat örökösön, ingatlan javokat penig, *redemptibiliter perennali æstimatione*, de tulajdon csak a' magok személyekre nézendőket, *amittá*llyák.

Ex Art. An. 1594.

Az ollyan személyeket penig a' *Fiscalis Director*, avagy *Donatarius evocá*ltatván, a' hadnak le-szállitása után, akar *Octavalis Terminus*ra, akar Gyülések alat lenni szokot Táblára, és ot minden haladék nélkül valo *Exceptiok*, *Processus*ok, és *Remedium*ok kivül, végsőképpen meg-itiltessék, es tizen ötöd nap mulva *executio*ban-is vétetteséek, ha mélto igaz mentsége nem találtatik.

ARTICULUS IV.

A' Személy szerint valo hadi fel-üléſnek idejében, minden Urak, Fő rendek, Nemesség, ki ki maga bőcsületinek, és Hazájának

zájának szeretetiért érteke szerint valo feles számu magokkal, és jo hadi készülettel tartozzanak fel-ülni, ugy hogy ha csak egy házhelyi, avagy egy vagy két ház jobbágyu Nemes ember-is, tartozik fel-ülni maga személyében, annyival inkáb a' feles joszágot biro Haza fiai meg-mutassák Hazájokhoz és bőcsületekhez valo szeretetteket; egyéb iránt ha ugyã czégéres fogyatkozáſt tapasztalnak maga meg-vonásábana, vagy vakmerőségében, ugyan azon hadi *expeditio* alat, azon Vármegyének Tisztei, a' Zászlo alat valo Fő Nemes rendekkel törvény szerint láttassák-meg, és a' fogyatkozásnak mivoltához képest illendő *pœnával mulctallyák*, s' jo lélek ismeret szerint meg-itéllyék, *imponallyák*-is lovok számának meg-többitését, viszont nagyob büntetésnek fenyitéke alat; mely büntetésnek harmada a' Vármegye Fő és Vice Tisztié, két része penig azon Vármegyének hadi szükségére fordittassék. *Ex Art. An.* 1614.

ARTICULUS. V.

EGyházhelyi Özvegy Nemes Aszszonyok hadi *expeditio*ban valo lovas állatásra ne kénszeritteſſenek, mind a' hadi *expeditio*nak le-szállásáig-is, miglen özvegyelnek; sőt kevés joszágu, s' egyéb rendbéli Nemes Aszszonyok is, kiknek férjek azon esztendőben holt-meg, és fél Kapunál fellyeb valo joszágok nincsen, azon esztendőben hadi *expeditio*kra lovaſt állatni ne tartozzanak ugy mindazonáltal, hogy ha magokat bőcsületes özvegységben viselik. *Ex Art. An.* 1596. 1611.

ARTICULUS VI.

URak, Fő, és Nemes rendek, valakik fizetet szolgai a' Fejedelmeknek, ha szintén személyekben jelen léſznek-is a' hadi *expeditio*kban, de a' kiknek mennyi lora vagyon fizetések, azon fellyül ha annyira valo joszágok vagyon, kiről egyéb iránt szolgaságán kivül tartozot volna egy lovaſt állatni, *non obſtante eo*, hogy Szolga, mindazonáltal a' fizetet lovas számon kivül, joszágának mennyiségéhez képest, azon fellyül valo lovaſſal tartozzék fel-ülni, muſtrálni, és a' hadi *expeditiot continuál*ni. A' kiknek penig nem lo számra, hanem személyekre vagyon fizetések, magok személyekben, hivatallyok rendihez tarthattyák magokat; de joszágoknak mennyiségéhez képest illendő számu lovaſt a' Vármegye Zászloja alat, mint egyebek tartozzanak állatni, és jártatni, ha a' hadi *ordinantiák* külömben nem fogják kivánni. *Ex Art. An.* 1594. 1599. 1611. 1614.

ARTICULUS VII.

Ex Art. A. 1594. A' Mely szegény Nemes ember lovas számban nem muſtrálhat, hadba nem mehet, értéktelensége miat; gyalog szerben, jo ahoz valo készülettel, *compareá*llyon.

ARTICULUS VIII.

Ex Art. An. 1634. 1611. AZ Uraknak, Fő és Nemes rendeknek Nemes emberekből állo szolgái, ha oly állapotu és értekű emberek, kik egyébiránt joszágokbol lovaſt állatni tartoztak volna, akar Urok mellet légyenek jelen a' hadban, akar Uroktol hon valo gondviseléſre hagyattaſſanak, de Soldoſt állatni a' Vármegye Záſzloja alat tartozzanak jo alkalmatos embert, és jo készülettel; ha penig kevesseb értékűek, ne tartozzanak; ugy mindazáltal, hogy a' Vármegyének Tiſztei kötelesſégek szerint reá vigyázzanak e' 1623. dologra, ha külömben nem lehet, *inquiſitio* által-is. Elsőben; hogy értékek nem terjedé annyira, a' mennyi Kapurol rend szerint lovaſt állatni szoktak. Másodszor; hogy nem csak névei, és csak hozzá tarto, hanem ugyan valósággal fizetet és köteles Szolgák legyenek. Harmadszor; hogy nem csak a' hadi hirnek *promulgá*ltatásakor, hanem annak előtte kötelezték-meg magokat. Egyébiránt *prætextuſ*ok és semmi *fraus* a' dologban senkinek ne *patrocinál*lyon.

ARTICULUS IX.

Ex Art. An. 1611. 1640. T*Empore bellica expeditionis* ha kik ſullyos betegségben találkoznának, avagy egyébiránt-is oly nyomorult, hadi állapotra nem *habilis* emberek, a' Tiſztektől hit szerint valo *Teſtimonialiſt* vévén; mind személyek helyet, s' mind joszágokrol elégséges Soldoſokat, jo alkalmatos embereket, és jo hadi *apparatuſ*sal valokat állaſſanak.

ARTICULUS X.

Ex Art. An. 1640. A' Mely Urak, fő és Nemes rendek más birodalomban laknak, de a' Hazába joszágot birnak, joszágoknak mennyiségéhez képeſt valo jo Soldoſokat állatni tartozzanak, a' fellyeb meg-irt *pœna* alat; de azok-is a' Soldoſok hittel kötelezteſſenek a' Záſzlo alá, a' Fejedelemnek, és az Országnak hűségekre, 1623. az eleikben adando, és az akkori állapotokhoz alkolmaztatot hitnek *formá*ja szerint.

ARTI-

ARTICULUS XI.

A' Városokban lako Nemeség, ha a' Város közzé magát béadta, kötelezte, és a' Városnak terhét vélek egyiránt viseli, személyében hadba menni ne tartozzék; de ha külső jószágot és örökséget birna, arrol Soldost állatni tartozik; és mivel az hon maradás, s' Város helyben valo bátorságos lakás, nagy könnyebség, az ollyanok felényi értékről és jószágrol tartozzanak Soldost adni, mint a' kún lako Nemeség. *Ex Art. An. 1599. 1611.*

ARTICULUS XII.

MIdőn penig, nem személy szerint való *insurrectio*jának kelletik lenni a' Nemeségnek, hanem csak Soldosokat állatni; személye helyet a' jószágos Nemes ember egy jo Soldost tartozzék állatni, jószágárol penig, három Kapurol egy lovast; s' ha kinek magának annyi jószága nem volna, többekkel edgyűvé rendeltessék; egyházhelyi Nemes emberek tizen állassanak egy lovast; fél Kapun alol lévő jószáguvak nyolczan; fél Kaput biro Nemeség hat állasson egy jo lovast; és ekképpen a' jószágnak *quantitasa* szerint *limitá*lván, rendeltessenek egyben, a' Vármegyek Tiszteitől; Gyalogot penig minden két két Kapurol, jo készülettel tartozzanak edgyet edgyet állatni.

ARTICULUS XIII.

A' Hadi *Expeditio*knak alkalmatosságával, ha mely Nemes ember másokon valamely *potentiát*, vagy egyéb tilalmas dolgot cselekeszik, szabad légyen véle, ha a' Zászlo alat akarná meg-perleni-is, tartozzék a' *patrator* meg-felelni Vármegyéjének Zászloja alat; ha kivántatik a' Hadi Biro Székire-is *transmittál*tassék, és a' dolog *decidá*ltatván *exequa*ltassék-is: vagy ha az *executio* ot nem *peraga*ltathatnék, azon *Sententiá*nak *vigorá*val, az után-is azon Vármegyének Tisztei *executiot* tegyenek, *non obstante diuturnitate sententiæ:* mindazáltal a' jószága veszteséit illető dolgoknak törvényit, e' formán ne *attingá*llyák a' Birák, s' ne *attenta*llyák a' peresek-is. *Ex Art. An. 1611.*

ARTICULUS XVI.

A' Szebeni Király Biro, *tanquam Comes Universitatis Saxonicæ*, sőt a' több Király Birák-is a' Szász gyalogokkal edgyűt a' Hadban tartozzanak el-menni két két Polgár emberekkel edgyűt, *Ex Art. An. 1558.*

kik a' Fejedelem mellet legyenek. Kik kőzzűl ha kiket a' Fejedelmek hon akarnának hadni, vagy haza bocsátani-is, ál *authoritas*okbán; mindazonáltal ez Háza három *Natio*kbol álván, és akarmely *tractá*k, s' egyéb szűkséges dolgok-is ugy kivánván, leg aláb két nevezetes ember kőzzűlők *continuè* jelen légyen, kik *repræsentá*llyák azt a' bőcsűletes *Natio*ját-is Hazánknak.

ARTICULUS XV.

A' Nemes embernek szabadságában vagyon, mellyik Vármegyebéli lako helyéről űllyőn-fel hadakozásnak idején, mind maga személyében, mind penig gyalog és lovas Soldosinak állatásában, hogy ha nem csak egy, hanem több Vármegyékben-is vagyon joszága, és lakása; ha penig csak egyben vagyon *residentiá*ja, abban-is tartozik fel-űlni. Soldosit peniglen mindenik Vármegyebéli joszágárol egybe *comportál*ván és *transferál*ván, onnét állassa csak, kűlőmb kűlőmb Vármegyebéliek kőzzé ne kénszerittessék szaggatni joszágát.

Ex Art. An. 1578. 1594.

ARTICULUS XVI.

SOldos gyalogját, senki maga, vagy tár szekerei mellé, a' hadakozásnak idején ne végye, hanem a' Vármegye Zászloja alat jártassa.

Ex Art. An. 1616.

ARTICULUS XVII.

HA kiknek Soldossa, Fia, vagy maga hadban el-vész, azon hadnak le-szállásáig ujjabbat állatni ne tartozzanak.

ARTICULUS XVIII.

A' Holdoltságon lako Nemes emberek, vagy hogy a' Vég helyekben bé-menni, vagy penig mint egyéb Nemes emberek *viritim* fel-űlni, és az ő rendek s' állapottyok szerint ezen terhet és szolgálatot *præstál*ni tartoznak: *alioquin* Nemessi szabadságok *invalidál*tatik. Jenőben penig az eddig valo rend tartás szerint, circálokat tartsanak, és a' kiket a' Jenei Kapitányok arra illendőket itilnek, tartozzanak a' hireket hűségessen bé-vinni Jenőben, *sub pœna ducentorum florenorum*; mellyet a' Jenei Tiszt *toties quoties peccaverint exequál*tathassa, *mox & de facto, comperta tamen rei veritate*.

Art. An. 1653. 1653.

A' Székelységnek hadakozásának rendiről, és a' Száz Papoknak szokot hadi *taxá*jokrol, annak *serie*sébe lészé emlekezet bővebbé.

TITU-

TITVLVS VIGESIMVS.

MUSTRAKROL.

ARTICULUS I.

IGen szükséges dolog a' békeségnek idején *provide*álni a' hadi állapotokrol; Végeztetet annakokáért, hogy minden hadra fel-ûlni tartozo rendek, mindenkor kész *apparatus*sal legyenek, ez Hazának állapottya ugy kivánván, ki ki az ô ekkédiglen *observálta*tot rendi szerint, többek közôt a' Nemeségis: ugy hogy valamikor a' Fejedelmek akarattyokbol a' Fô Tisztek Mustrát hirdetnek, minden Nemes ember jo loval, fegyverrel, és egyéb hadi készûlettel tartozzék *compare*álni a' meg-hirdetet napra és helyre: Melyre ha ki nem *compare*álna, mélto mentsége nem lehetvén, a' Tisztek köz Nemes emberen, kinek egy *Portára* telhetô, ugy mint tiz ház jobbágya nincsen, *tizenket forintot*; egyházhelyi Nemes emberen *nyolcz forintot*; tiz ház jobbágyon fellyûl biro Nemes emberen *husznégy forintot*; ha három Kapura telhetô joszágu ember, *negyven forintot exequál*tassanak rajta; de ha mélto mentsége találtatik, s' annál inkáb szolgai-is jelen lésznek, semmit ne vegyenek rajta: Ha penig a' jelen lévôk-is értékek és állapottyokhoz illendô készûlettel jelen nem lennének, elsôszôri Mustrán meg-intetteſſenek, és szorgalmatoson *observálta*ssanak, ha másodszori Mustrán-is fogyatkozással fognak mustrálni, *eo facto* a' köz Nemes ember *tizenkét forintal*; Fô rendû Nemes ember *husznégy forintal* bûntetôdgyék: A' lovasnak penig egyéb fegyveri közôt, jo lobogos kopjája légyen; egyházi Nemes ember leg aláb egy kopjával, fellyeb valo rendû, és két loval mustrálo Nemes ember, két kopjával, azon fellyûl valo értékû Nemeség penig, a' végezések szerint, ki ki maga bôcsûleti, állapottya, joszága, és értéke szerint, mustrállyon. E' mustrálásnak ily modon valo neme mindazáltal értetik csak a' békeséges idôbéli mustrákra, és nem az ollyanokra, mellyek hadi *expeditiok* alat, avagy hadi indulásra hirdettetet idôben szoktak lenni.

TITU-

TITVLVS VIGESIMVS PRIMVS.

QUARTIROKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An.1630. BEkeſséges időben, a' pénzen élés nélkül valo *Quartir* tellyeſséggel *tollál*tatot, és pénzeken élve-is a' Vitézlő rend, Urak, Nemeſség, Száſzság joſzágira *Quartir* ne rendelteſsék; hanem vagy Udvarnál, vagy a' *Fiſcalis* helyeken, Városokon, és *Oppidum*okon, az állapotoknak és a' dolgoknak mivolta ſzerint; ott-is jo *diſciplina* alat tartaſſanak; *alioquin* a' Vármegyék és Székek s' azoknak Tiſztei nem tartoznak *patiál*ni, ſőt inkáb őket ki-igazitani; ugy-is penig Nemeſségnek, Papoknak, és Városi fő Tiſzteknek *Házaira*, *Majorokra*, *Malmokra*, *Scholákra*, *Iſpotályokra* ſzállani ne méréſzellyenek; egyébiránt-is a' Tiſztek oly fenyitékben tartsák őket, hogy a' kik afféléket *attentál*nak, meg-találtatván, mindgyárt ki-ſzállitsák, az engedetlenségért érdemek ſzerint meg-bünteſsék, és ha mi kárt tettek, meg-fizetteſsék, *ſub amiſsione honoris*.

1600. 1607. 1610. 1635.

TITVLVS VIGESIMVS SECUNDUS.

KATONAK FELŐL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An.1609. 1613. 1649. A' Katonaságot, és egyéb vitézlő rendet a' Fejedelmek, vagy magok mellet tartsák, vagy *Fiſcalis* Városokban, és nem egyéb helyeken *quartél*yoztaſsák békeſséginek idején; s' rendelt fizetéſsek meg-járván, pénzeken éllyenek; csak hogy a' Tiſzteknek jo *proviſio*ja légyen arrol, hogy mind a' Fejedelmek ſzemélyek mellet lévő Udvar népe, és vitézlő rendek ſzükségére pénzre igaſságos árráért, elegedendő élés ſzogáltaſsék.

TITVLVS VIGESIMVS TERTIUS.

LEVELEKNEK INTERCIPIALASAROL.

ARTI-

ARTICULUS I.

FEjedelmek másoknak szollo leveleit ha kik *intercipiál*nák, vagy tudva fel-szakasztanák, *Diætára evocál*tassanak, és ot *legitimè convincál*tatván, a' szerint bűntetődgyenek, mint a' Fejedelmeket *diffamál*ók felől valo *Articulus* tartya; Fejedelmeknek szollo levelekkel-is ha ki azt cselekedné, azon szerint bűntetteſsék; sőt a' Fejedelmek után valo Tisztviselőknek kezek és irogatások által Országos, és néha Fejedelmekre nézendő titkos dolgok-is forganak: ha kik afféle leveleket el-vennének, vagy fel-szaggatnának, Vármegyére, vagy Táblára *citál*tatván, annak *continentia*jának *meritum*ja szerint, neveltessék a' bűntetése-is; de *ordinarie & in genere*, akar mely emberséges embernek-is másnak irt leveleit ha fel-szaggattya, avagy *intercipiál*lya valaki, a' levél ironak *homagium*án, és abbol következet kárnak és *expensa*jának *refusio*ján *convincál*tassék; ez mindazáltal értetik békeséges időre, a' Hazának lakosira, és Fejedelmek, s' Ország ellen valo dolgokban; nem *suspectus* emberséges emberekre.

TITULUS VIGESIMUS QUARTUS.

EL-TEVESZTET, avagy IDEGENEDET Harangok állapottyárol.

ARTICULUS I.

A' Háboruságos időkben kiváltképpen, de akar mely egyéb alkalmatlanságokban-is, ha mely Harangok el-idegenettenek valamely helyektől, és azoknak *Patronus*i uttyábã igazodnak, Szolga Biro, avagy a' helynek állapottyához képest szokot ember által, a' Harang *legitimè* kéretteſsék, és hogy ha a' fel-kérető emberek ahoz valo igaſságoknak meg-bizonyitásával készen lévén, megis kinállyák igaſságoknak megmutatásával a' Harangnak akkori *Patronus*it, azok penig vagy *acceptál*ni nem akarják, avagy meg-látván-is meg nẽ adgyák, *citál*tassanak a' Vármegyékre, avagy Székes helyekre; és ot meg-itilteſsék mindenik félnek igaſsága, s' hogy ha az *In Causam attractus*ok még-is *exmittál*tatni kivánnának bizonyitásra, meg-engetteſsék ugyan, de annak *reportatio*ja után, mind a' Harangnak *æstimatio*jával, mind penig az *Actor*ok *expensa*jának *refusio*jával tartozzanak meg-adni. Ha

Ex Art. *An.* 1614.

penig *exmissiot* nem kivánván, azon Széken *compromittá*llyák meg-adását, csak *expensa*joknak *refusio*jával, a' Harangnak *æstimatio*ja nélkül adattassék-meg; de hogy ha az első *requisitio*ra, és a' mellet lejendő *collateralis* bizonyságokra meg-adattatik, *absq; ulla pœna* tartozzanak el-venni.

Ha még-is ugy tőrtént volna lenni, hogy ellenségtől, vagy azoktol el-nyert, vagy vásárlot emberektől váltották légyen magokhoz a' Harangot, a' kereső felek tartozzanak azt az *expensat* meg-forditani; ennek penig keresetiben semmi tovább valo *processus*, sem tőrvénybéli *remedium*ok nem engettetnek.

TITVLVS VIGESIMVS QUINTUS.

RELICTAKROL.

ARTICULUS I.

GYakorta a' *verus Hæres*eknek el-szenvedhetetlen károkat tésznek a' *Dotalista Relicták*, joszágoknak vagy szántszándékkal valo pusztitásokkal, vagy természeti s' néha együgyüségből valo gondviseletlenségekkel, némelykor ugyan el-idegenitő igyekezettel, hasonloképpen leveleknek magoknál meg-tartása, vagy mások kezekhez juttatása, s' az igaz vérektől el-vesztése, és egyéb hol mi szinek és *collusiok* által valo meg-kárositásokkal, Urok neveinek viselését *prætend*álván: végeztetet annakokáért, hogy esztendő alat a' *Dotalista Relicták* Urok joszágibol és javaibol semmiképpen ne *exturbá*ltassanak, el-telvén penig az esztendő akar változtatta légyen Ura nevét, s'akar ne, de a' *legitimus Hæres*ek és *Successor*ok *admoneá*ltatván az igaz *Dos*sal, s' meg-kináltatván egyszer s'mind Ura nevének viselé-seig a' joszágnak *quantitas*ához képest illendő részszel-is, ha azzal *contenta* lészen, vagy magok kőzőt *conveni*álhatnak, *benè quidem*; ha penig nem, *reporta*llyák abbéli *processus*okat a' *Hæres*ek és *Successor*ok Vármegyékre, vagy Székes helyekre, az hol tudni-illik derekassab *residentia*ja, kiken fel-ülni szokot volt a' meg-holt ember, és ot azon Vármegye, vagy Szék *conscientiosè*, a' *Decretum*nak *continentia*ja, és a' joszágnak *quantitása* szerint, *limitá*llyák-el mind a' *Dost*, mind penig az Ura neve viseléseig a' joszágbéli részt, s' ki-bocsátván a' Tiszteket, mind a' *Hæres*eknek, mind penig a' *Dotalista*nak itiltetet joszágokat, *nullo remedio*, *ulteriorq; processu*

*cessu obstante, assignál*lyák-kezekhez; hasonlóképpen a' leveleket-is hit szerint. Mely leveleket hogy ha ki-adni nem akarná, *procedál*lyanak ellene a' *Hæresek* a' szerint mint annak *Seriussében* a' levelet meg-tarto emberek felől végezés irattatot Az esztendő alat-is ha a' joszágot, és Udvarházakat a' *Dotalista* pusztitaná, panaszt tévén a' *Hæresek* Vármegyén vagy Széken; a' Vármegye *exmittál*lyó bizonyos embereket, és a' dolgot szorgalmatoson meg-értsék, a' *Dotalistát admoneál*tassák; az esztendő eltelvén penig, a' kárt-is vagy a' *Dotalistá*nak *cedál*ando részből, vagy egyéb találtathatando javaibol *refundál*lyák; sőt az esztendő után-is, ha cselekedné, a' Vármegye és Szék előt *comperiál*tatván, s' az *admontio*ra-is ugyan nem *cessál*na, az ollyan *dilapidatrix Dotalista*knak *annuatim* annak mivolta szerint valo *provisiot* rendellyenek, minden szükséges *accidentia*kbol, és *œconomiá*kbol; azon kivül a' joszágot ne erőltethesse, azt penig a' *Hæresek*-is igazán ki-szolgáltassák.

Medio tempore akar kivel, akar mitsoda *collusio*, és *prætextus* által, ha a' *Hæreseknek* károkkal *contractus*okat csinálna, *penitùs* erőtlenek legyenek: Sőt ha másoknál kezében ejtetet volna is a' joszágban valamint a' *Dotalistá*tol, azoktol-is csak szintén ugy elvétessék.

Ha a' joszágok külömb külömb Vármegyékben, vagy Székekben volnának, azon egy Vármegyének és Tiszteknek *authenticum rescriptum*jokra, melyben a' dolog *agitál*tatot, más Vármegyebéli, vagy Székbéli Tisztek, avagy *Mandatum* mellet Itiló Mesterek, vagy *Capitularis Personak*-is tartozzanak ki-menni, és *peragál*ni a' meg-itilt dolgot.

Ha penig valamely joszágnak állapottyában a' *Dotalistá*k valami más oly *just prætendál*nának, s' nem penig csak *Dotalitio jure* birnák, az ollyanokban jol meg-értvén és visgálván a' dolgot, ha *comperiál*tatik, a' *Hæresek legitima citatione mediante inchoál*lyák a' joszágnak keresetit, és egy *Exmission* kivül, minden egyéb *remedium*ok *excludál*tatván, *finaliter decidál*lyák a' *Causat*: mindazonáltal ha valamellyik fél kivánnya, *appellatio*ban-is elbocsáttassék, de az *Aviticum bonum*okban a' *Decretalis Casus*okon kivül, *Testamentum* vagy egyéb *Fassiok* által valo *abalienatio*knak hely ne adattassék. Idenem értetnek penig, a' *Tutrix Relictá*k, kiknek gyermekek *legitimus Successor*ok a' joszágban.

Az *Inscriptios* vagy zálagos joszágoknak állapottyában *obser-*

váltaſsék ama' *Juris Regula: Quemodo quiſq; formaverit literas ſuas, &c.* és hogy ha a' *defunctus Poſſeſſor*nak levelei *ad Hæredes & Poſteritates* ſzolnának, *non obſtante eo*, hogy egyébiránt a' Zálagoſok *pro rebus mobilibus* tartatnak, de ha a' *Relict*áknak nevek *inſer*álva nincsen, réſze-is az ollyan joſzágokban nem kűlömben, hanem csak *Dotalitio & non ſucceſſorio jure* lehet, mint ſzintén az egyéb féle joſzágokban; ha penig a' levelekben *inſer*ált *Hæreſek* és *Succeſſor*ok nincsenek, *ratione mobilitatis non ſuffragando ſexûs defectu*, nem *Fiſcus*ra, hanem a' *Relict*ára *devol*váltatik, mert az ingo jokban *Jus Regium* nincsen kűlömben, hanem *per expreſſam donationiq; inſertam juris reſervationem.*

A' kiknek penig magok kereſte joſzági vadnak, azokrol valo *diſpoſitio*jok és ſzabadságok a' *Decretum* tartáſa ſzerint helyben hagyattatnak, azoknak gyermeki, és egyéb rokonsági ellen-is, valakiknek nevek *expreſsè* a' *Donatio*kban *inſer*áltatva nincsenek, és *Acquiſitor*oknak *reput*áltathatnak; mind ezen *Articulus*ban *ſpecific*ált dolgok és *proceſſus*ok penig értetnek a' *Dotaliſták* és *Succeſſor*ok, s' nem penig a' *Fiſcus* kőzőt.

TITVLVS VIGESIMVS SEXTUS.

A' TVTOROKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1646. A' *Tutor*ságnak állapottya, *juxta contenta Decreti obſerv*ataſsék.

TITVLVS VIGESIMVS. SEPTIMUS.

ARVAKTOL EL-VETEtet Joſzágokrol.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1612. 1619. MInt hogy a' ſok háboruſágos időknek forgáſiban, némely Nemes emberek árva gyermeki ellenségtől vitettenek-ki, némellyek penig a' háboruſágnak alkalmatoſságával kénſzerittettenek ki-bolygani és bujdoſni az Orſzágbol, kiknek el-veſzet hireknek *prætext*usával, joſzágok, vagy csak *ſimpliciter*

pliciter valakiktől el-foglaltatot, vag' penig meg-kéretet, ollyaktol kiknek egyébiránt azoknak életekben semmi *jus*ok hozzájok nē let volna. Végeztetet annakokáért, hogy a' kik afféle árvák kőzzűl meg-jőnének, vagy jőttek volna, a' joszágnak akkori *Possessorát*, Vármegyére, avagy szokot Székes helyre *citál*tatván, és ot meg-bizonyosodván, hogy a' *Possessor* sem maga, sem Attya, sem Annya, sem oly Attyafia, kit *immediatè concernál*t volna, el nem idegenitette és adta, hanem a' fellyeb meg-irt minden mélto ok nélkűl vétetet-el, és birattatik idegenektől, a' Vármegyéknek, és Székeknék Tisztei által, a' Joszág viszont csak *simpliciter restituál*tassék az igaz *Haresnek* minden *pœna* nélkűl; mindazáltal ha kivántatik, egyszer *Exmissio*-is adassék a' dologban, de minden továb valo *processus* és *remedium*ok ki-rekesztetnek: ha penig más egyéb mélto *prætensioi comperiál*tatnak a' *Possessor*nak, ugy *appellatio*ban-is el-bocsáttassék.

TITVLVS VIGESIMVS OCTAVVS.

INGYEN GAZDALKODASROL.

ARTICULUS I.

AZ ingyen valo gazdálkodás dolgában, uton járók, kelők, és szállók miat, a' szeginy kősségnek nagy bántodási vadnak; Végeztetet annakokáért, hogy valakiknek Fejedelmektől adatot *Salvus Conductus*ok nincsen, ha vagyon-is penig, de csak *Simplex*, és *specificè* gazdálkodás felől valo parancsolat benne nincsen, gazdálkodással a' szeginység ne tartozzék, mely végezés minden rendekre és helyekre ez Országban *extend*áltatik. Mindazáltal az uton jároknak alkalmatosságokrol-is, az *edictum*okban *provide*áltatot; a' Szászság részéről penig, kűlön *declaratio* iratot annak rendiben.

TITVLVS VIGESIMVS NONVS.

FALUK BIRODALMAnak modgyárol.

ARTICULUS I.

A' Mely Faluk részekre szakadozva, és oszolva vadnak nehány *Possessor*ok kőzőt, a' mint hogy némellyekben *Fiscus*nak, és *Ex Art.* *An.* 1643.

egyéb *Patronus*ſoknak-is bizonyos réſz *portio*ja, és ház helyei vadnak, ſőt némellyek egy s' két ház helyeknek birásának alkalmatoſságával feles embereket-is telepitenek a' Faluba, és mind arra nézve, s' azon kivűl-is egyiránt akarják élni a' Faluknak kőz határit, a' nagyob réſzt biro *Patronus*ſokkal; azt kivánván annakokáért a' kőzőnséges igaſság, végeztetet, hogy az ollyan helyeken ſzéna rétek, erdők, ſzánto főldek, és egyéb haſzō vételre valo *pertinentiák*, a' kőz, és nyomásban lenni ſzokot határokon kivűl, *juxta quantitatem & numerum ſeſsionum antiquarum* oſztaſſanak és birattaſſanak a' határok; és ki ki maga *rata portio*jával
1640. légyen *contentus*; a' mint hogy a' Kortsoma tartás állapottya-is
1648. haſonlo moddal rendeltetet.

TITVLVS TRICESIMVS.

JOBBAGYOKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1635. ISTennek és Orſzágnak tőrvényével nem ellenkező modok ſzerint férhez menő Aſzſzonyi állatokat, és leányzokat, a' Főldes Urok meg ne akadékoztaſſanak, *ſub pœna floren. 100.* kik-is nem lopva mennyenek férhez, hanem a' kőzőnséges bévőt ſzokás ſzerint; ha penig találtatnának kik affélét titkon, vagy ſzőktetve cselekednének, azon *pœná*ban *incurra*llyanak. Mindazáltal a' meg-holt Jobbágynak ingo javaiban, az Özvegy Aſzſzonyok csak harmadoſok lévén, két réſze a' Főldes Urájé: fiu gyermek Jobbágyokat-is az Ura nem tartozik el-bocsátani, hanem ha oly *aſſecuratio* alat, kivel *contentus* akar lenni: A' leányokkal-is penig kőntőſőkőn kivűl, Urok engedelme nélkűl, egyéb *bonum*okat nem adhatnak; az ingatlan jok penig, tellyeſséggel Főldes Uroké, *excipiá*ltatván ez iránt a' *privilegia*lt helyek, és *uſu corroborá*ltatot *conſuetudo*.

TITVLVS TRICESIMVS PRIMUS.

SZŐKŐT JOBBAGYOKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1637. 1640. A' Várakban-is Darabantságban a' Jobbágyok az Országnak arrol valo *conſtitutioi* ſzerint fogadtaſſanak-bé, és ha-

mely

mely *Dominus terreſtris* földéről a' feleségét bé-vinné a' Darabant, tartozzanak elébbi féſzkére a' Tiſztek viſzſza adni; mely ellen ha a' Tiſztek *impingál*nának, *két ſzáz forint pœnán convincál*taſſanak.

ARTICULUS II.

A' Mely el-budoſot Jobbágyok *medio tempore* az igaz Földes Uroknak *manumiſsio*jok nélkül *nobilitál*tatták volna magokat ennek előtte, haſonloképpen *invalidál*tatva legyenek, mint a' moſtani végezéſek *contineál*lyák, ennek-utánna *nobilitá*landók felől. *Ex Art. An.* 1561.

ARTICULUS III.

A' Mely Jobbágyok Földes Urok engedelme nélkül Záſzlok alá mennek, avagy akarmi egyéb helyekre-is, feleségek hon maradván; miglen urokat *legitimo modo* Földes Urok nem *reduc*alhattyák, állapottyok ſzerint való ſzolgálatot, és egyéb tereh viſeléſt *ſupport*allyanak. *Ex Art. An.* 1640.

ARTICULUS IV.

A' Mely holdolt helyekre a' Vármegye Tiſztei nem mehetnek ſemmi *legitima executio*ra, ſőt Földes Uroknak való ſzolgálattyokra-is fel nem jár a' ſzeginység; a' Jobbágy kéréſnek, és *reduc*alásnak modgya nem *extend*áltathatik azokra. *Ex Art. An.* 1637.

ARTICULUS V.

AZ Erdélyből ki-ſzőkőt Jobbágyok akar minémű alkalmatoſsággal, ha az Erdélyi birodalomban kapattathatnak, minden javokkal edgyűt ſzabadoſſan *areſtál*tathaſſanak. *Ex Art. An.* 1640.

ARTICULUS VI.

A' Záſzlok alol, vagy egyéb *Præſidium*okbol-is, ſzokot idejeket el-tőltve, és bucsut véve, nem máſuvá, hanem Földes Urokhoz *redeal*ni akaro emberek, abbéli ſzándékjok felől Földes Urok-is *teſtál*ván, el-bocsáttaſſanak.

ARTICULUS VII.

A' *Fugitivus*, de egyéb iránt rovás alat levő Jobbágyok a' midőre *reduc*áltathatnak, adojokat a' kik érettek fizették, azoknak *refund*alni tartoznak, ha más emberek Jobbágyi; ha *Ex Art. An.* 1650.

penig

penig azon Nemes emberé, ki vagy maga, vagy Jobbágyi által *præstáltatta*, maga szabadságában ál meg-engedése, vagy penig *exigálása*.

ARTICULUS VIII.

FEkete To nevű helynek, a' Kőrösben mely vagyon, állapottyára nézve, mind a' közönséges uti *commoditas*ért, mind penig a' postálkodásért, meg-engedtetet, hogy a' mely Jobbágyok 1640 Esztendőnek előtte oda telepedtenek, és lakásokat ot *continuálták*, valamig ot akarnak lakni, el ne vitethessenek; *Ex Art. An. 1640.* s' egyéb iránt penig, a' *specificalt* idő után oda telepettek, *sub pœna in Articulis expressa*, ki-adattassanak; *i. e. flor. 100.*

TITVLVS TRICESIMVS SECUNDVS.

KORCSOMA FELÖL.

ARTICULUS I.

A' Korcsomálásnak rendi (valahol kivánnyák) a' Tisztek által *limitáltassék*, *juxta quantitatem bonorum*, mind a' *portionatus*, s' mind penig az egyházhelyi Nemességnek rendi közőt, és ha ki az ellen *impingálna*, egy Vice Ispán, vagy az ha hamar nem találtatnék, csak Szolga Biro által-is *floren. 12.* büntetessék, és a' rend kivűl kezdet bornak feneke ki-vágattassék, vagy az *Executor* viteſſe-el; a' tizenkét forintnak penig két része a' panaszlo félé, harmada az *Executor*oké légyen; ha szinte valamely Nemes ember maga házánál kezdené-is a' rend kivűl valo Korcsomát. Ha penig a' bor el talált volna fogyni-is, de a' *pœna exequáltassék* az után-is akar mikor. A' Tisztek penig csak házoktol-is a' panaszlo félnek *requisitio*jára ki-menni, s' mind a' korcsomálláſt el-*limitálni*, s' mind penig az *executiot peragálni* tartozzanak, *sub pœna ducentornm florenorum.* Ha penig valamely *Patronus* oly szeginy bort kezdene, a' ki illendő modon el-keléſre alkalmatlan volna; a' korcsomállás rendiben kövétkezendő ember, Vice Ispánt, vagy Szolga Birot hivatván, és meg-kostolván, ha ugy találtatik, a' rend szerint következendő *Patronus*, szabadoson ki-kezdhesse borát.

Ex Art. An. 1638. A' *Fiscus* kezénél lévő, s' egyéb féle joszágokban-is ezen mod *observáltassék*, de a' *pœna* nem a' *Fiscus* joszágán, hanem a' Tisztteknek

teknek magok javokbol *exequál*taſsék a' hol javai találtatnak, azon Vármegyei Tiſzteknek hiteles *reſcriptum*okra. A' *Fiſcalis* joſzágokban penig, az eddig *obſervál*tatot *uſus* tartaſsékmeg. Paraſzt ember Nemes emberek Kortsomájokra, azoknak meg-edgyezet *conſenſuſ*ok nélkûl, Kortsomát kezdeni ne méréſzellyen: cselekedvén penig, a' fellyeb meg-irt mod ſzerint azon *pœná*val bûntetődgyék. *Ex Art. An.* 1633. 1638

Az Egyházi rendek-is haſonlóképpen a' *Patronuſ*oknak megedgyezet engedelmek nélkûl, Kortsomát kezdeni ne méréſzellyenek; *alioquin pro teſtimonio* vagy Tiſzteket, vagy ha azt nem kaphatnak csak egy Nemes embert-is hivatván, boroknak fenekit ſzabadoſon ki-vághaſsák. Sert-is nem ſzabados korcsomárolni *ſub pœna præmiſſa*. 1626.

A' korcsomállásban a' fellyeb meg-irt *proceſſuſ*ok és modok *obſervál*taſſanak, a' Székelységen-is mindenût.

TITVLVS TRICESIMVS TERTIVS.

NYOMASROL.

ARTICULUS I.

A' Közönséges ſzabadsággal ellenkező dolog, hogy valaki más embernek határán, bár nyomásban lévő, vagy marha legeltető helyeit kedve ellen éllye és éltesſe; kivántatik azért, hogy ki ki tartsa maga határában magát, és a' Földes Uroknak, Faluknak, és Városoknak állapottyok ſzerint valo hatalmokban ál, ha meg alkhatnak egymáſſal affféléknek éléſe felet; egyéb iránt nem tartoznak meg-engedni, ſőt ſzabadoſon bé-hajthattyák az idegen marhákat a' nyomáſrol-is, csak hogy az illetlen s' boſzſzut kővető inkáb, mint ſem kárt nézö *exactiok tollál*taſſanak; hanem egy öreg marháért, egyſzeri bé-hajtáſért *két pénzt*, apro marháért, *egy pénzt exigál*lyanak, *toties quoties*.

Ha ki többet *exigál*na a' meg-irt fizetéſnél, *eo facto*, a' Tiſztek ki-menvén, *floren. 12 exigál*lyanak rajta; melynek két réſze a' panaſzlo félé légyen, harmada az *Executor*oké. Haſonlóképpen ha *potentioſè reſiſtál*nának a' marha bé-hajtáſnak, *ad requiſitionem querulantium*, a' Tiſztek, *comperta rei veritate*, *Minor potentia*nak *pœna*ját *exequál*lyák; de ha ſebhetés, verés, annál in-

káb, halál *interveniá*lna, a' dolognak *meritum*jához képeſt, a' ſérelmes fél-is *contentá*ltaſsék, a' halálért *ſuis modis* bûntetteſsék.

TITVLVS TRICESIMVS QUARTVS.

NYOM KÖVETESRÖL

ARTICULUS I.

AZ el-veſzet marháknak nyomoknak fel-vétele, azoknak kövétéſe, és azokbol következet károknak meg-fizetéſe felöl, ſok külömb külömb féle végezéſek lettenek; de mivel ugy tapaſztaltatik, hogy az eddig *obſervá*ltatot *uſus*bol Iſten ellen valo ſok hamis hitek, és ſok ſzeginységnek ártatlanul valo meg-károſodáſok, némely embereknek tudva magok marháira valo gondviſeletlenségek, a' latroknak boſzſzubol-is némely faluk határira valo lopot marháknak hajtáſi, és több ſok alkalmatlanságok ſzoktanak következni; mellyeknek meg-előzésére végeztetet; Hogy ennek-utánna illyen mod tartaſsék: Elſőben, ha mely embernek akarmi lábas marhája valamely Faluban, ſőt Keritet és Mező Városokban-is el-vész, (*excipi*alván ha kinek maga cselédi közzül valo találna ollyankor el-ſzókni, kire mélto *ſuſpicio* lehetne) magok a' káros emberek, vagy azoknak emberi meg-eskűvén azon, hogy ot veſzet légyen el, és mi érő let volna a' marha; tartozzanak *ad quindenam* vagy a' kárt meg-fizetni, vagy a' latrot kézhez adni, mellyet ha nem cselekednének vakmeröképpen, az után azon helybéli akar mely Tiſzttel reá menvén a' káros ember, *duplum*ot *exigá*ltaſſon, és az *Executor*-is maga ſzokot jutalmát meg-veheſſe, minden továb valo *proceſſus* és *remedium*okon kivül.

Ha mi egyéb edgyetmáſsát és javait a' Faluban vagy Városban meg-ſzállot ember, gazda, gazda aſzſzony, vagy ot valo embereknek kezekhez adgya el-tételre, azonban elő nem adhattyák, *prætendá*lván annak el-lopatását, vagy másképpen valo el-veſzését, *comperta rei veritate*, a' káros embert tartozzanak a' Tiſztek *contentá*ltatni, azon *prætendens* embernek ſemmi *fraus*, *dolus*, abbéli dolgában mindazáltal nem találtatván.

TITU-

TITVLVS TRICESIMVS QUINTVS.

SZÖLÖKRÖL.

ARTICULUS I.

AZ 1628 Esztendő előt ha mely puszta Szőlők fel-fogattattanak valakiktől, *comperiáltatván* hogy a' *Hæreseket admoneáltatták* annak fel-fogásával, s' nem cselekedték, és annak bőcsűjével meg-kináltatták, de fel-venni nem akarták, a' *Possessor*oknál az után-is meg-hagyatni végeztetet: ennek utánna-is penig affélékben illyen mod *observáltassék*: hogy a' mely Városoknak határin valamely Szőlők három esztendőnek eltelése alat parlagban hagyattatnak a' *Hæresektől*, azoknak közeleb valo Attyafiai, avagy *iis non existentibus*, a' *Vicinus*ok, ha azoknak nem kel, idegenek-is a' Birákat *requirá*lván akarattyok felől, kik *admoneáltassák* a' *Hæres*t, bizonyos *terminus*t adván a' Szőlők mivelésének rendi és modgya szerint, úgy hogy a' mivelésnek el-telése előt alkalmatos időben juthasson az *Exponens*nek-is kezéhez, hogy ha a' *terminá*lt időre a' *Hæres* fel nem fogja Szőlőjét, és nem *colá*llya annak modgya szerint, az *Exponens instantiá*jára tartozzanak ki-menni a' Birák, és akkori állapottyához képest meg-bőcsülvén a' Szőlőt, annak bőcsűjét adgyák-meg a' *Hæres*nek, a' puszta Szőlőt penig az *Exponens*nek örökös birására. Ez penig értetik a' Városi helyekre: de a' Falukon és Jobbágy helyeken külömben vagyon a' dolog, mivel hogy *Rusticus præter mercedẽ laboris nihil habet*; A' Földes Uraknak hatalmokban vagyon, mint akarnak *disponá*lni a' saját magok határiban; mindazonáltal, ha mely Falunak határán valamely Szőlőknek, Szánto földeknek, réteknek helyei harmincz két esztendőknek forgása alat nem *colá*ltattanak, és a' pusztaság azokban harmincz két esztendőknek el-telése alat *præscribá*lni láttatot, azon Falunak nem csak egy hanem több *Possessori*-is lévén, mivel hogy immár tellyességgel a' hoszszas pusztaság által kőz nyomássá avagy gyeppé tétetet, azon Falubéli *vicinus Patronus ad faciẽ loci*, ki-hiván ha csak edgyet-is azon Vármegyének vagy Széknek Tisztei közzül mellé *adhibeá*lván mást egy *Regius*t, azok mellé a' Falubéli őreg embereket, sőt ha talál, szomszédságbélieket-is, *comprobá*llya a' fellyül meg-irt idők alat valo pusztában

Ex Art. An. 1628.

állását, *comperiáltatván* a' dolog, *eo facto* mérjék és szakaszszák-ki, azon Falubéli *vicinus Possessor*oknak számokra, annak a' földnek darab részét alkalmasztatván a' ki-mérését azon *Exponens*nek abban a' Faluban lévő *rata portio*jához, a' több része penig hagyattassék a' másik félnek, kinek keze alat ennek előtte volt.

Hogy ha penig az *Exponens* esztendőnek el-telése előt fel nem fogná, annak el-telése előt, tizenötöd nappal hasonlóképpen mint fen meg vagyon irva, a' Tiszteket és *adjunctus*okat kivivén *simpliciter recuperál*lya az előbbi *Possessor*: Ez penig ugy értetik, hogy ha a' *Possessor* maga és elei *continuum dominium*jában voltanak a' harmincz két esztendők alat azoknak.

TITVLVS TRICESIMVS SEXTVS.

TOOK ALLAPOTTYAROL.

Articulus I.

A' Halas Tókban sok károkat szoktak tenni a' halat lopók, kiváltképpen a' Tóknak hirtelen áradása, és a' halaknak tenyészésének avagy ivásának idején, valaki azért *in facto deprehendál*tatik, vagy ha szalado félt venne-is, de *in continua persecutione* ha meg-fogattathatik, dijának le-tételével szabadullyon-fel, s' nem külömben; ha penig annak utánna tudatik-meg, a' Tisztek *floren. 12* büntessék, és a' kár tételnek meg-tudhato volta szerint annak-is *refusio*jával, ha annak menyisége nem *constál*hatna-is; a' meg-irt *pœna*nak két része a' panaszló félé, harmada az *Executor*oké légyen, *comperta tamen rei veritate*.

TITVLVS TRICESIMVS SEPTIMVS.

UTAKROL.

Articulus I.

Ex Art. An. 1593. 1619.

MEllyek legyenek a' szomszédos idegen Országokra nyitot és szabados Utak, az már mindeneknél *constál*ván, azon kivül valo több Utak sohul ne hagyattassanak, mindenüt bé-vágattassanak, örökké tilalomban legyenek, senki azokon ne

kon ne járjon, s' ki ne tisztitsa *sub pœna Notæ infidelitatis* conclúdáltatik; Fejedelmek *Salvus Conductusa* nélkül járók, a' bé nem vágatot utakon-is el ne bocsáttassanak, se ne mennyenek, azokról irot *pœna* alat; Melyre hogy minden Városokbéli és Székbéli Tisztek, Ispánok, Király Birák, Fogarasi és több Kapitánok, utánnok lévő Udvar-Birák, kötelességek szerint reá vigyázzanak, tudva meg ne engedgyék *ferió injungá*ltatik; s' ha kik *studio* cselekednék, Tisztektől s' bőcsületektől *privá*ltassanak.

TITVLVS TRICESIMVS OCTAVVS.

HIDAK ALLAPOTTYAROL

Articulus I.

AZ Országos utakban lévő Hidak, töltések, és utak, hogy jo moddal meg-csinálva tartassanak, a' Vármegye Tisztei a' Falukat és Városokat *sub pœna floren. 12* reája kénszeritsék; egyéb iránt ha mi kára valakinek, azoknak rosz volta miat, esik, a' kárt-is meg-fizetni tartozzanak azon Falu vagy Városbéliek, kiknek *incumbá*lt volna jol meg-csinálások. Ha penig oly Városok határin találtatnak, mellyek a' Vármegye Tisztjeitől nem *dependá*lnak, a' kárnak meg-fizetésén kivül, a' *Fiscalis Director*ok *animadvertá*llyanak ellenek, és *in floren. 200. convincá*ltassanak; és *mediantibus literis Præceptoriis per ordinarios legitimos*q; *Executores exequá*ltassanak. A' Vámos hidak felől penig lészen emlekezet a' Vámokrol valo irásoknak rendiben.

TITVLVS TRICESIMVS NONVS.

VAMOKROL.

Articulus I.

VAlakinek *legitimè conferá*ltatot és birattatot Vámos helyek vagyon, vagy ennek utánna-is szükséges helyekben lenne, a' hidakat, töltéseket, és arra egyéb szükséges helyeket igen jo gondviselés alat tartsák; ugy hogy ha abban fogyatkozás találtatik, azon Vármegyének vagy Széknek Tisztei *toties quoties* oly fogyatkozásokat *deprehendá*lnak, kötelességek

Ex Art. An. 1578.

szerint visgálván-meg, kiből az uton jároknak akadályok következkezhetnék, *comperta rei veritate tizenkét forint pœnát exequ*allyanak a' Vámok *Possessor*in, uton járó embernek penig, ha mi kára abból következik, azt-is *refund*altassák azon Tisztek *eo facto*; ha penig nem *privatus* emberé a' Vám, hanem Városiaké, mely a' Vármegyebéli Tiszteknek *Jurisdictio*ján kivül vagyon a' *Fiscalis Director*oknak értésekre adván a' körüllőtők lévő Tisztek, a' *pœnát* a' *Director*ok, *mediantibus literis Præceptoriis per ordinarios legitimos, Executores exequ*áltassák, ugy mint *flor. 200.* melynek két része a' *Fiscusé*, harmada a' dolgot meg-jelentő Tiszteké légyen; *Insuper* ha kinek abból mi kára következik, a' *Director* arról is *content*áltassa.

ARTICULUS II.

Ex Art. An. 1588. 1635. A' Száraz Vámok penig, mellyek szükségesképpen hidakkal, töltésekkel, gátakkal, hajokkal nem tartatnak, *toll*áltassanak: hasonlóképpen azok-is, ha kik azt jo igasággal nem birnák, mely külömben nem-is lehet, hanem a' Fejedelmek *collatio*jából. A' Vármegyéken annakokáért és Székeken azoknak Tisztei; a' *Privilegiatus* Városokon, a' *Director*ok Captalanokkal, vagy Itiló Mesterrel *revide*állyák az ollyan száraz hejában 1607. valo Vámos helyeket; hasonlóképpen a' magok *authoritas*okbol, nem penig Fejedelmeknek *legitimè eman*áltatot *collatio*jokbol *erig*áltatot Vámokat, és az ollyant, *in generali Regnicolarum Congregatione tempore Diætæ referá*lván, és ot a' *Possessor*ok *prætensio*ját-is meg-értvén, *comperta rei veritate toll*állyák az Ország és Fejedelem.

ARTICULUS III.

Ex Art. A. 1591. 1630. 1588. 1599. 1633. A' Nemesség maga javaibol Vám adással sohult nem tartozik az Országnak semmi részeiben, személyektől penig annál-is inkáb. A' kereskedésnek állapottyában magok saját javain kivül valo jok ide nem értetvén, és hogy ha ki tudva ollyan dolgokban meg-háborittatnék, a' meg-bántodot Nemes ember ellen a' cselekedő *juris ordine prosequ*áltatván, és *comperi*áltatván *in floren. 200 convinc*áltassék.

TITU-

TITVLVS QVADRAGESIMVS.

MALMOK FELÖL.

ARTICULUS I.

MAlmoknak *erigálása*, gátak, tőltések, s' egyéb hasonlo dolgok felől a' *Decretum*ban elégséges irás vagyon, valamelyben annakokáért csak *privatus* embereknek forog *prætensio*jok, *procedál*lyanak a' *Decretum*nak *continentiá*ja szerint; a' hol penig oly dolog *prætendál*tatik, melyben közönséges kár és akadály, a' minémüvek vagy Országos utaknak, réveknek akadállya, annál inkáb el-veszése, Fejedelmeknek vagy Földes Uraknak dézma adással tartozo szánto földekben, avagy adozo és egyéb terheket viselő Faluknak károkban, s' több hasonlo közönséges meg-bántodásban-is járo dolog forogván, vagy egyéb iránt-is a' Törvényeknek hosszas végét el-szenvedhetetlen kárral várhato nehézségek *interveniál*nának, az illyen akadályokat nemző uj Malmoknak *erigálás*oknak *oculálás*ára a' Vármegyék és Székek, *ad instantiam querulantium*, *Commissarius*okat bocsássanak-ki, a' kik *oculál*lyák, és a' Székre bizonyos *relatiot reportál*lyanak, s' ha ugy kivántatik, annak *circumstantia*ira valo *inquisitio*kat-is, és a' Székek *deliberál*lyanak felőle *peremptorie*. Ha a' fellyeb meg-irt mod szerint valo alkalmatlanságokat tapasztalnák lenni benne, minden uton modon *interturbál*lyák, el-vágassák, és el-rontsák *nullo remedio obstante*, és ha ki *violenter resistál*na, az illyen dologban *flor. 200* büntettessék *toties quoties*.

TITVLVS QVADRAGESIMVS PRIMVS.

IDEGEN ES JÖVEVENY emberekről.

ARTICULUS I.

MInd a' más Országbéli példák, Fejedelminknek *Conditioi*, az Országnak-is *Statutumi* azont mutatván, végeztetet, hogy valamely Uri, Nemes és Vitézlő emberek, ez hazában meg akarnak telepedni, és joszágot s' egyéb örökségeket

ket birni, vagy Tiſzteket viſelni, mihelt vagy jámbor ſzolgálattyok, pénzek, házaſságok által, vagy egyéb tiſzteſséges ſzabados utakon joſzágot és örökséget ſzerezhetnek, mindgyárt a' közeleb következendő Orſzág Gyűlésén a' Fejedelmeknél és Orſzág *Statuſi*nál illendő *ſubmiſsio*val igyekezzék *impetrál*ni, hogy a' Hazának fiai és *Statuſi* közzé magokat *incorporál*tathaſsák; mellyet ha *obtineal*hatnak, *ſolenniter* tartozzanak *juramentum*okat *deponál*ni *in publica congregatione Regnicolarum*, a' Fejedelmeknek hűséges ſzolgálattyokra, és az Hazának minden ſzabadságának, Törvényinek *obſerval*ására, életeknek fogyásával-is tellyes tehetséggel valo oltalmazására, és ekképpen *recipiál*tatot Haza fiaivá tétetvén, azon Gyűléskori *Articulu*ſoknak végében bé-is iratttaſſanak, annak utánna mind joſzágokat birhatnak, mind penig Fejedelmek kegyelmeſsége által állapotjokhoz és *reſidentia*jokhoz képeſt érdemlet Tiſzteket-is viſelhetnek; de külömben ſe joſzágot ne birhaſſanak, ſe annál inkáb Tiſzteket ne viſelheſſenek.

Más Birodalomban vagy Orſzágokban lakók pedig, kiknek joſzágok ez Hazában vagyon, joſzágokrol tartozzanak *praeſtál*ni azt, a' mivel máſok-is joſzágokrol a' végezéſek ſzerint tartoznak.

ARTICULUS II.

IDegen, jövevény, és uratlan paraſzt emberekből állo *vagus* embereket, ſenki maga joſzágában here modon élni ne ſzenvedgyen, azért-is hogy kinek kinek bizonyos Ura és *reſidentiája* lévén, ha mi *exceſſuſt* cselekednének, jób moddal *animadvertál*haſſanak ellenek; tartozzék annakokáért minden *Dominus terreſtris* az ollyanokat meg-fogni, és azoknak állapottyához képeſt ſzolgáltatván, jobbágyá tenni, ſőt ha lehet kezeſség alá-is vetni.

TITVLVS QUADRAGESIMUS SECUNDUS.

TISZTEK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1598. 1630. NOha annak *Serieſs*ében a' Tiſztviſelőknek hivatallyokrol, abban el nem járóknak bűntetéſekről, a' Tiſzteknek helyben állatásárol, avagy meg-változtatáſokrol, kiválť-

váltképpen a' Vármegyéken lévőkről, vagyon emlekezet; mely azon szerint helyben-is hagyattatik, mind azon *specificált* dolgokban és *Casusokban*: Tetczet mindazonáltal ez helyben a' Tisztek felől valo némely végezéseket *inseráltni*, és elsőben-is; Hogy mind Vármegyéken, Várakban, Székes helyekben, Végekben, és egyéb Tiszviseléskben, zálagos és bőcsületes Haza fiait, és nem idegeneket *constituállyanak* és *collocállyanak* a' Fejedelmek, kik a' Fejedelmek hűségére, és az Ország törvényére, annak szabadságinak oltalmazására, kötelesek legyenek; azoknak *vacantiájokban* sokáig valo halasztások ne legyenek, affélekből következhetendő károkat és alkalmatlanságokat el-távoztassanak. Ha azért a' Fejedelmek a' Haza fiait meg-kinálván a' Végbéli Tisztekneк viselésével, azok nem akarják fel-venni; az Haza fiai közzé *solenniter incorporáltatotnak*-is el-adhassák.

ARTICULUS II.

MInd Vármegyéken, Székelységen, Szászságon, és egyéb helyekben-is a' mely Tisztek hivatallyokban szántszándékkal vagy *negligensek* lennének, vagy igaz törvényeket nem szolgáltatnának, igasságos *Executiokat* nem *peragáltatnának*, gonoszlévőknek *connivealnának* és *patrocinálnának*, mind azok hogy *juxta continentiam Decreti ac Constitutiones Regni* meg-büntettessenek, végeztetet, *sine discretione*, akár mely *Statusbol* és nemzetségből valok legyenek, ugy hogy a' fő Tisztek ellen a' Fejedelmek *animadvertállyanak*, és *legitimè prosequáltatván*, *re comperta*, ha az *Excessusoknak meritumja* ugy kivánnya, Tisztektől-is *privaltassanak*; ha kik penig *legitimus Executorok* lévén kötelességek szerint abban el nem járnának, *in pœna Articulorum*, *id est*, *ducentorum florenorum*, *convincáltassanak*, ha a' *querulans prosequállya*; ha penig azoknak *instantiajára* a' *Director*, Tisztetket-is *amittállyák* az ollyanok. A' Vice Tisztek penig *annuatim* bucsuzzanak; de a' Fő Tisztek a' Vármegye akarattya ellen, esztendejek el-telése előt, *sub eadem pœna florenorum ducentorum* ne *renuncialhassanak*.

Ex Art.
An. 1632.
1633.
1637.
1638.

TITVLVS QUADRAGESIMUS TERTIUS.

ISPANOK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1640. FÖ és Vice Tiſztek a' *Decretum* tartáſa ſzerint azon Vármegyékbéli vagy Székekbéli zálagos és joſzágos emberek legyenek; a' Fő Iſpánokat a' Fejedelmek *creál*lyák, azoknak *vacantiá*jokat hoſzſzas halogatás nélkůl, haſonloképpen egyéb Fő Tiſzteket-is helyekre állaſsák, hogy azoknak nem lé-
1652. tele miat a' Vármegyéknek fogyatkozáſi és egyéb alkalmatlanságok el-távoztattaſſanak.

Vice Iſpánokat a' *Decretum continentia*ja ſzerint, arra alkalmatos, s' azon Vármegyebéli zálagos embereket, a' Fő Iſpánok *denomina*llyanak, és a' Vármegyéken ez ideig *uſu robora*ltatot mod ſzerint válaſzſzanak; járulván ahoz a' Vármegyének *Conſenſu*ſa-is. Fő es Vice Szolga Birákat haſonloképpen a' Varmegyék edgyůt a' Fő Iſpánokkal válaſzſzanak.

A' Fő Iſpánſágnak *vacantia*jában meg-ſzűnik a' Viceſégnek
1652. Tiſzti, miglen a' Fő Iſpán helyben nem állattatik.

1609. Szokot fizetéſek a' Vármegyék Tiſzteinek a' régi mod ſzerint meg-járjon.

A' Tőrvényes Székek mentől ſzorgalmatoſſabban, és az alkalmatoſságoknak meg-engedéséhez képeſt, mentől gyakrab-
1579. 1613. ban lehet, ki-ſzolgáltaſſanak, igaz *Executiok* tételében, és egyéb
1623. hivatallyokat illető dolgokban fogyatkozás nélkůl, kőteleſségek ſzerint, *& ſub amiſsione officiorum* el-járjanak; a' Fő Tiſzteknek penig az utánnok lévőkre vigyázáſok légyen; és hogy ha vagy *negligenſ*ek, vagy *exorbitanſ*ok találtatnak, *citá*ltatván őket, igaz Tőrvény ſzerint meg-is bűnteſsék. Tőrvényes Székeknek ki-ſzolgáltatásában, *generalis* circáláſnak idején, a' fő Iſpánoknak ſzemély ſzerint valo jelen lételek dolgából az eddig *invaleſcá*lt *uſus*,
1650. 1615. és effélékről irot *Conſtitutioi* az Orſzágnak *obſervá*ltaſſanak, mind Erdélyben mind penig a' *Partium*ban.

ARTICULUS II.

A' Vármegyéknek Vice Iſpáni, Fő és Vice Birái, *Notariuſi annuatim* tartozzanak bucsuzni, mig a' Tiſztben léſznek-is penig, Fő Iſpánoknak illendő *obſequium*mal, a' Nemeſségnek és minden rendeknek *contemptuſa* nélkűl, bőcsületek meg-adaſával, a' ſzeginységhez a' mennyiben *conſcientia*jok ſérelme nélkűl lehet, kónyőrületeſséggel és kegyeſséggel lenni tartozzanak. A' Vármegyékbéli *Perceptor*ok haſonlóképpen, *alioquin* citáltatván, érdemlet bűntetéſeket fogják el-vénni; Eſztendejek elteléſe, avagy tiſzteſséges bucsu vétel nélkűl penig, ne *renuncia*lhaſſanak. *Ex Art. An.* 1650.

ARTICULUS III.

A' Vármegyéknek Tiſztei, tiſztek és kőteleſségek ſzerint, kivatallyokat illető dolgokban, minden meg-kűlőmbőztetés nélkűl, hogy ki ki Vármegyéje *juriſdictio*jának ki-terjedéséig, minden *illegitimum impedimentum*ok *tollá*ltatván, el-járhaſſanak, végeztetik: (azokon a' helyeken kivűl, mellyek *per ſpecialem conſtitutionem Regni* meg-kűlőmbőztettenek) nem *excipiá*ltatván egyébiránt ſem *Fiſcus*, Urak, Nemeſség, *Collegium*, és egyebeknek-is joſzági; Ha kik penig hivatallyokban elő nem bocsátanák őket, *brachium* is adaſsék mellékek. *Ex Art. An.* 1610. 1613. 1615. 1643.

ARTICULUS IV.

HAdakozáſnak idején a' *Perceptor*ok, *Notariuſ*ok hadi *expedition*ban menni ne tartozzanak. A' Szolga Birákban penig, a' ſzűkségnek kivánsága ſzerint, a' Fő Tiſztek, a' Vármegye, Országés Fejedelmek ſzolgálattyára hon hagyhatnak. De a' Vice Iſpán mellet mind Erdélyben a' Vicék, s' mind a' *Partium*.ban a' Szolga Birák kőzzűl-is jelen legyenek a' Hadban, illendőképpen, *pro arbitrio Comitum*.

TITVLVS QVADRAGESIMVS QVARTVS.

EXECVTIOKROL.

ARTICULUS I.

HOgy ha valamely *Executio*kban *procedá*lo Nemes ember meg-őlettetnék, ha ſzintén a' gyilkos a' meg-őletet embernek *Ex Art. An.* 1607.

bernek feleségével, gyermekivel, vagy a' dologuak kereſetit illető attyafiaival meg-békéllenék-is, de a' Tiſztek tartozzanak *evocal*tatni, és nem *obſtal*ván az a' meg-békéllés, meg-is büntetni: mivel ſokſzor találkoznak ollyak, kik vagy elégtelenek a' dolognak kereſetire, vagy penig egyéb *reſpectu*ſokbol akarat ſzerint órömeſt *poſthabeal*lyák, némellyek ugyan nyereségnek-is tartyák efféléből valo fizetéſnek fel-vételét.

TITVLVS QUADRAGESIMVS QUINTUS.

MERTEKRÖL.

ARTICULUS I.

A' Mértékekben valo nagy *confuſio tollál*taſsék, és Erdélynek minden réſzeiben, haſonlóképpen Kraſzna, Közép Szolnok Vármegyékben-is Ejtelekkel, Vékákkal, Köblökkel, Singekkel, Fontokkal, Másákkal, és minden egyéb mértékekkel egyenlőképpen éllyenek; és mind ezek a' Coloſvári mértékhez alkalmaztaſſank: Ugy hogy, egyben alkalmaztatván a' Mértékeket a' Coloſvárival, az egéſz Száſzságra Szebenből adattaſſanak-ki a' több városokra, és azokbol a' falukra. A' Székelységé Udvarhelyről adattaſſanak-ki a' több Székekre és városokra, azokról a' falukra; a' Vármegyékre és Székes helyekre Coloſvárról, a' ſzerint több környúl valo városokra, és azokról a' Falukra. Szolnok és Kraſzna Vármegyékbe Zilajrol; Zilajra penig ugyã Coloſvárról. De hogy mind ezek igen ſzorgalmatoſon és igazán *obſerval*taſſanak, a' Vármegyéknek és Székeknek Tiſztei reá vigyázzanak és gondot viſellyenek; ha a' Városokon *comperial*tatik a' fogyatkozás, a' mértékeknek nem igazán ki-adásában, vagy azokkal nem igazán élésben, a' *Fiſcalis Director floren. 200 exequal*taſſon rajtok; ha penig falukon, vagy a' Vármegyéknek Tiſztei *inſpectio*jok alat lévő helyeken, a' Vármegye *floren. 12* büntetteſsék; a' Székely és Száſz Tiſztek az ő *inſpectio*jok alat haſonlóképpen. Bihor, Zaránd, Máramaros Vármegyék a' Váradi mértékekkel éllyenek egyenlőképpen.

Ex Art. An. 1609. 1622. 1615. 1613. 1578. 1588.

TITU-

TITVLVS QUADRAGESIMUS SEXTUS.

CIRCALASROL, avagy, GONOSZ TEVŐK FELŐL valo *Generalis Inquisitio*rol.

ARTICULUS I.

HOgy a' gonoſztevők inkáb meg-zaboláztaſſanak, és ki-kereſtetvén érdemek ſzerint még-is bűntetteſſenek, a' Vármegyéken és Székes helyeken a' Tiſztek leg aláb három eſztendőben ki-mennyenek *Generalis* Circálára, hanem ha háboruság, vagy valami egyéb derekas dolgok tennének akadékokat, de kűlőmben el ne mulaſsák; Sőt ha valami rend kivűl valo ok *interveniá*lna, a' Vármegyével egy értelemből *deliberá*llyanak a' Tiſztek, ha kelleſséké Circálokat ki-bocsátani avagy nem a' rendelt időn kivűl.

ARTICULUS II.

A' Mikor Fejedelmek, avagy Orſzág közönséges ſzolgálatyától érkezhetnek, vagy betegség, vagy valami egyéb elmulhatatlan dolgok meg nem gátollyák, a' mely Vármegyékben két Fő Iſpánok ſzoktanak lenni, edgyik közzűlők jelen lenni igyekezzék, ſőt tartozzék-is a' Circáláſon, az eddig valo *uſus* ſzerint.

ARTICULUS III.

A' Circálásban valo ki-bocsátáſnak el-rendeléſe Vármegye Gyűléséből légyen, a' Vice Tiſztek, és Fő Birák, s' *Notarius* mellé bizonyos ſzemélyek rendelteſſenek, *circiter perſonæ quatuor*: és a' Circálo ſzemélyeknek éléſekre valo *proviſio*-is a' Vármegyéknek bé-vet ſzokáſok ſzerint, ugyan akkor el-*limi*ltaſsék, azon kivűl ne *exceda*llyanak.

ARTICULUS IV.

A' Circálás *indifferenter* minden akadékoztatás nélkűl *admit*taltaſsék mind *Fiſcus*, Urak, Nemeſség és Száſzságnak Vármegyé- *Ex Art. An.* 1591. 1623. 1607.

megyéken lévő joszágiban, sőt az egy Fogarasi *Liber Baronatus*-ság, és a' *privilegia*lt Városok, mellyek mind *Articulariter confirma*ltattanak, mind penig *continuo usu roborá*ltattanak, *eximá*ltatván csak a' Circálásbol, se *Fiscus* joszági (a' Kővári joszágon kivül-is, melyben eddig a' Vármegye Tisztei soha nem circáltanak) sem Deszni vidéke, sem más, nem *immunitá*ltatnak a' Circálástol. Ha ki penig a' Circálást joszágában meg nem engedné, azt akar mi uton modon *impedia*lná, *eo facto* öt száz *forint pœnát exequá*llyanak a' Földes Urnak azon Vármegyebéli maga ja-
1623. vaibol, *toties quoties* azt cselekedné; ha penig az nem találtatnék, joszágán légyen az *Executio*.

A' Fejedelmek penig magok méltoságos kötelességek szerint nem *impedia*lván, ha a' *Fiscalis* Tisztek cselekeknék, vagy magokat a' külső Tisztek hivatallyában elegyitenék, azoknak ingo és ingatlan javaibol, *vigore præsentis Articuli*, vehessenek *satisfactiot* a' Tisztek: és hogy ha azon Vármegyében nem találtatnának annyi érő javai, *authenticè rescribá*lván a' Vármegye Tisztei oda, az hol javai találtatnak tartozzanak azon helybéli Tisztek *exequa*lni, és *satisfactiot* tenni az *Exponens* Tiszteknek: ha penig ugyan nem volna miból *satisfacia*lni *ad requisitionem Officialium*, *Præfectus*ok avagy azon Tisztviselőnek előtte jároi fizetésekből és egyéb javaibol *satisfacia*llyanak; egyébiránt magokra *redundal* a' bűntetés. Hasonloképpen ha Urak, vagy egyéb rendek, nem magok hanem szolgájok cselekednék a' dolgot, tartozzanak vagy azokat kézben adni, a' Tiszteknek bűntetésre, vagy penig vélek *satisfactiot* tétetni.

ARTICULUS V.

Ex Art. An. 1614. HAsonloképpen a' mely helyekre eleitől fogva Vármegyék és Székbéli Tisztek Circálásra bé-menni nem szoktak, ugy mint Fogaras földi és Kővári joszágokban, a' Kapitányok, vagy azoknak *vacanti*ajokban egyéb *substitutus* Tisztek tartozzanak mind a' Circálást szorgalmatoson *peragá*ltatni, s' mind penig a' Latrokat kedvezés nélkül meg-bűntetni, mind ot valokat, s' mind penig másunnan oda *transfugia*ltakat, s' nem-is gyengéb bűntetéseknek nemével, hanem ugy a' mint érdemek, és az Országnak affélékről valo végezési tartyák; egyebekben a' helyeknek szabadságok, és eleitől fogván valo *usus*ok helyben maradván.

ARTI-

ARTICULUS VI.

A' Száſz *Nation* lévő *Poſſeſſor Patronuſ*oknak Vármegyebéli joſzágok, mellyeket eddig-is nem kűlőmben birtak mint más Nemes emberek, ez után-is azon karban hagyattatnak: a' mellyek penig Hét Birák Joſzáginak hivattatnak, avagy egyébképpen-is Vármegyéken birattatnak, a' Circálás és abból kövétkezendő latrok bűntetéſe felől, a' minémű *declaratio* tételet *in Anno 1651.* ez után-is az *obſerv*áltaſsék. Mely ſzorul ſzora ekképpen kővetkezik. *Ex Art. An. 1651.*

VOltanak ugyan eddig-is az Orſzágnak *Articuluſi*, hogy a' Vármegyék Tiſztei a' Száſzság Joſzágiban-is, Latroknak *inquiſitio*jára, és egyéb Tiſztek igazitását illető dologra bé-meheſſenek, de hivatallyokban azoknak Vármegyén lévő Joſzágokban nem *procedá*lhattanak, és az *Executio*kban-is ottan ottan akadályt ſzerzettenek; nem akarván azért az egyenetlenséget *utriné* fel-hadni, az ide aláb meg-irt *Conditio*kkal valo megedgyeztetéſt és rendet *decernál*tuk *communi ſuffragio.*

I. *Generalis malefactorum Inquiſitio, ac inde ſubſequenda Executio fiat juxta conſuetudines Comitatûs hactenus obſervatas*, mind egyéb helyeken, és a' Circáláſon ki-adatot akar mi névei nevezendő *malefactor*oknak bűntetéſekben, magokat ne *immiſceál*lyák a' Száſz Tiſztek és *Patronuſ*ok.

II. A' Száſzságnak Vármegye *fundus*án lévő joſzágiban meg-fogatando akar mely latrokat, a' Vármegye Tiſztei kezében, és nem máſuvá tartozzanak vinni, *juxta Regni Conſtitutiones.*

III. Ugyan azon Száſzságnak *ſpecificá*lt Joſzágiban, ha kit a' magok Joſzági közzűl ki nem adnának Circáláſon, és a' Circálás után valami *criminalis* vétekben találtatik, halállal bűntettetheſsék a' Száſz Tiſztek-is, ugy mindazáltal hogy a' Vármegye Vice Iſpánnyát, vagy Fő és Vice Szolga Biráját oda hivatni, a' Törvény tételkor, nem bizonyságra ugyan, ſem *Executio*ra, hanem *propter relationem adhibeá*lni tartozzanak.

Extra hos Caſus, mint a' Vármegyén lévő tőb Faluk, a' ſzerint mindenekben tartsák magokat az Orſzágnak *Statutumi*hoz; a' Száſzságnak Vármegyéken lévő Falui-is a' mint hogy *indifferenter* ſok rendbéli *Articuluſ*ok *extá*lnak, akar kinek-is Vármegyé-

megyéken lévő Joszágoknak állapottya felől, a' *malefactor*oknak bűntetésekben s' egyebekben-is.

A' Tőrcs Vári Joszág állapottya penig ennyiben külömbőztetik-meg, a' Circálás állapottyán kivűl; hogy noha a' Tőrcs Vári Joszágok-is Vármegyén vadnak ugyan, mindazáltal Kapu szám után valo, mind *Fiscalis*, mind Vármegyékre valo egyéb *contributio*ktol és *exactio*ktol *immunis*ok legyenek. A' *Criminalis Casus*okban penig, halálra valo bűntetésekben légyen *authoritas*sok a' Brassai Tiszteknek, a' Vármegye Tisztjeinek *praesentiá*ja nélkül-is; mivel a' Vármegye Tisztei távul laknak, egyéb iránt-is azoknak a' helyeknek állapottyok mostan ugy kivánnya; csak hogy a' *Possessor*ok-is ne *abut*allyanak, sőt az Orszag *Constitutioi* szerint *proced*állyanak kedvezés nélkül.

ARTICULUS VII.

A' *Partium*ban ez után-is ez az *usus* meg-marad a' Circálás dolgából, hogy minek előtte a' Circálásra ki-bocsátanák a' Vármegye Tisztjeit, annak előtte a' Földes Urak magok Joszágokat meg-circálván, és az Orszag végezési szerint az érdemeseket meg-is bűntetvén, az ollyanokat a' Tisztek ne háborgassák; sőt Erdélyben-is ha a' Földes Urak Jobbágyokat a' vétkeknek, és a' bűntetéseknek szokot nemei és érdeme szerint meg-bűntetik, az ollyanokat a' Tisztek tőbször ne háborgassák azon vétkekért, se személyekben se marhájokban. A' birságos bűntetéseknek állapottyában az eddig *observál*tatot *usus* tartassék-meg.

TITVLVS QVADRAGESIMVS SEPTIMUS.

LATROK BŰNTETESERŐL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1571. 1576. 1578.

A' Gonosz tévőknek ki-keresésére mi modon mennyenek ki a' Tisztek, és *Generalis Inquisitiok* mi modon *celebral*tassanak, arrol a' Circálásoknak *Series*sében világos irás vagon; Kivántatik annakokáért, hogy a' Tisztek mind a' *Generalis Inquisitiok* által, mind penig azon kivűl valo *authoritas*sok szerint, a' gonosz tévőknek meg-zabolázásokban szorgalmatoson forgodgyanak kőteleségek szerint, és minden névei nevezendő vétkeknek meg-tudakozásában, azoknak cselekedőinek magok

magok érdemek és az Országnak affélékről irot Törvényi szerint valo bűntetésekben igazán el-járjanak.

Elsőben-is azért, a' Circálásban ki-adot, vagy azon kivűl-is *captivál*tatot, s' Ország Törvénye szerint halálra *sententiáz*tatot gonosztévőknek magok *authoritás*okbol a' Tisztek *gratiát* adni, avagy halált érdemlő dologért, vagy penig a' panaszlo és káros embernek *injuriá*jával, kárával, s' azoknak tartások ellen, törvény előt, meg-sanczoltatni, el-bocsátani ne mérészéllyék; azt cselekedő Tisztek *Citati per Directorem floren. 500 pœnán convincál*tassanak, és a' panaszlo vagy káros embernek kárának *refusio*ján; illendő *Terminust* adván mindazáltal a' panaszlo vagy tartato embereknek, azok-is a' Törvényre reá menni el ne mulassák: ne kelleséks sokáig vagy fogsággal nyomorgatni a' vádlot embert, vagy penig történet szerint el-szalasztani.

Articulus II.

NOha a' Lopoknak bűntetések felől az Országnak sok külömb külömb féle kemény végezési voltanak eleitől fogva, de mind a' szeginységnek majd el-szenvedhetetlen romlásával, sőt egyéb rendeknek-is véghetetlen panaszszával tapasztallyuk, hogy több vétkeknek nemek közőt a' Lopás annyira el-áradot ez Hazában, mely sem Keresztyén, sem egyéb nemzetek közőt, semmi egyéb Országokban ennyiben né hallatik; Kételenség alat annakokáért nevekedvén a' vétek, nevekedni kel a' bűntetésnekis; és mivel a' Lopo az Istennek nem csak az egy parancsolattya ellen láttatik véteni, hanem egyszer-s'-mind több parancsolatok ellen-is; ugymint ki némely többire csak nem koldulásával élő, magát s'háza népét alig táplálhato embereknek metszi-meg torkát, és juttattya avagy éhel halásra, avagy valami rettenetes vétkekre valo el-vetemedésre: Annak felette, nem csak nem kivánnya felebaráttyának marháját, de sőt ugyan el-is lopja; nem-is szereti felebaráttyát a' lopo, sőt inkáb rontya; dolgait penig sok hamis eskűvésekkel enyegeti; sőt másokat-is maga mentségének alkalmatosságával kárhozatos hamis hitekre viszen; és ekképpen az Istennek csak nem mindenik parancsolattya ellen külön külön vétkezni láttatik; és az Apostol mondása szerint, *reus est omnium:* Sőt ha arra viheti a' dolgot, hogy alkuvásra és fizetésre mégyen, kész meg-nyert dolognak tartya, és az által alkalmatosság adatik ujjab ujjab lopásra. Hogy annakokáért mind a' szeginység a' Lopók insége alol bátorságot és pihenést

veheſſen, mind penig a' vétek meg-zaboláztaſsék, végeztetet,
Ex Art. hogy valaki ſzáz pénz érő marhát el-lop, és meg-tudatik, a' Falu
An. 1574. bünteſſe egy forint birsággal, és a' kárnak meg-fizetésével. Másodſzor, hogy ha haſonlo és csak annyit érő lopásban találtatik, akkor-is a' Falu egy forintal bünteſſe-meg, és a' kárt fizeſſe-meg, azon fellyül *Eccleſiát conciliál*lyon. Harmadſzor ha ſzáz pénz érőt lop, *comperia*ltatván, fel-akaſztaſsék érette. Ha a' lopás két forintot erő léſzen, elſő vétkéjért meg-fogattaſsék, és a' pelengéren, vagy kézi kalodában igen igen meg-veretteſsék, a' kárt-is fizeſſe-meg, és az *Eccleſiá*ban *pœnitentiát* tartson. Másodſzor haſonlo vétkéjért iſmét meg-veretteſsék, a' kárt megfizeſſe, a' Tiſztek-is *floren. 12* meg-birságollyák, és az *Eccleſiát*-is *concilia*llya. Harmadſzor haſonlo vétkéjért fel-kötteſsék.

Ha penig három forintnál tebbet érő lopásban találtatik, *comperia*ltatván a' dolog, minden továb valo halogatás, kedvezés és birságlás kivül csak fel-akaſztaſsék, ha a' *Sententia* elöt nem *concorda*lt a' károſſal; de ha a' károſſal meg-békéllet, dijával változzék-meg a' Lopo, és egyſzeri vétkéről adaſsék engedelem; mindazáltal a' bélyegzés helyet a' fűle vágattaſsék-el elſő vétkéjért, ha diját le nem téſzi, hogy meg-eſmérteſsék arrol, és ha afféle dolgáért vágatot-el (nem egyéb *Caſus*ban) *comperiá*ltatván másodſzori vétke, fel-akaſztaſsék, ha ſzintén *concordá*lt volna-is; Mert a' ki mind az Iſten parancsolattyával, s' mind az Orſzágnak erős *Edictum*ával nem gondolván, azok ellen vakmerőképpen cselekeſzik, nincsen hatalmában a' káros embernek, hogy az ő meg-békéllésével, az Iſten, Orſzág, s' Fejedelmek ellen cselekedet vétekből a' gonoſztévőt *abſolva*lhaſſa.

ARTICULUS III.

MIvel a' *Generalis Inquiſitio malefactorum* harmadik eſztendőben fog *celebrá*ltatni *ordinariè* (hanem ha valami *extraordinarius caſus* miat *ex deliberatione Comitatuum & Officialium* kelletnék a' rend kivül valo időkben ki-bocsátaniok és menniek, a' mint ennek elötte valo időkben-is történt) ez illyen *Generalis* Cirkáláſon kivül-is a' *malefactor*okat ſzabad a' Tiſzteknek akarmikor meg-fogniok, és érdemek ſzerint meg-büntetniek: ugy mindazáltal hogy *ante latam Sententiam* a' meg-fogot embernek marháját el ne vegyék, de azt-is kezeſség alá vethetik addig, a' végre, hogy a' Törvénynek itileti ſzerént, ha ugy fog kivántatni, légyen miből mind a' káros embereket *contentá*lni, mind

mind penig ha mi *mulctát* a' Tôrvény itil, azt-is *exigal*ni. Sôt csak *privatus* Nemes ember-is *ſuſſpicio*ra a' paraſzt embert megfoghattya, mind ſzemélyének *læſio*ja, mind javaiban valo megkároſitás nélkûl, de Tiſzt kezéhez tartozzék adni a' meg-fogot embert, és adgyon oly *competens terminuſt*, melyre rá érkezheſſék a' meg-fogot embernek Ura, avagy gondviſelője, de a' megfogtato avagy fogo ember, tartozzék *certificál*ni. A' Tôrvény után abban járjanak-el a' mit a' tôrvény fog itilni.

ARTICULUS IV.

MInt hogy penig nem találtatnék annyi gonoſz tévô, hogy ha a' Falukon és Városokon or gazdák nem volnának, végeztetet annakokáért, hogy valamely Faluban a' *Generalis* Circáláſon valamely gonoſz emberek ki-adattatnak, és akkor meg nem bûntettethetnek, magok lévén a' ki-ado ſzemélyek a' falubéliek, tartozzanak azon ki-adot gonoſz tévôket, or gazdákat, latroknak párttartoit meg-fogni, és a' Tiſzteknek kezekhez vinni, *ſub pœna ducentorum florenorum*, egyéb aránt ha meg-tudatik, hogy a' ki-adás után a' faluba ment, s' ot *latitál*t, avagy nyilván-is kôztôk lakot, *irremiſſibiliter exigál*lyák a' Tiſztek a' falun a' *két ſzáz forintot*. Sôt a' *Generalis* Circáláſon kivûl is ha kire *ſuſpicál*kodnának, avagy annál inkáb bizonyos vádláſokat értenének a' Tiſztek, valamely paraſzt ember felôl, és a' Faluſi Bíráknak meg-parancsollyák meg-fogását, *ſub eadem pœna* tartozzanak el-járni benne; melyben hogy ha a' Földes Ur, vagy más valaki *impediál*ná a' kôſéget, a' *pœna* arra háromollyék, és *irremiſſibiliter vigore præſentis Articuli* azon *exigál*taſsék. A' holdoltságon lévô faluk, kikre a' Tôrôk ottan ottan ſzabadoſon járhat, a' meg-irt modok ſzerint valo latrok fogására ne kénſzerittеſſenek, melyből mely faluk legyenek *excipiál*andok, a' Bihor és Zaránd Vármegyei Tiſztek, a' faluknak állapottyok ſzerint, intézzék-el. *Ex Art. An. 1622.*

ARTICULUS. V.

A' Meg-fogot latrot ha azon Falubéliek találnák el-ſzalaſztani a' kik meg-fogták volt, *intra quindenam* tartozzanak iſmét meg-fogni, és Tiſzt kézhez adni, azon *két ſzáz forint pœna* alat, de ha akarattyok ſzerint bocsáttyák-el a' meg-fogot latrot, annál inkáb ha a' Tiſztek, avagy máſok fogták-meg, s' adták kezekhez, és ugy ſzalaſztanák, avagy bocsátanák-el, s' *intra quin-*

denam kezekre nem keritenék a' Tiſzteknek, *ôt ſzáz forint pœnán*, az eddig valo *Uſus* ſzerint, *convincál*taſſanak.

ARTICULUS VI.

Ex Art. An.1632.

TOlvaj kiáltáſra, és harang félen veréſre, ha a' Faluk fel nem támadnának, és a' gonoſztévôket falujokban vagy határokban meg nem fognák, Tiſzt kezéhez nem vinnék, vagy ha tolvajt kiálto, vagy panaſzlo ember *inſtantia*jára tôrvényre meg nem tartanák, haſonloképpen *két ſzáz forintal* tartozzanak, és a' panaſzlonak kárának meg-forditásával; ugy mindazáltal, hogy afféle latrok meg-tartoztatáſa ne *præjudicál*lyon az *Areſtatio*krol irot Tôrvényeknek.

ARTICULUS VII.

Ex Art. An.1586. 1589. 1591. 1622.

HOgy ha a' *Generalis* Circálásban ki-adatot, és halálra *ſententiáz*tatot, Urak vagy Nemes emberek udvarokban, és hátok meget lévô gonoſztévô emberek meg-tudatnak, azon helybéli Tiſztek kéreſsék kézhez, (értéſekre adván mind vétkeket, mind peniglen *Sententia*jokat hiteles *teſtimonium*okkal a' Tiſzteknek, és Circálo Biráknak) ha kézben adgyák, *benè quidem*; de ha nem adgyák, *admoneál*taſſanak, hogy *ſiſtál*lyák azon kézben kért latrot, a' Tiſztektôl *præfigá*lando *Terminu*ſra, és a' Vármegyének oly alkalmatos kôz helyére, az holot elô-állatván értsék-meg, ha lehet valami mélto mentsége, vagy penig Fejedelmektôl valo *gratiá*ja: és ot *finaliter adjudicál*taſsék, *executio*banis véteſsék; de hogy ha vagy a' latrot elô nem állatnak, vagy penig már a' vétek annyira *innoteſcál*ván, azt az *Executiot qualitercunq; impedi*álnák, *nullo remedio obſtante*, minden továb valo *proceſſus* nélkûl, *ôt ſzáz forint pœnát exequá*llyanak a' latornak pártyát fogo embernek tulajdon javaibol, ha találtatik, ne penig Jobbágyáébol, *interim* a' lator ugyan *perſequál*taſsék, és *exequál*taſsék-is valahol kapathatik. De ha a' *pœna* után-is ugyan maga kôrûl tartaná vagy *protegál*ná a' latrot, *toties quoties*, ezen megirt mod ſzerint valo *pœnáv*al bûntetôdgyék.

Interim ha a' kézben kérés, és a' *proceſſus* elôt udvarán kivûl *deprehendá*ltatik a' ki-adot és meg *ſententiáz*tatot lator, a' Tiſzt ſzabadoſſan meg-foghaſſa; ha penig nem halált érdemlô a' dolog, hanem csak fizetéſt, a' Tôrvény itilte *ſummá*ig valo *ſatisfactiot* kereſſenek a' Tiſztek, és ha *denegál*nák, a' fellyeb meg-irt mod, *proceſſus*, és *terminus* ſzerint cselekedgyenek a' Tiſztek, s' ha *con-*

ha *contumaciter* a' *terminált* időre, és meg-bizonyitáskor-is nem *satisfaciál*nak, *két száz forint pœnát*, és a' fel-kéretet *satisfactio*nak-is *valorát exequa*llyák rajta.

Mely illyen mod szerint valo *Execution*ak ha *violenter resistál*na valaki, a' Tisztek *citál*tatván, és *legitimè convincál*ván, azon helybéli maga részt joszágát *amittál*lya, az hol az *Executiot impediál*ta, mindazáltal *redemtibiliter, juxta contenta Decreti.*

Mind ezek penig ugy értetnek, hogy ha bizonyossan a' kézbe kért gonosztévők, vagy a' kéréskor, vagy az után, *usq; ad decisionem modo supra declarato fiendam*, kezе és hatalma alat lőttenek volna az Urnak vagy Nemes embernek. Ha joszágokbol és 1586.
egyéb értékekből ki nem telnék a' fenn *specificalt pœna*, személyekhez-is hozzá nyulhassanak, *usq; ad plenariam satisfactionem.*

Articulus VIII.

Több gonosztévők közőt, a' kik Felelőknek neveztetnek, csalhatatlanul *suspectus*ok méltán lehetnek; annakokáért valakik magok személyek szerint reájok bizatot, és fel-fogadot marhák mellet nem vigyáznak, vagy azon faluban hol a' pásztorságot fel-válalták nem laknak, sőt magok másut lakván a' pásztorságnak igaz rendi szerint a' marhák körül nem forgodnának, s' némellyek penig nem-is az ő bottyok vagy gondviselések alá bizattatot marhák felől csak, hanem az egész falunak minden marhái felől felelnek; némellyek viszont mezőn állo marha legeltetésnek idején kivül-is, az embereknek udvarokon lévő marhájok felől-is felelnek: mind ezek meg-tudatván, szabadossan meg-fogattassanak, és nem külömben mint or gazdák halállal büntettessenek. A' Falu-is penig valamely illyen modon felelőket fogadna, *két száz forint pœnával* büntettessék.

Articulus IX.

A' Gonosztévőknek büntetésekben hogy job moddal a' Tisz- *Ex Art.*
tek előmehessenek, a' hol, s' a' mikor kivántatik *requiral*tat- *An.* 1574.
ván a' *Fiscalis* Tisztek, *assistentiával* legyenek; de hogy annak alkalmatosságával a' szeginységnek kára távoztatodgyék, ollyankor a' Vármegye Tiszteitől légyen *dependentiá*jok, és jo *disciplina*ban tartsák őket; sőt az egyházhelyi Nemes rendek-is a' Tisztek mellet *insurgál*ni tartozzanak, *sub pœna florenorum 12. simpliciter exigendorum.*

ARTICULUS X.

HA valamely Falu vagy Városbéliek, mezőn és erdőn lappango latroknak gazdálkodnának, vagy azoknak kergetésére fel nem támadnának, Tiszteknek és több Faluknak-is hirt felőle nem tennének, a' Falu *öt száz forintal* büntetessék; a' Biro penig és polgárok, ha ő rajtok mulnék-el, harmad magokkal karoba veretteſſenek: Ha penig Biro és polgárok hirek nélkül *privatus* ember cselekedné, vagy a' gazdálkodást, vagy penig a' hir nem tételt, az-is halállal büntetessék; de egy vagy két *privatus* embernek vétkéjért, ártatlanul a' szeginység közönlégeſſen ne büntetessék.

Ex Art. An. 1586.

ARTICULUS XI.

A' Mely Nemes ember, annál inkáb Tiszt viselő a' gonosz tévőkkel *consentiá*lna, sőt tudva a' hamis keresetben részt venne; a' Tisztet, a' *Director*; a' *privatus* Nemes embert, a' Tisztek *citá*ltatván, *tanquam consentiens criminis* egyenlő büntetéssel büntetődgyék. A' mely Nemes ember penig a' latrot meg-fogná, és sem törvényt reá nem láttatna, sem Tiszt kezében nem adná, hanem vagy *simpliciter*, vagy penig meg-sanczoltatás által, el-bocsátaná; mint a' fellyeb irot *Articulus*ban, a' latrot meg nem fogo Falu, ugy a' Nemes ember-is *floren. 200.* büntetessék, mindazonáltal *Citatione mediante*, és az egy *Exmission* kivül, minden *remedium*ok, és továb valo *processus*okon kivül, *exequá*ltassék.

Ex Art. An. 1591. 1607. 1610.

ARTICULUS XII.

EDgyik Vármegyebéli vagy Székbéli Tiszteknek hiti szerint valo *rescriptum*okra, a' más helyekbéli Tisztek azon szerint tegyenek *Executiot*, mint ha előttők az Ország *Constitutio*ja szerint *decidá*ltatot volna, hogy ha másut *legitimè convincá*ltatot a' gonosztévő.

Ex Art. An. 1592. 1614.

ARTICULUS XIII.

AZ or gazdák és felelők ha Nemes emberek találtatnak lenni, *citá*ltattassanak a' Tisztektől, és első Széken meg-szolitván, s' ha kivántatik, egyszer bizonyságra-is ki-bocsáttatván, második Széken *Sententia*jok *pronunciá*ltassék, egyéb *remedium*ok és *processus*ok *excludá*ltassanak, az *Appellatio* mindazáltal *admit-*

*mittál*taſsék, de *interea* vagy *areſtum*, vagy kezeſség alat tartaſſanak. Ezen *proceſſus obſervál*taſsék azok ellen-is kik égetéſt cselekednének, avagy azzal csak fenyegetődnének-is, avagy penig más által cselekedtetnék-is.

ARTICULUS XIV.

A' Czégéres vétekben 'élt, és Orſzág Törvénye ſzerint meg-*ſententiáz*tatot gonoſztévőknek, a' Fejedelmek, *abſq; informatione Officialium gratiát* ne adgyanak: ugy-is oly *uſitata conditio*kkal, hogy a' *Gratia* az *expoſitiok* ſzerint *ſuffragál*lyon a' *Caſuſ*oknak mivoltához képeſt, *Adverſariuſ*sival-is *conveniál*lyon, és többé haſonlo vétkekben magát ne elegyitse a' *Gratiát impetrál*o; Czégéreſeknek penig, kik magokat ſzántſzándékkal arra adgyák, *Gratia* ſemmiképpen ne adattaſsék; *authoritate tamen Principali ſalva permanente*. *Ex Art. An. 1614.*

ARTICULUS XV.

HA valamely czégéres vétkekben *comperiál*tatot, és *legitimè convincál*tatot ember, Udvari, Mezei, Várakbéli, Hadak és *Præſidium*ok közzé, Akna helyekre, Bányákra, vagy egyéb állapotbéli ſzolgálattyokra a' Fejedelmeknek adnák magokat; a' ſzerint akarmely *privilegiatus* helyekre *refugia*lnának-is, azon helybéli Tiſzteknek hit ſzerint valo *reſcriptum*okra, avagy *legitimè emana*ltatot *Sententia*kra, *etiam ad ſimplicem requiſitionem Exponentium*, annál inkáb Fejedelmék parancsolattyára, afféléknek Tiſztviſelői tartozzanak *areſtal*ni, és érdemek ſzerint meg-bűntetni; ha penig még nem *convinca*ltattanak volt, törvényre elő állatni, és igaſságot ſzolgáltatni, s' *Executiot*-is *peraga*ltatni; *alioquin* a' Tiſztek bűntetődgyenek *floren. 500.* az hol azoknak *bonumi* találtatnak, *penes mandatum Executor*okat vivén reájok; melynek két réſze a' panaſzlo félé, harmada az *Executor*oké.

ARTICULUS XVI.

A' Mely gonoſztévőket a' Tiſztek, vagy máſok-is, kiknek *incumbál*, és az Orſzág törvénye arra valo ſzabadságot engedet, meg-fogván, ha a' Tiſzteknek arra alkaſmatos helyek nincsen, a' *Fiſcalis* Várakban, és Keritet Mező Városokban-is, az hol arra illendő fog-házak és tőmlőczők ſzoktanak lenni, tartozzanak bé-venni, és mind addig-is tartani, miglen dolgok el-igazodik; élés adáſſal mindazáltal a' raboknak, magok ſzabad akarattyo- *Ex Art. An. 1643.*

rattyokon kivûl, nem tartoznak: midôn onnan ki-viſzik, ha meg-ſzabadulâſra valok, azok a' kik oda vitték, a' ſzokot tömlöcz váltsággal tartoznak; de azon helybéli Tiſztek, ſem magok *authoritaſ*sokbol, ſem máſok *requiſitio*jokbol, vagy parancsolattyokbol, azoknak hirek és engedelmek nélkûl kik oda vitték vagy kûldôtték, el-bocsátani ne méréſzellyék; egyébiránt ha halálra valo embert bocsátanának-el, a' tömlócz-tartók, halállal bûntetteſſenek; a' mely Tiſztek azokkal el-bocsáttatták, *citál*tatván, *de bonis ad competens forum*, egy *Exmiſsio* után ha *comperiál*tatik, *in pœna floren. 500. convincál*taſſanak, és akar holot találtatando javokbol azon *Sententia* mellet *exequal*taſsék; ha penig csak fizetéſre valo, a' Porkoláb-is ne halállal, hanem azon fizetéſnek *refuſio*jával bûntetôdgyék; és ha nem elôtte jároi parancsolattyából cselekedte, a' *pœna*-is ô reá ſzállyon. Ha penig a' Tiſztek, kiknek tömlöczökben vitetnek a' gonoſztévôk, és a' bûntetés-is, hivatallyok ſzerint, *incumbál*na, magok bocsáttatnák-el, vagy Jobbágyokká tennék, vagy meg-ſanczoltatnák,
1633. a' *Director evocal*taſſa, és ha mélto okát cselekedeteknek nem adhattyák, *legitimè convincál*tatván, Tiſztektôl *privál*taſſanak.

ARTICULUS XVII.

Ex Art. A. 1578. 1625. A' Mely Nemes embernek ſemmi joſzága nincsen, és valamely czégéres vétkeket, ugymint *violentiá*kat, *potentiá*kat, égetéſeket, avagy azokkal fenyegetôzéſeket, más jámboroknak veſzedelmére leſeskedéſeket, koborláſokat, és egyéb haſonlo *inſolentiá*kat *patral* és cselekeſzik, *ad inſtantiam læſæ partis* a' Tiſztek ſzabadoſſan meg-foghaſsák, és az elſô Szék napjára, a' Vármegyének avagy Széknek *proponal*ván, ha a' dolognak *meritum*jához képeſt annyira valo zálogja lenni *comperial*tatik, vagy penig elegedendô kezeſt állat, el-bocsáttaſsék, és ſzabados állapottyában tôrvénnyel *proſequal*taſsék; egyébiránt fogva tartaſsék a'
Ex Art. An. 1554. 1612. tôrvénynek vége ſzakadáſáig, és *convincal*tatván, annak-utánna érdeme ſzerint bûntetteſsék; ſôt *Citatio* vagy *Exmiſsio* elôt-is, egyébiránt *legitimè celebral*tatot *collateralis atteſtatiok* avagy Circálâſnak idején Nemes ſzemélyek által valo ki-adás-is helyes légyen ellenek.

ARTICULUS XVIII.

Ex Art. An. 1646. AZ 1646 Eſztendôbéli *Articulus* ſzerint a' lopók, ha kik érdemek ſzerint *exequal*tatnak, azoknak javokbol elſôben-is a' károſok *contental*taſſanak, ha mi abbol marad, az *Executor* Tiſz-

Tiſztek ki-vévén ſzokot jutalmokat, abbol a' mi marad Földes Ura ſzámára hagyattaſsék, annak ſzabadságában lévén, ha magának *reſerva*llyaé, avagy penig a' Jobbágy Aſzſzonynak és gyermekinek engedi.

ARTICULUS XIX.

HA valaki maga joſzágában akar idegen, s' akar maga jobbágyából, vagy Udvara népe kőzzűl valo latrot meg-fogat, *pro teſtimonio* a' Tiſztekben-is hivatván, és arra alkalmatos törvény tévőket-is gyűjtvén, és *legitimè convinca*ltatván ſzabadoſſan *exequa*ltathattya-is, a' Tiſzteknek továb, mint nem az ő *induſtria*jok által meg-fogot és bűntettetet embernek javaihoz, ſe ſzemélyéhez ſemmi *prætenſio*jok ne légyen; de ha kedvezésből, nem penig a' törvénynek *abſolutio*jából bocsáttatnék-el, a' Tiſztek az után-is hozzá nyulhatnak; ide nem értvén a' birságos *Cauſa*kat. *Art. An.* 1653.

ARTICULUS XX.

A' Mely Nemes ember gyilkoſságot *patral*, a' Tiſztek *cita*ltaſsák a' Vármegye Székire, avagy *Octavalis Terminus*ra, ha oly bizonyos, és arra elégséges kereſője nem találtatnék; ha penig a' Tiſztek vagy halogatnák, vagy penig *ultro* a' *Director*nak *ceda*lnák annak *acquiſitio*ját, a' *Fiſcalis Director proſequa*lhaſſa, *ſervatis de jure ſervandis*, és ha kivántatik a' Székről *Appellatio*ban-is bocsáttaſsék, de a' pernek *deciſio*jáig az *In Cauſam attractus* ha a' Széken *convinca*ltatik, *detentio*ban tartaſsék, vagy penig elegendő kezeſség alá vetteſsek, és annak utánna a' tőtvénynek vége ſzakadván érdeme ſzerint bűntetteſsék. *Ex Ar. A.* 1635. 1619.

ARTICULUS XXI.

A' Nős parázna ſzemélyek halállal bűntetteſſenek, a' nőtelenek peniglen ne birsággal, hanem veſzſzővel bűntetteſſenek, és annakutánna *Eccleſiat* kővetni tartozzanak, ha egymáſt el nem véſzik; de ha egymáſt el-véſzik, meg ne veſzſzőzteſſenek, hanem *Eccleſiat* tartozzanak kővetni. *Ex Art. An.* 1619.

ARTICULUS XXII.

ISten ellen valo káromkodo, és hallani-is irtozáſra valo ſzitkozodáſok kezdettenek bé-ſzármazni csak nem régen hazánkban; mellyért-is hogy annak neme és mivolta ſzerint valo ke-

Ex Art. An. 1583. 1619. mény bûntetéſſel, és ha annak érdeme ugy mutattya, halállal-is meg-bûntetteſſenek affélét cselekedők, végeztetik; haſonlóképpen it kûlön kûlön nem *ſpecificá*ltatot, de *in genere* minden czégéres, Iſten, s' Orſzág tilalma ellen valo vétkekért, hogy azoknak cselekedői kedvezés nélkûl meg-bûntetteſſenek, a' kiket a' dolog illet azoknak *ſeriò imponá*ltatik; ez meg-irt bûntetéſeknek modgya penig és rendi ez Orſzágnak mindenik *Natio*bol állo *Statuſi*ra, és minden helyekre *extendá*ltatik; meg-maradván mindazáltal a' Kapitányoknak-is eddig *obſervá*ltatot *authoritaſ*sok; azok kozôt *ſignanter* a' Váradi Fő és Vice Kapitányoké-is, és az ekkédiglen meg-tartatot, s' *per contrarias Conſtitutiones* nem *tollá*ltatot *privilegiá*lt helyeknek ſzabadságok.

TITVLVS QVADRAGESIMVS OCTAVVS.

FIAK ERKÖLCSTELENſÉGEKRŐL.

ARTICULUS I.

AZ erkôlcstelen fiakat kik Attyokat, s' Annyokat nem bôcsûlik, ſôt keſergetik, *decernál*tatot, hogy a' Tiſztek Vármegyéken és Székes helyeken, tôrvény ſzerént, *juxta demerita ipſorum pro qualitate delicti* meg-bûntetteſsék; a' Városokban-is azon ſzerint; mindazáltal mivel hogy *perſonalis* az *Actus*, *in perſona luat pœnam*, *non bonis*, és a' *pœna decernál*taſſék, *pro qualitate delicti*; a' mint a' Birák elôt fog *comperiá*ltatni: ugy tudni-illik, hogy ha Attyát, Annyát, ſzidalmazza, vagy *pœnitentia*ztaſsék, vagy egyébiránt *caſtigá*ltaſsék a' Birák itileti ſzerént; Attyoknak s' Annyoknak meg-verésséért, edgyik kezek vágattaſsék-el; meg-ſebhetéſekért, vagy ôléſekért, mint a' kik Attyokfiaival azont cselekeſzik, a' *Decretum*ban irot azon *pœnan convinca*ltaſſanak. E' két elſő *Caſus*ban két Széken *decida*ltaſsék a' *Cauſa*, az utolſo *Caſus* penig *Diætan proſequa*ltaſsék; a' Vármegyén vagy Székes helyeken, a' panaſzlo fél, vagy a' Tiſztek; a' *Diætan*, a' *Director proſequa*llya; De Nemes ember ellen a' paraſzt bizonyſágok ne *admitta*ltaſſanak ez *Caſus*ban, melynek *proſecutio*ja a' *Diæta*ra *rele*galtatot; a' tôb fellyeb irt *Caſu*ſokban penig, a' házi cselédeknek, ſzomſzédságoknak, és egyéb rendbéli embereknek, *ſi ſint honeſtæ famæ & conditionis homines*, egyéb-

egyébiránt ez Országh törvénye szerént valo modon *recipiál*tatot bizonyságok *admittál*tassanak.

TITVLVS QVADRAGESIMVS NONVS.

CSAVARGOKROL.

ARTICVLVS I.

HA valahol Csavargo, szeginységen erőszakkal élődő, sokadalmas és egyéb uton járo után leseskedő emberek hallattatnak lenni, és vagy valamely falunak határán lappanganak, vagy falukra bé mennek, azon faluſi Birák ha birnak vélek meg-fogni tartozzanak *ſub pœna quingentorum floren.* és a' Tiszteknek kezekhez vinni; de ha vélek nem birnának-is, mind egy s' mind másképpen azon *pœna* alat tartozzanak a' Tiszteknek hirekké tenni; a' kik-is viszont mind magok személyekben és szolgájokkal, s' mind peniglen melletek a' faluk fel-kelni, afféle embereket kergetni, meg-fogni tartozzanak; sőt a' joszágtalan egy házi Nemeség az Ispánoktol és Tisztektől *requirál*tatván személyekben-is *insurgál*ni tartozzanak, a' faluk *ſub pœna ſupra ſpecificata*, a' Nemes emberek penig *ſub pœna duodecim florenorum:* Sőt ha a' szükség ugy kivánnya *brachium*-is adassék a' Tisztek mellé, a' Várakbol vagy Záſzlok alol.

ARTICVLVS II.

CSavargok és latrok kik a' Törők földére csatáznak, ha kik azok közzül *reſidentiás*ok *per Directorem ad Diætam citál*tatván, bűntetődgyenek *tanquam publicæ pacis perturbatores*; ha kik penig *reſidentiát*lanok, az ollyanokat Kapitányok, Hadnagyok kergessék, fogják, és bűntessék.

Ha Hajdu Városokon ollyan alá járo Csavargók szálláſt tartanak, azon helyeknek Kapitánnya, Hadnagya, eskűttivel egygyűt *ſub Capitum & bonorum ſuorum amiſsione* meg-fogják és Váradra vigyék. Ha penig a' Hajdu Kapitányok, Hadnagyok nem *præſtál*nák, sőt az ollyan latroknak *fautori*, párt tartoi találtatnának lenni, annál inkáb a' prædált marhát el-rejtenék, vagy osztoznának véle, akarmely *prætextus* alat, az ollyan Hajdu Kapitányokat, Hadnagyokat, és Eskűtteket, *comperta rei veritate*, a' Váradi Kapitány halállal bűntesse: Ha mely Hajdu városbéli Kapi-

tányok, Hadnagyok, vagy a' városbéliek, az ollyan Latrok, Csavargók kergetésére nem *insurgál*nának, a' *Director ad Diætam evocál*tatván, *immunitas*okat *amittál*lyák: Ha penig paraszt emberek lennének az ollyan latroknak párt tartoi, a' Vice Ispán, *comperta rei veritate*, bûntesse kedvezés nélkûl érdemek szerint.

TITVLVS QUINQUAGESIMVS.

SALETROMROL.

ARTICULUS I.

A' Mint egyéb *Munitiok*, ugy a' Saletrum-is az Országbol semmiképpen ki ne vitessék, az Országban penig hogy se a' Fejedelmek Czejt-házai, Várai, és mindennapi szûkségei meg ne fogyatkozzanak, se Városok, Urak, és egyéb rendek *Fortalitiumi*, arrol illyen mod végeztetet.

A' *Fiscus* számára valo Saletrum fözetés a' *Regius fundus*okon, a' *Fiscalis* határokon, az eddig valo *Usus* szerint, *continuál*tassék, azon szerint vétessék bé-is, erös fenyiték alat tartatván annak Mesterei, hogy a' szeginységet, a' szokot renden kivûl, semmiben ne terhellyék; házoknak telekit, udvarokat, ahoz valo *pertinentiá*kat meg ne hánnyanak, vagy ássanak, sem penig egyéb kár tévö helyekrôl annak *materiá*ját ne hordgyák. A' Városok, Urak, Fö és Nemes rendek, magok szûkségekre, magok *Territorium*án, vagy másokén-is, a' *Dominus terrestris*nek engedelmével, szabadossan fözethetnek, a' *Fiscus* Saletrum fözésének helyének el-foglalása és elözése, s' annak *impedimentuma* nélkûl.

De ha ki kereskedésre és el-adásra készit Saletrumot, *ante omnes alios emptores* tartozzék meg-kinálni a' *Fiscalis Præfectus*okat, vagy arra rendeltetet Tisztviselöket, s' ha annak igaz árrán *Fiscus* számára valo meg-vételére szûkséges nem lészen, a' kinek akarja szabadossan el-adhassa.

Ex Art. An. 1620. 1623. Ez rendelések ellen ha ki cselekednék, abban *deprehendál*tatván, és *comperiál*tatván, ha Nemes vagy Városi rend cselekedné, a' *factum*on érettetvén, Saletruma el-vétessék minden eszközivel; ha penig a' *factum*on nem *deprehendál*tatnék, a' kinek *præjudicalt* abbéli cselekedetivel, az ellen *in pœna minoris potentiæ convincál*tassék.

Ha ki penig ez Országbol ki-vinné, vagy akarmi *prætextus*sal-is

sal-is ki-iktatná, *in pœna florenorum 200 convincál*taſsék, és a' Saletrumnak *refuſio*jával, Táblára vagy Székes helyre *citál*tatván a' *Fiſcalis Director*ok *proſecutio*jára, és *inſuper* a' ki, ki-vinni és iktatni akarná, Saletrumát-is *amittál*lya, ha kezénél találtatik.

TITVLVS QUINQUAGESIMUS PRIMUS.

KERESKEDESRÖL.

ARTICULUS I.

NOha az időnek és állapotoknak mivoltához képeſt a' Kereskedéſnek állapottya, az Orſzágban kűlömb kűlömb féle karban forgot eleitől fogva, mindazáltal, moſt az Iſtennek ingyen valo kegyelmeſségéből, kicsiny csendeſsége és pihenéſe lévén, azt-is penig *experiál*ván, hogy a' ſzabados *commercium*ok által, mind a' Fejedelmeknek tárházai, mind penig az Orſzágnak egyéb lakoſi, ſzoktak épűlni; annakokáért ez Hazában-is az igazán valo kereskedés, adás, vévés, fel-ſzabadittatik: ugy mindazáltal, hogy minden rendek az Orſzág *Statutum*ihoz alkalmaztaſsák magokat, és annak ſzine alat, ez Hazának és Fejedelminek ártalmokra nézendő dolgokhoz, ſemmi rendek magokat ne elegyitsék, és a' ki mi Harminczaddal tartozik, az igaz Harminczadot meg-adgyák; *excipiál*tatván némely dolgok, mellyek *per Speciales Regni Conſtitutiones Articulu*ſokban, avagy *Publicum Edictum*okban, hagyattattak, avagy *Fiſcus* ſzámára hagyattattak. Haſonloképpen, ha némely dolgok ennek utánna, *pro rerum ac temporis ratione*, ujjob *Conſtitutio*kban vétetnének.

TITVLVS QUINQUAGESIMUS SECUNDUS.

GÖRÖGÖK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

GÖrőgöknek, Örményeknek, Ráczoknak, Bolgároknak, Dalmatáknak, és egyéb nemzeteknek-is, kik kiváltképpen a' Tőrők birodalmából ſzoktak jőni, menni, és kereſked-

reskédni, mind kiknek ez Országban valo szabados járások néha haſznos, néha penig káros, hogy lőt légyen, az *experientiák* nyilván mutattyák; ez után-is annakokáért azoknak ez Országban szabados járásoknak, kereskedéseknek meg-engedése, vagy némely időkben meg-tiltása, ál a' Fejedelmeknek *dispositio*jokban, ugy hogy az időknek és állapotoknak mivoltához képest *communicál*ván a' Tanács Urakkal, ha mikor az Országnak kárára, s' ártalmára fogna ismértetni, Ország kőzőnséges Gyűlését és végezésit arra nem várván, ha ugy itilik lenni alkalmatosnak, *suspenda*lhassák akarmikor a' Fejedelmek azoknak szabados járásokat, és kereskedéseket; melyre a' Harminczadosoknak, Városok Biráinak, és egyéb Székbéli Tiszteknek-is vigyázása légyen, és ha mi ártalmas dolgot felőlők eszekben vésznek, a' Fejedelmeknek meg-jelenteni tartozzanak; hogy ahoz képest leheſſen a' reájok valo gondviselés; addig-is mindazáltal, mig szabados járások engedtetik, ily *Conditio*kkal szabadittassanak.

Ex Art. An.1632.

Ex Art. An 1630. 1623.

Elsőben-is, hogy tilalmas utakon, és ősvényeken ne járjanak, hanem csak a' derekas szabados Ország uttyán.

Másodszor, hogy *ex omnibus educendis & introducendis* az igaz Harminczadot meg-adgyák.

Harmadszor, hogy az igaz kereskedésen kivül egyéb dolgokban, kimlelésekben, levelek és izenetek hordozásában magokat ne elegyitsék, a' szerint Ország tilalma ellen valo dolgokban, *sub amissione capitum & confiscatione omnium bonorum*; és ezek mellet, ha az Országi emberekkel valo *controversia*jok *emergál*, vagy adosság dolgából, vagy egyebekből, ugyan it tartozzanak törvényt-is állani: ha *residentiás* emberek, *coram suo Judice competenti*; ha *residentiát*lanok, a' Gőrőgők Birája előt, és onnét *per Appellationem* Fő Komornyik eleiben mennyen, ot *finaliter decidál*tassék.

TITVLVS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

KALVGYEREK FELŐL.

ARTICULUS I.

A' Mint hogy az Oláh *Nation*ak valláſa-is nem a' négy *recepta Religiok* kőzzűl valo, ugy az a' szerzet, melyben levők Kalugyereknek neveztetnek, nem *acceptál*tatot, sőt inkáb meg-tilalmaztatot. Hagyattatik annakokáért mostan-is az Országnak

ſzágnak és Fejedelmeknek ſzabados *diſpoſitio*jára, ugy hogy valamikor illendőnek, vagy ſzükſégeſnek itilik, tellyeſséggel *excludal*taſſanak.

TITVLVS QUINQUAGESIMVS QUARTUS.

KENCS TALALASROL

ARTICULUS I.

HA ki el-áſot régi kéncset talál maga határán, harmad réſzét *Fiſcus* Tárházában tartozzék *adminiſtrál*ni; máſok határán találván, a' *Dominus terreſtriſ*sel-is tartozzék *conveniál*ni; ki ha el-titkolná, egéſzſzen el-véteſsék tőle. *Ex Art. An.* 1570.

TITVLVS QUINQUAGESIMVS QUINTUS.

PENZ VERESRŐL.

ARTICULUS I.

SEnki ez Orſzágban ſemmi féle *monetát* Orſzág és Fejedelem *conſenſuſa* nélkül *cudál*tatni ne méréſzellyen; és ha kinek Pénz verő Háznak *erigál*aſa ekképpen meg-engettetnék-is, ſemmiképpen nem más idegen, hanem az Orſzág és Fejedelem Czimere, *tituluſa*, és képe alat veretteſsék, az akkori időben meg-edgyezet *quantitaſu ligá*ban; egyéb iránt, valakik ez ellen cselekednének, *in Notam perpetuæ infidelitatis juxta contenta Decreti incurrál*lyanak, ha Nemes emberek, vagy Városbéliek; ha penig paraſzt emberek, a' Fejedelmek *Gratiá*jokban légyen életek meg-engedéſe; mindazonáltal edgyik kezek elvágattaſsék, javai penig Földes Uroktol el ne véteſsék, ha nem tudták, és nem *conſentiál*tak; de egyébiránt az ollyan *conſentiens* Nemes ember-is, *comperta rei veritate*, *legitimè convincál*tatván, *Notá*ban *incurrál*lyon, és *amittál*lya maga réſzére nézendő javait. Az illyen *Cauſa*ban penig a' paraſzt embert *privatus* Nemes ember-is meg-foghaſſa, és a' Tiſzteknek kezekben adgya; ha a' *factum* on érettetik, nála talált javait a' meg-fogo el-veheſſe; a' Tiſzt penig törvény nélkül el-bocsátani ne méréſzellye. *Ex Art. An.* 1610. 1613.

ARTI-

ARTICULUS II.

HAmis pénzel tudva élő emberek, *juris ordine prosequál*tatván hasonlo *pœnáb*an *incurrál*lyanak, mint annak csinálói, *comperta rei veritate*, ily *declaratio*val mindazáltal; hogy ha kezéhez történet szerint *deveniál*na afféle pénz, és ő-is csak a' szerint akarná költeni, a' mint ő hozzá jutot, azért ne büntetődgyék, hanem ha *comperiál*tatik, hogy tudva vette légyen el, s' nem tiz husz pénz erőt, hanem ugyan *circiter* tiz husz forintig valot, a' Nemes vagy Városi rend; parasztpenig három forintig érőt venne és költene, vagy egyébiránt, bizonyos tanukbol és *circumstantiák*bol *eluceskál*na; a' mely Ötvősök, avagy egyéb Mesterek, afféléket metczenének, avagy a' kik metczeni akarnának, Czéh Mestereknek és előtte járo Tisztviselőknek hirekké nem tévén, azok-is hasonlo *pœnáb*an *incurrál*lyanak; kikis szorgalmatoson meg-visgállyák, és a' Tiszteknek értésekre adván, a' metczető meg-fogattassék, és *comperta rei veritate*, megbüntettessék.

TITVLVS QUINQUAGESIMVS SEXTUS.

HOLT TESTEK FELŐL.

ARTICULUS I.

NEmely helyeken ennekelőtte éltenek illyen *abusus*sal, hogy a' Holt Testekeket némely Városokbol, vagy Falukbol, a' keserveseknek el-vinni, avagy tellyességgel nem engedték, avagy nagy sanczoltatással: annakokáért az az *abusus in perpetuum tollál*tassék, és a' holt testeknek ki-vitele minden helyekről meg-engedtessék. Harangozás dolgából, a' testnek tisztességes késérésért, a' szokot *taxát* meg-adván, ha afféle *ceremoniák*at meg-kivánnak a' keserves, szolgálni tartozzanak.

TITVLVS QUINQUAGESIMVS SEPTIMUS.

UJ KERESZTYENEKRŐL.

ARTICULUS I.

AZ Uj Keresztyéneknek, kik az Országban bé-jöttenek, és Alvinczen laknak, s' ez után-is mellejek jövendők lennének,

nek, mesterségek szerint valo minden miveknek *exerceálása* meg-engedtetik, Ország közzé valo minden *Contributio*tol *eximáltattak*; Vallások dolgából valo *opinio*joknak szabados *exercitiuma*, ő magok közt Alvinczen, meg-engedtetet; *Privilegium*ok-is penig *confirmáltatot*, *Salvis tamen aliorum Privilegiis ac libertatibus*; ugy mindazáltal, hogy miveket, posztojokat a' Haza fiaitol el-tagadván, más idegeneknek el ne adgyák; mellyet ha cselekednének, *toties quoties* azt cselekednék, *két két száz forintot exequa*llyon rajtok a' *Præfectus*, *Fiscus* számára két részét, harmadát a' panaszlo félnek.

TITVLVS QVINQVAGESIMVS OCTAVUS.

CZIGANYOK KVAJDASAGAROL.

ARTICULUS I.

A' Czigányoknak hogy közönségesen az Erdély Országi birodalomban egy kiváltképpen valo Vajdájok légyen, kinek esztendő által ado fizetéssel tartozzanak, valamely *fundamentum* nélkül valo *abusus*tól csuszot volt bé némely időkben; mely nem csak annak a' nyomorult nemzetségnek, rajta valo sok huzásával vonásával, el-viselhetetlen terhére volt, de sőt a' Nemesi *prærogativá*nak és Jobbágyoknak birásában valo *jurisdictio*knakis *præjudicált*; melyre nézve *penitus tollá*ltatot egynéhány rendbéli *constitutioi* által az Országnak; mindazáltal idvezült Néhai Idősbik Rákoci György Fejedelem Urunk Kegyelmes *requisitio*jára, az Országnak és annak Fejedelminek, noha idegen Nemzetből az Országban származot, de sok szükséges szolgálatokat *præstá*lt tekéntetire nézve Vitézlő Vallon Péternek éltéig meg-engettetet birása, azon Czigányok Vajdaságának Tisztinek szokot jövedelmével edgyüt: ugy mindazonáltal hogy Sokadalmakon, Városokon és egyéb helyeken-is, Darabantok, vagy egyéb *insolens* emberek által ne kergetteſſe, fogdostassa őket, meg-adván ők-is szokot *Taxái*okat; de rajta kivül, soha *in perpetuum* többé, azon Czigányok Vajdaságának Tiszti fel ne vétetessék, és se Fejedelmek ne *conferá*llyák, se senki ne-is *sollicitá*llya *sub pœna violationis Constitutionum Regni*; hanem a' Czigányoknak *Possessori* szabadosok legyenek azzal, akarjanaké

Czigány Jobbágyokon valami adot venni avagy nem: és ha kiknek feleſen vadnak afféle Jobbágyi, azoknak eleikben Vajdát vagy egyéb ſzolgákat rendelni.

TITVLVS QVINQVAGESIMVS NONUS.

FEJERVARMEGYEI DOLGOKROL.

ARTICULUS I.

FEjér Vármegyében a' Törvényes Székek-is, Vármegye Gyűléſi peniglen annál inkáb *celebrál*taſſanak, ha ſzintén a' Fő Iſpánok magok ſzemélyekben Országh és Fejedelmek dolgai miat el-vonattatván, vagy egyéb kiváltképpen valo okoktol *impediál*tatván, jelen nem lehetnének-is; Vice Iſpán, Fő Birák, *Notarius*, és Vármegye *Aſſeſſor*inak jelen létekben; de a' Fő Iſpánok *promulgál*áſokbol; mindazonáltal el-mulhatatlan okokon kivűl, azon igyekezzenek, hogy a' ſzokás ſzerint, ha csak edgyikis a' Fő Iſpánok közzűl, jelen leheſſen.

TITVLVS SEXAGESIMVS.

ENYEDRÖL.

ARTICULUS I.

AZ Enyedi Kaſtélyben a' Nemeſségnek, kiknek az előt-is Kamarájok volt, ha el-vétetet, *reſtituál*taſsék, a' kiknek nem volt-is, adattaſſanak helyek; mellyeknek ki-mutatására, és intézésére, a' Fejér Vármegyei Fő és Vice Tiſztek, a' Fejérvári Cáptalanokkal edgyűt mennyenek-ki, valamikor érkezhetnek, és intézteſsék-ki a' helynek *quantitaſ*sához képeſt, a' Városiakat-is meg nem fogyatkoztatván; ugy mindazáltal, hogy a' Nemes rendek-is a' Kaſtélyhoz tartozo rend ſzerint valo tereh viſeléſt egyéb időben-is, de kiváltképpen a' ſzűkségnek idején egyaránt *ſupport*állyák.

ARTICULUS II.

AZ Enyedi Nemeſség és Városi rend közöt lévő *Controverſia* ſok eſztendőktől fogva lévén fen, a' mint immár az Ország végezé-

végezése szerint azon Vármegyének Fő Tisztei, és arra *delegált Commissariusok* által, a' Nemesség leveleinek *Productio*jok, azoknak *revisio*jok, és a' Városiaknak-is *prætensio*jok után *finaliter decidált*atot az 1613 és 1614 esztendőbéli *Articulus*okhoz *accommodált*atván, azon igazitásról valo *Regestrum* a' Fejérvári Káptalanban bé-adattatot; mind két fél annakokáért ahoz tartsák magokat, és ha azt valamellyik fél *violál*ná, *toties quoties in florenis 500. convictus*ok legyenek, *eo facto*; mellyet a' Nemességen a' Vármegye Tisztei, a' Városiakon penig a' Város Birája *exequál*lyon; Két része az *Executor*oké, harmada a' panaszlo félé légyen, és az eddig el-igazitot dolgok ebben maradgyanak *in perpetuum*. Hasonlóképpen hogy azon, és több Mező Városokon-is *fundus*okat a' Fejedelmek ne *exim*álhassanak, se ot, se ot valo embereket, avagy azoknak maradékjokat, a' végre hogy ot lakhassanak Nemessi *prærogativa* alat, a'mint *ab Anno 1613 caveált*atot, ugy ez után-is szabados ne legyen. *Ex Art. An. 1643. 1644.*

TITVLVS SEXAGESIMVS PRIMVS.

THORDA VAROSA.

ARTICULUS I.

AZ Uj Thordaiaknak *Privilegium*ok *confirmált*atni végeztetet, abban *inserált Condition*okkal lévén meg-telepitések, kik szükségeknek idején, lovok hátán, jo fegyverrel tartozzanak fel-ülni, és szolgálni a' Fejedelmek Zászloja alat; mindazáltal O Thordai embert kőzikben bé ne fogadgyanak, *sub pœna ducentorum florenorum*; uton járo embereknek-is szállás adással tartozzanak, de ingyen valo gazdálkodással semmi rendbéli embernek nem, szabad akarattyokon kivül; Kikkel ha személyekben valo dologért perelne valaki, kereste fűstin, ha *privata persona* perel valami *privatus* embertől örökséget, mint a' több *Oppidum*okban, ugy ot-is az ot valo Birák elót inditsa, onnét bocsáttassék Táblára; ha penig *Communitast* illet a' dolog, egyebekben-is, nem penig személyek szerint valo cselekedetekben, Táblára *evocál*tassanak; de *Communitast* nem illető dologért ha ki őket *evocál*ná, *convincál*tassék *in pœna violationis Articulorum 200. florenos constituentium*. *Ex Art. An. 1634.*

TITVLVS SEXAGESIMVS SECUNDUS.

ILLYE VARANAK állapottyárol.

ARTICULUS I.

ILlye Vára joszágostol a' *Possessor*oknak kezeknél maradgyon azon igasággal mellyel ekkédig biratot; de mivel ez Hazának mostani állapottyához képest, már igen Vég helyben vagyon, ha mikor a' Fejedelmek akarják, kezekhez vehessék, de ugy, hogy mást igasságossan hasonlo joszágot avagy Kastélyt adgyanak érette. Mely ha szintén *Fiscalis*ok közzül valo volnais, örökös igasággal adhassák az Illyei *Patronus*nak, avagy annak *Successor*inak, azok-is a' szerint birhassák; de az alat az Illyei *Possessor*oknak Ország elót *publicè* lót *assecuratio*jok szerint-is, zálagos és hiteles Haza fiait tartsanak Kapitánt és Porkolábokat, és *continuè* harmincz számu jo fegyver foghato *Præsidiarius*okat, kik a' Fejedelmeknek és Országnak hittel-is kötelesek legyenek; s' valamikor a' Fejedelmek akarják, azokat meg-is mustráltathassák; és ha a' szükség kivánnya *Præsidium*okat-is küldhessenek beléje, a' *Possessor*ok azokat mindenkor bé-bocsátani tartozzanak.

TITVLVS SEXAGESIMVS TERTIUS.

KARANSEBES.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1651. A' Káránsebesieknek *legitimè emanál*tatot *Privilegium*ok helyben hagyattatik, melyben ez ideig meg-tartattak; *Signanter* penig, Háczokon Vámot adni ne tartozzanak.

TITULUS SEXAGESIMUS QUARTUS.

LVGOSROL.

ARTICULUS. I.

Ex Art. An. 1631. 1650. 1651. A' Lugosiak az Háczoki Vám adástol *immunis*okká tétetnek, *Privilegium*oknak *continentiá*ja szerint, a' *Fiscalis Proventus*nak

nák *auctio*ja-is közöttök nem ujjittatik, az eddig *observált*atot *Usus* hagyattatik helyben.

TITVLVS SEXAGESIMVS QVINTVS.

SZEK VAROSAROL.

ARTICULUS I.

SZék Városa, *quoad taxam*, az hová eddig valamint *contribuált*, ez után-is *contribuál*lyon adót.

TITVLVS SEXAGESIMVS SEXTVS.

VARADROL.

ARTICULUS I.

A' Váradi *Fiscalis* joszágokban lako Nemeség *semel pro semper*, mentól hamaréb valo alkalmatosággal, tartozzanak *producál*ni *Exemptio*jokrol, a' Fejedelem méltoságos személye mellet lévő bőcsületes Tanács Uri és egyéb rendek előt, kiknek dolgok igazitásban vétetsék, és az 1650. Esztendőbéli *Articulus*nak tartása szerint, a' kiknek *productio*jok, és helyben hagyattatások *eluceskál*, azok ez után-is meg-tartassanak, a' kik penig nem *producál*tak, avagy az után telepedtek oda, *producál*ván *discussio*ban vétetsék levelek. *Ex Art. An.* 1650.

ARTICULUS II.

A' Váradi Korcsomálás állapottya *continuè* a' Város lakosinak engedtetet, és annak rendi és modgya szerint, minden Nemes, Városi, s' egyéb rendek-is, a' korcsomálásnak szabadságában meg-hagyattattak.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS SEPTIMVS.

BOROS JENEI DOLGOKROL.

ARTICULUS I.

BOros Jenő az Országnak edgyik kiváltképpen valo Végháza lévén, hogy mind a' helynek oltalmazására, s' mind

penig a' külső vigyázásra inkáb reá érkezhessenek, végeztetet; hogy valakik Jenő körül joszágokat birnak, joszágoknak *quantitas*a szerint tartozzanak Jenőben lovasokat tartani, ha kik magok személyekben ot nem laknak *continuè*, azok penig nem az egyébiránt-is ot lakos Katona, és egyéb rendekből állók legyenek, és azok a' Kapitánytol *dependeá*llyanak, illendő és jo rendben tartsák őket; menyi joszágrol és menyi lovast kellessék állatni, a' Kapitány a' Vármegye Fő és Vice Tiszteivel edgyűt, *tanquam Commissarii ad id deputati conscientiosè limitá*llyák-el, ugy penig, hogy leg aláb husz jobbágyrol (kik tudni-illik Földes Uroknak szolgálnak, és nem csak szanczal tartoznak) rendellyenek egy lovast állatni: mellyet ha *contumaciter posthabeá*lna-, *comperiál*tatván, *két száz forint pœná*val bűntettessék, másodszor *öt száz forintal*, mely pénzbéli *mulcta*, a' mint hogy a' Vármegyei Tisztek által *exequa*ltatik, ugy ugyan azon Vármegye Fő és Vice Tisztei rendellyenek *Perceptor*t-is, ki a' Vár és Város erősségének épitésére *convertá*llya az *exigá*lt pénzt, és arrol szám-is vétessék, de *in erogationibus* a' Fejedelmek után Kapitánytol *dependeá*llyon; harmadszor azon rész joszágot veszesse-el, a' ki *contumaciter* nem akarna lovast állatni, melyről lovast nem állatot, azt penig veszesse-el *redemptibiliter perennali æstimatione mediante*, mely azon Vármegye Vice Tisztei által *Fiscus* számára *applicál*tassék.

Ex Art. An. 1617. Az Özvegy Aszszonyok kik kűn laknak felényivel tartozzanak, mig férhez nem mennek; a' ben lako Özvegy Aszszonyok-is penig értékek szerént jo lovasokot tartsanak. Gabonabéli dézma adással ne tartozzanak a' Jenei határon, de a' bor dézmát meg-adgyák a' kiknek arrol valo *Exemptio*jok nincsen.

Deszni joszágrol lovas állatással nem tartoznak Jenőben; csak a' Várra és egyéb szokot szűkséges dolgokra, a' *Patronus*ok viselljenek ugy gondot, hogy annak a' darab földnek veszedelme, és az Országnak nagy kára ne következzék; azon joszágrol a' helynek alkalmatossága, s' kivánlága szerint, a' joszágnak *quantitas*ához, a' fellyeb irt mod szerint, *limitá*lva tartassék illendő számu Vitézlő rend, mind lovassal s' gyaloggal *promiscuè*, mellyet szorgalmatosan *animadvertá*llyanak a' Boros Jenei és Vármegyei Fő és Vice Tisztek, *sub pœna superiùs declaratâ*.

Egyéb Jenei szűkséges dolgok az Ország és Fejedelmek *Edi-ctum*ban fognak *declará*ltatni, mellyekhez alkalmaztassák-is magokat minden rendek.

TITU-

TITVLVS SEXAGESIMVS OCTAVUS.

DEBRECZENI DOLGOKROL.

ARTICULUS I.

DEbreczen Városának állapottyára nézve bizonyos *reſpectus*okbol meg-határoztatot, a' Jobbágyok ki-adásának ideje, és 1625 eſztendő előt oda ment Jobbágyok, hogy ha hittel nem köteleſek, vagy kezeſség alat nincsenek, ki nem adattatnak; attol fogva oda ment Jobbágyokat ki-adni tartozzanak illyen moddal; hogy a' *Repetens* fél bizonyságival edgyűt a' Város Birájához menvén nevezze-meg Jobbágyát, és lako helyének uczáját, és a' Város Birája adgyon ſzolgákat melléje, ha maga-is el akar menni a' *Repetens*; ha penig nem akarja magát mutatni, a' ſzolgák mennyenek-el, és a' Birák hitek köteleſségek ſzerint, minden alattomban valo kedvezés, hir tétel, vagy *cavillá*lás nélkűl, ſzorgalmatoſſan fel-kereſsék, és ha kaphattyák, vigyék a' Biro eleiben, és mind a' *Repeten*ſnek igaſságát, mind a' *repetitu*ſnak mentségit meg-értvén, ha igaſsága *comperiá*ltatik, feleségével, gyermekivel, és minden javaival tartozzék megadni; Ha penig a' *repetitust* akkor meg nem foghattyák, a' Biro egy bizonyos *terminu*ſra állaſſa elő, és a' *Repeten*ſnek adgya kezében; ha penig a' Biro nem felelne felőle, ſzabados légyen a' *Repeten*ſnek akarhol az ő bujdoſo Jobbágyát *perſequá*lni, megfogni; ſőt a' Városban-is a' Birák tartozzanak elegendő ſegitséget adni melleje, s' onnan el-vinni engedni, felesége, gyermeki, és javai ha a' Birák hatalma alat találtatnak, a' *Repeten*ſnek meg-adattaſſanak; ha penig a' Birák *poſthabeá*lnák a' Jobbágyoknak a' meg-irt mod ſzerint valo ki-adását, a' Táblára *evocá*ltatván, akar *Octavalis Terminu*ſon, akar Gyűlés alat *celebrá*lando Táblán, *comperta rei veritate*, *két ſzáz forinton convincá*ltaſſanak, *& inſuper* a' *Repetens* költségének *refuſio*ján. *Ex Art. An.* 1645.

TITVLVS

TITVLVS SEXAGESIMVS NONVS.

BELENYES VAROSI NEMESSEGRÖL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1614. BElényes Városi Nemesség *contra prærogativam Nobilitarem taxa* adásra ne erőltetsék, és attol *immunis* légyen; bor dolgából harminczad adással nem tartozik; Nemessi állapottyoknak kivánsága szerint, hadi *Expeditio*kban ők-is, mint egyéb Nemes emberek, az Haza és Fejedelmek szolgálattyára lévén kötelesek, Réz és Vas Bányákról szállittando terheknek viselésétől *immunis*ok. Fejedelmek *Salvus Conductus*ával és Czimerivel postálkodoknak posta lo adással tartoznak, mivel a' helynek mivolta, és a' köz jo ugy kivánnyák.

1634.

1649.

TITVLVS SEPTUAGESIMUS.

KIS MARJAROL.

ARTICULUS I.

KIs Marjai Városbélieknek *Privilegium*ok helyben hagyatik egyéb részeiben, az 1614 Esztendőbéli *Articulus* szerint; de mivel az Ország *in Anno 1615 & subsequentibus Articulis invalidá*lta annyi részében, hogy a' Harminczadokat mint *Fiscale bonum*okat *recuperá*lni rendelte; annakokáért ők-is harminczad adással tartoznak *de jure Regni*; mindazonáltal a' Fejedelmeknek szabados hatalmok és *dispositio*jokra hagyattatik, ha mi *indultum*okkal hozzájok lésznek a' harminczadlás dolgából-is, mely igen méltonak itiltetik annak az halhatatlan emlekezetre mélto Fejedelemnek BOCSKAI ISTVANNAK *collatio*jára nézve.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS PRIMVS.

BEKES VARMEGYENEK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

HOgy Békés Vármegyébol és több holdolt helyekből, a' hová *ob metum Turcarum* a' Tisztek *ad ammonitiones, Executiones fiendas, vel Testium fassiones recipiendas*, nem mehetnének, *concludáltatot*; hogy az ollyan helyekről *ad loca tutiora* az embereket a' Tisztek fel-hivathassák, és törvénybéli *processust peragál*hassanak; ha penig valamely *Prædium*on ember nem lakik, az *ammonitio* Földes Urok elöt *celebrál*tassék; ez *Constitutio* penig *in genere* a' holdolt helyeken valo *Executio*krol értessék, csak hogy ne keressék a' magok könnyebségét az *Executor*ok, a' hová el-mehetnek a' rendes *Executio*kra, és ne *præjudicál*lyanak a' Végbéli Tiszteknek *authoritas*soknak.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS SECUNDVS.

ARAD VARMEGYERÓL.

ARTICULUS I.

AArad Vármegyének el-pusztult állapottyára nézve a' megmaradot része Záránd Vármegyéhez *incorporál*tatot. *Ex Art. An.* 1625.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS TERTIVS.

HUSZTNA VIDEKIRÓL.

ARTICULUS I.

HUsztna vidéke Záránd Vármegyéhez *incorporál*tatik, ez után-is annak *Jurisdictio*ja alat maradgyon; Melyre azon Nemes Vármegye Tiszteivel edgyüt, ha *reluctál*nának-is, kénszeritse. *Ex Art. An.* 1626.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS QUARTUS.

HUSZTROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1626. HUſzt Vára minden *pertinentiá*ival, és minden jövedelmével, s' a' Só Aknával edgyût, *ötven ezer arany*ban *inſcribá*ltatot, a' Néhai Tekintetes és Nagyságos Groff Bethlen Iſtvánnak, és maradékinak; mindazonáltal onnan-is, mint egyéb helyről, és azon *pœna* alat, az oda futot Jobbágyokat kiadni tartozzanak. 1616.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS QUINTUS.

MARAMAROSROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1650. 1651. A' Mint hogy Máramarosban-is a' *Liber Baronatuſság tollál*tatot, és a' Circálás mindeneknek Joſzágiban végeztetet *ſub pœna floren. 200.* azonképpen ha a' Tiſztek valamely tekintetből, magok vagy máſok Joſzágiban nem *peragá*lnák, haſonlóképpen büntetődgyenek, mellyet a' *Director comperta rei veritate mox & de facto exigá*llyon rajtok, egyébiránt mind a' Nemeſség, ſzokot Nemeſſi ſzabadságában, mind penig a' kőſség, az ő állapottyában meg-tartatik.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS SEXTUS.

SZEKELYSEGRŐL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1630. 1613. A' Székelységen Kapitányokat a' Fejedelmek ſzoktak *præficiál*ni, magok *conditió*jokban *ſpecificá*lt mod ſzerint, a' Fejedelmek *authoritáſ*ának *reſervatio*jával, a' Fő Király Birák penig *præcisè* a' Székeknek ſzabados válaſztáſokban ál, s' mind penig azoknak meg-változtatáſok; meg-tartatván mindazáltal a' Fejedelmek *juſ*a és *authoritáſ*a abban-is.

ARTI-

ARTICULUS II.

AZon Székely *Natio*béliek, hogy ekkédiglen *obſervál*tatot ſzabadságokban, és *immunitás*okban meg-tartaſſanak, és tőrvénytelen *Executio*kkal ne terhelteſſenek, a' ſzokot helyeken valo vadáſzat, haláſzat, barmoknak havaſokon valo legeltetéſek, bőröknek és egyebeknek ſzabados adáſa és vévéſe, valamellyek *per expreſſas Regni Conſtitutiones* nem *interdicál*tattanak, a' kőztők ekkédig meg-maradot *uſus* ſzerint, ez után-is helyben hagyattaſsék, végeztetet. *Ex Art. An.* 1621.

ARTICULUS III.

A'Lofőlég-is a' Székelyſégen magok őrőkségét azon ſzabadsággal birhaſsák, mint a' Nemeſség, azoknak el-idegenitéſek, adáſok vévéſek kivűl. *Ex Art. An.* 1562.

ARTICULUS IV.

A' Székely Darabontſágot, vagy egyéb kőz rendet, ha a' Fő rend nyomorgatná, és tőrvénytelen háborgatná, nem lévén elégsége maga oltalmazáſára, vagy az ot valo perlekedéſre, *requirál*lyák a' Fő Tiſzteket, kik tartozzanak *adſiſtá*ni, meg-oltalmazni, és tőrvény ſzerént meg-is bűntetni az ollyanokat, károkat *refundál*taſsák, és *inſuper Minor Potentian* maradgyanak a' cselekedők.

ARTICULUS. V.

MInd Székelység, s' mind egyéb rendek, kik az Oláh Orſzágokkal határoſok, azoknak-is határin valo *irruptio*któl, kártételektől magokat meg-tartoztaſsák, Fejedelmek hirek s' engedelmek nélkűl *ſub pœna floren. 100.* hogy abbol-is háboruságra valo ok adás ne kővetkezzék; *excipiál*ván azt, ha onnan ide kabdoſo latrok *in facto*, vagy *continua proſecutione deprehendál*tatnának, tolvajlot marhának nyomát bé-is kővethetik.

ARTICULUS VI.

A' Székelységen lévő Só Aknák *Fiſcus* ſzámára foglaltattanak, *in Anno 1567.* mindazáltal azoknak-is ſzűkségekre elégedendő Só adattaſsék a' végezéſek ſzerint, melyről annak *ſerieſé*ben világoſab irás vagyon.

ARTICULUS VII.

A' Székelységen valo Joszágok, mellyek *jure hæreditario*, és az ó régi szabadságok szerint birattatnak, (és ha a' *Possessor*ok, vagy azoknak *Prædecessori*, *Jus Regium*ot nem vittenek azon Joszágban) ez után-is a' *Possessor*oknak, vagy azoknak *legitimus Successor*inak, és igaz *hæres*inek akarattyok s' kedvek ellen, se a' *Fiscus*, se más senki *Jus Regium*ot az ollyan Joszágokban bé ne vihessenek, és annak erejével magokat ne *intromittál*hassák; ugymint oly Joszágokban kikben régi *Privilegium*ok ellen más *just* bé nem vittenek mind ez ideig-is a' *Possessor*ok. Ha mely joszágban *Jus Regium* lőt volna-is valamikor, és annak *Possessori decedál*ván, mások akar kik-is ollyan joszágot *apprehendál*tak volna, és *ad Fiscum Regium* nem *redeál*hatot volna, harmincz két Esztendőnek forgása alat, és annak a' joszágnak *pacificum dominium*jában lehettenek volna, ez illyen modon valo idő töltéssel *absolválta*tot a' *Jus Regium*nak *prætensio*ja alol, és ismét a' régi örökös *hæreditarium jusra redeál*t, s' azzal birattathatik; de ha ekképpen valo békeséges idő töltése harmincz két Esztendő el-tölte alat nem lehetet, *subjaceál*lyon a' *Jus Regium*nak, az arrol iratot Közönséges Orszag Törvénye szerint. Ez mod *observál*tassék a' Székelységen lévő *Jus Regium* alat lévő, vagy *hæreditario jure* ekkédiglen birattatot joszágoknak állapottyokbol. A' mely joszágokban penig *spontanea voluntate* nem más idegenek hanem tulajdon magok a' *legitimus possessor*ok, *successor*ok, vagy *hæres*ek vitték-bé vagy vinnék ez után-is a' *Jus Regium*ot, az ollyanoknak mind birodalmok s' mind jövendő *devolutio*jok, ugy mint *Jus Regium* alat lévő *bonum*ok, ez Orszagnak a' *Jus Regium*rol iratot közönséges Törvényihez *accomodál*tassanak *tam respectu Fisci quam etiam Donatariorum.*

ARTICULUS VIII.

MInd Nemes, Lofő, Gyalog avagy Darabant, és egyéb Vitézlő rend, az Orszag végezése szerint valo parancsolatokra, fogyatkozás és halogatás nélkül jo hadi *apparatus*sal hogy fel-ülhessenek, és ha a' szükség ugy kivánnya, mindgyárt indulhassanak-is, arra magokat mindenkor kész állapottal tartsák; *in Casu repentinæ necessitatis* penig, Fejedelem parancsolattyától sem várván. A' kik peniglen közzülök szolgák, magok képében valo mást állattasál joszágokrol és örökségekről, ha anyira valo

érté-

értékek vagyon, a' szerint tartozzanak, mint a' Vármegyei Nemes renden valo szolgákrol irot *Articulus* tartya; ha penig arra valo értékek nincsen, Urokkal a' hadban jelen lévén, más Soldost állatni nem tartoznak, sőt ha hon hagyattatnak-is Uroktol a' hadi *expeditio*kbol, örökségekről és joszágokrol, ne tartozzanak Soldost állatni. De ugy hogy mint a' Vármegyebéliek felől valo *Articulus*-is tartya, a' szerint meg-is viszgáltassanak, és csak az olyan szolgáknak *suffragál*lyon, a' kik valósággal, s' nem penig csak névél fizetet szolgák; Udvarokban, joszágokban, vagy magok körül szokták a' szolgálatot *continuál*ni, s' nem peniglen csak szin és formájért, valami adásért magok kötelezet avagy azzal foglalt szolgák, és kik nem-is csak a' had hirnek idejében kötelezik magokat.

ARTICULUS IX.

A' Gyilkosságnak *Casus*sában az a' régenten bé-jőt, kereszтyénséghez nem illendő szokás, mely miat a' holt testek sok ideig föld szinén tartattak, ugy mint a' mely mondatot tetémre valo hivásnak, és ugyan akkor valo hit fel-adásnak, azért valo fizetéssel edgyűt; Viszont a' mely halál ujjitásnak hivattatik, mind ezek a' Székelység kőzzűl *in perpetuum tollál*tattak. *Ex Art. An.* 1594.

ARTICULUS X.

SZékelységen lévő Fő Nemes rendeknek Jobbágyinak, Földes Uroknak *manumissio*jok nélkűl, hogy *Armalis*ok ne adassanak; ha kiknek adatnék, vagy adatot volna-is, *invalidál*tassanak, és effféléknek állapottyok a' kőzőnséges Ország törvényéhez alkalmaztassanak, végeztetet. *Ex Art. An.* 1597.

ARTICULUS XI.

A' Mely *Potentiá*kat a' Székelyek Mihály Vajda bé-jővetelétől fogva BOCSKAI ISTVAN válaszтásáig a' Vármegyéken és Országon cselekettek, azok *perpetua amnistiá*ba vétetnek és engettetnek.

ARTICULUS XII.

AZ Hadban szolgálo Lofő és Darabanti renden lévő Székelyeknek, a' kőztők lako Nemességtől bántodását, és azok miat az Ország szolgálattyára valo hadakozo népnek kevesedését látván boldog emlekezetű idősbik RAKOCI GYÖRGY Fejedelem, azoknak állapottyokat bizonyos karban akarta állatni,

melyre képeſt ő maga a' Méltoságos Fejedelem *in Anno 1635.* kőzikben menvén, mellette lévő Tanács Ur hiveivel az egéſz Székelységnek állapottyát ſzorgalmatoſon *perluſtrálta*, minden Székekre Nemes, Lofő és Darabanti renden lévő Vitézlő népeket fel-iratván, kűlőn kűlőn bizonyos *Urbarium*okban *conſignál*tatot, és jővendő őrők emlekezetre, minden rendeket gyermekeivel és őrőkségeivel *regiſtrál*tatot; Kiktől azon Méltoságos Fejedelē bizonyos *punctum*ok felől alázatoſon *requirál*tatván, egy állando *Concluſum Edictum*ot az egéſz Székelységnek edgyező értelméből adot-ki, hogy ahoz az egéſz Székelység *ſuccivis ſemper temporibus* magát alkalmaztatná, melynek ez *Articulus*ban-is ſzűkſégesképpen *inſerál*tatni, és ujjobban *confirmál*tatni, illendőnek itiltetet, melynek ſzavai ekképpen kővetkeznek.

GEorgius Rakoci Dei gratia Princeps Tranſylvaniæ, Partium Regni Hungariæ Dominus, & Siculorum Comes, &c. *Reſolutio ad Supplicationem Univerſitatis Nobilium Primipilorum & Peditum Pixidariorum totius Univerſitatis Siculorum.*

NOha láttyuk azt, menyi ſok bántodáſi legyenek, kiváltképpen a' kik erőtlenbek Kegyelmetek kőzőt, némely Nemes rendektől; mindazonáltal akarván Kegyelmetekhez ebből-is Kegyelmeſségűnket meg-mutatni, a' Kegyelmetek kívánságára *annual*unk illyen okok alat.

I. Hogy a' kiknek dolgok el-igazodot ez ideig, maradgyon az mind abban.

II. Azon kivűl valo *Supplican*ſoknak panaſzſzokat mi-is elhadgyuk, ugy hogy a' mely Jobbágyokat eddig birtak ővék legyen, illyen *declaratio*val mind őrőkségeſtől; hogy a' kiket ſem tőrvénnyel, ſem *rectificatio* által, ſem a' ſzegény Fejedelem (*ſpecificál*t *ſufficiens documentum*ával) adománya mellet nem *apprehenda*lták, hanem ezeken az utakon kivűl a' *Commiſſarius* járásától fogva *abſoluta potentia mediante* tőttenek Jobbágyokat, akar kik-is Záſzlo alol foglaltanak ſzabadoſon Lofő és Veres Darabant őrőkségeket, Lofő és Darabant embereket, azon Tiſztviſelő hiveink nekűnk tartozo hűségek ſzerént, és *ſub amiſsione officii* igen igen igazán fel-kereſvén, *ſtatim & de facto ſimpliciter* csak Záſzlo alá irják. Ha kik penig afféléket Záſzlo alá nem *remitt*alnának, azokon mindgyáráſt az *Articulus*ban *ſpecificál*tatot *pœ-*

tot *pœnát*, ugymint a' *400 forintot pro ſingulis capitibus* kedvezés nélkûl *exequa*llyák.

III. A' kiket peniglen moſt a' Záſzlo alá irattunk *regeſtru*munkban, azokat gyermekekkel, joſzágokkal edgyût, azon Tiſztviſelô hiveink *ſub amiſsione officii* meg-oltalmazzák igaſságokban, edgyet-is azok kôzzûl jobbágyokká tenni ſemmi uton ne engedgyenek, *ſub pœna Articulorum*, *exceptis illis*, kik immár e' mái napig *proceſſus*ban volnának; mert azok a' kik *proceſſus*ban vadnak máig, ſzabad légyen *lite proſequa*lni, de *poſt finalem ſententiam* ha valamellyik fél *appella*lni akarja, Táblára-is elbocsáſsák; a' kik penig e' mái napig *proceſſus*ban nem voltanak, azokat ez után-is ne keresheſſe, és a' Záſzlo alol ki ne viheſſe.

IV. Az hol ſzabad ôrôkségek, Lofôjé, Darabanté találtatnék, kiknek fiu ágon *defectu*ſok volna, azokat leányi *juſ*sal Jobbágy ôrôkséggé a' Tiſztek ſemmiképpen ne engedgyék tenni, vagy lenni; de hogy az ollyan Lofô vagy Darabant, leányokat *concerna*lhato ôrôkségekbôl ſemmiſé ne legyenek, az ollyan ôrôkséget jo lelki-iſméretû hites emberek bôcsûllyék-meg, s' igazán bôcs ſzerint valo árrát a' Leánynak vagy Aſzſzony embernek, kôzeleb valo férfiu ember Záſzlo alat ſzolgálo attyafia, tegye-le, s' légyen azé a' joſzág.

V. A' ſzeginy *Supplican*ſokat, kiváltképpen az erôtleneket, a' kiknek *Supplicatio*jokra moſt válaſzt irattunk, s' ez után-is iratunk, ſok *Exceptio*kkal, *Dilatio*kkal ne fáraſzſzák, hanem *ante alias omnes Cauſas* azokat *revide*llyák, a' tôlûnk eleikben adando *brevis proceſſus* ſzerint, halogatás nélkûl.

ARTICULUS XIII.

A' Székelyek egyeneſſen Táblára és *Diætá*ra ne *evocá*ltaſſanak egyéb ſemmi *Caſu*ſokban, hanem csak a' mellyek *per expreſſas Regni Conſtitutiones* reájok-is nevezet ſzerint *tenda*lnának, az ollyan *extraordinarius Caſu*ſokban, *ſignanter* penig Jobbágy kéréſekben, *Statutio*knak *Contradictio*jában, *legitimum Mandatum*oknak nem *obtemperá*lásában, és *Nota*ban, *evoca*ltathatnak Táblára, avagy *Diætá*ra; ha kinek annakokáért mi pere léſzen Székely fôldi dologért, elſôben a' Széken kezdgye, onnét *ſervatis de jure ſervandis*, bocsáttaſſanak Táblára, *per Appellationem*; és ha mely *privatus* ember, ez *Caſu*ſokon kivûl ôket vagy Táblára, vagy *Diætá*ra *evoca*ltatná, *competens Forum*jára *cita*ltatván, *két ſzáz forinton convinca*ltaſsék. *Ex Art. An.* 1609. 1610. 1634.

ARTI-

ARTICULUS XIV.

Ex Art. An. 1610. PRoceſſusban lévő Joſzág a' Székelységen ſemmiképpen ne ſequeſtráltaſsék.

ARTICULUS XV.

Ex Art. An. 1613. 1615. A' Székelységnek határirol ſe barom, ſe gabonabéli, ſe ſemmi egyéb *bonum*okrol, ſe magok, ſe Jobbágyok, Páſztorok és Majorok *Fiſcus* ſzámára valo dézma adáſſal nem tartoznak.

ARTICULUS XVI.

Ex Art. An. 1632. A' Székelységen lévő Jobbágyoktol, Földes Ura *Conſenſusa* nélkül, hogy ſenki örökséget ne vásárolhaſſon, *ſub pœna quingentorum florenorum* végeztetet.

Ellenben hogy a' Vitézlő rendtől-is (*excipiál*ván a' Nemeſséget) ſenki örökséget ne vásárolhaſſon, ſe ne adhaſſon, *ſub eadem* [1633. *pœna decernál*tatot, kűlömben, hanem az 1650 Eſztendőbéli *XXIX Articulu*ſnak *continentiája* ſzerint, mely e' ſzerint következik.

I. HOgy az adásban és vételben *obſervál*taſsék ez Országnak közönséges bé-vót törvénye, és *Decretuma*, tudni-illik hogy a' közeleb valo vérek, ezek után a' *vicinuſok ammoneál*tatván, ha azok meg nem akarnák venni, az után leheſſen ſzabados az adás és vétel, a' távul lévőknek-is, távoztatván mindazáltal affélében ollyan *cautiok* ne legyenek, hogy hirtelen valo időre ſzoritván, vagy oly féle pénznek, és egyéb marhának adására, a' vételhez valo közeleb lévő ſzemélyeket, s' ugyan *ſtudio* erőlteſsék a' minéműnek ſzerét nem tehetnék.

II. Sem az adás, ſem a' vétel, az örökség igaz *valo*rán fellyűl ne leheſſen, ſőt a' *ſumma* mely a' *valo*rnak *ſummá*ját *excedál*ná, *amittál*taſsék, és csak a' *Capitalis ſumm*ának *depoſitio*ja által *reſtituál*taſsék az igaz vérnek vagy *venditor*nak, az örökség; mindazáltal ha mit rajta *interim* épitene az *emptor*, tartozzék *juxta verum ædificiorum valorem* néki *refundál*ni a' *Venditor*, csak hogy őtet-is az *emptor* fáratságárol, *expenſa*irol, és haſzna vételéről *contentál*lya, ha *ſimpliciter* nem *levál*lya a' *ſummát*.

III. Hogy örök árron, a' Nemeſségen kivűl, hadban ſzolgálo Vitézlő rend földét és örökségét ſemmiképpen el ne adhaſſa, hanem csak Zálagban, annak *valorá*ig, a' kik penig adnák

vagy

vagy vennék, azok ellen az elébbi *pœna* és *processus* maradgyon, ugy mint *öt száz forint.*

IV. A' mely hadban szolgálo ember, (a' Nemességen kivül) el akarná zálagositani örökségét, adgya hirré a Tisztteknek, kik ki-menvén, és *oculálván* a' helyet, *valora* szerint engedgyék-meg el-adását, botsássák kezében az *emptor*nak; de ha találtatnának ollyak, kik Tisztek hirek nélkül alkalmat *celebrál*nának, *in hoc Casu* az *emptor* pénzét mellyet arra az örökségre adot, elveszesse, a' *venditor*-is az el-adot örökségnek bócsújén *convincál*tassék; Ellenben a' *redimal*ni akaro fél-is a' Tisztet hija ki, és az *oculallya* s' *æstimallya*-is, ha mit rajta épitet a' más fél, és ugy *restituállya* a' vérnek, avagy ugyan a' *venditor*nak az örökséget; és ha *contumaciter* nem *restituál*ná az *emptor*, *procedal*lyon az 1648 Esztendőbéli *processus* szerint, akar menyi *summa*ban lévő örökség felől legyen-is, és ha törvénnyel kel végét érni, a' fellyeb irt mod szerint valo *pœnan convincal*tassék a' *venditor* ellen, és a' Tiszt ellen-is, költségét-is adgya-meg a' peresnek.

V. Ez *annuentia* penig mind addig fen maradgyon, miglen a' Fejedelmek a' Vitézlő rendnek ez *Articulus*bol fogyatkozását nem *animadvertal*lyák; mellyet eszekben vévén, legyen *arbitrium*okban, ha akarják, *tollal*hassák.

ARTICULUS XVII.

AZ Aranyas Székiek mind *publicatiok* dolgából, mind egyéb szabadságokban fogyatkozás nélkül meg-tartatni igirtetnek. *Ex Art. An.* 1634.

ARTICULUS XVIII.

AB *Anno 1623.* a' mely hadban szolgálo Székelyek Vármegyékre, vagy Városokra mentenek lakni, senki meg ne mérészellye tartani, hanem viszsza bocsáttassanak, ha valami egyéb törvény szerint valo akadályok, és igazitásra valo dolgok nintsen. *Ex Art. An.* 1638.

ARTICULUS XIX.

AZ el-veszet marháknak nyoma, és faluban el-lopot marháknak árrok meg-fizetése dolgában, az Országnak közönséges végezéséhez tartsa magát a' Székelység-is; el-veszet marhájoknak nyomát penig bé-követhetik a' károsok, kik a' széliben laknak az Oláh Országokra-is; csak *fraudulenter* azzal ne éllyenek,

és ne *abutál*lyanak, s' ha a' dolog nem oly szorgos, a' Tiszteknek-is hirt tegyenek felőle.

ARTICULUS XX.

MInt egyebek, ugy a' Székely Vitézlő rendek-is, a' végezések szerint, hadi *expeditio*kra fel-úlni tartozzanak; ha a' Fejedelmek vagy arra bizatot *Generalis*ok, vagy fő Tisztek előt, a' Mustrára rendelt időben, és helyben jelen nem lennének, az eddig valo *usus* szerint a' Tisztek bűntessék: meg-indulván penig, ha az hadi szükségnek idején, mint arrol a' *Generalis Articulus*-ban világos irás vagyon, jelen nem lennének, a' magok fő Tisztei előt magok mentségeket *comprobál*ván, ha kötelességek szerint, mentségeknek helyes és igaz voltárol *Testimonialist* adnak, meg ne büntettessenek; ha penig mélto mentségek nem lészen, a' Fejedelmek *authoritas*ából, halállal büntettessenek, de joszágokat ne *amittál*lyák, és ha *in redemptionem Capitis* ugy kivántatik lenni, ez illyen *Casus*ban zálogképpen el-is adhassák joszágokat, örökségeket; *Suffragál*ván penig a' Székelységen-is a' betegekről és nyomorultakrol valo közönséges *Articulus*.

Ex Art. An. 1648. 1649.

ARTICULUS XXI.

AZ Oláh Országi határok felől valo széli helyekben épittetet Erősségetskékre a' Székelység ugy *provideál*lyon, hogy ne *ruinál*tassanak, sőt inkáb job moddal *conservál*tassanak, a' Várakban és utakon valo őrizetek és vigyázások-is, az eddig valo *usus* szerint, *continuál*tassanak.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS SEPTIMUS.

UDVARHELYRŐL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1630. 1635.

UDvarhely Városának régi *Privilegiuma confirmál*tatot, a' menyiben nem *derogal* a' Nemessi szabadságnak, és az ot lako szegénységnek; károk dolgaibol, régi szabadságok helyben állattatik; a' kik a' Városban szabad *fundus*on nem laknak, arrol valo *constitutio* szerint, adozni tartoznak, és egyéb terhet-is viselni; a' korcsomálás a' Vár szükségére *reservál*tatik az eddig valo *usus* szerint.

TITU-

TITVLVS SEPTVAGESIMVS OCTAVUS.

KEZDI VÁSARHLYROL.

ARTICULUS I.

KEzdi Vásárhelynek, Torjának, Sepsi Szent Györgynek, Illye Falvának, *Privilegiumi* helyben hagyattatnak, *signanter* penig, Kézdi Vásárhelynek, a' szerint mint a' Maros Vásárhelyieknek; hasonlóképpen egyéb *immunitas*si és *indultumi*, valamellyekben ez ideig meg-tartattanak, és *per contrarias Regni Constitutiones* nem *invalidál*tattanak, *in quantum ritè & legitimè existunt emanatæ*, es a' menyiben nem *præjudical* másoknak szabadságoknak, és igazságoknak; egyéb féle *innovatio*knak *cautio*ja alat mindazáltal, és azzal a' Szék Törvényétől el sem szakasztatnak, a' mikről *Privilegium*ok nincsen.

Ex Art.
An. 1609.
1625.
1626.
1630.
1644.

TITVLVS SEPTVAGESIMVS NONUS.

OLAH FALVIAKROL.

ARTICULUS I.

A' Két Oláh Falviaknak *Privilegium*ok *in ea parte abrogál*tatik, és hogy a' Szék törvényével éllyenek, *imponál*tatik; melyről lészen bővebben emlekezet a' Székelységnek dolgairol valo irások kőzőt.

TITVLVS OCTUAGESIMUS.

SZ A SZ S A G R O L.

ARTICULUS I.

A' Kételenségből valo ingyen gazdálkodás dolgából, lévén az Országnak kőzőnséges végezése, mely a' Szászságra-is *extendál*tatot, és hogy Ország kőzőnséges dolgaiban, vagy Fejedelmek parantsolattyából valo szolgálatban nem lévő alá s' fel járo semminémű rendbéli embereknek, szabad jo akaratttyokon kivül, pénz nélkül gazdálkodni ne tartozzanak, ha

Fejedelmektől valo *ſpecialis Salvus conductuſ*ok nincsen arrol, végeztetet: mindazáltal annak *modalitaſsa*, és az ellen cselekedőknek bűntetéſe ez aláb meg-irt modok ſzerint *obſervál*tatni rendeltetet.

Valakik azért nem *in publicis Regni negotiis*, vagy penig a' Fejedelmek *Specialis Commiſsio*jokbol valo ſzolgálatban, hanem csak *in privatis negotiis* alá s' fel járnának, kiknél a' Fejedelmeknek arrol valo *Salvus Conductuſ*ok avagy Czimerek nintsen, ingyen gazdálkodáſra, ſe penig Poſta Lo, Szekerek, és marhák adására a' Száſzságon lévő ſzeginységet ne kénſzeritsék, és azokis ne tartozzanak, magok emberségén és ſzabad jo akarattyokon kivül; Ha kik ez ellen cselekedő emberek találtatnának, akar mely Nemes rend, ha *reſidentiás* emberek, azon Székbéli Tiſztektől, vagy ha azok *proſequál*ni nem akarnák, a' *Fiſcalis Director*oktol-is *evocal*taſſanak, ſzabados *arbitrium*okban álván, ha Vármegyéjekre, vagy Székes helyekre a' cselekedőknek, vagy *Octavalis*, akar penig Gyülés alat valo Táblára: mely *Cauſa* ha az alſo *Forum*on kezdetik-is, de *appellatio*ban onnat-is ne bocsáttaſsék, hanem mind ot s' mind a' fellyeb valo *Forum*okon *finaliter decidál*taſsék.

A' *legitimè recipiál*tatot *collateralis Atteſtatiok*, és azon Falunak lakoſinak hiteles bizonysági, mind penig a' más félnek maga mellet lévőknek valláſi ez *Caſuſ*okban *admittál*taſſanak, *utrinque reciprocè*, kiváltképpen azon helybéli Papoknak, Meſtereknek, és Deákoknak-is *Faſsioi*; ha a' dolog eléglégeſſen nem *conſtal*, a' Biráknak itiletekből, egy *Exmiſsio* még adattaſsék, de egyébiránt mindē továb valo *proceſſuſ*ok, *remedium*ok *excludál*tatván, és a' dolog *comperiál*tatván, *két ſzáz forinton convincál*taſſanak. Mindazáltal ők-is ſzállás adáſſal, a' Folnagyok, Polgárok ſzerint tévén a Falukban vagy Városokban fel-találhatandó ember, és marha élésbéli, s' egyéb ſzükséges gazdálkodáſſal lenni pénzekért a' ſzállóknak tartozzanak, illendő árron, ezen meg-irt *proceſſus*, és abbol következni ſzokot *pœna* alat.

Ex Art. A. 1581.

A' *reſidentiá*tlan Nemeſség, Fejedelmek, Urak, vagy Fő rendek ſzolgai, és egyebek-is, ha kik efféle dolgot *attentál*nának, az ollyanoknak meg-fogattatáſok, bűntettetéſek a' ſzerint légyen, a' mint a' *Generale* és *Publicum Edictum*ban világoſſan *exprimál*ván vagyon afféle lézzegő ſarczoltato embereknek állapottyok.

Ellenben penig ha kik méltatlanul fogdoſnának, károſitanának,

nak, vagy tőrvénnyel-is *vexál*nának valakiket, és méltatlan panaſzokat tennének, ezen meg-irt *proceſſus* mellet *in pœnam talionis incurrál*lyanak; ha penig Nemes emberen történnék, ſzabadságában állyon, ha *ſervatis de jure ſervandis juxtaq; continentiam Decreti procedál*, vagy penig ezen *Articularis brevis proceſſuſ*ſal, ha csak ezen *Articularis pœnat* akarná kereſni. 1581. 1591. 1599.

Nem *interdicál*tatik penig az, hà kikhez az állapotoknak és ſzemélyeknek mivoltokhoz képeſt, illendő emberséggel és bőcsülettel léſznek gazdálkodásbol-is ſzabad jo akarattyokbol; a' kik penig az Haza közönséges dolgában, vagy Fejedelmek ſzolgálattyában járni *comperiál*tatnak, azoknak gazdálkodni tartozzanak illendő modon, tékozlás, részegeskedés, és a' ſzegínységnek ſarczoltatáſa nélkül. 1642.

ARTICULUS II.

A' *Fundus Regius*ról a' Száſz *Natio* közzül *diſturbium* alat el-bujdoſot Jobbágyok ha elébbeni lako helyekre viſzſza akarnának menni, (ha Jobbágyságra nem kötötték magokat, vagy egyéb igazitáſra való akadállyok nincsen) el-bocsáttaſſanak, minden féle javokkal és marhájokkal, *refundál*ván azt ha mit földes Urok adot volna. *Ex Art. An.* 1616. 1617.

ARTICULUS III.

A' Vármegyei vagy egyéb Tiſztek a' *Regius Funduſ*on ne Circállyanak, ſőt magok *Juriſdictio*ja alat lévőknek Circálására menő uttyokban-is meg-ſzálván, mod nélkül való gazdálkodáſra a' Száſzságot ne erőlteſsék, Poſta lo adáſra penig tellyeſséggel ſemmiképpen ne, annál inkáb egyéb *exactio*kra. *Ex Art. An.* 1639.

ARTICULUS IV.

A' Törvénytelen *Areſtum*okrol való közönséges végezés *obſerválta*ſsék, mindazonáltal mind Száſz és Magyar Városokon a' meg *ententiáztatot* latrokat, és *in flagranti loco delicti deprehendáltatot* gonoſztévőket, viſzont ha kiknek kezeknél lopot marha találtatnék, az illyen paraſzt embereket ſzabadoſſan *areſtál*haſsák a' Birák, *tam propria authritate quam ad inſtantiam aliorum*, a' Nemeſség részéről mindazáltal, *nonniſi juxta continentiam Decreti & Articulorum*. *Ex Art. An.* 1648.

ARTICULUS. V.

Ex Art. An. 1651. A' Száſzságnak Vármegyéken lévő joſzágiban a' Circálásnak *Serieſs*ében iratot kőzőnséges *Articulus*, és abban *ſpecificált* modok *obſervál*taſſanak.

TITVLVS OCTUAGESIMVS PRIMUS.

VAROSOK ALLA-POTTYAROL.

ARTICULUS. I.

MInt hogy a' Fejedelmek-is minden rendeknek, viſzont a' Fejedelmeknek-is Orſzágbéli minden *Statu*ſok hittel ſzokták magokat kőtelezni, nem utolſo *requiſituma* ennekokáért a' Fejedelmekhez valo hűségnek, és tartozo kőteleſségnek az-is, hogy akarmely időben-is, de kiváltképpen a' ſzűkség ugy kivánván, valamely Városban lakni, *reſid*álni, vagy csak bizonyos ideig mulatni akarnak, mind magok, udvarok
Ex Art. An. 1625. népe, fizetet és egyéb rendbéli hadai ot lakhaſſanak, melyről ennek előtte-is az Orſzágnak voltak bizonyos *Conſtitutioi*; ez egéſz világon lévő minden Orſzágbéli példák-is azont mutattyák, moſtan-is annakokáért ujjobban őrőkőſőn meg-állandoképpen végeztetet.

I. Hogy az Orſzágnak *legitimus* Fejedelmi akarmely Keritet, *Privilegium*os, és Kolcsos Városokban birodalmokbéliek kőzzűl, mint hogy ugyan *Fiſcalis* Városoknak-is *denomin*áltatnak a' ſzabad Városok, valamikor akarják, mind békeſséges és háboruságos időkben, mind magok ſzemélyek ſzerint, Udvarok népe, Orſzág népe, fizetet és egyéb rendbéli hadas *Præſidium locum tenenſi*, avagy arra rendeltetet Tiſztviſelői, az állapotoknak és ſzűkségeknek mivoltához hépeſt, ſzabadoſſan bébocsáttaſſanak, lakhaſſanak, és a' kőzőnséges Haza s' Fejedelmek javára ſzép edgyező értelemmel vigyázhaſſanak, a' Városoknak Kapui, Báſtyái, Czejtházai, egyaránt őrizteſſenek, birattaſſanak, és oltalmaztaſſanak, azoknak egyébiránt valo ſzabadságoknak s' *Privilegium*oknak meg-ſértődéſe nélkűl, *ſub pœna Notæ infidelitatis, amiſſioneq; libertatis & omnium immunitatum.*

Sőt

II. Sőt az igaz *Unio* és *Concordia* azt-is kivánván, hogy a' mint a' Városok, kűlső joszágokat-is egyaránt birnak, és minden szabadságival, hasznaival az Országnak *usus*sát és *fructus*át nem csak egyaránt, sőt inkáb fontosabban élik és vészik az Országbéli egész *Status*oknál, és a' szűkségnek idején azoknak nem csak fegyverekkel, hanem vérek hullásával-is és életek fogyásával-is oltalmaztatnak; annakokáért a' régi végezések szerint-is ujjobban *communi omnium voto concluda*ltatot; hogy akarmely *Natio*béli, *Status*okbéli *Regnicolá*knak szabados házak és örökségeknek vétele, adása, vévése, *concambia*lása, mind örök árron, s' mind zálogképpen, vagy Sellérűl, vagy meg-bérlés és alkuvás által, az alkuvás szerint lehető akarmely időre meg-engedtessék, semminémű szin és *prætextus*, fenyiték, vagy egyéb alkalmatosságok által meg ne gátoltassék, a' kősztők *reside*alando egyéb *Natio*béliek az ő ot valo állapottyoknak, és örökségeknek mivoltok szerint, ők-is a' Városoknak oltalmára, igasságára és törvényire kőtelezvén magokat, ők-is azon Városoknak *Privilegium*ival, szabadságival, és minden *immunitas*sával egyaránt élhessenek, és semmiben fellyeb ne *aggrava*ltassanak. 1607. 1614. 1625.

III. Ha kiknek penig a' meg-irt mod szerint házak, *continuus* szállások nem lehetne-is, de a' több *Natio*kbéli *Status*ok, sőt a' szűkségnek idején, mind magok, házok népe, és minden javok szabadossan bé, s' annak idejében békével ki-is bocsáttassék; miglen benne lésznek, ot valo semmi rendektől meg ne háborittassanak, károsittassanak, azokat a' Városbéliek magokkal és magokéval egyiránt oltalmazzák, ellenségnek ki ne adgyák se magokat, se egyéb javokat, s' ha a' dolog békességre mégyen, abbol-is akkor ki ne rekesszszék, s' ne azoknak javokbol *tract*állyanak és békéllyenek: Szállás adással tartozzanak, és illendő ház bérrel meg-elégedvén, akarmi időben bé és ki-viendő élésekből semminémű bért és *taxát* ne vegyenek; de azok-is a'mig ot lésznek, a' Városnak szabadsági ellen semmit ne cselekedgyenek, pénzeken éllyenek.

Hogy ha azért a' fellyeb meg-irt mod szerint valo szabados adást és vévést meg-engedni nem akarnák, valami titkon valo *interdictum*ok, magok kőzőt valo *constitutiok* által, (a' *venditiot* és a' meg-irt *conditio*kat) avagy *qualicunque sub prætextu impediál*nák, *eo facto* a' házat venni akaró ember akar maga *prosequa*llya, akar penig *ad instantiam ejus* a' *Director*, szabados légyen, és *Diætalis* avagy *Octavalis Terminus*on *peremptorie decida*ltassék e' *Causa*, és

ſa, és az illyen Városbéliek és annak Tiſztei, Vármegyéken lévő joſzágokat *amittál*lyák, melynek két réſze *Fiſcusé*, s' az harmada a' pereſsé légyen. Vármegyebéli joſzágoknak penig azok értetnek, mellyek a' Vármegyék Tiſzteinek *juriſdictio*jok alat, a' Vármegyéi *porta* ſzámnak rendiben vadnak fel-iratttava, a' ſzerint-is ſzoktak *contribuál*ni és hadi *expeditio*kat-is *præſtál*ni.

Ha mely Városnak penig Vármegyén joſzága nem volna, az ide fellyeb meg-irt második *Caſus*béli *pœna*ban *incurrál*lyának, *id eſt*, *amiſsione immunitatum ac Privilegiorum* az *Exponens*nek-is penig *ſatisfactio*ja légyen, és *in iſto Caſu abſq; pecuniarum ſolutione introducál*taſsék a' meg-venni akaro a' házban, a' *Venditort* penig a' Város *contentál*lya.

Ha penig a' harmadik *punctum*ban meg-irt mod ſzerint háboruságos időkben bé-menő, lako, ki-jövő embereknek dolgokban *violál*nák a' *Conſtitutio*kat, *in amiſsione Privilegiorum ac immunitatum incurrál*lyanak, azon *proceſſus* ſzerint mint fellyeb van meg-irva, a' házak vétele dolgából.

TITVLVS OCTUAGESIMUS SECUNDUS.

TÖRCS VARAROL, és ahoz valo Joſzágrol.

ARTICULUS I.

A' Mint *in Anno 1625.* végeztetet volt, hogy Törcs Várárol, és ahoz valo Joſzágrol *Privilegium*okat *producál*nák két holnap alat a' Braſſaiak, *ſub amiſsione omnium bonorum*, és akkor *ſuccumbal*ván, a' *Fiſcus apprehendál*ván-is, bizonyos *reſpectu*ſokbol iſmég *reſtituál*tatot volt; de ujjonnan a' *Fiſcale Bonum*oknak bizoynoſſab karban állattatását kiván az Ország, és a' Braſſaiaknak ahoz valo igaſságokat-is ſzorgalmatoſſan megviſgálván, *in Anno 1651.* arrol valo végezés, moſtan-is *confirmál*tatot, mely ekképpen következik.

NOs GEORGIUS RAKOCI, Dei gratia Princeps Tranſylvaniæ, Partium Regni Hungariæ Dominus, & Siculorum Comes, &c. &c. *Memoriæ commendamus tenore præſentium, ſignificantes*

quibus

quibus expedit universis; Quòd cum maximæ curæ nobis fuerit, Regnum & regimen nostrum undiquaque pacis aurâ perficere, ut turbas etiam Forenses, quibus ob incertitudinem Jurium Fiscalium variis molestiis affici intelligebamus, redacto in certum Catalogum bonorum illorum numero, legitimo processu complanaremus, eam ob rem à Dominis Regnicolis edito superinde Articulo humilimè etiam requisiti fueramus, quatenus ei rei componendæ certum terminum, vigesimum nempe quartum diem Mensis Octobris, Anni præteriti Millesimi Sexcentesimi Quinquagesimi, dare & præfigere dignaremur; quo facto, adveniente Divina gratia isto termino, in præsentia Nostra coram Dominis Consiliariis, & Tabulæ nostræ Judiciariæ Assessoribus, universis talibus bonis, inter Fiscum & privatos quoslibet controversis, per viam productionis, processu fœlici, revisis, complanatis, & discriminatis, separatoq; omni jure Fiscali à privatorum prætensionibus, totale etiam & integrum Castrũ Tórcs Vára, *ac bona, totales nempe & integræ possessiones* Bácsfalu, Tűrkös, Csernátfalu, Hoszszufalu, Tatrang, Zajzon, Pulchenecz, Apácza & Krisbák, *omninò in Comitatu Albensi Transylvaniæ existentia, ad idem de jure & ab antiquo spectantia, & juxta antiqua Regni Decreta & recentiora Sancita, ut Anni Millesimi Sexcentesimi Decimiquinti, ac aliorum subsequentium virtute, lege perpetua, bonis Fiscalibus annumerata esse, certò certiùs compertum sit; Unde Sereniſsimus quondam Princeps,* Gabriel Bethlen, *etiam Fisco Regni reincorporaverat, verùm ad humiles Prudentum & Circumspectorum illius temporis Judicis & Juratorum Civium Civitatis Coronensis instantias, certis rursus sub conditionibus, eisdem remittenda voluerat, Nos etiam similem in modum precibus eorum inclinati, inprimis autem consideratis & attentis fidelitate ac fidelibus servitiis Prudentum ac Circumspectorum,*

ctorum, Michaelis Eötvös Primarii, alterius Michaelis Hermanni Vice Judicum, & Laurentii Bergeri publici Notarii Civitatis nostræ Coronensis, Nobis & huic Regno nostro Transylvaniæ, pro temporis exigentia fideliter præstitis & exhibitis, & clementia singulari erga eosdem uti volentes, accedente etiam assensu Dominorum Consiliariorum & Regnicolarum, in præsentibus Comitiis ad diem duodecimum Mensis Februarii in hanc Civitatem Albam Juliam indictis, publico Articulo per expressum declarato, sub specificatis modis & conditionibus, sanctè & inviolabiliter per eos observandis, eisdem & successoribus eorundem universis remittenda & restituenda clementer voluimus & annuimus. Primò; Teneantur ipsi, Judex, cæteriq; Cives Civitatis Coronensis in ærarium nostrum undecim millia florenorum, statim & de facto simul & semel administrare, quibus Sedes nostra Principalis, inprimis autem Confinia Regni, præparationibus necessariis, juventur & asserantur. Secundò; Quandoquidem bonæ memoriæ Princeps, GABRIEL BETHLEN, inter alias resignationis ejusdem Castri conditiones, certa etiam bona, totales nimirum & integras Possessiones Gird, Persan, Holbach, omninò in districtu Fogarasiensi, & Parroh jure perpetuo, Sárkán verò ad tempus, in rationem Fisci omninò in memorato Comitatu Albensi existentia, ab eisdem Coronensibus concessa & concambiata voluerat, collatis per eosdem eidem Principi illis etiam quindecim millibus florenis, quos Comes Illustris Dominus Sigismundus Forgács eisdem debuisse perhibebatur, prout hæc omnia ex literis concambialibus & collationalibus ipsius Principis GABRIELIS BETHLEN luciditis constare dignoscitur; His nos prænominatam totalem, & integram possessionem Sárkán, in perpetuum cum totali & integra Possessione eorundem Szunyogszeg, & districtu Barcensi, ac eodem Comitatu Albensi ab eisdem additam voluimus.

luimus cum omnibus earundem possessionum pertinentiis ac emolumentis quibuslibet de jure & ab antiquo ad easdem pertinentibus, nullum jus nullamq; juris & dominii proprietatem in iisdem iidem Coronenses pro se & successoribus suis ad amplius reservando, imò ratione possessionis Szunyogszeg etiam Evictionis cautelam & onus in se assumendo, ita ut dehinc in perpetuum præspecificatæ istæ Possessiones, Fiscales habeantur, & reputentur. Tertiò; Securitate Principum & Regni jure meritò exposcente, justitia communi dictante, obligatione in commune bonum, & Sancitis Patriis jubentibus, & ipsorum etiam Civium Coronensium cum Principibus, & Regno isthoc aliquoties reiteratis pactis & conclusionibus dictantibus, teneantur ipsi Cives Coronenses in eodem Castro Tórcs Vára, Castellanum Nationè Hungarum ordinare & præficere: Sed nonnisi cum præscitu & suffragio Principis legitimi talem, qui cumprimis Principi legitimo complaceat; ille autem sicut & cæteri præsidiarii omnes, singulis Annis, coram Commissariis à Principe Regni ordinandis & eò expediendis, in ea forma quam Princeps legitimus præscripturus est, homagium Principi & Regno teneantur deponere, & se se juramento obligare, ad defensionem loci, & Possessoribus servitia fideliter exhibenda. Quartò; Tempore necessitatis teneantur ipsi Cives Coronenses ad primum Principis legitimi mandatum in idem Castrum tantum præsidium recipere, quantum Princeps legitimus & Regnicolæ eo ordinaturi sunt; hoc autem quandocunq; legitimi Principes & Regnicolæ effectum voluerint, statim & de facto admittere teneantur. Imò Præsidiariis illis non tantùm Castellanus, cæteriq; Castri illius Præsidiarii, verùm & ipsi Cives Coronenses pro communi bono & salute publica cooperari, consentire, & totis viribus suppetias dare teneantur, & sint adstricti; Tempore verò pacato solitum tantùm Præsidium con-

ſervare ſint obligati. Quintò; *Teneantur ipſi Cives Coronenſes idem Caſtrum tam externis quam internis munitionibus, ſufficiente nempe commeatu, præſidio, & machinis, ac quibuſvis rebus neceſſariis inſtructum, & contra quodvis infortunium ſatis ſuperq; firmatum reddere. Inſuper juxta multiplicia ac varia Regni Sancita, Contractuſq; Civium Coronenſium ac Conditiones & clauſulas Donationū ac Privilegiorum à Divis quondam Regibus & Principibus eiſdem elargitorum, ſemitas, tranſitus, ac paſſus quoſvis prohibitos, identidem intercludere, impedire, & incidere, neque ut ullo unquam tempore aperiri, & tranſitui accommodari poſsint permittere.* Sextò; *In ſignum autem gratitudinis pro tanto beneficio, & quod Fiſcus è manibus ſuis, ut proprium peculium, Caſtrum iſtud, cum ſuis bonis omninò (ut prænemoratum eſt) in Comitatu Albenſi Tranſylvaniæ exiſtentibus concambiat, & apud eoſdem relinquit, teneantur idem Cives Coronenſes tempore expeditionis bellicæ, duodecim benè inſtructos Equites, eo modo, quo Septem Judices Saxones, ex bonis ſuis in Comitatibus habitis, tanquam Donatarii ad exercituandum inter Nobiles, uſque exitum belli, ſiſtere. Verùm ex bonis Caſtri* Tórcs Vára, *ullus miles ſub Vexillum Comitatûs, aut inter pedites Univerſitatis Saxonicæ accipiatur, ſed pro neceſsitate temporis, talis etiam miles ſecundùm diſpoſitionem Principis legitimi, pro præſidio in Caſtro* Tórcs Vára *relinquatur.* Ad extremum; *Conſtitutionibus Regni variis id dictantibus, ac etiam cum ipſi ſint commembra Regni, communiſque ſit & permanſio & excidium; imò priore etiam eorum contractu idem affirmante, teneantur ipſi Cives Coronenſes in omni tempore neceſsitatis, alias Nationes & Regnicolas quoſvis in Civitatem ſuam cum tota familia & rebus recipere, admittere, & illis hoſpitium dare, illic placidè & Chriſtiana*

ſtiana charitate eoſdem tractare, familias & bona eorum tutari. Et ſi illis emigrare illinc placuerit, cum omnibus bonis ſuis liberum diſceſſum concedant, nec ullo ſub prætextu impedire auſint; Imò in omnibus etiam aliis rebus, erga alias etiam Nationes, eum affectum gerant, quem in rebus aſperis, erga alios hominem Chriſtianum decet, illorum perniciem ſuam eſſe non ignorantes. Quæ omnia ſub pœna in Contractu Anni Milleſimi Sexcenteſimi Triceſimi Septimi ſpecificata, teneantur per totum ſanctè & illibatè præſtare & continuare, Cæteris etiam omnibus literarum Contractualium punctis, clauſulis, & conditionibus per omnia ſalvis permanentibus.

His itaque omnibus conditionibus ſanctè & illibatè conſervatis, effectuatis, & continuatis, totum & integrum toties nominatum Caſtrum Tórcs Vára, *omniaque bona, totales nempe & integras ſuperius nominatas Poſſeſſiones* Bácsfalu, Túrkós, Csernátfalu, Hoſzſzufalu, Tatrang, Zajzon, Pulchenecz, Apácza, & Krisbák, *omninò in Comitatu Albenſi Tranſylvaniæ exiſtentia; Totum item & omne Jus noſtrum Regium, ſi quod in eodem Caſtro, dictiſq; poſſeſſionibus etiam aliter qualitercunq; exiſteret & haberetur, aut eadem noſtram ex quibuſcunque cauſis, viis, modis & rationibus concernerent collationem, ſimul cum cunctis ſuis utilitatibus & pertinentiis quibuſlibet, terris ſcilicet arabilibus, cultis & incultis, agris, pratis, paſcuis, campis fœnetis, ſylvis, nemoribus, montibus, alpibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis; Item aquis, fluviis, piſcinis, piſcaturis, aquarumq; decurſibus, molendinis & eorundem locis, generaliter verò quarumlibet utilitatum & pertinentiarum ſuarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad idem Caſtrum dictaſque poſſeſſiones, de jure & ab antiquo*

ſpectantibus & pertinere debentibus, ſub ſuis veris metis & antiquis limitibus exiſtentes, memoratis Primario & Vice Judicibus, caterisq; Juratis Civibus, Senatoribus, ac univerſis incolis & inhabitatoribus Civitatis Coronenſis, eorundemq; hæredibus & Succeſſoribus legitimis benignè dandas, donandas, & apud manus eorundem relinquendas voluimus; Prout damus, donamus, & apud manus eorundem relinquimus jure perpetuo & irrevocabiliter, ſub præinſertis modis & conditionibus tenenda, poſsidenda, pariter & habenda, Salvo jure alieno: harum noſtrarum vigore ac teſtimonio literarum mediante. Quas Nos in formam Privilegii noſtri redigi faciemus, dum nobis in ſpecie fuerint reportatæ. Datum in Civitate noſtra Alba Julia, die Vigeſima quinta Apr. An. Domini Milleſimo Sexcenteſimo Quinquageſimo primo.

EZ *Contractust* világoſſan meg-tapaſztalván az Orſzág, hogy ez Hazának nem kárára, ſőt inkáb haſznára volna, annak minden *punctum*it *approbál*ta és javallotta; ugy hogy a' mely Joſzágot a' Braſſaiak a' *Contractuſ*nak *continentiá*ja ſzerint *in concambium* adtanak, azok *in perpetuum pro Fiſcalibus* tartaſſanak, és a' mely Tőrcs Vári Joſzágot ezzel a' *concambium*mal moſtan magoknak meg-erőſsitettenek, azok *in perpetuum* övék legyenek, és a' mely *Articuluſ*ok és *Privilegium*ok, ezzel ellenkezők, ennekelőtte *emanál*tattanak, avagy *prætendál*tattanak, mindenek *ſeponál*tatván, tulajdon csak a' fellyeb meg-irt *collatio*, és abban *ſpecificál*t *Conditiok* és modok ſzerint birattaſſanak mind Tőrcs Vára és ahoz tartozo Joſzágok, és nem mint *Fundus Regius*bol, hanem *tanquam bona Fiſcalia in Comitatu Albenſi exiſtentia, ac è manibus Fiſcalibus conbambiata. Hoc etiam addito*, hogy noha a' Tőrcs Vári Joſzágok Vármegyén vadnak ugyan, mindazonáltal Kapu ſzám után valo, mind *Fiſcalis* s' mind Vármegyére valo egyéb *contributio*tol és *exactio*ktol *immuniſ*ok legyenek: A' *Criminalis Caſuſ*okban penig halállal valo bűntetéſre legyen *authoritaſ*ok a' Braſſai Tiſzteknek, a' Vármegyei Tiſzteknek *præſentiá*ja nélkűl-is, mivel a' Vármegye Tiſztei távol laknak; egyébiránt-is azoknak a' Faluknak állapottyok moſtan ugy kivánnya; csak hogy ők-is ne *abutál*lyanak, ſőt az Orſzág *Conſtitutioi* ſzerint *procedál*lyanak kedvezés nélkűl.

TITU-

TITVLVS OCTVAGESIMVS TERTIUS.

BESZTERCZEIEKNEK Moldova felól valo határárol.

ARTICULUS I.

BEſzterczén fellyúl az hol a' Dorna Vize a' Beſztercze vizé-ben ſzakad, mely az Erdélyi és Moldovai határt *ſepará*llya, melyben valamely réſzt hogy el-foglaltak volna a' Moldovai Oláhok jelentetik; ſzomſzédságos *requiſitio*ra, ha a' Vajda azt a' határt fel nem ſzabadittya, és el nem ſzállittya onnan azokat kik meg-ůlték, avagy akarmint-is el-foglalták; az Orſzág és a' Fejedelem ſemmiképpen meg ne engedgyék, ha bizonyoſon Erdélyi határnak találtatik lenni, hanem minden utakon és modokon, hogy ha rajta lakók találtatnak, *amoveá*ltaſſanak a' foglalo emberek, és az Orſzág határához *reapplicá*ltaſſanak egyébképpen-is. *Ex Art. An.* 1642.

TITVLVS OCTVAGESIMVS QUARTUS.

HORDOK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

AZt kivánván a' kőzőnséges igaſság-is hogy minden rendek igaz mértékkel éllyenek; ez Hazában penig edgyik kiváltképpen valo *quæſtura* a' boroknak adásában és vévésében áll, mellyeknek hordojoknak minémůségében meg-tapaſztalt káros csalárdságok ezzel orvoſoltatnak; hogy hordoſtol bort el-ado minden ember veder ſzámokra alkudni tartozzék, a' vásárlo-is a' ſzerint vegye; kiből midőn a' bor ki-fogy, egy vederig tőrténhető fogyatkozás nyolczvanos hordoban, légyen a' vévőnek kárával; negyvenes hordo fél veder kárral, ſzenvedteſsék: de ha ezeken fellyúl valo hiba találtatik a' hordokban, a' káros ember *contenta*ltaſsék, ebben-is illyen mod tartatván; hogy ha valamely bor ugy vétetik-meg, hogy hordaja vagy viſzſza viteſsék azon faluban, vagy városban méretteſsék-meg Biro

avagy

avagy eskűttek előt, és ugyan azok tételtessenek *contentatiot*, és azon felyűl *floren. 12.* bűntetteſſenek; melynek-is két réſze a' károſoké, harmada penig az *Executor*oké légyen: ha penig hordoſtol véſzik-meg, a' vévő vegyen hiteles *Teſtimoaialist*; és arra légyen-meg az elég-tétel.

TITVLVS OCTVAGESIMVS QUINTUS.

MIVES EMBEREKNEK *Privilegium*irol.

ARTICVLUS I.

MInden féle mives embereknek *Privilegium*ok ezekkel a' *Generalis Condition*okkal tartatnak-meg, és hagyatnak helyben: Elſőben, hogy jó mivet mivellyenek. Máſodſzor, hogy a' Városſt és vidéket mindenek neme ſzerint valo mivekből, vagy mivelt *materiá*kbol meg ne fogyatkoztaſsák, s' az eddig valo *abuſus* ſzerint kűlső helyekre, s' néha Orſzágokra-is hordván, az Hazában ne ſzerezzenek ſzűkséget; holot a' Czéheken kivűl lévőket-is el-rekeſztik, kik az ollyant meg-bővitenék, s' magok-is penig nem *ſatisfaciá*lnak hivatallyoknak. Harmadſzor, hogy az időknek mivoltához képeſt lőt, s' lejendő *Limitatio*kat *obſerv*állyák.

TITVLVS OCTVAGESIMVS SEXTUS.

HAJDUK ALLAPOTTYAROL.

ARTICVLUS I.

Ex Art. An. 1626. AZ Hajdu Városok, kik Hajdui ſzabadsággal, és némely dolgokbã a' Vármegyék Tőrvényétől meg-kűlőmbőztetve vadnak, és élnek, azok, kiket BOCSKAI Fejedelẽ elsőbẽ meg-telepitvén és Nemeſitvén, bizonyos ſzabadságokkal meg-is erőſſitet, meg-is ajándékozot volt, ez Hazának fegyverekkel valo ſzolgálattyokért, s' az után tőb Fejedelmektől-is abban megtartattanak és erőſſittettenek; mellyek nevezet ſzerint ezek:

Sza-

Szalonta.	Felegyház.
Ürögd.	Bagamér.
Szent Márton.	Mike Pércs.
Tamáſsi.	Bagos.
Harsány.	Konyár.
Kőrősſzeg.	Derecske.
Komádi.	Beregh-jo Ujfalu.
Vekerd.	Kaba.
Saſs.	Sáránd.
Régen.	Tépe.

Ezeken kivül, több Hajdu Városok, Fejedelmek és Országhire s' *Conſenſusa* nélkül ne ültetteſſenek, és telepitteſſenek haſonlo ſzabadsággal.

Ezek pedig a' Fejedelmektől nekik *conſera*ltatot ſzabadságokban, és a' Nemes Országgal edgyüt el-rendelt állapottyokban, mellyekben ekkédiglen hagyattattanak, és megtartattanak, ez után-is meg-tartaſſanak, ugy mindazonáltal, hogy mint egyéb Vitezlő és Nemes rendek, ők-is a' Fejedelmeknek igaz hűséges ſzolgálattyokra, az Országnak minden ſzadadſagira, vegezéſire és edgyeſségére hittel-is légyenek kötelesek fejenként a' regi végezések és *Articulu*ſok ſzerent-is; és mint az Orſzagnak egyéb hadakozo rendei közót, ugy ot-is, sőt a' ſzükségnek mivoltához képeſt gyakrabban-is meg-muſtráltatván a' Fejedelmek és *Generali*ſok, annak modgya ſzerint valo *Regeſtrumi* bé-adattaſſanak. 1608. 1635.

ARTICULUS II.

A' Fellyeb meg-irottakon kivül, a' ſzabad Hajduságnak nevezeti *penitus tolla*ltaſsék és le-téteſsék, külömben, hanem ha valamely Ur vagy Nemes ember maga földére afféle ſzabad embereket telepitene, azokat ha a' Fejedelmek, Urok *manumiſsio*jából, avagy *conſenſus*ából meg-nemſitenék, Urokkal edgyüt a' hadi *expeditio*ban Vármegyének Záſzloja alat fel-ülni tartozzanak, ſzabadságok lévén mindazáltal a' Földes Uroknak arra, ha közzülok, hon valo ſzolgálattyára akar hadni: csak hogy oly illendő ſzámuakon, hogy ez Hazában *tumultua*lodáſra és egyéb közönséges ártalmokra valo *inſolentia*kra effélék által alkalmatoſság ne ſzolgáltaſsék. Ha penig Nemeſsi *prærogativa*val élő emberek nem léſznek, ugy-is a' Földes Ur oly rendben és *diſciplina*ban tartsa, ha kiket el nem viſzen magával hanem hon hadgya-is,

hogy azok által-is közönséges alkalmatlanság az Hazában ne következzék, de ez mind két rendbéliek-is a' Vármegye Tiszteinek *Jurisdictio*ja alat legyenek, mint egyéb Nemes vagy nemtelen Vármegyebéli több lakosok.

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1609. 1631. 1613. VAlamely Hajdu Kapitány, Hadnagy, vagy egyéb köztök lakó akarmely rend, Fejedelem, vagy Váradi Fő Kapitány hire nélkül, Török közzé menni, küldözni, irogatni, gyüléseket magok közöt hirdetni méreszelne, a' Fejedelmek, vagy a' Váradi Kapitányok, sőt, afféléket rajta érvén, más egyéb rendbéli Tisztek-is meg-foghasák, Váradra bé-viheseék, és az ollyanokat a' Váradi Kapitány halállal büntethesse, és javai *confiscal*tassanak, egyéb *innovatio*kat-is penig Fejedelem és Ország *Consensusi* nélkül ne csinállyanak, idegen Országbol közikben küldendő nem csak valamely közzülök valo *privata personát*, hanem Fejedelmek, Ország, és egyéb köz állapotokat nézendő dolgokrol irot leveleket a' Fejedelmeknek vagy Váradi Kapitányoknak bé-küldözni tartozzának *sub pœna eadem*.

ARTICULUS IV.

Ex Art. An. 1635. A' Hajdu vitézek magok *Territorium*án kivül más joszágot, vagy telekeket ha venni akarnak vagy birnak, mely a' megvételnek előtte Vármegyéhez volt *incorporál*tatva, afféléket ne egyéb igasággal és szabadsággal vegyenek, tartsanak, se birjanak, hanem mint egyéb Nemes *Patronus*ok a' *Decretum*nak *continentiá*ja, és Ország *Statutumi* szerint, és az ollyan helyeknek, vagy azok felet valo perlekedéseknek *Forum*ja a' Nemes Vármegye és Tábla légyen. A' törvénytelen *Arestatiok* dolgából a' Hajdu vitézek-is az Ország közönséges *Constitutio*jához tartsák magokat, azon kivül cselekedők ellen, a' Váradi Kapitány Székin légyen az *Articulus*ok szerint valo *brevis processus*, és *executio*-is.

ARTICULUS. V.

Ex Art. An. 1648. A' Hajdu Városokra ment, avagy menendő Erdélyi birodalombol valo Jobbágyokat közikben bé ne fogadgyák tudva; de ha ollyan dolog történnék, afféle Jobbágyoknak felkéresse, ki-adása, avagy törvény szerint valo *processusa*, légyen az 1648 Esztendőbéli *Articulus* szerint, mely szorol szora ekképpen következik. A' mely Nemes ember Hajdu Városokra futot Job-

Jobbágyát akarja *repetál*ni, a' Váradi Fő avagy Vice Kapitánytol, az eddig bé-vet régi *uſus* ſzerint pecsétet kérvén, a' Váradi Vár Szombati Székin valo két *Aſſeſſor*, avagy a' *Notarius* edgyik *Aſſeſſor*ral edgyűt, tartozzék ki-menni a' Nemes embernek *inſtantia*jára, az *obſervál*tatot *uſus* ſzerint *depoſito ſalario*, és ot azon *Aſſeſſor*ok azon Hajdu Városnak (a' honnan *repetál*ni akarják) Kapitánnyát vagy Hadnagyát *requirál*lya érette; A' Kapitány vagy Hadnagy tartozzék minden *exceptio* nélkűl, mindgyárt azon Városnak Tanácsát őſzve gyűjtvén, és ot a' Nemes embernek *repetitus* Jobbágyához valo *juſsa comprobál*tatván, ha hiteſnek, avagy kezeſnek találtatik lenni, *eo facto* tarrozzanak meg-adni, *ſub pœna homagiali:* Ha penig *de proprietate doceál* a' Nemes ember, *in inſtanti* tartozzék Hadnagy, vagy Kapitány eskűttivel edgyűt a' dologban törvényt tenni, és ha *comperiál*tatik az *Actor*nak jo igaſsága a' Jobbágyhoz, *eo facto* ki-adni; ha penig ki nem adnák, ez illyent-is *eo caſu* a' Váradi Vár Szombati törvény Székire *appellatio*ban vivén, a' Hajdu Városok-is tartozzanak el-bocsátani, és a' *repetitus* emberre, *interim ſub pœna homagii illius* gondot viſelni: Mely *Tranſmiſſio* a' Vár Székin minden *dilatio* nélkűl, *ad inſtantiam Actoris*, három Szombati Széknek *duralása* alat elő-véteſsék, és *finaliter decidál*taſsék; ha penig a' három Széknek *duralása* alat az *Actoria pars* elő nem vétetné, az *In Cauſam attractus inſtantia*jára véteſsék elő, és a' mint az igaſság, s'az Orſzág törvénye kivánnya, a' *Tranſmiſſio*nak kivánsága ſzerint-is vételsék *executio*ban; ugy hogy *tempore revisionis hujuſmodi Tranſmiſſionis*, a' Kapitány a' Szombati Szék *Aſſeſſor*it, az eddig *obſervál*tatot mod ſzerint jo lelki iſméretű, törvényhez értő Nemes embereket-is *adhibeál*ván, azokkal edgyűt *revideál*lya a' *Tranſmiſſiot:* és ha meg-itilik, tartozzanak *de facto cum pœna homagii* a' *repetitust* meg-adni. A' meg-adás után a' vitelben penig, a' magok határáig oly *ſecuritást* mutatván a' Nemes embernek, a' meg-adot Jobbágynak elvitelében, hogy ha abban a' Nemes ember *utcunq; impediál*tatnék, a' Hajdu Városbéliek *eo facto in pœna ducentorum florenorum Hungaricalium convincal*taſſanak. Mely *pœnát* a' Fő és Vice Váradi Kapitányok tartozzanak *exequál*tatni *de ſimplici & plano*, és a' Nemes embert arrol *contentál*ni. Ha penig az illyen törvénnyel *proſequal*tatot Jobbágy, a' törvénnyel valo *proſecutio*, és *apprehenſio* után *utcunq; transfugiál*na Főldes Ura kezе, és birodalma alol; akarhol találtathaſsék-is annak utánna a' Hajdu Városokon az ollyan Jobbágy; *de facto* a' Hajdu Városbéli Tiſztek azok ellen

emanáltatot sententiát látván, tartozzanak ki-adni az ollyan Jobbágyokat *de simplici & plano*, (*nisi tamen justum aliud aliquod & legitimum obsistat impedimentum*) *sub pœna ducentorum florenorum*. Kiben hogy a' Nemeſség job moddal *progrediál*haſſon, tartozzanak a' Hajdu Városokbéli Tisztek a' *Transmisiot*, és a' *Sententiát* ki-adni Székekről, valakik a' Nemeſség közzül ki akarják váltani.

APPROBATARUM CONSTITVTIONVM REGNI TRANSYLVANIÆ, & PARTIUM HUNGARIÆ EIDEM ANNEXARUM

Quarta Pars.

TITVLVS PRIMVS.

TÖRVENYEK PROCESSUSIROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. A. 1571. 1576. 1625. 1629.

HOgy mindennémű bántodáſok, mellyek külömb külömb féle törvénytelenségekből ſzoktak *emergálni*, meg-orvoſoltathaſſanak, és ki ki az ő igaſságát job modgyával *aſſequál*haſſa, végeztetet, hogy a' Fejedelmek a' *Terminus*okat mindenik *Nation*ak az ő ſzokot idejekben ki-ſzolgáltaſsák, és minden Vármegyéken, Székes helyeken, mind Erdélyben, s' mind a' *Partium*ban a' Törvényes Székek *celebrál*taſſanak, valamely kiváltképpen való okok nem *impediál*ván.

ARTICULUS II.

NOha rend ſzerint valo *Octavalis Terminus*ok ennek előtte eſztendőnként bővebben *celebrál*tatni *decernál*tattak volt.

ugy

ugymint az Erdélyi Nemeſségnek elſő *Terminuſa* kezdetődőt *Reminiſcere* Vasárnap után valo héten, és tartot Virág Vasárnapig; második *Terminus* kezdetődőt Sz. Lukács napjának nyolczadik napján, és tartot harmincz napig Vasárnapok nélkül. A' Székelyſégnek elſő *Terminuſa* kezdetődőt Vizkereſzt után nyolczad nappal, és tartot harmincz napokig; második kezdetődőt *Juniuſ*nak elſő napján, és *durá*lt harmincz napokig. A' *Partium*bélieknek-is elſő *Terminuſ*ok kezdetődőt Szent György napjának nyolczadik napján, és itiltetet huſzonőtőd napig. Második *Terminuſ*ok kezdetődőt *Decembe*rnek elſő napján, és *durá*lt huſzonőtőd napig: De annakutánna bizonyos okokra nézve az akkori végezés meg-változván, rendeltetet illyen formán, hogy az Erdélyi Nemeſségnek *Terminuſa*-kezdetődvén Sz. Lukács napjának nyolczadik napján, *durá*llyon egy holnapig, Vasárnapon kivül. A' Székelyſégnek *Terminuſa*-is kezdetődvén Vizkereſzt nap után nyolczad napon, tartson három hétig Vasárnapokon kivül. Haſonloképpen a' *Partium*bélieknek-is *Terminuſa* kezdetődvén Karácson havának elſő napján, itilteſsék három hétig Vasárnapokon kivül, mindenik *Terminuſ*okon a' Vasárnapok ki-tudodván.

Ex Art. An. 1571.

1607.

Helyek penig, (a' Fejedelmeknek ez iránt valo *authoritaſ*sok és *diſpoſitio*jok fen maradván) az Erdélyi Nemeſségnek *Medgyeſen* vagy *Beſzterczén*. A' Székelyſégnek *Segesvárat* vagy *Marosvásárhelyt*. A' *Partium*bélieknek *Coloſvárat* légyen; ugy mindazáltal, hogy ha bizonyos *reſpectuſ*okra nézve ez helyeket az időnek kivánsága ſzerint változtatni akarják, ſzabadságokban állyon, a' hová *transferá*lni akarják azoknak ki-ſzolgáltatását, a' ſzerint az Országh Gyülését-is.

1615.

ARTICULUS III.

MIvel némely Vármegyéknek és Székeknek Fő Tiſztei Udvari Szolgák lévén, gyakrabban a' Fejedelmek mellet kelletik mulatniok, hogy a' *Cauſanſ*oknak a' miat-is fogyatkozáſok ne eſsék, midőn Törvényes Székek *celebrá*ltatnak, edgyik Fő Tiſzt mindenkor haza bocsáttaſsék, hogy azoknak *abſentiá*jok miat a' Székeknek *celebrá*láſa el ne mullyék; ha valamely kiváltképpen valo okok a' Fejedelmeknek nem *obſtá*lnak.

Ex Art. An. 1629.

ARTICULUS. IV.

TÖrténhetik az-is gyakorta, hogy valamely ſzegény Nemes embernek oly nagy embertől eſik, vagy ſzemélyében, vagy

javaiban bántodása, ki ellen Törvénybéli *processust* inditani nem mér, és ha szintén Törvényt *moveál*-is ellene, de a' Törvénytévők a' *Causat* avagy nem *levál*lyák, avagy ha *levál*lyák-is, *secundùm juris rigorem pronunciál*ni nem mérnek; hogy azért mind a' Törvény látók és perlők, az ő hivatallyokban bátorságosabban *procedál*hassanak; ha azoknak akarmi renden lévő emberek *turbatori* lennének, *puniantur juxta contenta Decreti:* ha pedig vagy a' Pereſt, vagy a' Törvény tévőt fenyegetnék, *in pœna ducentorum florenorum Hungaricalium convincal*tassanak, *comperta rei veritate*, mindazáltal a' fenyegetőknek állapottyát a' Birák igen szorgalmatosan meg-visgálván, a' *Decretum*nak *continentiá*jához *accommoda*llyák a' *pœnát*.

Ex Art. An. 1615.

ARTICULUS V.

HA kik a' más párton lakók közzül, az Erdélyi *Ditio*ban Jószágot birnak, és abbol *Potentiát patrál*nak, a' Vármegye Tisztei elől tartozzanak Törvényt állani, és azon Tisztek Törvényt és *Executiot*-is azon Jószágbol, *servatis de jure servandis*, szolgáltatni; kinek a' *convicta pars* ha *ausu temerario resistál*ni akarna, a' Fejedelmek az *Actor*nak *instantiá*jára, az *Execution*ak véghez vitelében, *de brachio Regali prospicial*lyanak.

Ex Art. An. 1591.

ARTICULUS VI.

HA valakik Jószágokat a' *Potentiarius*tol Törvénnyel keresvén, és perben lévén vele, az alat az *In Causam attractus* itilvén azt, hogy a' Jószág Törvény szerint ki kél kezéből, azt pusztulni hadná, vagy ő maga-is szántszándékkal pusztitaná, *in hoc Casu* az *Actor* a' Jószággal edgyût a' kár-tételt-is keresheſſe, és a' Jószággal edgyût az-is néki meg-itilteſsék.

Ex Art. An. 1615.

ARTICULUS VII.

A' *Causalis* levelek ha szintén *illegitimus* Fejedelmek idejében kóltenek-is, de ha *ritè* és *legitimè emanál*tattanak, és éltenek-is vélek, helyesek legyenek, és *in Judicio acceptál*tassanak.

Ex Art. An. 1607.

ARTICULUS VIII.

ILlegitimum *Mandatum*okkal senki a' Törvénynek *processus*át ne *remorál*lya, hanem a' Vármegyéknek Ispáni, és Székeknek Tisztei, törvényből ki-ment dolgokat, minden bántás és ellenzés nélkül, mind *Fiscus* és egyebek Jószágiban a' *Sententia*knak

Ex Art. An. 1630.

Seriesſ-

Serieſse ſzerint, Tiſztek és hivatallyok tartáſa alat, ſzabadoſſan *peragál*haſsák; ha pedig az Udvarbirák és Tiſztviſelők közzül 1649.
valamellyik, az Orſzágnak *Conſtitutio*ja ellen, az *Executiot* nem *admittál*na, az ollyan Tiſztviſeló a' maga Joſzágárol, *ratione non obſervationis Articulorum, Juris ordine proſequa*ltaſsék, és *convinc*áltaſsék, *cum refuſione damnorum in pœna Minoris Potentiæ.*

ARTICULUS IX.

HA mikor Törvényes Székeknek *celebrál*ásának idején, a' Cáptalanok, vagy egyéb *legitimus Executor*ok *executio*ra mennének-ki; azzal ſohult a' Törvényes Székek az Orſzágban ne *Ex Art. An.1640.*
*impedi*altaſſanak, ſe el ne bomollyanak; az *Executio*knak elég ideje vagyon Eſztendő alat, *Remedium*a-is lehet a' *Reſuſcitatio*, nem kőteleztetet a' Törvény ſzolgáltatás *privatus* ember dolgához.

ARTICULUS X.

NOha a' Törvénynek *proceſſus*iról valo *Conſtitutiok* az időknek kűlömb kűlömb változáſihoz képeſt, ſok rendben *vari*áltattanak, de ebből valo *abuſus*okat és *inconvenientia*kat kövekezhetni látván az Orſzág, az akkori Fejedelem és *Statu*ſok tetczéſekből, *in Anno 1619.* minémű *proceſſus*okat, az akkori időnek állapottyához képeſt, a' *Cauſan*ſoknak, jobbaknak s' haſznoſſabbaknak itiltek lenni, egy *corpus*ban *redigál*ták, és hogy azokkal, *tam in Tabula Regni Judiciaria, quam Sedibus Comitatuum & Sedium Siculicalium ac Saxonicalium, ubivis in Ditione Tranſylvanica, pro ſtatutis Conſuetudinibus & Legibus Regni* éllyenek, végezték, azokon kivűl a' Törvény *proceſſus*irol irot több *Articulus*ok *pro caſſatis & invalidatis* tartaſſanak, ugy hogy valamely *Caſus*ok, és azoknak *proceſſuſi* azokból és többekből-is kiſzedegettettek, és moſtan itt bé-irattattak, ez modok ſzerint alkalmaztaſſanak. *Ex Art. An.1619.*

ARTICULUS XI.

MIvel azért leg bővebben a' *Brevis proceſſus*ok ſzoktak *agitál*tatni; Elſőben-is azok mellyek legyenek, az 1619 Eſztendőbéli *Articulus* ekképpen *declarál*lya: *Cauſæ quinque Caſuum, actuum Potentiariorum Majorum & Minorum, Deliberati item Homicidii, Dotum, rerum Paraphernalium, Quartaliciorum, Tutelarum, Bonorum impignoraticiorum, Vinculorum & obligaminum*, Dela-

Depositorum, & Diffamationum, Falsorum Delatorum, Repetitionis Literarum, & Literalium Instrumentorum, qualitercunq; apud manus alienas existentium, nec non Jobbagionum, Servorumq; fugitivorum, aliorumq; in Articulis Regni superinde editis, specificè denotatorum.

ARTICULUS XII.

EZeket azért a' *specificált Casusokat, in arbitrio Causantium* légyen, ha a' Táblán vagy a' Széken akarják *prosequálni*; de a' mely *Causa*kban *perpetuitas bonorum* kereſtetik, és *Privilegium productio*ja-is kivántatik, *immediatè* Táblán; és a' mellyek *Notát concernál*nak, *Generalis Diætán prosequál*taſſanak; a' mely *Casus*ok pedig nevezet ſzerint *relegál*tattanak valamellyik *Forumra*, egyeneſſen ott-is *prosequál*taſſanak, mint hogy az ollyanok nem hagyattattanak csak *ad arbitrium Causantium*.

ARTICULUS XIII.

HA ki pereſsét *ratione prænotatorum Casuum* a' Táblán akarja kereſni; elsőben a' *Terminus*nak előtte, Erdélyben nyolczad nappal, a' *Partium*ban tizenötöd nappal *literis Evocatoriis legitimè evocál*taſſa; holot mind a' két fél őſzve felelvén, ha az Orſzágnak *Articulusi* és *Decretuma* ſzerint ugy kivántatik, vagy *ad literas*, vagy *ad humana Teſtimonia*, második *Terminus*ig ki-bocsáttaſſanak, *quo quidem termino adveniente*, *reportál*ván, ugyan akkor törvények légyen, és *definitiva Sententia pronunciál*tatván, *ulterioribus remediis denegatis exequál*taſsék-is; ha kik pedig *nemo*ban hadgyák magokat, azokra *per non venit Sententia* adaſsék, de illyen moddal; hogy az *Inhibens* azon közelbik *Terminus*ra, minden igaſságát, *absq; ulteriori dilatione* tartozzék *producálni*; hogy *modo præmisso* törvénye leheſſen; mely második *Terminus*ra-is az *Inhibitio* mellet, ha nem *compareál*, végső *Sententia* adaſsék, és mindgyáráſt *ulterioribus remediis denegatis*, ezen *Sententia*ja *exequál*taſsék.

Ex Art. An. 1582. 1619.

ARTICULUS XIV.

EZ fellyeb meg-irt *Inhibitio*rol pedig végeztetet ez-is; hogy a' mely peres Táblán jelen vagyon, avagy *in loco Sedis Judiciariæ* a' Törvény ſzolgáltatáſakor, a' pereſſe ellen nem ſzol, avagy *Procuratora* által nem felel, pereſsét fáraſztani akarván, de azért ő máſſal perel, avagy ha nem perel-is, az ollyan *Inhibitio*val ne élheſ-

élhessen; ha valamiképpen *Inhibitiot* venne, és peresse ellen élni akarna vele, patvaron maradgyon; az okáért, hogy efféle nyilván való csalárdság a' Törvényben senkinek meg ne engettessék: Ha kik pedig az *Inhibitio*val igazán akarnának élni, a' mi végre a' régi jámborok szerzették volt, éllyenek ugy és a' szerint igazán vele. *Ex Art. An.* 1571. 1619.

ARTICULUS XV.

AZ *Quinque Casus*okban, azokhoz számlált *occupatio*kban pedig és *deliberatum Homicidium*ban, *personaliter* compareállyanak, valamikor afféle *Causák discutiá*ltatnak, és az *Inhibitio*is nem külömben, hanem a' fellyeb meg-irt mod szerint szolgállyon; *excipiá*ltatván mindazáltal az ollyan *repentinus* és *Decretalis Casus*, mely miat semmi uton, modon, a' Törvényre nem mehetne; mellyet a' Birák, felette szorgalmatoson megvisgálván, ha helyesnek itiltetik, ollyankor (*omni tamen hac in parte fraude & dolo semotis*) az Alperes, *per Procuratorem* szolhasson. *Ex Art. An.* 1571. 1619. 1598.

ARTICULUS XVI.

HA kik penig, nem gondolván a' *Causa*nak *meritumá*t *personalis comparitio*ra *evoca*lnának másokat, oly *Casus*ban, mely *personalis comparitiot* nem kivánna, és az *In causam attractus* nem *compareá*lna *in prima instantia*, s' ez okon *per non venit Sententia* adattatnék ellene, az ollyan *Causans* ellen *Prohibitio*val, *Inhibitio*val, avagy *Novum Judicium*mal, mely mellet annakutánna *compareá*lván, és *doceá*lván, hogy nem *personalis comparitiot* kivánna a' *Causa*nak *merituma*, *in mortuo homagio convincá*ltassék az *Actoria pars*; Annakokáért a' kik *Notán*, vagy *Quinque Casus*okon, vagy az *Articulus*ban iratot valamely *specialis casus*okon kivül, *personalis comparitio*ra *evoca*lnának valakiket, azok-is *in mortuo homagio convincá*ltassanak. *Ex Art. An.* 1639.

ARTICULUS XVII.

SZokot dolog az-is, hogy a' *per non venit Sententia* után *Inhibitiot* adgyanak az *In causam attractus*nak, ugy hogy a' ki *per non venit Sententián* maradot, a' *Sententia exequa*lástol el-tilthassa az *Actort Inhibitio*val, mely után *Evocatio*-is szokot lenni. Ha azért az *Actor*nak a' ki a' *Sententiát* vitte, abban a' Vármegyében az hová *exequá*lni akar menni, joszága nem volna, az

honnat a' *Sententia*nak *exequá*lásától el-tilthatnák az *Executor*ok vagy Cáptalanok az *Actort*, maga, vagy azon ember által, a' ki a' *Sententiát* az *Executor*oknak, vagy Cáptalanoknak *Executio*ra viſzi, az *Executio*tol el-tilthaſsák, *evocá*lhaſsák-is. Ha pedig az *Inhibitio*val a' *pars periclitans* az *Executio*ra nem érkezhetnék, a' *per non venit Sententia*nak *Executio*jának *Relatoria*ját a' *Regiu*ſok, vagy Cáptalanok, tizenótód napig ki ne adhaſsák; hogy a' *periclitans pars* az *Inhibitio*val oda érkezvén, az ó *defectu*sának ſegitheſſen. Ha pedig *intra quindecim dies* oda nem érkezhetik az *Inhibitio*val, a' *Relatoriát* ki-adhaſsák, de azt-is a' tizenótód napot mindenkor *incluſivè* ſzámlálván.

ARTICULUS XVIII.

Ex Art. An. 1619.

EZekben a' *ſpecificá*lt *Breviſ*ekben *eodem die proclamationis, abſentibus, tantum ſine onere*, a' *verbalis Prohibitio* egyſzer megengettetik; mivel azért a' *Prohibita* csak *eodem die* engettetik-meg, a' *brevis proceſſus*ban, annakokáért a' *Sententiá*kat az Itiló Meſtereknél ha *eodem die* nem *prohibeá*llyák, máſod napon ki-adhattyák.

ARTICULUS XIX.

A' Mely peres pediglen ezeket a' *ſpecificá*lt *Caſuſ*okat Széken akarja *proſequá*lni, abban illyen mod *obſervá*ltaſsék; hogy itt Erdélyben mind pedig a' *Partium*ban a' *citatiok* Fő és Vicze Szolgabirák által; a' Székelységen pedig a' Székeknek Eskűttei, vagy azok nem lévén, Nemes ember által, a' Tiſzt pecsétinek erejével legyenek; Erdélyben nyolczad nappal, a' *Partium*ban tizenótód nappal a' Székeknek napja előt; de a' Birák, vagy a' kik által a' *citatio* ſzokot *peragá*ltatni, nem várván a' Széktől, csak házoktol-is ki-meheſſenek *citatio*kra; a' *citatio*nak pedig *meritumát, cum brevi declaratione*, meg-jelentsék az *In cauſam attractu*ſnak. Kik régi *Salarium*okkal legyenek *contentu*ſok, *ſub amiſſione officii*, hogy a' Vármegyéken és Székeken-is a' *proceſſus*, a' Táblai *proceſſu*ſokhoz *accommodá*ltaſsék, ott-is ha kivánnák a' *Cauſan*ſok egyſzer, *ad literas*, vagy *ad humana teſtimonia* ki-bocsáttaſſanak, máſodik Székig, és akkor Törvény *pronunciá*ltaſsék.

Ex Art. An. 1619.

ARTICULUS XX.

Ex Art. A. 1591. 1619.

HA kik pedig a' *Cauſa*kban *pro ſtábilimento Juris ſui Novum*mal akarnának élni, ſzabad légyen; de *ante extractionem litera-*

literarum Transmissionalium, mert az után a' *Novum* meg nem engettetik; azért, hogy a' *Causa* a' *Novum* mellet valo minden *processus*ival edgyût, meheſſen a' Táblára *saniorb revisiora*.

ARTICULUS XXI.

A' *Novum*mal valo *processus* pedig illyen formán *observál*taſsék; a' ki a' *per non venit Sententiát prohibeál*ni akarja, annak *emanatio*ja után lévő kőzelbik Szék előt tartozzék *prohibeál*ni, s' az elsső Széken *ad reddendam rationem prohibitionis compareál*ni, akkor Tőrvénye léſzen; mely ha nem tetczik, az után *Novum*mal élhet, mert a' *prohibita* nem *excludál*lya a' *Novum*ot, de a' *Novum* mellet oly kéſzen kel lenni minden *apparatus*sal, bizonyságival, hogy arrol a' Székről csak az egy *appellatio* marad fen, egyéb ſemmi nem. A' ki pedig *prohibitá*val nem akar élni, éllyen *Novum*mal a' *per non venit Sententia* ellen; s' mind *Sententia*, s' mind *Evocatio* ellen *contendál*hat, *excipiál*hat az ollyan, de oly kéſzen legyen a' *Novum* mellet, hogy az után, annak-is csak az egy *appellatio* marad fen. A' mi pedig *ex responsionibus partium* lőt *Novum*ot illeti, mind a' *Decretum*nak, s' mind az igaz *ratio*nak ellene láttatik lenni, hogy *in prima instantia* fárattig *contendál*lyon a' *citatio* és *adversa par*ſnak *allegatio*ja ellen valaki, abbol ki-fáradván, *ad meritum* ſzollyon, *deliberatiot* végyen; az után iſmét, a' *Novum* mellet, azonra *recurrál*lyon, a' min egyſzer által ment volt; hanem ez a' *Novum: Auditis partium ipsarum novis propositionibus & responsis*; mikor igy iratik, a' mellet a' *novizá*lo félnek ujjab *allegatio*jának kel lenni, mely ellen a' más fél *contendál*hat, *excipiál*hat, de hogy a' *novizans* fél, az elébbeni *allegatiok* ellen valo *excipiálás*ra *recurrál*lyon a' *Novum* mellet, az ſemmiképpen meg nem engettetik. *Ex Art. An.* 1635. 1619.

ARTICULUS XXII.

AZ alſob Székeken indittatot *causa*kban, ha ki uj itilettel akar élni, minekelőtte a' *Transmissio* ki-adatnék, annakelőtte élhet véle, a' mint eléb-is meg vagyon irva, és a' *Transmissio*nak ki-adáſa előt *reformál*taſſon, mert a' Táblárol *reformatio*ra viſzſza nem bocsáttatik, mivel a' *Transmissio*hoz ſemmi nẽ ragad. *Ex Art. An.* 1591. 1619. 1635.

ARTICULUS. XXIII.

A' *Novum cum gratiá*kat-is mint a' *Simplex Novum*okat, mind a' két *Cancellarian legitimè* ki-adni a' *Causan*ſoknak tartozzanak. *Ex Art. An.* 1638.

ARTICULUS XXIV.

Ex Art. An. 1582. 1619.

A' Ki pedig *Nemo*ban hadgya magát, és *per non venit Sententiat* véſznek reá, az *Actort* a' *Sententia*nak *exequa*lásatol eltiltya, az *In cauſam attractus* a' máſodik Székre minden bizonyságival oly kéſzen légyen, hogy tóbſzór ki nem bocsáttyák, hanem Törvénye léſzen.

ARTICULUS XXV.

MInd ezekben pedig a' *Caſuſ*okban az *Appellatiok admitta*ltaſſanak; de a' *Quinque Caſuſ*okban, és *Deliberatum homicidium*okban, a' *pars convicta* fogva tartaſsék mind az *Appellation*ak meg-látásáig; avagy elegedendő kezeſség alat, a' régi *Articulu*ſok tartáſa ſzerint, el-bocsáttaſsék. Ezen kivül minden *remedium*ok, *prohibitak*, *par* vételek, *procuratoria revocatiok*, kikkel azon Székről a' *cauſa*nak *diſcuſsio*ja ki-menne, *abſcindá*ltatnak.

ARTICULUS XXVI.

Ex Art. An. 1653.

GYakorta a' *Cauſanſok pro ſtabilimento jurium ſuorum Victor*ra-is ſzoktak fogni; melyben valo *proceſſus*-is illyen modon *obſervá*ltaſsék; mivel *de bono jure* kel az *In cauſam attractus*nak *Victor*ra fogni, azt *ſtatuá*lni, az *Evocatio* pedig egyeneſen csak az *In cauſam attractus* ellen vagyon, melyre képeſt ſzabad néki az ellen *contendá*lni, *excipiá*lni, láſſa mentől továb halaſztthattya az *Victor*ra valo fogását; ugy mindazáltal, hogy a' mi az *Victor meritalis allegatio*ja lehetne, ahoz az *In cauſam attractus* ne nyullyon, hanem *intactè reſervá*llya az *Victor*nak; mert hogy ha ahoz hozzá ſzol az *In cauſam attractus*, az után nem tartozik *evincá*lni az *Victor*. Ha penig az *In cauſam attractus* ſemmit nem *contendál*, nem *excipiál*-is, hanem *ſimpliciter* csak *Victor*ra fog; arrol néki *Prorogatoria Sententiát* ád a' Szék, és igy mindgyárt le-tétetődik az *Evocatoria*, vagy *Evocatio*rol valo *Relatoria*, ſoha többé azt az *Actor* nem tartozik *producá*lni, hanem más Széken vagy Táblán, csak a' *Prorogatoria Sententia* mellé *proclamá*ltattya, s' azt adgya-bé, a' mellet kivánnya *ſtatuá*ltatni az *Victort*: és igy az után az *Victor* csak *de merito excipiá*lhat, ugymint *ratione*, *præſcriptionis* & *Calumniæ*, egyebet nem.

ARTI-

ARTICULUS XXVII.

EZekre nézve azért szükséges, hogy két vagy három nap *celebrál*tassanak a' Székek, és a' *per non venit Sententiá*kat ugyã azon Székből a' *Notarius*ok ki-adgyák, ha a' *periclitans* ben nem tiltya, e' végre, hogy ha az *In causam attractus* az *Actor*t az *executio*tol el akarja tiltani, az első közelbik Székig *verbali prohibitione* tiltsa-el, tovább ne vontassa; mindazáltal afféle szoval valo tiltás, a' *Novum*ot nem *excludál*lya. *Ex Art. An.* 1619.

ARTICULUS XXVIII.

PAraszt ember, ha mi *potentiat* avagy kárt tészen, földes Urától törvényt kérjenek felőle, ki továbbá valo halogatás nélkül Törvény Széket sem várván, egy Szolgabiro előt tartozzék törvényt tenni, nyolczad napra fűstin; Magyar Országban tizenötöd napra, és minden bizonyságival *revideál*tassék, ha ott nem tetczik a' Törvény, Vármegyére *Apellál*hasson első Székre holot vége szakadgyon: *Excipiál*tatván a' *Minor potenia*bol *emergalt Causak* mellyeknek *revisio*ja az alsó *Forum*okrol, a' Táblára nem bocsáttatik *Appellatio*ba, hanem ugyan ott *decidál*tatik *finaliter*, de ha ot-is nem tetczik a' Fejedelem eleiben bocsáttassék, melyben több *Juridicus processus* ne *admittál*tassék. Ha hol a' *Dominus terrestris legitimè requisitus*, törvényt a' *præfigal*t napra nem tenne, a' Vármegyére *citál*tassék, *& cum singulorum Jobbagionum homagiis*, tartozzék ujobban törvényt tenni a' fellyül meg-irt modok szerint. Ha ki akkor-is, *contumaciâ ductus*, törvényt nem tenne, másodszor-is a' Székre *exportál*ván, *in actione Actorum convincál*tassék, és *ulterioribus remediis denegatis*, *Executioni demandál*tassék. *Ex Art. An.* 1582. 1619.

ARTICULUS XXIX.

EZen parasztt ember felől valo Törvény kérésben végeztetet ez-is; hogy hamikor, *tempore impensionis Judicii* a' bizonyságok, vagy a' helynek távul volta, vagy egyéb akadály miat, *personaliter* jelen nem lehetnek, a' bizoyságban minden igaz *Relatoria*knak helye légyen, és *accepta*ltassanak *in Judicio*. *Ex Art. An.* 1639.

ARTICULUS XXX.

EZ fellyül meg-irt *brevis processus*on *inchoálándo causa*kban pedig, három helyes *Exceptio*knál több ne *admittál*tassék; egyéb- *Ex Art. An.* 1619.

egyébiránt ha kik helytelen *Exceptio*kat *erig*alnának, azoknak semmi ereje ne légyen.

ARTICULUS XXXI.

Ex Art. An. 1619. IN *longis cauſarum proceſsibus*, minden peres, két *prohibitio*val élhessen, edgyik *eodem die ſimpliciter ſine onere*, a' második, *ſemper cum onere*.

ARTICULUS XXXII.

MInd ez Országban, s' mind Magyar Országnak ide tartozó részeiben régi szokás ez; hogy mikor a' törvények a' *per non venit Sententiá*nak utánna folyásában indulnak, és a' Biro valamellyik félnek az *Actor*nak, vagy az *In cauſam attractu*snak törvény szerint hitet itil, avagy *Communiſ*ra, avagy *Oculata reviſio*ra bocsáttya, és eszében vévén a' peres félnek valamellyikét, a' törvénynek sulyosságát el akarja tiltani *Inhibitio*val: Végeztetet egyenlő akaratbol, hogy ennek utánna, ha valamely fél ezeknek *celebrá*lásától el akarja az *adverſa parſ*ot tiltani, nyolczad nappal tiltsa-el a' napnak előtte, mellyet a' Biro *Communiſ*nak vagy *Oculat*ának *præfig*alt volt; ezt pedig a' napot mindenkor *incluſivè* értvén. Ha pedig valaki annakutánna, a' nyolczad nap után *inhibeá*lna, az *Inhibitio*nak ereje ne légyen.

Ex Art. An. 1571. 1619.

ARTICULUS XXXIII.

Ex Art. An. 1597. NOha a' *binaria Repulſio*nak a' *Decretum*ban kemény büntetése *decernál*tatot; de még-is találtatnak némellyek, kik ezzel-is nem gondolván, *auſu temerario* a' *Judiciaria Deliberatio* ellen, két *Repulſiot* tenni méréſzelnek, kik ellen végeztetet, hogy a' Birák törvényt szolgáltatván *ad inſtantiam partis querulantis* a' Fejedelmek *brachium regalét* adgyanak, *& juxta tenores literarum Adjudicatoriarum Executio* szolgáltassék.

ARTICULUS XXXIV.

MIvel hogy az *Evocatoriá*kban, *Adjudicatá*kban és *Relatoriá*kban vagy a' Mesterektől, vagy az *Executor*oktol gyakran *error*ok eshetnek, a' *Cauſanſ*oknak nagy fogyatkozásokra; tetczet hogy afféle *error*ok *ad inſtantiam partium* az első *Terminus*on *in Foro contradictorio*, ha szintén a' bé-adot levelet a' Mester el-olvasta volna-is, ha *manifeſtè conſtál*, hogy a' Mesterektől, vagy az *Executor*oktol lőt a' vétek, *corrigá*ltassék; ezen *Articulus* pedig

a' Vár-

a' Vármegyék Székein-is mindenût *obſervál*taſsék. Ha az *Executorok perſonaliter* jelen léſznek, *in facie Tabulæ reformál*lyák: ha pedig jelen nem volnának, *mediantibus literis Præceptoiris* légyen a' *reformatio*. A' Cáptalanok és Conventek azonképpen *ad literas præceptorias* tartozzanak *reformál*ni. *Ex Art. An.* 1619.

ARTICULUS XXXV.

VAdnak a' *per non venit Sententiá*knak ki-adásában-is *emendá*láſra valo dolgok; hogy azért a' *per non venit Sententiák in longis Cauſarum proceſsibus* jo modon ki-kelheſſenek a' Meſterek, ezen modot tartsák-meg; a' Magyar Orſzági *Cauſá*kban ſemmiképpen a' *per non venit Sententiá*kat *incluſivè* tized napig ki ne adgyák; hanem tizenedgyedik napon, azt pedig a' tiz napot nem *à primo die Termini*, hanem *à die proclamationis* ſzámlállyák, és igy tized nap mulva ki-adhaſsák; innét az kövétkezvén, hogy mikor a' *Terminus* végében csak tiz nap vagyon hátra, ſenki ſe *Actor* ſe *In cauſam attractus abſolutioná*lét ne válthaſſon. Azonképpen az Erdély Orſzági *Cauſá*kban-is nyolczad napig a' *Sententiá*kat ki ne adhaſsák, hanem *à primo die proclamationis uſque ad octavum diem incluſivè*, ebből az kövétkezvén, hogy mikor csak nyolcz nap vagyon hátra az *Octava* végében, ſenki annakutánna *utro citroq́* pereſsét ne ſzolithaſſa; mert a' régi eleink a' *rationalis excuſatiot in Sententiis per non venit* erre valo tekintetben ſzerzették volt, hogy a' ſzegények-is meg ne nyomorittaſſanak, kiknek uttyokban valami betegségek, nyavalyájok történnék, hanem mentségek leheſſen. Más az, hogy ſemmiképpen, ha ezek jo modon meg nem tartatnak, a' *Sententia* levelekre *Proclamatát* és *Extradatát* nem irathatnak. *Ex Art. An.* 1619.

ARTICULUS XXXVI.

MIvel pedig a' *Diviſio proceſſus*ában ſokaknak nyilván valo igaſságoknak meg-tartására a' felettéb valo haladék miat, nem kicsiny *iujuriák* láttatnak lenni; tetczet hogy ennekutánna *in diviſionibus inter fratres & ſorores carnales, patrueles & matrueles fiendis*, az *Inhibitio* ne *admittá*ltaſsék; *Excipiá*ltatván a' Székelység, kik közöt minémű *uſus obſervá*ltaſsék a' *Diviſio* dolgában, annak *Serieſs*ében meg vagyon irva. *Ex Art. An.* 1619.

ARTICULUS XXXVII.

HA kiknek *Tutori* vagy *Prædeceſſori moveá*ltak valami *Cauſát*, és nem ő maga a' peres, mélto hogy ne *incurrá*llyon *in pœ-*

nam

Ex Art. An. 1650. *nam Calumniæ* ha szintén *duplex citatio* let volna-is: mindazáltal az *adversa parsnak* fáratsága és *expensája* hogy haszontalan ne légyen, *cum pœna homagiali condescendálván causája*, ismét *reinchoálhassa* perit; ha ki pedig vagy *deponálni* akarná régi fen lehető *processusát*, vagy magára *condescendáltatni*, affélékben az előtti mod *observáltassék*.

ARTICULUS XXXVIII.

Ex Art. An. 1651. MIkor Törvényes Székek két Vármegyében egyszer-s'-mind *celebráltatnak*, ha mely *Causansok personalis comparitiora* mind két Székre *citatusok* volnának, edgyik helyen *dilatio* adassék nékik, mivel mind két helyen jelen nem lehetnek.

ARTICULUS XXXIX.

A' Régi pereknek másra valo szálitásában *observáltassék* illyen mod, ha valaki valami régi pert másra akar szálitatni, ollyant, a' mely egynehány esztendőtől fogva nem volt *in Foro*, az ollyan *litigans pars* level mellet *Regiusok* által tartozzék a' *Terminus* előt három holnappal *certificálni* azt az embert, a' kire akarják szálitani, *cum brevi declaratione meriti causæ*; és miben állot volt meg a' *causa*, az hol már ő el akarja kezdeni, hogy azt a' pert reá akarja szálitani, készülhessen hozzá. Az illyen *certificatoria* ellen pedig senki semmit ne *excipiáhasson*, hanem mindgyárt mennyen csak a' *certificatio* szerint valo *meritumára* a' *causa*, s'az után *observállyák utrinque* a' szokot *processust*, *excepto eo*, ha kit *post tempus certificálnának*.

Ex Art. An. 1635.

ARTICULUS XL.

Ex Art. An. 1630. MIkor *Terminusok celebráltatnak*, a' mely *Causak in rationem Fisci agitáltattak*, azokban-is ha ki *causáját* ujitani akarja, az ollyanoknak adassék egy *Novum cum gratia*, és *suis modis prosequa*lhassa *causáját*; ha pedig semmit sem ujithat, afféle *Causansnak cum pœna Calumniæ perpetuum silentium imponáltassék*.

ARTICULUS XLI.

Ex Art. An. 1635. A' *Transmissiok* a' Törvényes Széken adassanak-ki mind a' két fél peres jelen lévén, ugy hogy el-olvasván a' *Notarius*, ha valamellyik fél valami *defectust animadvertál*, ugyan ot *reformáltassék*, ugy mindazáltal, ha ki-tetczik a' *Prothocolumbol*, hogy az előt azt a' mit *reformáltatni* akar, *allegálta*. Ha szintén edgyik

gyik fél nem *compareál*-is, a' másik félnek *instantiá*jára ugyan kiadgyák, *excepto tamen*, ha *in publicis Regni negociis* lészen az, a' ki nem *compareal*.

ARTICULUS. XLII.

HA mely *Fiscalis* Tiszt valakik ellen *potentiát patrál*, azon Tisztiben *citál*tasék azon *læsa pars*tol, azon Vármegyének Törvény Székire az hol a' *potentia patrál*tatik, ha addig Tisztiben *persistal*; ha pedig *ante finalem decisionem causæ* Tisztiből kiállana, másuvá akar hová menne, nem *obstál*ván, ugyan azon Széken az hol *move*altatot és *inchoa*ltatot, ugyan ot *decida*ltasék *causa*ja, és ha *pœnan convinca*ltatik, azon Vármegye Tisztei *juxta leges* a' *convinctus potentiarius*nak mind személyén, s'mind javain (nem a' *Fiscus*én) *executiot* tehessenek az *Executor*ok a' *Deliberatio* szerint. Ha pedig tisztiből ki-menne, a' *læsa pars* a' *potentiarius*t keresse a' kártételért *juris ordine*, vagy ot az hol *personalis residentiá*ja vagyon, vagy ot az hol más Tisztet fog viselni. Ha pedig azon *potentiarius* Tisztviselő *residentiá*tlan volna, a' ki ellen *Sententia pronuncia*ltatnék, ha valami javai találtatnak a' *Fiscus* Joszágában, nyulhasson ahoz az *Executor*, ugy mindazonáltal, hogy a' *Fiscus* Udvar házaira ne mennyen. *Ex Art. An.* 1649. 1653.

ARTICULUS XLIII.

GYűlések alat valo Táblán *indifferenter* ezek a' *Causak revidea*ltathatnak; ugymint: *Publicatiok*, és minden helyekből valo *Transmissiok*, Jobbágy és Szolga fel-kérések, és az *Articulus*okban *specificá*lt némely *Casus*ok. *Ex Art. An.* 1571. 1598. 1619. 1637.

ARTICULUS. XLIV.

SEmminémű *Causa*kat *absq; merito* csak *Exceptio*val, a' *peremptoriá*kon kivül, az alsó Székről Táblára ne bocsássanak; hanem *cum toto suo processu*, minden Törvény szerint végben ment *Sententiak* (*nisi legitimum aliquod obstiterit impedimentum*) *suo modo observa*ltatván bocsáttassanak-el. *Ex Art. An.* 1630.

ARTICULUS XLV.

IN prosecutionibus Causarum senkinek kedvezés ne légyen, se Mesterektől, se egyebektől, hanem a' Mesterek a' régi jo mod szerint, *Series*ből itillyenek, ebben se Uraknak, se egyéb Fő rendeknek nem kedvezvén, mind szegénynek, boldognak, az

igaſság egyaránt ſzolgáltaſsék, a' Fejedelmek-is meg-tartaſsák
Ex Art. An. 1576. 1619. minden rendekkel ſzemély válogatás nélkül; azoktol válva a' kiket magok ſzükséges dolgaiban el akarnának küldeni, azoknak pereket méltán elé vegye a' Tábla: haladékot-is ſenkinek egyébnek ne adgyon hanem a' kiknek a' Törvény helyt ád.

ARTICULUS XLVI.

EStenek néha illyen *caſuſ*ok-is, hogy némellyek az Országnak *publica Conſtitutioi* és *Articuluſi* ellen *proteſtatiot* tettenek, *teſtimonialiſt*-is ki-vévén rola; hogy azért ez iránt valami alkal-
Art. An. 1653. matlanság ne következzék, végeztetet, hogy a' kik *proteſtal*ni akarnak, legyen ſzabados ámbár; de az ollyan *proteſtatiok publicè* legyenek, és el-olvaſtaſſanak, hogy igy *conſtal*ván mind a' Fejedelmeknél, s' mind az Országnál, *invigila*lhaſſanak magok végezésére; de ha ſzintén az Ország *Articuluſi* ellen valo *Proteſtatiok* meg-léſznek-is, erötlenek legyenek; *privata perſonak* közt valo *proteſtatio*kat ide nem értvén.

TITVLVS SECVNDVS.

DILATIOKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1616. 1619. *Dilatio*krol valo parancsolatok, és *Prorogatorium Mandatu*mok a' *Cauſan*ſoknak *injuria*jokra, és igaſságoknak *periclitatio*jára ne adattaſſanak, *excipia*lván azokat, a' kik Fejedelmek vagy Ország ſzolgálattyában foglalatoſok; ſőt ha kik affélé *ſubterfugium*okat kereſnének magoknak, a' Törvény tévők, az hol a' *cauſa*knak *agitá*ltatni kellene, jo lelkek-iſméreti ſzerint itillyék-meg, hogy ha a' *Decretum*ban *ſpecificá*lt, vagy azon kivül mélto, s' nem csak *prætextualis* okok forganak a' dologban, álhatnaké-meg, avagy nem? Özvegyeknek valo *prorogata* pedig a' *Decretum* és végezéſek ſzerint helyben maradgyon.

TITVLVS TERTIVS.

PVBLICATIOKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1630. A' *Publicatiok* a' *Decretum* tartáſa ſzerint legyenek. *Elapſo anniverſario* mind Gyüléſek alat, s' mind *Octavalis Terminuſ*okon

nuſokon *revideál*taſſanak, az aláb meg-irt rendet mindazáltal *obſervál*tatván; a' *citatio*knak pedig *Terminuſi* az eddig valo *uſus* ſzerint *obſervál*taſſanak *in cauſis publicationum*, *ad requiſitionem* 1641.
Contradictorum, leg továb *bis quindenára* az *Executor*ok a' *Relatoriák*at ki-adni tartozzanak, ſőt azon tul-is a' *párt* meg-tartsák az *Executor*ok hatvan napok alat, és meg-adván jutalmokat, tartozzanak ki-adni, mellyet ha *prætermittál*nának, kéreſsék *Mandatum*mal, és ha ugy-is meg nem adnák, ha életben lennének, s' tűz viz vagy gonoſz ember miat történt el-veſzéſſel magokat hiteleſen meg nem menthetnék, bűntetteſſenek ugy, mint *legitimum Mandatum*nak nem *obtemperál*oi.

A' *publicál*t *cauſa*knak elő-vételét a' *Director*ok, Itiló Meſterek, *Præſidenſ*ek, ne halogaſsák alkalmatoſságok adattatván 1649.
reá, és a' ſzeginy *Cauſanſ*okat ne költeſsék, azont kivánván magok kőteleſségek-is.

Intra anniverſarium ſuper productione, *proteſtál*ni nem tartoz- 1650.
nak a' *Contradictor*ok, avagy *Ingerenſ*ek, és *repleto anniverſario*, *cauſa*jokat *defendál*hattyák *in foro contradictorio* annélkül-is.

A' *Publicatiok* dolgából *conferál*tatot *Privilegium*, és az arrol *emanál*tatot *Articulus* meg-tartaſsék ez után-is; mely ekképpen kővetkezik.

Mivel eddig a' *deficiál*t emberek Joſzáginak *publicatio*iban ſemmi bizonyos *Terminus* nem *obſervál*tatot; Végeztetet hogy ennekutánna mindenkor csak ſzintén az ollyan *deficiál*t emberek Joſzága *publicál*taſsék, a' moſtani *publicatio*nak ſzokot *proceſſuſa* ſzerint, a' kik a' *publicatio*nak napjának előtte harmincz két eſztendők alat *deficiál*tanak; a' kik pedig a' harmincz két eſztendők előt *deficiál*tak, azoknak igaſságok ſoha ne *publicál*taſsék az után *Fiſcus* ſzámára; hanem a' *Fiſcus*, vagy ha *Donatarius* léſzen, az *procedál*lyon efféle Joſzágoknak keresésében *longo juris proceſſu*. Hogy pedig a' *Contradictor*ok, kik a' *publicatio*nak *contradicál*tanak, igaſságokat job modgyával *producál*haſsák, és ne kénſzeritteſſenek minden *Terminuſ*okon *indifferenter* compareálni, abban-is ennekutánna illyen mod *obſervál*taſsék: A' Gyűléſek alat *indifferenter* minden *publicatiok*, mellyeknek *anniverſarius terminuſ*ok el-tőlt, *revideál*taſſanak; a' mely *publicatio*knak pedig *terminuſ*ok a' Gyűléſig el nem telik, *Terminuſ*ok alat *revideál*taſſanak. Az Erdélyi *publicatiok* az Erdélyi *Terminuſ*on, a' Magyar Orſzág réſzeinek *publicatio*jok a' Magyar Orſzági *Terminuſ*ok alat *revideál*taſſanak.

TITVLVS QUARTVS.

ADOSSAGROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1596. AZ Adoſság dolgából valakinek mint vagyon az ő kötéſe és végezéſe, azon ſzerint légyen az elég-tétel-is; egyébiránt a' Városokon illyen mod tartaſsék: hogy ha valaki az ő adóſát az elég-tételre nem vihetné kűlőmben, *competens* Birája eleiben idézze, annak ſzokot rendi ſzerint, és hogy ha az adoſság meg-valoſágoſodik, a' Birák mindgyárt elég-tételt ſzolgáltaſſanak az adoſságot kereső félnek, ebben pedig ſem *par* vétel, ſem egyéb le-ſzállitáſra, avagy halogatáſra valo ut ne engetteſsék; hanem ha a' dologban valami oly homály volna, mellyé a' Birák jo lelkek-iſméreti ſzerint el nem igazodhatnának; ez történetben, a' dolognak meg-világoſitására s' bizonyitására tizenőtőd nap adattaſsék, és akkor végső képpé el-igazittaſsék, *compertâ rei veritate*, egyſzer-s'mind a' kereső fél meg-is elégitteſsék. Az elég-tétel pedig nem valami haſzontalan és többire ſemmire kellő gaz marhából légyen, hanem az adoſnak örökségén kivűl, ha találtatnak, ezűſt, arany, és pénzbéli javai, bora és buzája, azokbol légyen, mellyeknek-is el-bócsűlésére a' bócsűſők hittel legyenek kötelesek, kik akar *in exceſſu*, akar *in defectu* ha fogyatkozáſt téſznek, azon helybéli Tiſztek előt *exponal*ván a' dolgot, mindgyát *peremptoriè* meg-itillyék, és ha *comperia*ltatik a' vétség, *in florenos két ſzaz convinca*ltaſſanak kűlőn kűlőn, melynek két réſze a' Biráké, harmada a' panaſzlo félé légyen, *inſuper* a' mellyik félnek kárt téſznek, az ő igaztalan bócsűjókkel, az-is *refunda*ltaſsék *toties quoties*: mellyek nem találtatván, avagy fel nem érvén, az adoſnak örökségéből légyen az elég-tétel; ha pedig az-is fel nem érné, ſzemélyében-is meg-fogaſsék az ados, mely igazitáſnak modgyárol a' Tiſztek hiteles *teſtimonialiſt*-is adgyanak.

Ex Art. An. 1596. 1607. Hogy ha pedig a' Birák az elég-tételt-is el-mulatnák, vagy *teſtimonialiſt*-is nem adnának, ſzabadoſſan a' káros ember, akarhol azon Városbéli, vagy Falubéli embert *areſta*lhaſſon, a' hová valo Birák az elég-tételt el-mulatták. Ez igazitáſnak modgya néz a' kűlső rendekre, egyébiránt a' Városoknak és Száſz Székes helyeknek lakoſi, éllyenek a' magok eddig valo *Privilegium*okkal magok kőzőt, és törvényekkel, az hol tudni-illik afféle dolgokrol valo régi és ez ideig meg-tartot *Privilegium*ok voltanak, és

vadnak

vadnak; egyébiránt a' *Privilegium*ok nélkül bé-csuſztatot *abuſu*ſok ezen meg-irt modhoz alkalmaztaſſanak.

ARTICULUS II.

SZáz forintban állo adoſságnak kereſeti pediglen minden meg-kűlömböztetés nélkűl, az Orſzágnak minden rendei kőzőt, minden *Exceptio*, *pár* vétel, *appellatio* (az egy *exmiſsion* kivűl, az-is pedig csak homályos dolgokban) és minden tőrvénybéli *remedium*ok kivűl meg-itilteſsék, és *Executio*ban-is véteſsék, ſemmi haladékra valo utak, modok affélékben ne engetteſſenek, a' mint ennek egyéb *proceſſuſi* bővebben-is megirattattak a' zálagokrol valo *Series*ben. Ezen kivűl valo dolgokban és adoſságokban, a' Vármegyék és Székelység maradnak a' *Decretum* és eddig *obſerv*áltatot jo *uſuſ*ok mellet. *Ex Art. An. 1649.*

TITVLVS QVINTVS

JOBBAGYOKROL.

ARTICULUS I.

A' Mely Jobbágyok Mihály Vajda *irruptio*játol, s' *ab Anno 1599* akkori Főldes Uroknak főldekről, és nevek alol elmentek, azoknak viſzſza vitelekben illyen mod tartaſsék: hogy a' *prætendens* Vármegyéken Szolga-Biro által kereſſe-fel a' Jobbágyot feleségével, gyermekivel, s' minden ingo javaival, és hogy ha a' *Poſſeſſor* meg nem adgya, kinek főldén lakot a' megkéréſnek idejeig (mely kérés akar ſzemély ſzerint magától, akar Tiſztartaja, akar Birája, avagy Jobbágya által légyen) *cit*áltaſsék a' Vármegye Székire, Erdélyben nyolczad, a' *Partium*ban tizenőtőd nappal a' Szék előt, és ott mind két fél magok, vagy *Procurator*ok által *compare*állyanak, minden bizonyságokkal egyűt, ha az *In cauſam attractus* nem akarván *admitt*álni az *Actor*nak bizonyságit, avagy bár meg-halgatván-is, még-is bizonyságra kéredzik, pereſsét fáraſztani akarja, el-bocsáttaſsék ugyan, de a' kővetkezendő Széken, *excluſis omnibus Juridicis remediis, ulteriorią proceſſu non admiſſo*, ha *comprob*állya az *Actor* mind azt, hogy a' fel-kéréſnek idején, annál inkáb ha az után-is hatalmában, és főldén let volna a' fel-kért Jobbágy, és hogy a' fen megirt idő után ment volt el-is, *finaliter* meg-itilteſsék, *cum homagio & pœna Minoris potentiæ*, és *Executioni demand*áltaſsék; ha pedig

pedig az első fel-kérés után az *In causam attractus* eszében vészi az *Actor*nak igasságát, és meg-kinállya véle a' következendő Széknek napja előt, tartozzék el-venni *sine pœna*; Ha ki ez *Casus*ban *per non venientiam convincáltatik*, *Prohibitio* avagy *Simplex Novum* mellet a' következendő Széken *finalis Sententiát* vészen azon *pœna* alat, mint fellyeb irva vagyon, *post exmissionem* a' min maradot volt.

Efféle Jobbágyoknak *repetitio*ja Székelységről, Szászságrol, Városokrol ha lészen, akar Tisztek által, akar *præceptorium Mandatum* mellet, s' ha nem *restituál*tatik *modo præmisso* a' Jobbágy, Táblára *evocál*tassanak, és akar *Octavalis*, akar *Diæta* alat lejendő Táblán *finaliter dijudicál*tassanak, *comperiál*tatván a' *Prætendens*nek igasságа, az *In causam attractus*ok *cum pœna ducentorum florenorum Hungaricalium* tartozzanak *restituál*ni; ugy hogy ha *pœna*ban *incurrál*nak, a' *convictus*oknak, nem a' *repetitus* Jobbágynak javaibol légyen az *executio*. Ez moddal valo kéretés, és ki-adása a' Jobbágyoknak, Fogaras földén kivül, minden helyekre és *possessor*okra *sine discrimine* értetik.

Ide értetnek pedig mind az özvegy Jobbágy Aszszonyok, és azoknak akarmi idejekori gyermeki és minden javai.

Ha mely Jobbágy Nemes Aszszonyt vévén, annak örökségében lakik, a' feleségétől kérjék-fel ezen mod szerint.

Ha nem felesége örökségén lakik, bizonyos Ura-is nincsen, nem-is meg-nemesittetet személy, mindazáltal szabadságban, és szabad helyen él, Szolga Biro által *ammoneál*tassa a' *prætendens* a' viszsza menésre, ki ha nem eselekeszi, azon Vármegye, és Székbéli Tisztek vessék elégedendő kezesség alá, és a' következendő Széken *peremptorie* itillyék-meg, s' nem találtatván mélto mentsége, adgyák kezében a' *prætendens*nek.

Ha pedig a' Jobbágy szegődőt szolgaságban volna felelet alat, *comperiál*tatván a' dolog, és esztendeje el-telésének ideje-is, a' szerint annak el-töltése után, tartozzék *restituál*ni *modo ut supra*. Az holdolt falukon lako Jobbágyoknak fel-kérése, s' mind pedig meg-adása légyen a' közönséges végezések szerint, az ollyan helyekről, a' mellyekről Földes Uroknak fel-szolgálnak, s' nem távul lako, és csak Sancz fizető emberek.

A' Török földére alá ment Jobbágyokat, Fejedelmeknek, avagy

avagy utánnok lévő Végbéli Fő Tiszteknek hirekkel, és *consensusokkal*, ha mikor *absq; periculo*, és valami egyéb nagy alkalmatlanságoknak következése nélkül lehet, meg-engettetik felhozattatások. *Ex Art. An. 1643.*

A' mely Jobbágy előbbi *residentia*jára magától viszsza mégyen, nem tartozik a' *temporaneus* Urának *restituál*ni, hogy ha őrökősége és hozzája való *competentia*ja-is előb való, ha szintén kezesek volnának-is az ollyan *redeált* emberért, a' kezesek addig ne *exequál*tassanak, hanem a' *prætendens*, és a' kezeseknek urai első következendő Székre *contendál*lyanak, és *finalis Deliberatiot* vegyenek rola: ha *comprobál*hattya a' *prætendens*, hogy a' kezesek tudták légyen hová való volt az ember, kötések szerint lakollyanak; annál-is inkáb ha Földes Uroknak hirekkel vették-fel a' kezességet; de ha a' másik fél *contrarium*ot bizonyithat, hogy tudni-illik nem Ura hirével vették légyen fel a' kezességet, és annak felette az-is *elucescál*na, hogy a' Jobbágy igazán oda való az hová *redealt*, a' kezesek *absolvál*tassanak; a' két időbéli *possessor*ok pedig *contendál*lyanak *de proprietate*, annak uttya és modgya szerint; nem *præjudicál*ván egyébként a' két félnek *contentio*jok a' *possessor* igazságának, sem penig a' *temporaneus prætenden*snek. Ezen egyenlő mod tartasék a' *Fiscus* joszágibol el-bujdosot, és *reducál*ando Jobbágyoknak állapottyában-is.

TITVLVS SEXTVS.

SZÖKÖT JOBBAGYOKROL.

ARTICULUS I.

NOha a' Jobbágyoknak *reductio*jok felől fellyeb-is annak *Serie*sében vagyon emlekezet, szűkségesnek itiltetet mindazáltal, hogy ez aláb meg-irt *Casus*ok, és azokban meg-irt *modalitas*sok-is *annectál*tassanak, ugymint: A' mely Jobbágyok Mihály Vajda bé-jövetele előt mentenek-el, és bujdostanak-el örökös Uroknak földekről, azok *longo litis processu* keresteссenek. Az után el-ment Jobbágyok pedig, *per brevem processum*, a' mint másut meg vagyon irva; de a' mellyeket a' végezések szerint *Mandatum*mal *repetál*tatnak, *prætensio*jokrol való igasságok-is mellette legyē a' *Mandatum*nak, és a' mely helyekről *Mandatum*mal *repetál*tatnak a' Jobbágyok, azon *Natiok* és helybéliek-is a' Vármegyékről hasonlo modon *repetál*lyák el-bujdosot jobbágyokat.

ARTI-

ARTICULUS II.

Ex Art. An. 1620. 1631. AZ Orſzágnak végezéſi, és azokban irot modok ſzerint pedik a' *fugitivus* Jobbágyok (az egy Fogaras fóldi állapot *excipiá*ltatván) mind Fejedelmek, Urak, Nemeſſek joſzágibol, Vároſokbol, Aknákbol, Záſzlok alol, akarmellyik *Nation* lévók kózzúl, Hajduságrol ki-adattaſſanak; az Aknás Városi helyekról, Záſzlok alol, Hajduságrol, és Székelységról oly *ſecuritaſ*sal
1588. adattaſſanak kézhez, a' meg-igirt vagy meg-nyert Jobbágyok, hogy azoknak el-vivói meg ne háborittaſſanak; *alioquin* az ollyanok, ember halálon, ſebhetéſen, magok ſérelmek és károkon kivúl-is, a' *patrator*ok a' *Decretalis pœnán convincá*ltaſſanak, ugymint *legitima & definitiva Sententiát*, avagy *Regiuſt* meg-háborito emberek.

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1623. 1638. A' *Fiſcalis* joſzágokbol, Aknákbol, és egyéb helyekról, a' Tiſztektól *repetá*llyák a' Jobbágyot, az *Articuluſ*okban *ſpecificá*lt modok ſzerint, és a' meg-adásért-is ugyan azonok *incurrá*llyanak *pœna*ban, s' azon *Sententia* mellet akarholot-is *Executio peragá*ltaſsék.

ARTICULUS IV.

Ex Art. An. 1650. A' *Fugitivus*, vagy akarmint el-idegenedet Jobbágynak *reductio*jában, annak gyermeki vagy iffjui *ætaſ*sa ſemmit nem *obſtál* a' Fóldes Ura *juſ*sának, egyaránt *repetá*lhattya, és *reducál*hattya *ſpecificatis modis*.

TITVLVS SEPTIMVS.

ZALAGROL.

ARTICULUS I.

A' Mint hogy egyebekben-is, ugy a' *Notoriuſ*ok Joſzági kózót-is, ha oly zálagos réſz Joſzágok találtatnak, mellyeket azon *Poſſeſſor*ok-is *impignoraticio jure* birtanak; ha *tempore*
Ex Art. An. 1595. *Executionis* a' *verus hæreſ*ék *comprobá*llyák, avagy *ante latam Sententiam in foro contradictorio*-is *penes ingeſsionis proteſtationem deponá*lván, ha mivel tartozik, *reſtituá*ltaſsék néki *eo facto*.

ARTI-

ARTICULUS II.

SZáz forintig valo zálagnak állapottya igazodgyék *in Sede inferiori:* Abban *Appellatio* ne *admittál*taſsék; a' kinálás pedig a' ſzerint légyen; hogy elſőben *ſolito more*, Szolga-Biro által meg-kináltatván a' *ſummá*val, ha fel nem venné, mindgyárt a' kővetkezendő Széken *in facie Sedis deponál*lya a' zálagot, akkor-is meg-kinálván véle; ha még-is nem *leválná*, mint elégſégeſen *conſtalo* dologban, *de condeſcenſione* ſemmit ne *contendá*lhaſſon az *In cauſam attractus*, hanem *ad meritum*, felelvén, ha kívánnyák a' pereſek bizonyságra bocsáttaſſanak-ki. *Ex Art. An.* 1648.

A' *liquidum debitum*ok ſzáz forintig mindenűt az Országban s' a' *Partium*ban-is a' Székeken, ezen meg-irt *brevis proceſſus* ſzerint *dijudicál*taſſanak, minden *Exceptiok* és *Appellatiok* ki-rekeſztetvén, végeztetet. 1649.

TITVLVS OCTAVVS.

SZOLGAK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

VAlamely köteles Szolga alkuvása ſzerint valo idejét jámborul el nem tőlti, és bolcsu vétlen Urát el-hadgya, ha nem Nemes ember, ugy annál inkáb, de ha Nemes-is, mindazonáltal a' kereſetnek mivoltához képeſt valo elégséges *reſidentiá*ja nincsen, valakinek földén vagy keze alat fel-találtatik, kéreſsék-fel, és ha meg nem adatik, *citál*taſsék *competens Forum* jára a' meg nē adó; és ha meg nem adhattya, *cum pœna ducentorum florenorum readjudicál*taſsék. Ha pedig elégséges *reſidentiá*ju Nemes ember léſzen, *de bonis admoneál*taſsék *ad regreſſum*, ha Jobbágyi nem találtatnak, *etiam perſonaliter*, és ha mindgyárt nem *redeál*, *citál*taſsék, s' *comperta prætenſionis veritate*, *két ſzáz forint pœnával reſtituál*taſsék; és mind azokban, a' fel-kérés, *citatio*, *proceſſus*, és *forum*, a' ſzerint légyen, valamint a' *fugitivus* Jobbágyok felől irva vagyon.

A' mely Szolgák pedig Záſzlok alat találtatnak, ha elégséges *reſidentia*juvak, haſonlóképpen magok ſzemélyekben *proſequál*taſſanak Törvénnyel; ha pedig nem Nemeſsek, vagy nem elégsé-

ges *residentia*juvak, a' Tiſztektől *repetál*taſſanak, és a' meg-adásért azok *proſequál*taſſanak.

ARTICULUS II.

A' Számado Szolgák ha a' kezeſségnek *meritum*át fel-érhető joſzágu és *residentia*ju emberek nem lévén, máſoknak nevek és köteleſségek alat, azon fellyeb meg-irt modok ſzerint *proſequál*taſſanak, de a' *pœna* az *acquiſitio meritum*jához alkalmaztaſsék; ha pedig máſok birodalma alat vadnak, vagy nem-is elégséges *residentia*juvak, azoknak Uroktol kéretteſſenek-fel, és *proſequál*taſſanak ezen modok ſzerint: annál-is inkáb ha nem Nemes emberek, *excipiál*ván azt, ha kinek mint valo *obligatio*ja vagyon, a' ſzerint-is légyen állapottya: *Volenti enim non fit injuria.*

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1595. A' Mely Szolgáknak, hadakozáſnak, vagy az had meg-hirdetésének ideje alat telnék-el eſztendejek, Urokat akarattyok ellen el ne hagyhaſsák, mind az had le-ſzállásáig, azok-is elébbi ſzokot fizetéſeket igazán ki-jártatván; mellyet ha ki cselekednék, mind a' Záſzlok alol, mind egyéb helyekről ki-adni tartozzanak, két Nemes ſzemély által valo kézben kéretéſre, és ha ki meg-adni nem akarná, *eo facto*, az Hadi Birák, *Generaliſok peremptoriè revideál*lyák, ha a' Tiſztek lennének meg nem adoi; ha pedig *privatus* emberek, Iſpánok és Kapitányok igazitsák-el, a' dolog *comperiál*tatván, ha mi kárt vagy *expenſat allegal* a' *Prætendens*, annak *refuſio*jával itilteſsék viſzſza, és adaſsék kezében-is minden egyéb *pœna* nélkül: de ha az alſo rend Tiſztek elől Hadi Birák vagy *Generaliſok* eleiben *appellál*tatnék a' *Cauſa*, és még-is fáraſztatnék a' peres, ot a' kárnak *refuſio*ja felet, *cum pœna homagiali* adattaſsék viſzſza; az had *promulgál*áſa előt el-ment ſzolgának állapottya ide nem értetvén. Ha pedig az ekképpen Urát el-hagyot ſzolga Nemes ember volna, magát hivaſſa a' ſzolgaság mellé, és ha ſzabad akarattya ſzerint nem *redeál*, a' Vármegye Záſzloja alat a' fellyeb meg-irt mod ſzerint *proſequál*lya: és ha kivántatik, *Generaliſs*a, vagy Hadi Birája eleiben *Appellatio*ban el-bocsáttaſsék, és ha *comperiál*tatik, *cum pœna ſuperius ſpecificata readjudicál*taſsék.

TITU-

TITVLVS NONVS.

LEGITIMVM MANDA-tumokrol, és Sententiákrol.

ARTICULUS I.

A' *Legitimum Mandatum*okra, és *legitimè emaná*ltatot *Sententia*kra, az *Executor*ok ki-menni tartozzanak, annak modgya és rendi ſzerint, meg-adván az ő ſzokot jutalmokat, és *legitima Executio*kat *peragá*lni el ne mulaſsák, ſe a' *Cauſanſ*oknak *periclitatio*jára, nagy károkra ne *procraſtiná*llyák; egyébiránt ha *Fiſcalis* a' dolog, a' *Director*; ha pedig más rendbéli ſzemélyé, maga az *Exponens*, az ollyan *Executor*okat *evocá*ltaſsák, és a' *Diæta* alat valo Táblán, avagy *Octavalis Terminuſ*on *proſequá*lván, *collateralis atteſtatiok* mellet-is, ha egyébiránt *legitimè recipiá*ltattanak *revideá*ltaſsék a' *Cauſa*, és *legitimè convincá*ltatván az ollyan *contumax Executor*, ha mélto mentsége nem léſzen, Tiſztitól-is *privá*ltaſsék, s'azon fellyůl *két ſzáz forintal*-is bůntetteſsék: Mely perben hogy ha a' *Director agál*, a' *pœna* a' *Fiſcuse*, avagy a' Tábla Biráijé, melynek két réſze a Biráké a' *Fiſcus collatio*jából. *Ex Art. An.* 1632. 1633.

Hogy ha pedig a' peres oly egyigyů, és a' kereſetre elégtelen volna, annak *inſtantia*jára a' *Director*-is a' fellyůl meg-irt mod ſzerint *competens Actor* leheſſen.

Haſonloképpen a'kik a' *illegitimum Mandatum*oknak nem *obtemperá*lnak, avagy annak *legitimum remedium* nélkůl *reſiſtá*lnának, az ollyanok ellen a' *Director*, avagy *privatus* ember-is *procedá*llyon, az eddig valo *uſus* ſzerint, és *Executor*okat vivén-ki, a' *pœnát*, az az, *florenos 200 exequà*ltaſſanak rajtok, mellyet ka ki *legitimo remedio obviá*lna, *in foro competenti*, *appellationeq́ non admiſſa* bůntetődgyék tőrvény ſzerint, melyből-is mind a' *Fiſcuſ*nak, mind pedig a' pereſnek, avagy Biráknak-is ſzokot réſzek ki-adaſsék. 1635. 1632.

Ellenben a' kik *legitimum Mandatum*ot *extrahá*lnak-is, és élnek véle, a' mint fellyeb vagyon irva az *Executor*ok felől, azon mod ſzerint és azon *pœnán convincá*ltaſſanak. A' kik máſokat méltatlan *evocá*lnának, azok-is haſonloképpen. 1633.

1633. Ez kereſęſnek és bűntetéſnek modgya *indifferenter obſervál*taſsék az Orſzágban minden *Statuſ*ok kőzőt.

TITVLVS DECIMVS.

EXECVTIOKROL.

ARTICULUS I.

A' *Legitima Executiok* minden helyeken *peragál*taſſanak; annak *violens turbatori* a' *Decretum*nak tartáſa ſzerint ſzorgalmatoſſan meg-bűntetteſſenek, azt *impediá*lo *Mandatum*ok ne *expediál*taſſanak, és az *illegitimum Mandatum*ok nem *obſtál*ván az *Executor*ok ne-is *ſubſiſtál*lyanak azokra; a' Tiſztek a' *legitima Executio*ra ki-menni tartozzanak házoktol-is, nem várván Vármegye *exmiſsio*jától, mivel a'féle haladékok miatt gyakran *periclitál*ni ſzokot a' *prætenden*ſeknek igaſságok, ugy hogy midőn *Sententia* vagy *Contractus* mellet kelletik lenni az *Executio*nak, az *Exponens* maga, avagy az *Executor*ok *præmittál*lyák a' *certificatiot*, Erdélyben nyolczad nappal, a' *Partium*ban pedig tizenőtőd nappal: a' Tiſztek az ő ſzokot *Salarium*okkal megelégedgyenek, mely *ordinariè* ſzokot lenni *flor. 12.* Az *Executio*ra elégséges egy Vice Iſpán, és egy Fő Szolga-Biro, és ezen mod *obſervál*taſsék mind Erdélyben, s' mind a' *Partium*ban (a' kezeſség állapottya ide nem értetvén, kiről annak *Serieſ*ében bőveb irás-is vagyon) ugy mindazonltal, hogy a' *legitimus Executor*ok, ugy-mint kikre a' *Sententiák, legitimum Executionale Mandatum*ok, *Contractuſ*ok, és tőbbek effélék *dirigál*tatni ſzoktak, *ſignanter* mind két *Cancellariá*kon lévő hites *Notariuſ*ok-is ne *excludál*taſſanak.

ARTICULUS II.

A' *Partium*ban, a' mely helyeken félelmes az *Executio*knak *peragálá*ſa Tőrők miat, ollyan helyekre illendő ſzámu magokkal mennyenek az *Executor*ok, a' dolognak mivolta és kivánsága ſzerint; az hová pedig ugyan tellyeſséggel nem volna bátorságos a' menetel, ugymint Iktatás és más oly *Caſuſ*okban, mellyek ekképpen véghez vitethetnek; az *Executor*ok a' faluſi Birákat hivaſsák-fel, a' dolognak mivoltához képeſt elégedendő ſzámuvakon, és azok előt, s' azok által *procedál*lyanak az *Executio*ban.

TITU-

TITVLVS VNDECIMVS.

LEVELEKRÖL.

ARTICULUS I.

HA valamely igaz véreknek joszágokrol valo levelei *quali-tercunq́* el-idegenettenek volna (tőrvényes uton kivúl) meg-értvén kiknél volnának, *repetá*ltassa leveleit a' *Prætendens*, mellyeket ha nem *restituá*lna az, a' kinél volnának, *evocá*ltassa akar *Octavalis Terminus*ra, akar pedig a' leveleket meg-tarto embernek *competens forum*jára, az holot tudni-illik illendő *residentia*ja találtatik, vagy a' dolognak-is *meritum*ja kivánnya, és ot *juridicè* a' Tőrvénynek szokot rendi szerint *prosequá*lván, ha *comprobá*ltatik mind a' leveleknek nála létele, fel-kéretése, meg nem adása, és hogy *legitimè* azoknak tartása nem őtet, hanem a' *prætendens Actort* inkáb illetné, és ekképpen *juris ordine convincá*ltatván, a' fel-kéretésnek és meg nem adásnak idejétől fogva, abbol kővetkezet minden kárát az *Actor*nak *refundá*lni tartozzék; *insuper* ha a' tőrvénytől rendeltetet illendő időre a' leveleket meg nem adná, avagy ha valami modon *juramentu*mot *decerná*lnának az *In cansam attractus*nak, s' annak *terminus*sára *juramentum*át *deponá*lni *prætermittá*lná, a' *pronunciá*ltatot mod szerint, *juxta contenta Decreti Part. 2. Titulo 34.* nem csak *Evictor*nak, hanem egyszer-s'mind *debitor*nak-is itiltessék, és vagy azt a' joszágot meg-keresni és meg-hozni tartozzék, mellyet azokkal a' levelekkel kellene az *Actor*nak meg-keresni; vagy ha nem joszág keresésére, hanem oltalmazására nézendők volnának a' levelek, *evincá*lni tartozzék; mellyeknek akarmellyikét-is *posthabeá*lván, maga javaibol a' levél tartonak, *vigore ejusdem Sententiæ*, az *Executor*ok tegyenek *plenaria satisfactiot*; ha pedig vagy *Dotalisták*, vagy egyéb oly személyek lennének a' leveleket meg-tartók, vagy azoknak el-rekkentői, égetői, és akarmint-is el-idegenitői, kiknek javokbol *contentum*ja nem lehetne az *Actor*nak, avagy ha *post pronunciatam Sententiam* még-is *contumaciter* nem *restituá*lná a' leveleket, sem pedig *restitutio*ja felől elégséges *fidejussiot* nem tenne, a' mint egyéb némely *Casus*okban, ugy ebben-is akar *in foro contradictorio*, akar pedig ha nem *compareá*lna, vagy egyébiránt *evitá*lni akarná, *absq́ legitimo remedio, etiam vigore Sententiæ* az *Executor*ok által az ollyan

Ex Art. An. 1599. 1598. 1642.

contumax, vagy pereſeknek nem *ſatisfacia*lhato ſzemély *areſtal*taſsék, valameddig peresével véget nem ér; Efféle *Cauſák* pedig ha a' Vármegyéken, vagy egyéb Székes helyeken indittatnak, *tranſmitta*ltaſſanak Táblára. Nem értetik pedig ez levél kereſésnek modgya ſemmiben a' *Fiſcus* réſzéről, hanem csak egyéb *privatus* emberekről.

ARTICULUS II.

Ex Art. An. 1633. A' Leveleknek *tranſum*áltatása, hogy mind egyéb *Octavalis Terminus*okon *indifferenter*, mind pedig *Diæta* alat valo Táblán, midőn törvények *agita*ltatnak, *tranſum*áltathaſſanak, végeztetik.

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1610. VEgeztetet volt az-is, hogy a' mely levelek a' Kendi István akkori *Cancellarius* kezénél lévő pecsét alat *emaná*ltattanak, *à die 1. Februarii Anni 1610. ad reformandum* bé-adattaſſanak, *alioquin* erőteleneknek tartaſſanak; mely végezés moſt-is helyben hagyatik.

ARTICULUS IV.

A' Leveleknek *taxa*ja a' régi *uſus* és a' *Decretum*ban, *Articulus* ſokban, *ſpecifica*ltatot rendek ſzerint légyen, a' mint annak *Serie*ſsében ide aláb *ſpecifica*ltatnak.

TITVLVS DVODECIMVS.

MISSILIS LEVELEKRÖL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1588. 1611. 1633. *Miſsile Mandatum*ok Joſzágnak el-foglalására a' *Cancellaria*kon ne adattaſſanak, ſe *Fiſcus*, ſe egyebeknek réſzekre; ha kik ollyanokat *extraha*lnának-is, Joſzágoknak foglalásában erőtelenek legyenek, azok-is pedig, kik ollyanokat *extraha*lnának, a' ſzerint bűntetődgyenek, mint az *illegitimum Mandatum*okat *extraha*lo, és azokkal élő emberek: és igy a' Joſzágoknak el-foglaláſa nem kűlőmben, hanem Törvénynek *deciſio*ja után, avagy a' Joſzágoknak, és dolgoknak mivoltához képeſt az Orſzágnak effélékről irot *Conſtitutio*inak rendi és modgya ſzerint legyenek, s' ne-is egyebek, hanem az Orſzágnak *legitimus Executori* által.

Ha

Ha kik *Miſsiliſsel* Joſzágot foglalnának, *intra revolutionem Anni* comperiáltatván, a' Vármegyéken, avagy egyéb Székes helyeken, *mox & de facto reſtituá*ltaſſanak, és *inſuper* a' foglalo a' *Decretalis pœnán convincá*ltaſsék.

A' *Sequeſtrum*ok-is csak a' *Decretalis Cauſa*kban, és annak modgya ſzerint legyenek, *Sequeſter* pedig ne a' *Fiſcalis* Tiſztek, avagy egyebek, hanem a' Vármegyéknek és Székeknek hites Tiſztei legyenek: azok-is pedig csak a' *Decretum*nak tartáſa ſzerint *manutenea*llyák, minden kár tétel nélkûl. 1588. 1633.

Az *Executio*knak *turba*lásában a' *Miſsile Mandatum*ok erőtelenek legyenek, afféle *illegitimum*okkal igyekezők, a' fellyeb meg-irt modok ſzerint bûntetteſſenek. 1599. 1650.

TITVLVS DECIMVS TERTIUS.

DONATIOKROL.

ARTICULUS. I.

A' *Donatiok*, a' *Decretum continentiá*ja, és Orſzág végezéſi, s' a' régi Királyok, Fejedelmek idejekben, és ſzokot *Stiluſi* ſzerint *emaná*ltaſſanak: nevezet ſzerint az a' *clauſula: Salvo jure Fiſci, in perpetuum dele*áltaſsék, és ſemminémű *Donatiok*ban, *Privilegium*okban ne *inſerá*ltaſsék. Ezekkel ellenkezőképpen *emana*ltatot *Donatiok caſsá*ltatnak; ſőt ha kiknek *Donatioi*ban, *Privilegium*iban az a' *clauſula, Salvo jure Fiſci, inſera*ltatot volna-is, *præſentá*lván leveleket, ha csak az léſzen fogyatkozáſa az *impetranſ*nak, *tollá*ltaſsék, és a' ſzokot *Stilus*hoz ujab levél adattaſsék a' Fejedelmektől ſzámokra. *Ex Art. A.* 1591.

ARTICULUS II.

A' Kiknek levelei háboruság, tûz, vagy egyéb ſzerencsétlenségek miat el-veſztenek volna, *ex debito Regiminis ſui officio* tartozzanak a' Fejedelmek *Nova Donatio*kat adni, az Orſzágnak ſok rendbéli *Statutumi*, és a' régi Királyoknak-is *Decretumi* ſzerint; ſőt mivel oly dolgok-is történnek, és történhetnek ez után-is, hogy némellyeknek ha minden levelei nem-is, de *Statutic*jokrol valo *Relatoriai* el-veſztek; ha annakokáért, a' *periclitans Donatarius teſtimonio vicinorum & commetaneorum, tam Nobilium* *Ex Art. An.* 1609. 1632.

bilium, *quam honestæ famæ ignobilium legitima Statutio*ját meg-bizonyithattya: afféle Joszág a' *Donatarius*nál meg-maradgyon; sőt ha afféle Joszág, Mihály Vajda bé-jövetele után, másnak *conferál*tatot volna-is a' Fejedelmektől, az ollyan *Donatio* ne *stál*lyon, hanem inkáb a' *periclitans donatarius nova donatione mediante roborál*tassék. Ha pedig valamely Joszágot oly régtől fogván birt, hogy az *humana memoria excedál*lya, és afféle Joszágrol valo levelei el-veszténeknek volna, meg-bizonyosodván hogy *Aviticum*ja, és hogy *legitimè succedál*t *hæres* lévén, *in pacifico dominio bonorum* volt, az ollyan Joszág-is ne másnak, hanem a' *verus hæres*nek *conferál*tassék *nova Donatio*val; ide nem értvén a' *deficiál*t, és *Fiscus*t *concernál*ando Joszágok állapottyát, a' mint
1607. effélékről *in Serie Publicationum* irás vagyon.

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1643. 1615. A' *Nova donatiok* ne idegeneknek, hanem a' *verus hæres*eknek, és a' kik *in pacifica possessione bonorum* vadnak, azoknak *conferal*tassanak.

ARTICULUS IV.

A' *Nova donatio*knak állapottyában, hogy ha vagy *Fiscus*nak, vagy másoknak azok ellen valami *prætensio*jok vagyon, *jure procedál*ván, *tempore revisionis* ugy *discutiál*tassanak, mint a' *nova donatiok* meg-visgálásának rendi és modgya a' *Decretum*ban elég világossan *exprimal*tatván vadnak.

ARTICULUS. V.

AZoknak a' Királyoknak és Fejedelmeknek *donatioi* álhatnak csak meg, a' kik *legitimus* Fejedelmek, és az Országnak régi szabadsága szerint valo választatásából *legitimè succeda*ltanak. Nevezet szerint Mihály Vajda, Básta György, és az akkori időbéli *Commissarius*ok, hasonloképpen a' Székely Mojses *donatioi invalidæ & viribus destitutæ habeantur* egyebekben, hanem, mivel az Ország hittel-is *assecura*lta volt őket, a' mely Katonák a' Mihály Vajda meg-verésekor mint *tyrannus* és *illegitimus* Fejedelē mellől el-állottak, azoknak személyekben akkori igirtetet Nemesi *prærogativá*jok mostan-is helyben hagyattatot, sőt az harcz előt azon Katonák kőzzűl valoknak a' mely Joszágot Mihály Vajda adot volt, és birodalmokban voltanak, azok-is nálok meg-maradgyanak, azokrol *emana*ltatot *Articulus*oknak tartása szerint,

mivel

mivel az Országnak oly utolsó veszedelmében forgo állapottyában szolgáltak.

ARTICULUS VI.

A' Királyoknak és Fejedelmeknek a' *Donatio*knak *collatio*iban, a' *Decretum* és a' Magyar nemzetnek régi szabadsága, és az Országnak-is irot Törvényi szerint, több modgyok és hatalmok nem találtatik, hanē első, ha mely Urnak vagy Nemes embernek magva szakadásán, annak Joszága *redeal ad Fiscum Regium*; mely *deficiál*t Joszágnak *apprehensio*jában és *collatio*jábā e' mod *observál*taſsék, hogy a' *Fiscus per Directorem* az Ország Törvénye szerint, a' Joszágot *legitimè publicál*taſsa: és a' *Contradictor*okat *evocál*tatván, *procedál*taſſon ellenek *juris ordine in talibus observari solito*; ha a' Törvény a' *Fiscus*nak itili, *per manus conferál*hattya a' kinek akarja: ha pedig azt nem várván a' *Donatarius*, valamely Joszágban *celatum jus Regium*ot reménl lenni, és meg-kéri, *Statuál*taſsa magát a' *Jus Regium*ban, és ha senki *Contradictor* nem találtatik, a' Joszágot *apprehendál*hattya; de ha *Contradictor*ok találtatnak, *eo facto cedál*ni tartozik, és *extra dominium* keresse, *juris ordine*, a' *Jus Regium* mellet. Második; hogy ha mely Joszágot a' *Fiscus per Notam infidelitatis alicujus, legitimè tamen, & vero juris ordine, juxta species Notæ, in Decreto & Regni Articulis expressas condemnati, Sententia*val *legitima Executione mediante apprehendál*, és *conferal* valakinek; ugy tudni-illik, hogy ha azt a' *condemnatus*t *legitimè citál*ták, és az Országnak *Constitutio*ja szerint, *in Generalibus Regni Comitiis, justo juris ordine, excessus*sát *legitimè comprobál*ván, ugy *sententiáz*ták légyen meg; (ide nem értvén a' *Decretum*ban *specificál*t egyéb *Casus*okbol *emergál*ni szokot *Nota*knak *species*it) ez fellyeb meg-irt dologban-is pedig, az *Executio de bonis seu juribus possessionariis delinquentis convicti, ipsum solum propriè & præcisè concernentibus* légyen.

Ha valaki, *non observato hoc juris ordine*, és nem *Statutio* által, hogy annak *Contradictor*a találkozhaſsék, hanem *ante Statutionem legitimam* megyen-bé valamely Joszágban, és valamely *hæres extur*bál, *apprehendal*lya a' Joszágot, és az után akarná magát *Statua*ltatni, *Contradictor*ok találkoznának, de a' *Donatarius contra vim contradictionis* benne marad a' Joszágban, *prætendal*ván azt, hogy *etiam ante emanationem donationis in bonis extiterit*, az ollyan *Potentiarius*, vagy *malæ fidei possessor*, *exclud*altaſsék, és az elébbeni *hæres*nek *restitua*ltaſsék a' Joszág; a' *Donatarius* pedig

*procedal*lyon *donatio*jával *extra dominium juxta contenta Decreti*; a' ki pedig a' fen meg-irt mod ſzerint *extrahal*t *donatio*jával magát *ſtatua*ltattya, *contradictio interveni*alván annak *cedal*t, a' *donatio*nak ereje *in vigore* maradgyon, és a' *contradictiot juris ordine proſequa*llya.

Harmadik rendbéli *collatiok* lehetnek *de bonis Fiſcalibus*, mellyekről annak *Serieſ*sében vagyon emlekezet.

TITVLVS DECIMVS QUARTUS.

SZEKELYSEGRÖL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1624. A' Székely Jobbágyok a' Vármegyékről, és egyéb helyekről-is *Mandatum*okkal *repeta*ltaſſanak, *ſub pœna ducentorum florenorum*, a' ſzerint a' kűlſő Jobbágyok-is a' Székelységtől, és Gyűlés alat valo Táblákon, *Octavalis Terminuſ*okon, *proſequa*ltaſſanak.

ARTICULUS II.

Ex Art. An. 1630. A' Székelységen *tolla*ltatot a' kőz bőtcsel valo élés, hanem *capitalis ſumma*val éllyenek, *pro communi decreto* végeztetet.

ARTICULUS III.

Ex Art. An. 1635. A' Székelyek *Tranſmiſſio*ja a' Táblárol, vagy Gyűléſről, ſe *Communi*ſra, ſe *Evictor*ra ki ne bocsáttaſsék, hanem magok *Forum*jokon éllyenek a' *Cauſanſ*ok minden *remedium*okkal; a' Táblán csak *finalis deciſio* légyen; hozzá tévén azt-is, hogy a' mely perek *brevis proceſſuſ*on fundáltatnak, kőzőttők-is az 1619 Eſztendőbéli *Articuluſ*oknak *continentia*ja ſzerint, *dijudica*ltaſsék; *excipia*ltatván a' *diviſio* dolgában valo *proceſſus* annyi réſzben, hogy noha az 1619 Eſztendőbéli *Articulus* ſzerint abban az *Inhibitio* nem *admitta*ltatnék, mindazonáltal a' Székelységnek eddig valo *uſuſa* ſzerint, a' *verbalis prohibitio* ez után-is *admittal*tatik, de ugy hogy *habeatur pro Repulſione*, és tőbſzőr azon egy dologban *Repulſio* ne légyen.

ARTI-

ARTICULUS IV.

A' *Citatiok* a' Székelységen a' Székeknek eskűttei, vagy azok nem találtatván, csak *privatus* Nemes ember által-is, a' Tiſztnek mindazáltal pecsétinek erejével legyenek, *Relatoria*knak *extractio*ja nélkűl-is, Maros Széken kivűl; Ugy hogy *in prima Sede part* vévén az *In cauſam attractus* az *Actor*nak *propoſitio*jában, *de proxima, ſubſequenti Sede*, a' *par* vétel mellet ſemmi *exceptiok de condeſcenſione* ne leheſſenek, hanem mindgyárt *de merito* ſzollyanak, és csak az *ordinarius proceſſus obſerva*ltaſsék, és az *ordinarium remedium*ok, ugymint elsőben *Citatio*, *par* vétel, *Exmiſſio* után *Novum*, *Appellatio*, a' *remedium*okban pedig *Contradictio*, *Inhibitio*, *Repulſio*: Maros Széken pedig mivel *ab antiquo Relatoria*val ſzoktak élni, ez után-is azon *uſus*ban meg-tartatnak, és az Orſzágnak *Conſtitutio*ja ſzerint, három helyes *Exceptio*val élhetnek, de *par* vétellel ők-is a' *Cauſan*ſokat ne fáraſzſzák, hanem az *ordinarium remedium*okkal legyenek *contentu*ſok.

ARTICULUS V.

A' Táblákra *tranſmitt*áltatni ſzokot *cauſak* a' Székről elsőben derék Székre bocsáttaſſanak, és onnan a' Táblára; mellyet nem *præſt*alván, Táblára *evoca*ltaſſanak érette, és *tanquam violatores conſtitutionum két ſzaz forintal* bűntetteſſenek érette, *toties quoties*, *executio*jok-is pedig *uſq; ad deciſionem* az ollyan *cauſa*knak ne leheſſen. *Ex Art. An. 1649.*

TITVLVS DECIMVS QUINTUS.

SZ A SZ S A G R O L.

ARTICULUS I.

MInt a' tőb *Natio*knak ugy a' Száſzságnak-is *appellatio*ban bocsáttatot *Tranſmiſsio*jok, a' Gyűléſek alat-is *promiſcuè* revideáltaſſanak: a' ſzerint az *Octavalis Terminu*ſokon-is elő vételeſſenek, és egyéb Táblát illető *cauſak*-is igaz *ſerie*ſsek ſzerint.

TITVLVS DECIMVS SEXTUS.

ASSESSOROK ALLAPOTTYAROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1609. 1615. 1576. 1588. 1554. 1557.

A' Táblai *Aſſeſſor*ok, hogy mind elégséges illendő számúvak, *circiter ad numerum 12.* ez Hazának Törvényihez értő, jo lelki-iſméretű emberek rendelteſſenek a' Fejedelmektől, a' két Itilő Meſterek és *Præſidens* mellé, ſzükségesképpen kivántatik; kik mindazáltal az 1554 Eſztendőbéli *Articulus* ſzerint-is, csak magok költségeken ſzolgálni nem tartoznak. Annakokáért ha mi pénzbéli *proventus* a' Táblán *Fiſcus* ſzámára *cedál*na, az, ſzámokra *conferál*taſsék, és a' *Director*ok viſellyenek gondot reá, hogy afféle *proventuſ*ok igazán *adminiſtrál*taſſanak; ugy hogy a' mely *cauſak* a' Táblán *decidál*tatnak, az onnét *emanál*tatot *Sententia* ſzerint, a' mit a' Biráknak itilnek, nem azokat a' Birákat illetvén a' kik elől *inchoál*tatot, hanem a' kik elől *decidál*tatot, annál inkáb a' derekas *Cauſak* inkábbára Táblán, mint ſem Vármegyén *inchoál*tatván, akar *per inchoationem*, akar *per deciſionem* ſzakadgyon a' Táblán vége; abból lejendő *proventus* az *Aſſeſſor*oknak *adminiſtrál*taſsék, hogy ha a' *cauſa*ban *triumphans*, az *Executio*kat nem azon Vármegyebéli Tiſztek által *peragál*tattya, kik elől *inchoál*tatot volt.

TITVLVS DECIMVS SEPTIMUS.

FISCALIS DIRECTOROKROL.

ARTICULUS I.

Ex Art. An. 1570.

A' *Fiſcalis Director*ok mind Széken és Táblán-is ben ülhetnek, *Fiſcalis cauſa*kon kivül; de mint a' több Táblai *Aſſeſſor*ok hiteſek legyenek az igaz törvény tételre; csak hogy a' mely *cauſa*kban Birák léſznek, azokban ſoha *Actor*ok ne lehetſenek, ſem *è contra*; a' törvenyben olvaſáſra bé-adatot levelek-is pedig, *Director*ok kezeiben ne adattaſſanak.

TITU-

TITVLVS DECIMVS OCTAVVS.

KAPTALANOKROL.

ARTICULUS I.

AZ Egyházi rendek s' Papok kezéből a' Cáptalanok ki-vétetvén, azok helyében az Ország az akkori állapotoknak kivánsága szerint, a' menyi számu személyeket elégségeseket itilt, válaſztot kűlső *secularis* emberekből, és azoknak bizonyos fizetést rendeltenek a' Fejedelmi Tárházbol, hittel kőteleztettenek hivatallyokban igazán valo el-járásra, fáratságoknak-is jutalmát el-*limitál*ták; A' moſtani állapotokhoz alkalmaztatván annakokáért azoknak állapottyokat, végeztetet, hogy mivel a' Feledelmek fizetnek nékik, ugyan a' Fejedelmek válaſzszanak és állaſſanak-is, mind Fejérvári, s' mind Váradi Cáptalanokban, és Colos Monoſtori Conventben, jo lelki-iſméretű, és azon hivatalnak meg-felelésére elégséges tudományu alkalmatos embereket, leg aláb három három személyekből állokat, kiket a' bé-állatáskor a' tőb *Capitularis Collegák* előt, egy Itiló Meſter, avagy *Cancellarius*, avagy *Secretarius* előt, erős hittel kőtelezzenek *ad fidelitatem*, *taciturnitatem*, *conſervationem*, *requiſitionem*, *literarũ tranſumptionem*, *extradationem*, *legitimamq; executionem*, kiknek a' ſzokot Cáptalani pecsétek-is kezekben adattaſſanak. *Ex Art. An.* 1557. 1571. 1573.

Ezeknek régen rendelt és ſzokot fizetéſek a' Fejedelmektől igazán meg-adattaſsék, mind, hogy a' hivatalnak inkáb megfelelheſſenek; mind pedig, hogy rendek ſzerint valo bőcsületek ne *diminuál*taſsék; mivel hogy ők-is, a' leveleknek *taxa*iban, a' régi *limitatio*hoz alkalmaztatnak és meg-határoztatnak; melyről annak *ſerie*ſében bizonyos iráſók találtatnak, kik mellől neis *recedal*lyanak, *ſub amiſsione honoris & officiorum*. 1573. 1609.

*Authorita*ſsok légyen pedig minden *legitima Executio*kra, mindazonáltal nem *exclud*altatván mellőlők és kivűlőttők-is, a' dolognak mivoltához és eddig *obſerv*altatot *uſus*hoz képeſt, egyéb *legitimus Executor*okat-is; de ők-is meg-gondollyák hivatallyokat, és azon kivűl valo dolgokban magokat ne elegyitsék, ſe affélékre ne erőltetteſſenek.

1649. A' *Protocolum*ok a' Cáptalanokban bé-adattaſſanak. Pecsételni ſoha csak egy Cáptalan-is más *Collegá*jának hire és *præſentia*ja nélkûl ne méréſzellyen; a' pecsét-is kőz helyen, nem csak edgyiknél *conſervá*ltaſsék, mely-is *juramentum*joknak *ſerieſ*sében légyen; és az egy *procuratoria conſtitution* kivûl, ſemmi egyéb *faſsio*kat csak egy kőzzûlők ne *recipiá*llyon; *Statutio*kat, és kûlſő *Executio*kat *penes Regium peragá*lhatnak. A' mely Cáptalanokban pedig eddig más *uſuſ*sal éltenék, a' ſzerint *peragá*ltatot dolgok, *in vigore* hagyattatnak; ez után valok a' végezéſékhez alkalmaztaſſanak.

TITVLVS DECIMVS NONUS.

PROCVRATOROKROL.

ARTICULUS I.

SOk ſzeginy igyefogyot Nemeſség, és egyéb rendek fogyatkoznak-meg a' miat igaſságokban, hogy valamely Tekéntetes és értékes ember mind maga mellé *attrahá*lván a' *Procurator*okat, a' máſik fél, vagy tellyeſséggel *deſtituá*ltatik *Procurator* nélkûl, avagy ha ſzintén a' tőrvény tévő Birák Prokátort az ollyan meg-fogyatkozot *Cauſans* mellé adnak-is, a' mint hogy adni tartoznak-is; de *impoſitivè* lévén, és kéſzületlen-is a' dologhoz, ugy-is *periclitá*l a' ſzeginy *Cauſans*. Akarván annakokáért ezt-is meg-orvoſolni, végeztetet; hogy ſenki egy *cauſa*ban tőb *Pracuratort*, hanem csak leg fellyeb kettőt foglalhaſſon maga mellé: Tilalmaztatik pedig az ollyan *colluſio*-is, hogy valaki a' *Procurator*okat maga mellé a' kettőn kivûl fel nem állathatván, ugy végezne, hogy ellene ne *leva*llyanak *cauſa*kat, avagy inkáb kőteleſek lévén alattomban ben ûllyenek, és egyſzer-s'mind Birák, s' még ártalmasban *agá*lók-is legyenek, *ſub eadem pœna*. Az hol pedig a' Birák a' pereſnek egyigyûségére és fogyatkozására nézve Prokátort rendelnének a' perlő ember mellé, tartozzanak ugyan fel-venni, és *ſincerè agá*lni *ſub pœna homagii*, de a' peres-is tartozzék fáratságának érdemlet jutalmát meg-adni.

ARTICULUS II.

MInd a' régi ſzokás, és a' *Decretum*, mind penig a' kőzőnséges igaſság-is ugy kivánván, valaki magát *Procurator*jának hiva-

hivatállyára adgya, és *Causa*kat *agal*ni akar, a' Táblai Itiló Mesterek, és *Præsidens* elót, valamint a' Birák az igazán valo itilet tételre, ugy a' *Procurator*ok-is *Principalis*oktol rájok bizatot *Causa*knak nem *prodal*ására, máfokkal nem *colluda*lásra, és a' *Causa*nak *decisio*jáig, tehetsége fzerint, igaz *fincerita*fsal valo *procura*lására hittel legyenek kötelefek, külómben *fub amiſsione honoris* fóhult ne *agal*hafſanak. *Ex Art.* *An.* 1611.

Illetlen *exactio*kra és fizetéfre-is a' *Causans*okat ne kénfzeritsék, és ha mely *Causans* a' *Procurator*oknak képtelen kivánfagok miat, meg nem alkhatván, Prokátorbol meg-fogyatkoznék; *exponal*ván panafzfzát, és *denominal*ván az ollyan Prokátort a' Birák elót, a' holot *causa*ját akarná *inchoal*ni, azon Birák *conſcientiosè limital*lyák-el, micsoda fizetéft érdemellyen érette a' Prokátor, és akkor meg-intvén, tartozzék azon fizetésért igafságoffan *procural*ni; és hogy ha még-is *contumaciter* nem engedne a' Birák *impoſitio*jának-is, ugyan ot *in facie Sedis eo facto homagium*nak *pœna*ján maradgyon.

ARTICULUS III.

HA valamely Prokátor kötelefsége ellen el nem járna hiven a' fel-vet *causa*jában *Principalis*sának, avagy *adverſarius*fával valamely *prætextus* alat *colluda*lna, igafságát *prod*álná idó elót; a' *Fiſcalis Director procedal*lyon az ollyan ellen, és bűntetódgyék mint, hitit, kötelefségét meg-fzegó ember.

Ha pedig *Principalis*sának leveleit el-veſzti, (*excipia*lván valami fzerencsétlen *casust*) vagy *adverſarius*fával valo *colluſio* miat a' *Causans* kárt vallana, kereſſe *ſuis modis Procurator*án kárát.

ARTICULUS IV.

A' *Procuratoria Conſtitutiok* mindenót az Országnak részeiben, Fó és Vice Tifzteknek, *Notarius*oknak, *Cancellarista*knak, kik *ſpecialiter* arra *exmittal*tatnak, hafonloképpen Városi rendeknek a' Birák elót lót hit fzerint valo *reſcriptum*okra, mind két *Cancellaria*rol, és Cáptalanokbol-is meg-adaſſanak.

TITULUS VIGESIMUS.

JUS LIGATUM FELÓL.

ARTICULUS I.

MInd eredetire nézve (holot *in Anno 1594.* ez Hazának Tekéntetes nagy rendekból állo nehány fzámu hafznos fiai

fiai, és tagjai *indicta cauſa, non citati neq; legitimè convicti*, ólettettenek-meg, és *privál*tattanak életekkel edgyût magok és *poſteritaſ*ok minden javoktol) mind kövétkezésére nézve (mellyel *præcludál*tatot az igaz *hæreſek*től és *ſucceſſor*oktol, hogy törvény ſzerint-is igaſságos *prætenſio*jokat ne *proſequál*hatnák) ſokaknak mely káros, de közönſégeſen keſerves, és minden kereſztyén nemzetek közöt irtozáſſal halhatando *terminus* folyamodot légyen e' meg-veſzet kut-fóból, azoknak a' törvénytelen meg-ólet nagy rendeknek halálok után, ugymint a' *Jus Ligatum*nak nevezeti; ſzomoruvan érezvén boldog emlekezetü eleink-is,
1608. annakutánna *in Anno* 1608. a' töb dolgai közöt, ebben dicsiretes cselekedetü Idősbik RAKOCZI SIGMOND, akkori Méltoságos Erdélyi Fejedelem idejében, az eddig rabságban avagy kötélben tartatot igaſságnak, ſzabados utat nyitottak volt; mely noha kevés ideig volt-is ugyan *progreſſus*ban, de ugyan akkori időbéli Méltoságos Fejedelem alat, az Orſzágnak *Statuſi* vévén eſzekben, hogy a' meg-alunni láttatot tüznek ſzikrája az Hazának fel-háborodásával kezdene ujab lángot vetni, kénſzerittettenek azért iſmét azon elébbeni karban állatni, s' továb valo menetelét ujobban meg-határozni.

Noha pedig még csak nevezetinek-is irtozásával, mindazonáltal *propter bonum pacis, unionemq; ac concordiam Regnicolarũ*, nem külömben mint *amniſtiá*ban ment dolgot, nem ugy az elsőſzöri *adinveniál*t kegyetlen *terminuſt*, mint a' másodſzori meg-határozáſt, örökösképpen *loco Amniſtiæ*, ez után valo időkre-is helyben hadni végeztük: ily *declaration*ak hozzá tételével; hogy a' *Jus Ligatum*nak még csak nevezeti-is, ezen kivül, ſzeginy Hazánk és Nemzetünk közzül, *etiam ſub anathemate excludál*tatva légyen *in perpetuum*; sőt, kit Iſten ſzent Fiáért minden kereſztyén Fejedelmektől, és Orſzágoktol, s' mi tőlünk-is, és *poſteritaſ*inktol távoztaſſon, de ollyan *caſus*ban, minden rendek *etiam ab homagio fidelitatis, & obedientiæ Principibus debitæ, abſolutuſ*ok legyenek.

KÖNYV-TÁRA

Limita-

LImitatio redemptionis Literarum in utraque Suæ Celsitudinis Principalis Cancellaria, nec non Capitulis ac Conventibus in Regno Transylvaniæ, & Partibus Hungariæ eidem annexis, ex mandato ejusdem Celsitudinis Principalis (salvo tamen ejusdem judicio, Dominorumque Consiliariorum consensu permanente) conscripta.

Pro Literis, quæ ad instantiam Fisci pertinent, & emanari debent, in quibuscunq; negociis & casibus, nullam solutionem Magistri Protonotarii accipere debent.

Attestatoria Simplex Transylvanica	*den. 24.*
Attestatoria Simplex in partibus Hungaria	*flor. 1.*
Attestatoria cum declaratione	*d. 24.*
Procuratoria Simplex tam in Transylvania, quam in Partibus Hungariæ	*d. 24.*
Procuratoria ad rescriptum	*fl. 1.*
Procuratoria ad instantiam	*d. 24.*

Hoc addito, quod pro labore, Testimoniis Capitulorum & Scribarum, aut Nobilium ad singulum diem pro singulis personis d. 12. præterea victualia administrentur.

Præceptoria pro recipienda Procuratoria constitutione	*fl. 1.*
Literæ Evocatoriæ vel Ammonitoriæ	*fl. 1.*
Literæ Judiciales	*d. 12.*
Præceptoria sine Evocatione	*d. 24.*
Præceptoria cum Evocatione	*fl. 1.*
Novum Judicium, sive Simplex, sive cum Inhibitione	*fl. 1.*
Novum cum gratia	*fl. 12.*
Inhibitio	*fl. 1.*

Repetitoria Jobbagionis fl. 1.
Litera Requisitoria d. 24.
Divisionalis fl. 1.
Præceptoria super metali reambulatione fl. 1.
Litera Fassionales fl. 1.
Litera Protestatoria fl. 1.
Litera Prohibitoria cum declaratione fl. 1.
Litera Plenipotentiales fl. 1.
Litera Revisionales d. 24.
Litera Retractationales fl. 1.
Præceptoria super Transmissione Causarum fl. 1.
Testimonialis super depositione Causæ fl. 1.
Resuscitatoria sententiæ fl. 1.
Constitutio Curatoris fl. 1.
Litera Executionales fl. 1.
Expeditoria sive Quietantionales fl. 1.
Pro Transumptis literarum, tam coram Judicibus Regni ordinariis, quam coram personis Capitularibus, pro primo folio floren. 1. pro reliquis singulis den. 24.
Pro paribus literarum in Judicio fiendis solutio eadem.
Personis Capitularibus vel Conventualibus pro requisitione literarum fl. 1.

Adjudicatoriæ coram Regni Judicibus emanatæ.

Procuratoria pro adducendis Evictoribus flor. 3.
Communis inquisitio flor. 3.
Testimonialis super condescensione Causæ flor. 1.
Juramentalis tertio, vel sexto se flor. 3.
Juramentalis decimo secundo, vigesimo quinto, vel quinquagesimo se flor. 6.
Juramentalis super metali reambulatione flor. 6.
Sententia ratione non restitutionis Jobbagionis fugitivi, sive per

per non venit, ſive ex reſponſionibus partium, ubi cum pœna Articulari adjudicata fuerit *flor. 6.*

Sine pœna *flor, 3.*

Sententia per non venit ratione aliorum negociorum, ubi adhuc Juridica remedia ſequi poſſunt *flor. 3.*

Sententia finalis in facto Minoris Potentiæ, debiti, & aliorum ſimilium Caſuum *flor. 6.*

Sententia finalis in facto Minoris Potentiæ concernen: *fl. 6.*

Sententia ſuper reobtentione poſſeſſionum, bonorum, & Jurium poſſeſſionariorum, in qua nec Inhibitio, nec Repulſio, nec Revocatio Procuratoria, vel alius aliquis proceſſus Juridicus ampliùs ſequi poteſt, de ſeſsione una, duabus, tribus, vel quatuor, uſque ad decem *flor. 3.*

A decem uſque ad viginti *flor. 12.*

A viginti uſque ad quinquaginta *flor. 20.*

A quinquaginta uſque ad centum, vel amplius, ſi etiam centenariũ numerũ aliquoties exceſſerit in toto ſolvuntur *fl. 40*

Caſtellum integrum cum pertinentiis *flor. 50.*

Sententia abſolutionalis in facto Minoris Potentiæ, debiti, dotum, ac rerum paraphernalium, & aliorũ ſimiliũ *fl. 3.*

Sententia abſolutionalis in facto Majoris Potentiæ *flor. 6.*

Taxas literarum Donationalium, Inſcriptionalium, Conſenſualium, Privilegiorum, eorumq; Confirmationum, nec non Armalium, Primilarium, Exemptionalium, Prorogatoriarum, hiſq; ſimilium, Suæ Celſitudinis Principalis Dominorumque Conſiliariorum judicio humilimè ſubmiſimus.

KÖNYV-TÁRA

APPROBATARUM CONSTITVTIONVM REGNI TRANSYLVANIÆ, & PARTIUM HUNGARIÆ EIDEM ANNEXARUM

Quinta Pars.

Continens in se Seriem Publicorum Edictorum.

AKNAK ALLAPOTTYAROL.

EDICTUM I.

Ex Art. An. 1651. AZ Székelységen lévő Darabantságnak-is, az Aknákrol házok szükségére valo só adás *usque ad beneplacitum Principum*, rendeltetet, *præstálván* ők-is az Aknákhoz valo *taxát*, a' szerint mint a' több Székelyek.

Edictum II.

Ex Art. A. 1599. 1633. A' Só hordo szekeres emberektől ajándék, vagy egyéb *exactiot* venni a' Kamara Ispánok ne méreszellyenek szabad akaratyokon kivül, *sub pœna ducentorum florenorum.* Azon *processus observáltatván*, mint a' tartozo sónak meg nem adásárol iratot.

Edictum III.

Ex Art. An. 1643. 1637. EGyéb rendbéliek-is, de *signanter* a' *Partium*béli só hordo szekeres emberek a' Harminczadosoktol illetlen *exactio*kkal ne terheltessenek; és czédula pénzért sót rajtok ne *exigá*llyanak. A' mely Harminczadosok pedig ez ellen cselekednének, *observál*tassék ellenek az Ország *Statutumi* és szabadsága ellen cselekedő Harminczadosokrol irot *Articulus*, ugyan ot *specificá*lt *processus*sával és *pœna*jával, melyről annak *series*ében vagyon emlekezet.

1638. A' Váradgyai *Portus*ra *Fiscus* számára sót szállito szekeresek-is vám adástol *immunis*ok legyenek, sőt egyéb rendbéliek-is, ha a' hidon által nem mennek.

Edictum

Edictum IV.

A' Szamos és Maros vizén valo gátok miat, hogy ha a' ſonak ſzálitásában akadályok lennének, azoknak *oculálá*ſokra *Commiſſariu*ſok rendelteſſenek, és igazitásban vétetteſſenek. *Ex Art. An.* 1640. 1638.

Edictum V.

A' Sónak ez Országbol valo ki-hordáſa, ez eddig valo *uſus* ſzerint, ſzabados egyéb helyeken-is, de *ſignanter* a' Kórós uttyán-is. 1589.

BOTOS ES EGYEB GÖbóly marhát hajto emberekről.

Edictum VI.

AKar *Fiſcu*ſnak, akar Uraknak, és egyéb embereknek gőbóly, és egyéb féle csoport marhákat hajtván, ha tilalmas helyekben károkat, vagy egyéb hatalmaskodáſokat és *inſolentiá*kat cselekeſznek, mint nem Urok akarattyából cselekedet dolgokért a' ſereg marhában kár ne tételſék, békével bocsáttaſſék; hanem a' mellettek lévő, s' kárt tétetet béres leginyeket, és egyéb féle embereket, azoknak marhájokat *areſtá*llyák, s' a' kárt, avagy egyéb vétket meg-láttatván, a' dolog meg-bizonyoſodván, azokon vegyenek *ſatisfactiot*, és bűntetődgyenek érdemek ſzerint: a' derék marha mellet, mindazáltal azoknak gondviſelésére-is embert hagyván, egy ſzámu embernél tőb lévén a' marhák mellet.

Edictum VII.

DEzmákat, ſőt, és egyéb terheket *Fiſcus*, vagy máſok ſzámára hordozo, avagy abbol viſzſza menő ſzekereſek-is, kik vagy tilalmas helyekben valo károkat, kaſzált és baglya ſzénáknak meg-bántását, kerteknek le-vágását, égetését, és tőb *inſolentia*kat-is ſzoktak cselekedni, ſőt a' káros emberekre ugyan *inſurgá*lni-is; affélék-is ezen felyeb meg irt mod ſzerint bűntetteſſenek, és akarmely rendbéliek-is, ha ellenkeznének, Tolvaj kiáltáſokra a' károſoknak *inſurgá*lni a' Faluk tartozzanak, és az elég tételig *areſtá*lni-is, a' cselekedetnek mivoltahoz képeſt.

Edictum VIII.

HAſonlóképpen, ha Nemeſség határán hatalmaſul tartanák, és járatnák, akar Fejdelmeknek, Uraknak, és egyéb ren-

deknek marháit, és nem lehetne ereje és modgya a' *Possessor*nak abban hogy a' *Decretum* tartása szerint *procedál*na ellenek, ezen fellyeb meg-irt modnak el-kövétésével-is szabados légyen.

BVJDOSO ES LEZZEgő emberek felől.

Edictum IX.

ESmeretlen, Uratlan, ez Országban bujdoso és lézzegő emberek, kiváltképpen a' kik uttyokat jámborul nem *continuál*lyák, hanem a' szeginységen élődnek, annál inkáb ha lopnak, a' szeginységet zaklattyák, vagy egyéb *insolentia*kat cselekeszsznek, senkitől semmi uti hiteles, avagy bizonyság levelek nem lévén, gyanoság lehet nem igaz járatbéli voltokrol, affélék meg-fogattassanak szabadossan, csak *privatus* Nemes emberektől-is, annál inkáb Vármegyei, Várakbéli, Városi, és Zászlok alat lévő Tisztektől, sőt csak faluśi Biráktol-is, mindazáltal személyekben valo sebhetés és verés taglás nélkül, hogy ha magokat meg-adgyák, és javokban valo meg-károsítás nélkül, és ha magokat igaz járatbélieknek lenni el-hitethetik, békével bocsáttassanak minden kár nélkül; ha pedig nem, a' Tisztek *detineál*ván bűntessék törvénnyel érdemek szerint; ha tudva el-bocsátaná valaki, *Director* által *evocál*tatván, *két száz forintai* büntettessék, *in foro competenti*. De ha parasztt falu helyeken *arestál*tatik afféle ember, haladék nélkül közeleb valo Tisztekhez, vagy azok nem találtatván, értelmes bőcsületes emberekhez vitettessék *examen*re: és ki ki jol meg-lássa, hogy afféle dolgokkal ne *abutál*lyon, és valamely igaz járásbéli embert, kiváltképpen Nemes embert meg ne *arestál*lyon, ha kárát és buvát nem akarja vallani.

Ex Art. An. 1619.

Edictum X.

HA kik *residentia* nélkül valo, és csak jövő menő, csavargó embereket, köteles szolgaság nélkül, Fejedelem vagy Vármegyéknek, Váraknak, és Székeknek fő Tiszteinek hirek nélkül hátok meget tartanak és lappangtatnak, kik ugyan-is nem egyebet hanem lo lopást, foszstogatásra, és egyéb rosz dolgokra valo alkalmatosságot lesnek; meg-tudván a' Tisztek, kéressék kézhez, és ha nem adgya, avagy az előt-is hirekké nem tette, akarmellyik

mellyik cselekedetért-is *citál*taſſanak a' Tiſztektől, Vármegyére avagy Székes helyekre, és egyſzeri *exmiſsio* által a' dolog megbizonyoſodván, minden továb valo *proceſſus* és *remedium*on kivůl, *két ſzáz forinton convincál*taſſanak: haſonloképpen a' Záſzlok alat-is, ha a' Hadnagyok és Kapitányok afféléket lappangtatnának, kik nem iratot és fizetet Katonák, *toties quoties* a' dolog meg-tudatik, a' *Generaliſok* végére menvén, ho pénzeket *amittál*lyák az ollyan Tiſztviſelők.

DEZMAKROL.

Edictum XI.

A' Dézmáſok *per abuſum* magoktol talált ſzeginyſeg terhére, a' *Fiſcuſ*nak-is ſemmi haſznára valo egyéb *abuſuſ*okat letegyenek, nevezet ſzerint, a' mellyet ők ſzoktak hini, kereſztyén pénznek, áſzak pénznek, penna kévének, penna bornak; nékiek valo gazdálkodáſon kivůl, tyuk, kenyér, fů ſzerſzám, avagy azok helyén, pénzt ſzedni. *Ex Art. An.* 1589.

Edictum XII.

A' Mely ſzabados emberek, kik vagy fegyverekkel, vagy lovok hátán, vagy egyéb Udvari ſzolgaságnak hivatallyában, Páſztorságokban, Biroság viſelésben vadnak, hogy a' Dézmáſok az ollyanokon egy egy forintot, és egyéb *exactio*kat vegyenek, *tollál*taſsék *in perpetuum*: holot a' Főldes Urok-is afféle rendbéli embereknek kedvezni ſzoktak dézmájok dolgából. Ha pedig meg-véſzi a' Főldes Ura, ſzabadságában ál, mert *arenda* fizetéſſel véſzi-meg a' *Fiſcuſ*tol ſok helyeken.

Edictum XIII.

A' Dézmáſok magoknak kůlön mező páſztorságot ne tulajdonitsanak, a' falus Birák hivatallya lévén inkáb az, mindazonáltal az arra rendeltetet emberek, kőteleſek légyenek afféléből a' Dézmáſſal edgyet érteni, és ha valamely gabonában, vagy ſzőlőben kár-tétel eſnék, edgyező értelemből tőrvény ſzerint bůnteſsék: és mind a' ſzeginyſégnek, mind a' *Fiſcuſ*nak, (holot a' kár kőzős) *refundál*taſsék. *Ex Art. An.* 1589. 1630.

Edictum

Edictum XIV.

Ex Art. An. 1625. 1626. *Limitálva* légyen, mikor, menyi loval, és személlyel, menyen-ki a' Dézmás, és meddig-is *continuálla* kűn lakását a' szeginységen, gazdálkodás-is mi modon légyen rajtok.

Edictum XV.

Ex Art. An. 1630. A' Dézmáláshoz kezdésért, határ fel-szabaditásért, a' szeginységet ne szanczoltassák.

Edictum XVI.

Ex Art. An. 1630. HA mi illetlen *excessusokat* a' Dézmások cselekeszsznek, affélékről a' Tiszteknek utánnok circálni, felőlők *inquirál*tatni szabados légyen; az *inquisitiot* Fő és Vice Arendatoroknak, vagy Fejedelmeknek küldeni; sőt hogy ha a' dolog haladékot nem szenvedhetne, személyekben-is őket *arestál*tatni, és hirré tévén, a' mit a' Fejedelmek, avagy Fő és Vice Arendatorok fognak parancsolni, a' szerint *procedál*lyanak vélek, és érdemek szerint meg-bűntetteszsenek.

DEBRECZENI DOLGOKROL.

Edictum XVII.

A' Só hordo szekerek eleiben ki ne mennyenek a' Debreczeniek, és sem kűn sem ben sovokat el-foglalni, azzal annak el-adását meg-akadékoztatni, vagy a' szeginységnek kedve s' akarattya ellen ot le-rakatni ne mérészellyenek, hanem, mind szekerestől, mind apronként, el-adni sovokat, ha el nem adhatnák, a' hová el-akarják vinni, szabadossan meg-engedgyék, *sub pœna florenorum 200.*

ÖTVÖS MESTEREKROL.

Edictum XVIII.

Ex Art. An. 1588. TÖb Mester emberek kőzőt, az Ötvesek mivelvén drágább *materiá*kbol, tapaszt altatik nagy *fraudulentia* kőzőttők valokban, nevezet szerint edgyikből, hogy a' jo ezűstőt igen meg szokták veztegetni, roszszul és rusnyául-is mivelnek, másikbol, hogy akarmely műben-is az arra ki-adatot aranyat a' fel-

fel-méréskor belé nem tudgyák; Harmadſzor, hogy akar kicsiny *quantitas*ban, akar mentől nagyob ki-terjedetségben légyen a' mű, de gyakorta két két aranyat *extorquea*lnak a' miveltető embereken; melyben mely ſzem látomáſt valo *fraus latitá*llyon, akarki meg-itilheti, noha csak mi ideig-is nem tart aranyozáſok; annakokáért a' Czéh Meſtereknek és Városok Biráinak erre légyen ſzorgalmatos gondgyok, és orvoſollyák meg-is, a' műnek girájától-is pedig nem többet, hanem a' *Limitatio* ſzerint valo fizetéſt vegyenek, és a' miveltető embereket-is hoſzſzas haladékokkal ne várakoztaſsák, egyébiránt a' miveltető ember panaſzt tévén a' Biráknak, mindgyáráſt a' panaſzlo embert *contentá*ltaſsák, a' csalárdul mivelő embert pedig büntetſsék *florenis 100. toties quoties*; melynek harmada a' panaſzlo emberé, két réſze a' Biráké és Czéhé légyen. Ha pedig a' Birák, és Czéh Meſterek el-mulatnák, a' panaſzlo ember ſzabados légyen véle, ha maga vagy a' *Fiſcalis Director*nak tévén *inſtantiát*, *evocá*ltattya-is Táblára, s' *comperiá*ltatván a' dolog, azon Tiſztek *flor. 200. convincá*ltaſſanak, melynek-is harmad réſze a' panaſzlo félé légyen, két réſze *Fiſcusé*.

ENYEDIEKRÖL.

Edictum XIX.

AZ Enyed Városbéliek valamely *abuſus*bol két két pénzt ſzoktak volt venni minden egy egy kőből gabanáért, mellyet Városokban el-adni vittenek, a' ſzeginységnek nagy fogyatkozására, mely a' mint régen *tollá*ltatot, ugy ez után-is nem *admittá*ltatik. *Ex Art. An. 1614.*

FEJERVARI DOLGOKROL.

Edictum XX.

FEjérvárat a' keritéſen belől a' kinek háza vagyon, a' helynek állapottyához illendő modon tartozzék meg-épiteni, az előtti *Articuluſ*ok ſzerint, egyébiránt-is, de bizonyos idő *terminá*ltatván arra a' Tiſztektől, valakinek ſzalmával fedet háza tőviſſes, és veſzſzőkkel font kerti találtatik, a' rendelt idő után, le-vonattaſsék és el-hordattaſsék; máſodſzor-is *terminuſt* adván néki, haſonlo-képpen büntetteſsék, harmadſzor pediglen házát tellyeſséggel *amittá*llya. *Ex Art. An. 1618. 1627. 1629.*

Edictum XXI.

ORszág Gyülésén, Fejedelem Uldvara népén, és azokon kivül, kiket a' Fejedelmek hivatnak, ez Országbéli emberek közzül, senkinek Fejérvárat szállás ne adattassék, hogy annyival inkáb az Országbéli emberek kénszeritteſſenek házakat csináltatni, vagy pedig fizetésért magoknak szálláſt fogadni.

FALVK BIRODALMAnak modgyárol.

Edictum XXII.

NEm kevés bántodása vagyon ez iránt-is a' Nemeſségnek, hogy némellyek Jobbágyi, *in præjudicium Dominorum terreſtrium* másoknak *obligál*lyák Jobbágyságra magokat, mely miat a' *Patronus*nak nem csak Jobbágyának személyéhez, hanem örökségéhez valo *juſa*-is más idegenre *transferál*tatik; némellyeknek örökségek meg-marad ugyan, de a' Jobbágy az Urának *injuria*jára helyéből ki-bontakozván, más *Patronus* földére költözik által, a' honnét törvény szerint-is nem *reducál*tathatik: Némellyek viszont a' Jobbágynak fiu ágon lévő *defectus*án a' *fundus*hoz valo minden *pertinentiá*kat *abalienál*nak; némellyek végezetre szőlőbéli örökségeket leányoknak adván, abból *cedál*ando dézmát-is a' *Dominus terreſtris*től el-idegenitik; mely *abuſus*nak *tollál*ásáért, végeztetet, hogy a' mely *Patronus*oknak effélékből, vagy ehez hasonlo dolgokbol *emergál*t bántodások vagyon, ez illyen Falu vagy Város lakosit, nem *per modum citationis*, hogy abbol *contentiok*, *condeſcenſiok*, és egyéb *proceſſus*ok következhetnének, *ammoneál*tassák, hanem csak hogy a' jövendő Ország Gyülésére *compareál*ni tartozzanak, és ha miről *Privilegium*ok *extál produc*álni tartozzanak, hogy akkor lehessen *deliberatio* felőlök.

FISCALE BONVMOKROL.

Edictum XXIII.

A' Bihori, Csatári, Pűspöki Nemeſség a' *Fiſcus* számára, *contractus*ok szerint, *öt öt forintot* adgyanak, parasztt *fundus*on lakásokért; de mivel parasztt *fundus*on laknak,

arrol

arrol a' szeginységet a' közönséges tereh viselésben hogy segitsék, mélto dolog; holot azon helyekre parasztság telepednék, ha ők nem laknának rajta, ha kik pedig ehez nem akarnák tartani magokat, meg-engettetet, el-mehetnek onnét.

A' mely Nemes ember *Fiscalis* Joszágban lakván, parlagbol szőlőt akar épiteni, elsőben találllya-meg a' *Præfectust*, vagy a' *Fiscus*nak azon helyben valo Udvarbiráját, ki a' helyet meg-látván és meg-bőcsültetvén, ha a' *Fiscus* Jobbágyi nem akarják mivelni, annak utánna azon Nemes ember szabadossan birhassa, a' dézmát a' *Fiscus*nak ki-adván belőle. 1653.

HADI ALLAPOTOKROL.

Edictum XXIV.

HAdakozásnak idején Nemes embereknek házaira, majorjira, Pap és Schola házakra a' hadak ne szálittassanak, *sub pœna ducentorum florenorum*; egyébiránt-is istenes Haza javára és szabadságára nézendő, és állapotokhoz alkalmaztatot *Edictum*ok adattassanak-ki, szorgalmatossan *observál*tassanak-is.

A' JESUITAI SZERZETNEK ki-rekesztésének modgyárol és okárol.

Edictum XXV.

A' Jesuita szerzetbélieknek az Ország *Constitutioi* ellen találkozhatot *Fautor*inak engedelem adatot, mind addig valo ezen dologbéli cselekedetekről, miglen *legitimè* nem voltak *admoneál*tatva a' Jesuitai szerzetbéliek ki-menetelek felől; az után valo cselekedetekért, a' Fejedelmek *gratiá*jában és szabadságokban ál, akarjáké *prosequál*ni törvénnyel, avagy nem; az *ammonitio* pedig volt *die 22 Jan. An. 1652.*

JOFŰ VIDEKERŐL.

Edictum XXVI.

JOfű vidékére senkinek Jobbágyi bé ne fogattassanak, és hollyá találtatnék, az Ispánok, és Vármegye Tisztei *sub amissione Officiorum* reá mennyenek, és *restituál*lyák, *comperiál*tatván előttők a' dolog, *absq; ulteriori litis processu.*

INGYEN GAZDALKODASROL.

Edictum XXVII.

VAlakiknél Fejedelmek *Specialis Salvus Conductus*ok arrol nincsen, ingyen valo gazdálkodásra ſenkit ne kénſzeritsenek; mellyet ha valaki cselekednék, a' helynek *Patronus*a a' cselekedőt, ha Nemes ember léſzen, *evocál*tatſſa, ha akarja Székes helyre vagy Táblára, akar Gyülés alat, akar *Octavalis Terminus*on, és *convincál*tatván *két ſzáz forintal* büntetteſsék, a' kárnak-is *refuſio*jával: ez illyen *cauſa*, a' Vármegyékről *Appellatio*ban ſe bocsáttaſsék, *exmiſsion* kivül pedig, egyéb *remedium* ne-is *admittál*taſsék.

Ha *reſidentiá*tlan Nemes ember, Urak, vagy fő rendek ſzolgai, a' falu fel-kelvén, ſzemélyeknek meg-ſértéſek, és meg-károſitáſok nélkül, ha magokat meg-adgyák, fogják-meg, és vigyék Tiſzt kezéhez, a' ki törvényt láttatván, és a' dolog meg-bizonyoſodván, a' kárt *refundál*taſſa, s' magokat pedig dijok le-tételével válthaſsák-meg.

Ha Záſzlo alat valo fizetet rend, avagy egyéb udvari ſzolgák, ezen mod ſzerint meg-fogattatván, ha közel léſznek, vigyék Kapitányok, vagy *Generaliſ*ok kezekhez; ha pedig a' Fejedelmek közel léſznek, Udvarhoz vigyék fogva, és ezen mod ſzerint büntetteſſenek.

Ha pedig *Fiſcalis* Várakhoz, vagy Fejedelmek egyéb Joſzágihoz tartozo ſzabadoſok, vagy egyéb rendek léſznek, meg-fogattatván azok-is, *Præfectus* kezéhez, vagy Udvarhoz küldetteſſenek, a' haſonlo meg-büntettetéſre. Ki-vévén azt, ha kéremés ſzerint magok jo akarattyokbol, nem rajtok élődni akaró, hanem uttyokat jámborul *continuál*o embereknek, valami emberséggel akarnak lenni, kiváltképpen ha *comperia*ltatik, hogy a' Haza, vagy Fejedelmek dolgaiban járnak.

Mindazonáltal ſzállás adáſſal, és a' Falujokban vagy Városokban fel-találhatando ember, és marha élés, és egyéb ſzükséges gazdálkodáſſal, illendő árron, pénzért, a' Szálloknak tartozzanak, az ezen dologban fen meg-irt *pœna* alat és *proceſſus* ſzerint.

BOROS JENEI DOLGOKROL.

Edictum XXVIII.

MInémű ſzükséges dolog légyen akármely *Reſpublicák*ban, Városokban, és Tiſztviſelők közöt-is a' jo rend tartás, és minden dolgoknak helyes és ſzép egy értelemmel valo jo karban állatása, nem ſzükséges azt ſok ſzoval *exaggerál*ni, meg-mutattya csak ama' kis *ſententiá*tska-is: *Ex Art. An. 1648.*

Concordiâ res parvæ creſcunt, diſcordiâ maximæ dilabuntur.

Ugy-is vagyon, mert a' mely lakoſok közöt (akar Tartományok, *Reſpublicák*, akar Városok legyenek azok) edgyeſség, egy értelem, és jo rend tartás vagyon, akármely ellenkező időknek háborus ſzél-veſzei ellen-is bátorſágosbak, és erősbek ſzoktak az ollyanok a' meg-maradáſra lenni: Ellenben pedig az hol egyenetlenség, és rendeletlen zürzavaros állapot vagyon, ot nem ſzokot ſemmi jo nevekedni, hanem napoként romlás, és el-fordulás ſzokot következni.

Ertvén azért a' Jenei Vég Házban-is, némely dolgokban, a' külömb külömb rendbéli lakoſoknak nem egyenlő voltok miat, ottan ottan egyenetlenségeket történni, és abból naponként nagyob nagyob alkalmatlanságot ſzármazni: Hogy ez illyenből nagyob *inconvenientiák* ne következnének, ezen dolog ſzüklégeſnek itiltetet volt, még ez előt valo időkben bőcsületes Tanács rendek eleiben támaſztatni, kikkel valo egy értelemből, annak a' ſzép Vég Háznak békeséges meg-maradásának, és abból a' közönséges jonak-is akarván *conſulá*lni, minekelőtte erről derekaſab *ordinantiá*kat tettek volna, ſzüklégeſnek itiltetet ez aláb meg-irt *Articuluſ*okat, Boros Jenei Vég Házban lakos minden Tiſztviſelőknek, mind Nemes és Szolgálo rendeknek *pro perpetuo Statuto* elejekben adni és rendelni.

Elöſzör: Hogy a' Vice Iſpán a' Kapitánnyal a' közönséges joban edgyet értsenek, a' Fejedelmek és a' ſzeginy Hazának ſzolgálattyában, és annak a' helynek meg-maradására nézendő dolgokban.

Másodſzor: Ha valami oly bizonyos hirei érkeznek a' Kapitánynak, melyre derekaſſan *inſurgá*lniok kel, ollyankor dobot

úttetvén, vagy trombitát futatván a' Kapitány, a' Nemeſség-is *in illo caſu* tartozzék mennél jobb ſzerrel lehet, a' Fejedelmek és Orſzág ſzolgálattyára, a' közönséges jora és meg-maradáſra felûlni, és egy ſzivel, lélekkel, a' köz jonak a' fizetet néppel edgyût, ſzolgálni; de minden aprolékos dologra, ugy-mint tiz husz csavargora nem kel fel-ûlniek, mert ugyan-is nem tartoznak mindenkor azon terhet viſelni, mint a' fizetet nép.

Harmadſzor: Mivelhogy mindenût, s' ot-is Jenőben, a' gonoſzságban igen el-merûltek az emberek, annak *refrenál*ásában pediglen, kiváltképpen abban a' helyben, más mod *obſerv*áltatik ez után, tudni-illik: mint hogy a' Kápitány az előbbi ſzokás ſzerint a' városſt kerûlteti, ha valamely oly *publicus malefactor in flagranti* comperiáltatik, a' Kapitány meg-fogathaſſa, és virrattig *detentio*ban lévén, ha Nemes ember, vagy Nemes ember ſzolgája léſzen a' *malefactor*, virradva a' Kapitány adgya a' Vice Iſpán kezében, és az Iſpán *longus proceſſuſ*ra az előbbi ſzokás ſzerint affélét ne bocsáſſon, hanem az aláb meg-irt rővid *proceſſuſ*sal törvényt láttaſſon reája, és *conſt*álván a' *malefactum*, mindgyáráſt *executiot*-is tételſen, minden kedvezés és halogatás nélkûl illyen *modalitaſ*sal: Hogy valaki gyilkoſságban, ember ſebhetés, verekedés, vagdalkozás, fegyver vonás, és keritéſen belől valo lopás, ſzántſzándékkal valo gyulaſztás, tiltot időben valo lővöldözés, Tiſztek ellé valo *inſurrectic*, s' azoknak mint a' mi méltoságunkat *repræſentál*o ſzemélyeknek, illendő bőcsûleteknek, és azokon kivûl-is, kinek kinek rendi ſzerint valo bőcsûleteknek, érdemlet mod ſzerint meg nem adáſa, a' végezéſeknek, ki-adot *Edictum*oknak nem *obtemperál*áſa, és nem *effectuál*áſa; házaknak, pinczéknek, boltoknak fel-veréſe, étſzakai támadás, kiáltozás, és több efféle keritéſen belől eſendő czégéres vétkeknek cselekedetiben *deprehendál*tathatnak, az ollyanokat minden ſzemély válogatás nélkûl, mind a' Várbéli Tiſztviſelő emberek, s' mind a' Vice Iſpán meg-foghaſſa *ſimpliciter*, nem *admittál*ván abban ſemmi *exceptiot* és *remediumot*, kik ellen valo törvényeknek *diſcuſſio*jában, illyen *proceſſuſ*nak kel *obſerv*áltatni:

Hogy ha a' vétkes meg-fogattathatik, avagy kézben adattatik, a' mely Tiſzt kezénél találtatik lenni, az tartozzék *ad tertium* törvényt ſzolgáltatni felőle, s' akkor *ad octavum* bizonyságra *exmittál*tatván, tartozzék a' bizonyságoknak azon *Terminuſ*on valo *reportál*áſakor *ad meritum* meg-felelni, ugyan akkor mindgyárt *ſententiát*-is *pronunciál*tatván az illyenek ellen, az után egyſzer

egyſzer *ad quindenam Novum* adattaſsék, de ezen kivûl annak-utánna ſemminémû *remedium* nem *admittál*tatván, a' *pronunciá*lando *ſententia, debitæ etiam executioni demandál*taſsék: *Interim* a' vétkes vagy *detentio*, vagy jo kezeſség alat tartaſsék, *juxta qualitatem delicti*. Aprolékos *exception*ak hely ne adattaſsék; ha pedig valamely Nemes ember ſzolgája volna a' lator, az, Nemes házhoz ſzaladván-bé, kézhez nem adnák *ad ſimplicem requiſitionem dictorum Officialium*, ezen fen meg-irt *proceſſus* ſzerint tartozzék elő állatni azon Nemes ember, *ſub pœna in Articulis Regni, ſignanter An. 1646. Articulo 2 expreſſa*. Idegen kûlſő embert pedig tartozzanak egy általlyában kézhez adni: Kiket hakik *contumaciâ ducti* kézhez nem adnának, ezen *proceſſuſ*sal, a' meg-nevezet *Articulus*ban *denotált pœnán* maradgyanak, *toties quoties* valakik ez ellen cselekedni méréſzelnek.

Ha kiket pedig a' Város őrzői, s' kerûlői, étſzakának idején a' Nemeſſek kőzzûl (kik vagy más ember házára mennek, vagy máſokat meg-vagdalnak, *in loco delicti deprehendál*nak) meg találnának fogni, kalodában vinni, és éjjel ot hálatván, máſod nap az Iſpán kezében adnák, a' fellyeb *denotált modalitas* ſzerint; ha az illyeneket érdemlet bûntetés nélkûl az Iſpánok el-bocsátani *attentál*nák; avagy a' kik az illyen *malefactor*okat, az őrzőkre reájok támadván el-ſzabaditanák; ez illyenek kőzzûl-is valakik az ő Tiſztek alat találtatnak, érdemlet bûntetéſſel meg nem bûntetnék, és ebben el-is nem járnának, *ſine reſpectu perſonarum, eo facto amittál*lyák Tiſzteket.

Negyedſzer: Ha étſzaka, vagy nappal, valamely uczán oly riadás eſnék valamely *malefactor* miat, ki ki a' maga javára nézve abban az uczában tartozzék fel-kelni, és akarmi féle ember légyen a' *malefactor*, meg-foghaſsák, és a' Tiſzteknek kezekben adhaſsák; ha pedig a' lator valamely Nemes ember házához bé-ſzalad, a' Tiſzteknek adgyanak hirt felőle, és ugy a' fellyeb meg-irt *modalitas obſervál*tatik e' dologban.

Ötődſzőr: Takarodo harangozás után a' kerûlőkőn kivûl ſenki fegyverrel ne járjon, hanem ha a' fő emberek kőzzûl valaki oly barátyánál vagy joakarojánál valo mulatásában, vagy egyéb dologban, el-találván kéſni, az oly ember lámpáſnál mennyen házához, mert egyébiránt ha lámpás nélkûl valaki fegyverrel étſzaka találtatik, abban az előbbeni jo rend tartás *obſervál*tatik ez után-is, ugymint meg-fogattatik, és virratig kalodában tartatik.

Hatod-

Hatodſzor: Mint hogy vadnak oly Nemes emberek, kik elég értékeſek, még-is annak a' Vég Háznak kőzőnséges ſzűkségére lovat nem tartanak, abban ez után illyen mod *obſervál*taſſék: Hogy a' Nemes emberek, a' kiknek értékek vagyon reá, lovat tartsanak, és annak a' helynek kőzőnséges ſzűksége mellet fel-űllyenek, a' kik pedig ebben ez után-is viſzálkodnának, az Iſpán meg-hirdetvén kőztők, ha még-is lovat nem akarna tartani, az oly Nemes ember elſőbben *hat forintal*, máſodſzor *tizenkettővel*, harmadſzor *24 forintal* bűntetődik-meg. A' kiknek pedig arra valo értékek nincsen hogy lovat tarthaſſanak, az ollyan emberek, ſzablyát, puskát, és jo gyalog embernek valo fegyvert tartsanak. A' kik pedig az ollyak kőzzűl azt meg nem tartanák, elsőben *két forintal*, máſodſzor *négygyel*, harmadſzor *hat forintal* bűntetődnek-meg. Ezeknek pedig muſtrálására, és meg-látogatására, bizonyos *Commiſſariuſ*ok bocsáttatnak eſztendőnként.

Hetedſzer: Máſut lakos fő és Nemes emberek joſzágoknak *quantitas*ára nézve, tartsanak ſzolgákat Jenőben az Orſzág *Articulus*ának *continentiá*ja ſzerint. Ennek pedig *obſervá*lására, és *in officio continuá*lására, a' Kapitány viſellyen gondot. Ott valo fizetet Katonát, és *reſidentiás* Nemes embert, ez után ne engedgyen tartani; mivel a' Nemes ember, és fizetet Katona, azon kivűl-is tartozik maga ſzabadsága mellet fel-űlni, s' abban a' helyben ſzolgálni: a' kik moſt efféle ſzolgák találtatnak-is, azok-is le-téteſſenek mindgyáráſt.

Nyolczadſzor: A' Kapitány a' Nemes ember joſzágában, ſem pecsétivel, ſem egyébképpen, ſemminémű törvénybéli dolgot ne igazgaſſon, annyival inkáb a' Nemes ember joſzágira *praeduſim*ot ne kűldgyőn, és meg ne fogaſſa, mert efféle igazgatás a' Vice Iſpánnak és Szolga-Biráknak *incumbál*; meg-maradván mindazonáltal mindenekben, a' Végbéli Kapitányoknak az ő régi *authoritáſ*ok, és az ő Tiſztekhez, vigyázáſokhoz, gondviſeléſekhez tartozo dolgokban valo régi *uſuſ*ok.

Kilenczedſzer: Mivel ez előtti Kapitanyok idejében-is, Jenőben a' kolcs alat, a' város keritésén belől eſet *potentiák*, *diffamatiok*, és egyéb aprolékos dolgok, a' Vár Szombati ſzékin *agitál*tattak, *tàm ex parte Nobilium*, *quàm alterius cujuſvis ſtatûs hominum ibidem degentium*; tartozzanak minden ot lakos rendek ebből-is magokat az 1641 Eſztendőbéli *Articuluſ*okhoz tartani, a' régi *uſus*, és a' Kapitányoknak *authoritaſa in vigore* maradvan,

ván, és a' kerítésen belől, akarmely rendtől történt dolgokat, Szombati Széken *decidál*tassanak.

Tizedszer: Szükségesnek láttatik az-is, hogy ennekutánna a' Nemes Vármegye Tisztei kűlömben bé ne vegyenek senkit a' Nemesség közzé, s' bé se irják, hanem ha elsőben vagy *Armalis*sal, vagy egyébképpen valo helyes, *& fide dignis testimoniis humanis, vel literalibus, sufficienter doceál*lya Nemességét; valakik pedig Nemességeket nem *doceál*hattyák, tartozzanak a' Kapitánytol *dependeál*ni, *successivis semper temporibus*, s' a' Kapitány Tiszti és *authoritas*sa alat legyenek.

Tizenedgyedszer: A' Város Palánkinak, s' Város Hidgyainak meg-csinálása és épitése mely szűkséges légyen a' közönséges jora nézve, nem szűkség *declara*lnunk. Tetczet azért Tanácsul egyenlő értelemből, hogy Hidakat, Palánkot, a' Nemesség közzűl, a' ki csinálni nem akarja az ő részét, a' régi bé-vet jo rend tartás szerint; a' Kapitány éllyen *authoritas*sával, s' küldgyön-ki mindgyárt az ollyannak joszágára, s' hajtassa-bé joszágát, s' csináltassa-meg azzal.

JOBBAGYOKROL.

Edictum XXIX.

NOha az el-bujdosot Jobbágyoknak viszsza-vitelek, és adások felől *generalitas*ban végezése *extál* a' Nemes Országnak; mindazáltal ez-is, hogy a' Gyalog Zászlok alol-is a' Jobbágyok *restituál*tassanak; és *interea temporis* házok népe othon lakván, Földes Urokat állapottyok szerint szolgálni tartozzanak, a' szerint a' Kapu szám után valo adót-is részek szerint meg-adni. *Ex Art. An. 1619. 1638.*

IDEGEN ES JóVEVENY EMBEREKRÖL.

Edictum XXX.

SOhul ez birodalomban, mások *injuria*jával, tiz, tizenkét napos, két s' három hetes szolgálatu szabadságra senki embereket ne gyűjtsön.

KATONAK FELÓL.

Edictum XXXI.

Ex Art. An. 1650. KAtonák és egyéb vitézlő rend, avagy szabdosok, hatalmasul senkinek földéről Jobbágyokat el-vinni ne méreszellyenek; kik ha ollyat cselekednének, és vélek birhatnak, szabadosan meg-fogathassák, és vagy a' Fejedelmek Udvarában, vagy utánnok valo Fő Tiszteknek kezekhez küldgyék, érdemek szerint valo kemény büntetésre; ha pedig vélek nem birnának, *requirál*tatván a' Fejedelmeket felőle, avagy az hatalmaskodoknak Fő Tiszteit, meg-fogattassanak, és mint Ország *Statutumi* ellen cselekedők ugy büntettessenek, az el-vit Jobbágyok *simpliciter restituál*tassanak, s' ha mi károkat tettenek, *refundál*tassanak.

KŐVAR VIDEKI JOBBAGYOKROL.

Edictum XXXII.

Ex Art. An. 1609. 1649. KŐvár vidékiről-is a' Jobbágyok ki-adattassanak, mint egyéb helyekről-is mindenünnét, az egy Fogaras földén kivül: Ellenben az onnan el-bujdosot Jobbágyok-is *restituál*tassanak *modo in Articulis expresso.*

KARANSEBES.

Edictum XXXIII.

Ex Art. An. 1631. 1650. A' Káránsebesiek a' só vitel és hordás dolgából a' régi jo *usus* szerint éllyenek, és a' *Fiscalis proventus*ok-is kőzőttők egyéb uton ne neveltessenek, szabadságoknak és *Privilegium*oknak *præjudicium*jával, hanem a' mint eddig ez után-is abban tartassanak.

LATROK BŰNTETESERŐL.

Edictum XXXIV.

Ex Art. An. 1556. A' Lelkeződéssel valo szitkozodások ellen *observál*tassék az 1619 Esztendőbéli *Articulus*, mely szorul szora igy következik: A' lélekkel valo éktelen szitkozodás-is, mivel illyen

illyen szörnyen el-áradot, noha elég *Constitutio* vagyon eddig-is felőle, mindazonáltal látván hogy az emberek attol meg nem szűnnek, Végeztük hogy mindenűt igen meg-tiltassanak minden rendek közöt. Es hogy inkáb el-szokhassanak rola, Nemes ember valamenyiszer el-mondgya, *egy egy forintot* vegyenek tőle: Szolgát és Parasztembert a' kézi kalodában tegyenek, és délig ott tartassék. Ha pedig meg akarja magát váltani, *huszon öt öt pénzel* válthassa-ki, *toties quoties* el-mondgya. Melyre minden Városokon, Falukon a' Birák eskűt Polgárival edgyűt viselljenek szorgalmatos gondot, és személy válogatás, s' kedvezés nélkűl minden rendeken *exigál*lyák, és az Egyházfiaknak adassék, a' fellyűl meg-irt mod szerint. A' Nemes embereken a' Vice Ispánok és Király Birák *exequál*lyák. De tartozzanak a' Falus Birák hitek szerint erre számot tartani, és az Ispánoknak megmondani. Urak, Fő emberek, magok bőcsületekért tartozzanak lelkek kőteleségek alat, minden alattok valokkal ezt a' végezést meg-tartatni, és a' fellyűl meg-irt bűntetést *exequál*tatni, és oda, a' hová rendeltetet, *convertal*ni.

LIMITATIOKROL.

Edictum XXXV.

E' Mostani Gyűlés alat nem lehetvén ujjab igazitásban vétele a' *Limitatiok* állapottyának, *differál*tatot más alkalmatosb időre, addiglan pedig hagyattattak helyben ez előtti *Limitatiok*, mellyekre *Inspector*ok légyenek mind Vármegyéken, Székelységen, Szászságon, és Városokon, és egyéb helyeken-is, a' helyeknek Fő Tisztei kőteleségek szerint, melyről Fejedelem parancsolati menvén-ki, mindenűt *promulgál*tassanak, sőt eddig-is minden helyeknek első egybe gyűlekezetiben ezen *Constitution*ak *vigorá*val, hogy mindenek ahoz alkalmaztassák magokat, végeztetet. Mely hogy *constál*hasson az embereknél *exemplar*ok-is nyomtattassanak.

MEZNEK, VIASZNAK vételének, és el-adásának modgya.

Edictum XXXVI.

MAga majorságából *proveniál*t mézét, viaszszát, minden Nemes ember az Országbol-is a' hová akarja, minden harminczad nélkűl mind maga ki-viheße és küldheße,

mind pediglen ha idegen akarmely embernek el-adgya-is, az Harminczadokrol irot ötödik *Articulus* szerint, adván *Testimonialist* mellette, békével el-bocsáttassék; az Országban pedig annál inkáb szabadossan árulhassa mindenût, adhassa és vehesse-is akarki a' Nemes rendektől. Parasztembertől-is a' Nemes ember, maga háza szükségére, és nem kereskedésre, szabadossan vehessen; de egyébiránt kereskedésre valo mézet és viaszszat ez Országban senki szedni és venni, annál inkáb ki-vinni ne merészellyen Fejedelmek engedelmek nélkûl, mivel azzal valo kereskedés mostan *Fiscus* számára *reservál*tatot; *alioquin* ha kik az ellen *impingál*nának, a' *Fiscalis* Tisztviselők a' Székre *citál*tatván, első Székről bizonyságra egyszer ki-bocsáttatván, második Széken *finaliter decidál*tassék dolgok: és *comperta rei veritate*, a' tilalom ellen vet vagy adot marhának *duplumán convincál*tassanak, és *ulteriori termino denegato*, *omnibusq; juridicis remediis exclusis*, *executio*-is *peragál*tassék, két része *Fiscus* számára, harmadik az *Executor*oké légyen.

Ex Art. An. 1635.

Más Országbol pedig a' mint hogy soha közönséges végezés által meg-tiltva nem-is volt, hogy mind méz, viasz, barom, és egyéb féle minden marhák és eszközök, az Országnak nagyob bőségéjért szabadossan bé-hozattassanak, *solutis de jure solvendis*, végeztetet. A' szeginy kősség-is ne kénszeritessék arra, hogy magának meg-tártani valo, vagy egyébiránt nem el-ado méhét fel-verje, vagy fel-vert, és el nem ado, hanem maga szükségére meg-tartani akaro mézét és viaszszát kedve ellen el-adgya; egyébiránt-is a' szeginységet ne sanczoltassák a' méz gyûjtők, vagy egyéb arra rendeltetet emberek; mellyet ha cselekednének *residentiás* emberek, *Forum*jokon *prosequál*tassanak, ha pedig *residentiá*tlan, *Praefectus*, vagy más előttök járo Tisztek előt, kiktől *dependentiá*jok vagyon, azon mod szerint *prosequál*tassanak, és *convincál*tassanak, mint fellyeb irva vagyon a' tilalom ellen mézet és viaszat szedők felől. 1649.

A' méznek *vecturá*jával-is a' Vármegyebéli szeginység ne terheltessék, hanem annak bizonyos rendi légyen, a' *Fiscalis* Városok, Szászság, és egyebek, honnat gyûjtöt mézet, kik, és meddig, szállitsák.

NYOM

NYOM KÓVETESRÓL.

Edictum XXXVII.

HA Falukon, és Városokon kivûl szálván-meg, marhája el-vész valakinek, és nyomát fel-vévén, a' Falubélieknek-is hirt tévén (a' kik tartoznak-is ki-menni, és a' nyomot a' károssal edgyût követni) ha azon határról ki nem vihetik, annál inkáb meg-ólve azon határban talállyák, tartozzanak kárárol *contentál*ni a' káros embert, a' nyomra, avagy meg-óletet marhára reá eskûvén, és ezen fellyûl a' Tisztek-is *tizenket forintra* bûntessék a' falut, ha a' latrot ki nem adhattyák, és meg nem bizonyithattyák, hogy nem falujokbéli lót volna; Ha pedig a' nyomot a' falura vihetik-bé, vagy a' marhát a' faluban talállyák-meg, a' kárnak meg-fizetésén kivûl, ha a' latrot kézhez nem adgyák, *negyven forintot exequál*lyanak rajtok a' Tisztek: mely nyomnak ekképpen valo követésében, ha Tisztet vagy Nemes embert kóz bironak nem találhat a' káros ember hamarjában, kózel valo akarmely falubéli két hites embert-is kóz Bironak hihat; de a' hitnek fel-adására okvetetlen Tisztet, vagy azt nem kaphatván két Nemes embert tartozzék hini. Ha pedig az el-veszet marha, sem annak nyoma a' falun és határon nem akad-meg, magok határokrol ki-követvén a' nyomot a' káros emberrel edgyût, vagy a' káros emberrel edgyût el-téveszt vén, és a' falubéliek-is hittel adván-ki határokbol, azon falubéliek *eo facto absolutus*ok legyenek.

Ez *Casus*ban, a' Kerítet és Mezó Városok annyiban *excipiál*tatnak, hogy ha a' nyom a' Városban, vagy a' Keritet Városoknak határiban vitetik-bé, tartozzanak a' bé-vit marhát fel-keresni, vagy a' latrot meg-fogni, vagy a' káros embert *contentál*ni: de a' kûlsó határokbéli nyom fel-vételével, követéssel, és ki-adással nem tartoznak. Ha hol pedig a' Városokon, vagy azoknak hostátiban a' Fejedelmeknek fizetet hadai lévén *quartel*yban, az el-veszet marhának nyoma oda vitetnék, azoknak elóttók jároi nem csak meg-engedgyék afféle marhának meg-keresését szállásokon, de hogy affélékból kövekezhetó alkalmatlanság el-távozodgyék, a' Hadnagy vagy maga ki-mennyen, vagy tartozzék a' keresó ember mellé segitséget adni, s' ha a' marha Katona keze s' neve alat találtatik, nem a' gazda, vagy Város, hanem a' Szállo fizessen; de ellenben ha a' gazda tudta afféle ide-

Ex Art. An. 1617.

gen marhának oda vitelit, s' meg nem jelentette, egyiránt bűntetődgyék. A' fellyeb meg-irt mod ſzerint pedig a' mely falunak határára a'nyő által adatik, azon falubéliek-is tartozzanak ugyan ki-menni, és a' káros emberrel edgyűt a' nyomot követni, s' ha a' falujokban vitetik-bé a' nyom, ezen mod ſzerint bűntetteſſenek; de ha a' falun kivűl téveztetik-el a' nyom, annál inkáb határokrol ha ki-adathatik, ſemmivel nem tartoznak, hanem a' káros ember vagy ezen mod ſzerint kövеſſe eléb eléb a'nyomot, vagy egyéb uton kereſſe kárát; és ha a' kárt el akarja távoztatni, job vagy Falukban, vagy Városokban ben ſzállani, vagy mezőre ſzálván magára vigyázin. Es ekképpen minden helyek, az Orſzágnak régi végezéſi ſzerint, a' ben valo őrizéſek, vigyázáſok által, s' a' menyire érkeznek magok határokon-is, jo gondviſeléſſel tartaſſanak: hogy igy vétek nélkűl ne károſodgyanak az emberek, a' kin valo és idegen gonoſz tévők által történt dologért. Ha pedig határokon nem csak nyoma, hanem maga találtatik a' nyuzot marha, ugyan az árrát fizeſſe-meg a' Falu, avagy megeskűdgyenek, hogy nem köztők valo cselekedte.

Mely mod *indifferenter* minden helyeken *obſervál*taſsék, minden továb valo *proceſſu*ſok és *remedium*ok *excludál*tatván.

A' mely helyeken pedig ſokadalmok ſzoktak lenni, a' ſokadalmok idején el-veſzet marhákat ſem nyomozni, ſem meg-fizetni nẽ tartoznak; ezen az uton haſonloképpen *Generalis* Gyűléſek, és *Octavalis Terminu*ſok *celebrál*áſa alat valo időkben és helyekben-is, hanem kereſteſſenek *ſuis modis*.

OROSZOK, OLAHOK, MVNtyánokrol, s' egyéb nemből állo lézzegő emberek felől.

Edictum XXXVIII.

Ex Art. An. 1628. 1630. AZ idegen Uratlan és lézzegő embereknek meg-fogáſokrol, Szolgaságra, vagy Jobbágyságra örökősképpen valo kénſzerittetéſekről a' *Generalis Articulu*ſokban világos irás vagyon: mellyeknek nem *obſervá*loi *ſubjacea*lnak az *Articularis pœná*nak; tetczet mindazonáltal ez iránt ugyan *ſpecifica*lni a' *pœnát*, ugymint *floren. 200.* nevezet ſzerint pedig, hogy az Orſzágban lézzegő Oroſzok, Oláhok, Muntyánok, és egyebek a' fen meg-nevezet *Articulu*ſnak tartáſa ſzerint, meg-fogattaſſanak, és meg-

meg-kötelezteſſenek; ha kik afféléknek kedveznének tudva, mélto igaz ok nélkül meg nem köteleztetnék, *admonea*ltatván a' Tiſztektől, ha ugyan *contumaciter poſthabea*lnák, *comperta rei veritate mox & de facto* a' Tiſztek *két két ſzáz forintot exequá*ltaſſanak rajtok.

Edictum XXXIX.

HUnyad Vármegyében feleségek után Nemes *funduſo*n lako Muntyánok a' Nemeſségnek ſzine alat lopáſt, gyilkoſságot, és egyéb czégéres vétkeket cselekedvén, hogy az 1624 Eſztendőben a' lator Oláh Papoknak meg-fogásától irot *Articulus* ſzerint, ha kiknek magoknak elegendő zálagjok nem találtatik, *comperta rei veritate areſta*ltathaſſanak, avagy kezeſség alá vetethetſſenek, végeztetet. *Ex Art. An.* 1624.

Edictum XL.

ZÖrény Varmegyében jőt, és ot meg-marháſodot Muntyánok ha viſzſza akarnak menni, avagy vitetni, harmad réſz marhájokkal bocsáſsák-el, két réſzét meg-tartván a' Földes Urok. *Ex Art. An.* 1643.

ÖRIZESRÖL.

Edictum XLI.

MInd Vármegyeken és egyéb helyeken éjjeli és nappali őrzés *obſerva*ltaſsék *inviolabiliter*, az egyházi Nemeſség-is abból magát ki ne vonnya; a' mellyet pedig vagy egyházi Nemes emberek, vagy egyebek el-mulatnának, *comperta rei veritate*, a' Tiſztek *tizenkét forintot exequá*llyanak rajtok, *toties quoties*.

OLAH PAPOKROL.

Edictum XLII.

HOlot még a' *reſidentiá*tlan Nemes ſzemélyeket-is ſok dolgokban, ſőt némely *caſuſo*kban nagyob rendeket-is, *areſta*lnak; annyival inkáb az Oláh Papokat, kiknek or gazdaságok, vagy egyéb czégéres vétekben valo életek felől, bizonyos *ſuſpicio* vagyon, a' Tiſztek meg-foghaſsák, és a' dolognak mivoltához képeſt, vagy *areſtum*ban tartsák, vagy jo kezeſség alá

alá veſsék, *inquirál*tatván felőlők, törvény ſzerint igazitsák-el dolgokat, de törvény előt még né károſitsák.

Edictum XLIII.

Ex Art. An. 1646. A' Mely Oláhok, az előtti roſz ſzokáſok ſzerint, tolvaj modó ragadnak-el feleségeket magoknak, magok halállal bűntetteſſenek, ha a' leányzo, vagy aſzſzony ember-is nem *conſentiált*, avagy azoknak attyok vagy annyok, a' kiknek *incumbált*; ha pedig azoknak *conſenſuſ*ok járult, dijokon változzanak, mely diu a' Földes Urnak adaſsék, az hol a' hatalmat cselekedtek; a' Tiſztek-is *florenos 12 exigál*lyanak, a' tób *complicesek* pedig dijokon változzanak a' Tiſztektől.

Ha mely Nemes ember afféle dolgokban *patrocinal*na az Oláh Papoknak, a' Tiſztek törvénnyel *proſequál*lyák, az *illegitimum divortium*ok pedig *invigoroſum*ok legyenek.

OLAHOKROL.

Edictum XLIV.

TErhes ſzekerek mellet menőkön vagy viſzſza jövőkön, kereskedő rendeken, Páſztorokon, Molnárokon, Szabadoſokon, Birákon, Korcsomároſokon, és egyéb Udvarbéli Szolgákon, vagy Urokat fegyverekkel ſzolgálo embereken, latrok kergetésére, vagy meg-fogattaknak őrzésére, keresésére menő embereken kivül, egyéb rendbéli Oláhság puskával, tegezzel, kardal, palloſſal, csákánnyal, dárdával, és egyéb fegyverekkel
Ex Art. An. 1620. 1622. 1650. járni ne méréſzellyen; hanem ha valamely káros ember léſzen, és annál Ura *Teſtimonialiſ*sa találtatik: egyébiránt a' Falukon és határokon a' faluſi Birák meg-fogni tartozzanak, és ha *comperiáltatik*, nem a' fen meg-irt rendbéliek kőzzül valonak lenni, meg ne ſanczoltaſsák, *ſub pœna florenorum 12.* hanem Tiſzt kézhez küldgyék mind fegyvereſtől, a' Tiſztek-is pedig ne többet, hanem csak fegyvereket vegyék-el, és ugy bocsáſsák-el, ha *compe-*
1650. *riál*tatik egyébiránt igaz járásbéli és jámbor embernek lenni. *Excipiál*tatnak mindazonáltal ebből a' holdoltságnak lakoſi.

OLAH-FALVJAK.

Edictum XLV.

AZ Oláh-Falviak *Privilegium*ok a' menyi réſzben nem *invalidál*tatot-is, mindazáltal ugy tartaſsék az-is meg, hogy a' *Fiſcuſ*nak tartozo ſzolgálatot ez után-is *præſtál*lyák.

PAPOK

PAPOK VAGY PREDIKATORI RENDEK.

Edictum XLVI.

A' Joszágtalan Nemes emberek, kiknek Jobbágyok-is nem fizethet, az Egyházi rendeknek valo fizetésből magokat ki ne vonnyák, és ha ki nem többet, mint egy paraszt ember tartozzanak fizetni, *sub pœna florenorum 12.*

Ha mely Nemes ember Prædikátori rendel akar pert inditani, ha kivánnyák tartozzék kezeſt állatni arrol, hogy az *interlocutorie* eſet birságbol *satisfaciál*; ugy mindazáltal, hogy a' Prædikátori rendek-is *Seculare Forum*on perelvén, haſonloképpen tartozzanak kezeſt állatni. 1653.

PARASZT EMBEREKRÖL.

Edictum XLVII.

LOvak tartása, azokon valo járás, a' paraſztságnak meg-engedtetik, hogy máſok által azoktol nem *privál*tatnak, ſem pedig érette meg nem büntettetnek, álván a' Földes Uroknak ſzabadságokban, ha lovat vagy egyéb vono marhákat engednek tartaniok Jobbágyoknak. *Ex Art. An.* 1638.

A' Szászság pedig, mivel poſtálkodni ſzokot, hogy némely falubéliek kőzzűlők a' lovak tartását ſzokáſokon kivűl el-hagyván, csak ökröket tartsanak, azzal más ſzeginy falunak poſtálkodásbéli terhét el-viſelhetetlenűl nevellyék, meg ne engedteſsék; *alioquin* a' Tiſztek ellen léſzen *animadverſio*, ha jol nem *diſponál*nak felőle, *ſub pœna Articulari floren. 200.*

Paraſzt ember és béres ſzolga, poſzto ruhát, nadrágot, csiſmát, dupla és forintos ſüveget, gyolcs inget viſelni ſemmiképpen ne méréſzellyen. 1650.

Nemes házakban lako paraſzt s' egyéb ſellér emberek, ha a' Városnak vagy Falunak határát a' Nemes űléshez tartozo *pertinentiá*kon kivűl, vagy magok nem *colál*lyák, vagy marhájokat azon nem legeltetik, a' Város vagy Falu kőzzékűlön ſzolgálattal és *contributio*val nem tartoznak. 1630.

POTENTIAKROL.

Edictum XLVIII.

Ex Art. An. 1630. A' Fejedelmek oly *Præfectus*okat *constituál*lyanak, kik zálagos Haza fiaibol állók legyenek, és ugy-is *circumscribál*taſsék *authoritas*ok, hogy a' Nemeſség, s' minden rendeknek ſzabadsága, és az Orſzágnak tórvénye általok meg ne bántaſsék, s' annak ártalmára valo *abſoluta authoritas* ne adattaſsék.

RACZOK FELŐL.

Edictum XLIX.

Ex Art. An. 1583. 1585. A' Ráczoknak ez Orſzágban valo bé-ſzármazáſok és jóhetéſek, bizonyos *reſpectus*okbol ennekelőtte valo időkben *circumscribál*tatot volt; moſtan-is annakokáért *uſque ad beneplacitum Principum ac Regnicolarum* meg-engettetik; ugy hogy az Orſzágnak egyéb rendeinek ne *præjudicál*lyanak ſemmiben; és hogy az Orſzágnak tórvényéhez tartsák és alkalmaztaſsák magokat mindenekben; és mint egyéb idegen s' jövevény emberek felől valo végezéſi az Orſzágnak vadnak, ezek-is abban tartaſſanak-meg.

REZ DOLGAROL.

Edictum L.

Ex Art. An. 1614. A' Réznek ez Orſzágbol valo ki-vitele, abbol közönséges ſzükséget nemz, de ellenben meg-tiltáſa-is a' közönséges ſzabadsággal ellenkezik; Végeztetet annakokáért, hogy külömben ki ne vitetteſsék, hanem ha ároſa ez Orſzágban nem találtatnék, ſőt ha más idegen ember meg-venné, vagy küldené-is ki, de értéſekre lévén ez Orſzági embereknek, akar helyében, akar uttyában-is, le-tévén az árrát, a' mint meg-vette, mindgyárt ſzabadoſſan meg-tarthaſſa, magának *reſervál*haſſa, a' rézért *contentál*ván a' ki-vinnie akaro embert.

A' Réz Bányáknak gondviſelője-is, a' Haza fiainak *requiſitio*jokra ſzokot árrán tartozzék adni elegendő rezet, távoztatván minden ſzines *prætextus*t, melyben a' ki-viendő embereknek adhatná jutalmaſſabban; *alioquin ad inſtantiam querulantium*, a' *Præfectus citál*tatván, és a' dolog *comperiál*tatván, *két ſzáz*

forint

*forint pœnán convincál*taſsék, melynek harmada a' Pereſsé, két réſze *Fiſcusé* légyen: de ha a' meg-bántodot ember maga akarja, *proſequál*lya, azon gondviſelő *reſidentiás* lévén, *in foro competenti*, ha *reſidentiá*tlan, kereſſe Tiſzti ugymint *Prafectuſa* előt.

RELIGIOKRA NEZENDÖ DOLGOKROL.

Edictum LI.

A' Nevezetes Innepeknek, mellyek a' három Sátoroſoknak mondatnak; ugymint: Karácsoni, Huſvéti, Pünkőſdi innep napoknak meg-illetéſek, Iſteni ſzolgálattal valo eltöltéſek, mint Iſtennek nevezetes jo tételeinek emlekezetire rendeltetet napok, annál inkáb a' Vasárnapi innep napok-is, hogy innepi ſzenteléſſel tölteſſenek-el, mélto dolog; annakokáért azokon a' napokon ſenki, ſe maga-, ſe ſzolgai, ſemmi elkerülhető és rabotás munkára ne kénſzeritteſſenek; menyekezői lakodalmak ne *celebrál*taſſanak, utra induláſok el-mulhatatlan okoknak kénſzeritéſe kivül, ne legyenek; vásárok, annál inkáb ſokadalmok azokon ne legyenek, és fel ne ſzadadittaſſanak; a' korcsomákon lévő czégérek bé-véteſſenek, és a' dellyeſti prédikátionak végéig bor ivo emberek a' korcsoma házakhoz bé ne bocsáttaſſanak; házokhoz mindazonáltal a' lakos embereknek, és ſzálláſokra idegen embereknek-is, illendő modon bort adhatnak: Valakik pedig ezek ellen cselekednének, Nemes embereken *hat forintot*, paraſzt embereken *két forintot exequál*lyanak a' Vármegyék, Székek, és Városbéli Tiſztek, *toties quoties*; melynek harmada az *Executor*oké légyen, két réſzét pedig ſzámán hadgyák, és adgyák azon Városokon, vagy Falukon lévő Egyházfiaknak kezekben; mely jövedelmetskét azon helybéli *Templum* vagy *Schola* épitésére forditsanak, és ſemmi külſő *prophanus uſuſra*, *ſub pœna florenorum 200.* ne méréſzellyenek költeni, ſe Egyházfiak, ſe Birák, és egyéb rendek. *Ex Art. An. 1619.*

Egyházfiakat pedig mind Városokon, Falukon jo lelki iſméretű, hiteles, és zálagos embereket *conſtituál*lyanak.

Szőlő ſzedéſek-is az innep napokon meg-tiltatnak, *ſub pœna florenorum 12.* mellyeknek-is *exigálása*-, mind pedig *uſuſa* a' ſzerint légyen.

SZEKELYSEGRÓL.

Edictum LII.

MIdőn Circálásra akarnak menni, a' Székelységen lévő Székeken, elsőben törvényes Széket, avagy arra való közönséges Gyűlést hirdesselenek a' Fő Tisztek, és ugy indullyanak a' választottakkal edgyűt, hit szerint az embereket meg-feleltesék, valakiket ki-adnak nyilván való és halált érdemlő bűnnel, halállal-is büntetteséssenek, érdemek és az Ország végezési szerint, a' Tisztek egyéb rendbélieket-is, ha a' Földes Urok meg nem büntette, érdemek szerint azokat-is meg-büntetsék; a' halállal büntetet embereknek, feleségeknek, gyermekeknek részeket ki-adgyák; mindeneknek előtte pedig a' károsokat *contentál*lyák, abbol ha mi marad, ugy vehetnek részt magoknak; Parázna birságot fel ne vegyenek, hanem a' szabad személyek egymást vagy el-vegyék, vagy ha aztnem akarják, pelengéren meg-veretteséssenek; de ha egymást el-vészik, meg ne veretteséssenek, hanem Eccleziát kövessenek. Or birságot, vagy azoknak egyéb büntetését-is, az Országnak affélékről való közönséges végezési szerint cselekedgyenek; hasonloképpen egyéb vétkeknek nemeivel való büntetésekben-is: magok *authoritasok*bol pedig, a' közönséges szabadság ellen való tilalmazásokat, a' minémüvek tánczolásért, musikálásért, szokot helyekben való vad fogásért való tilalmakat, és abbol következő büntetéseket, s' több hasonlo dolgokat, közönséges *Constitutio* nélkül, a' Fő, és Vice Tisztek ne csekedgyenek, *sub pœna ducentorum flor.*

Ex Art. An.1619.

1571. A' Tiszteknek, és egyéb vélek járo személyeknek a' szokot *usus*on kivül, ne *taxál*lyanak a' cirkálásnak idején-is.

Mások marhájában kárt tehető eszközökkel, tőrökkel, csövökkel, kaptákkal, vadászni oly kelyeken a' hol kártol félhető, a' mint eddig-is tilalmas volt, ugy ennekutánna-is, mind Vármegyéken, Székelységen, és egyéb helyeken-is tilalmas légyen, ugy hogy sem Tisztek, sem más *privatus* ember, másnak kárára és *injuriá*jára, fel ne szabaditsa, *sub pœna 12. florenorum, ac refusione damni.*

Edictum LIII.

Ex Art. An.1585. A' Cirkálásban valo *executiok* dolgában, az egyéb ot valo rendek-is, a' Székely Nemeséghnek *Articulus*ihoz alkalmaztassák magokat.

Edi-

Edictum LIV.

A' Gyilkoſságnak *caſuſában* az a' régenten bé-jött, s' kereſztyénséghez nem illendő ſzokás, mely miat a' holt teſt ſok ideig-is föld ſzinén tartatot, ugymint a' mely mondatot tetémre valo hiváſnak, és ugyan akkor valo hit fel-adáſnak, azért valo fizetéſſel edgyűt, viſzont a' mely halál ujitáſnak hivattatik; mind ezek a' Székelység kőzzűl *in perpetuum* tollátatnak. *Ex Art. An.* 1649.

Edictum LV.

A' Gyűléſekre válaſztatot embereknek költségekre a' Lo fejek, és egyéb rendek-is az eddig *obſervá*ltatot *uſuſ*ok ſzerint *contribua*lni tartozzanak. *Ex Art. An.* 1597. 1612.

Edictum LVI.

A' Marus Széki Székely Darabantok Gőrgény Várához valo ſzolgálattol *eximá*ltattak, és a' tőb Székelyek kőzzé azon ſzabadsággal *incorporá*ltattak. *Ex Art. An.* 1607.

Edictum LVII.

A' Székelységnek midőn fel kelletik űlni, ne a' Vármegyén, ſe a' Száſzságon, hanem a' magok földén gyűlekezzenek, *excipiá*lván a' ſzűkségnek mivoltához képeſt, a' Fejedelmeknek affélékről valo parancsolattyokat, *alioquin* a' Tiſztek *obſervá*ltaſſák *ſub pœna florenorum* 200. *Ex Art. An.* 1609.

Edictum LVIII.

A' Vice-Király Birák a' Székelységen hadi *expeditio*bol hon maradhatnak.

Edictum LIX.

A' Hadban ſzolgálo Székelység békeſséges időben valo poſtálkodáſra ne erőltetteſsék, hanem a' Tiſztek rendellyenek bizonyos és arra alkalmatos ſzemélyeket, *ſeponá*lván egyéb *privatus reſpectu*ſokat, kik mind Fejedelmekhez, mind pedig a' ſzomſzéd Országokra a' ſzűkséges dolgokban poſtálkodgyanak.

Edictum LX.

SZent Mihályfalvi Vitézlő rend, az Aranyas Székiekkel, egyenlő állapotban és tereh viſelésben rendeltetet. *Ex Art. An* 1625.

Edictum LXI.

A' Marus Székiek a' circálásnak idején, a' magok eddig valo *uſuſ*okban hagyattattak; fellyeb valo tereh viſeléſſel ne *oneráltaſſanak.*

Edictum LXII.

Ex Art. An.1630. GRatuitus *Labor*nak *præſtá*lásától a' Székelység *immuniſá* tétetet, a' mint az Orſzágnak egyéb *Statuſi*-is kűlőmben *ordinariè* nem tartoznak, hanem ha mikor valamely *extraordinarius caſus*ban, *iiſdem Statibus conſentientibus*, kőzőnséges Orſzág végezéséből történnék.

Edictum LXIII.

Ex Art. An.1630. MInt egyebek, ugy a' Székelyek-is, ha mikor *extra Regnum* Fejedelmek, vagy a' Haza ſzolgálattyában kűldettetnek, elegendő kőltség adaſsék nékik, a' ſzolgálathoz és uthoz képeſt; ide nem értetvén a' rend ſzerint Oláh Orſzágokra, vagy máſuvá valo poſtálkodáſt, kűldőzéſt, vagy hirek tudására, vigyázáſra a' Tiſztektől *expediál*tatni ſzokot embereket.

Edictum LXIV.

ORdinariè a' Székelység Fejérvárat gyalogot állatni nem tartozik, ſem ſő ſzálitáſra, avagy egyéb tereh viſeléſre ne kénſzeritteſſenek.

Edictum LXV.

Ex Art. An.1634. A' Vér birság dolgából a' Székelység Tiſzti előt perellyen, és a' Tiſztek-is az *uſus* ſzerint birságollyák.

Edictum LXVI.

JŐvevény, idegen, Sellér emberek, kik ſem Záſzlok alat valok, ſem bizonyos Főldes Urok nincsen, ha magokat jobbágyul kőtik valakinek, az ollyanokat ſem Vármegyéken, ſem Székelységen a' *Fiſcus* máſnak ne *conferál*lya; az *impetranſ*nak-is abbéli *impetratio*ja *tanquam ſiniſtrè expoſita* erőtelen légyen; bujdoſo, Uratlan, Záſzlo alá-is nem tartozo embereket pedig, a' *Fiſcus conferál*hat a' kiknek akarja.

Edictum

Edictum LXVII.

A' Székelység közzül kik Fejedelmeknek, vagy másoknak szolgálattyára adgyák magokat, hon valo közönséges tereh viseléstől *immunis*ok ne legyenek. *Ex Art. An. 1622.*

Edictum LXVIII.

AZ emberi emlekezettől fogva, mindenkor *Parochialis fundus*nak tartatot helyeken lako emberek, ha sem Zászlo alat valok, *de jure Regni*, sem egyébiránt mások *prætensio*ja alat lévők, falu közzé valo szolgálattal nem tartoznak; de az egyéb akarmi modon biratot *fundus*okrol, a' fálubéliekkel egyiránt tartoznak. *Ex Art. An. 1639.*

Edictum LXIX.

UDvarhely Városán boroknak, és szekereknek valo által vivése és hordása senkitől ne *impedi*áltassék, azzal másképpen nem *abutá*lván; Ugyan ot kiknek földök vagy rétek *Fiscus* számára *applicá*ltatnak volt, ha eddig nem *restituá*ltattak, *contentatio*, vagy a' földeknek s' réteknek *restitutio*ja igirtetik. *Ex Art. An. 1640. 1653.*

Edictum LXX.

A' Lo kötő helyek dolgából maradgyon-meg eddig valo *usus*, mely az volt, hogy az ollyan helyeken a' hadban szolgálo szabad emberek szokták lovokat tartani; ugy mindazonáltal hogy a' szeginységet-is ne rekeszszék-ki a' Falu közönséges határának élésétől. *Ex Art. A. 1643.*

Edictum LXXI.

A' *Fiscus*nak Székelységen lévő Jobbágyi-is, mindenekben a' Szék törvényihez alkalmaztassák magokat. *Ex Art. An. 1642.*

Edictum LXXII.

HArom Széken Málnás nevű Falu határán az Olt vizén valo hid tartást, ez után-is azok *continuá*llyák, kik ennek előtte, *solutis de jure solvendis*.

Edictum LXXIII.

A' Só Aknai Kamara Ispánok, Kamara *Præfectus*ok, és Hatminczadosokhoz tartozandokkal, vagy magokkal, *ratione* hare-

hæreditatum, ha mely *causák movea*ltatnak, a' Szék tőrvényéhez alkalmaztaſſanak, és mind *proceſſus*ok, mind pedig *Appellatiok* a' ſzerint *obſervá*ltaſſanak.

Edictum LXXIV.

A' Zetelakiak, és két Oláhfalviak, tőrvények dolgából a' Széktől *dependeá*llyanak, és előttők *agitá*lando *Cauſa*jokat a' derék Székre-is el-bocsáſsák, a' *Fiſcu*ſnak-is a' mivel tartoznak *praſtá*llyák, *ſub pœna florenorum 200.*

Edictum LXXV.

AZ 1639 Eſztendőbéli *Edictum*ok *obſervá*ltatni végeztetnek.

SZASZSAGROL.

Edictum LXXVI.

A' Lézzegő, csavargo, és bujdoſo, ſzeginységet ſanczoltato, és egyéb *inſolentia*kat cselekedő embereknek meg-fogáſok, bűntetéſek felől, az Orſzágnak kőzőnséges afféle emberekről valo végezéſi *obſervá*ltaſſanak a' Száſzságon-is.

Edictum LXXVII.

A' Száſzság kőzőt Páſztorkodo, vagy egyébiránt igaz kézi munkájokkal élő kűlſő embereknek Jobbágyit, ſe cirkáláſnak idején, ſe egyébkor ártatlanul, és a' tőrvény uttya kivűl, ſe a' Tiſztek, ſe utánnok lévők ne ſanczoltaſsák és *taxá*llyák, az eddig némely helyeken kővetet *abuſus* ſzerint.

Edictum LXXVIII.

Ex Art. A. 1630. A' Mint a' kőzőnséges egyéb ingyen quártély, és gazdálkodás, békeſséges időben *tollá*ltatot, ugy a' Fejedelmek lovainak tartáſival-is a' Száſzság nem terheltetik, ſzűkség kivűl. Pénz nélkűl valo borok el-foglaláſa ne légyen; ſőt midőn bor vételre a' *Fiſcalis* Tiſztek ki-mennek, kéſz pénzel *contentá*ltaſſanak, s' az eſztendőnként lenni ſzokot *Limitatio* ſzerint, a' bornak árra meg-adaſsék, és a' *Fiſcalis* joſzágokkal-is ſzállittaſsék, az egy Fejérvárra vet borokon kivűl.

1649.

Edictum

Edictum LXXIX.

A' Tiſztektől meg-fogatot latrokat *detentio*ra bé-venni, és meg-tartani, el ſem bocsátani, azoknak akarattyok nelkûl, tartozzanak, *ſub pœna, in Articulis generalibus expreſſa*, mind Száſz s' mind egyéb Városok.

Edictum LXXX.

VIzaknát Szeleſte Székből, a' régi *uſus* ſzerint tartozzanak ſegiteni munkáſok adásával, és nem a' tób *Regius fundus*ról. *Ex Art. An.* 1637.

Edictum LXXXI.

A' Poſtálkodáſnak állapottya, mind a' Nemeſségnek, mind pedig a' Szeginységnek könnyebségéjért, hogy egy bizonyos karban állattaſsék, végeztetet.

SIDOKROL.

Edictum LXXXII.

A' Sidoknak ez Orſzagban valo ſzabados keréskedéſek, és az egy Fejérvárat lakhatáſok-is Sellérûl meg-engettetet: csak hogy a' Városok *privilegium*inak, ſem pedig egyéb rendeknek ne *præjudic*állyanak.

SZOLGAK ALLAPOTTYAROL.

Edictum LXXXIII.

A' Szolgáknak csalárdsága, és erkôltstelensége miat ſokak ſzoktak meg-károſodni, és egyébiránt-is *injuriá*ltatni. Hogy azért a' jámborul ſzolgált embereknek állapottyok meg-iſmérteſsék a' gonoſz személyektől, végeztetet, hogy a' mely ſzolga, az ô ſzegôdségének idejét jámborul el-tôltötte, el-bocsuzván Urától, *teſtimonialiſt* vegyen abbéli igaſságárol, az Ura-is adni tartozzék, ha valami egyéb igazitáſra valo akadálya a' dologban nincsen. Ha pediglen Ura igaz ok nélkûl *denegá*lná azt tôle, azon Vármegyebéli, Székbéli Tiſzt vagy Nemes ember által, Városokon pedig Polgár ember által *requirá*ltaſſa Urát, és ha ugy-is nem akarná, azok tartozzanak adni

teſtimonialiſt igaſságárol, és ekképpen légyen hiteles járáſa: *alioquin* ha ily *teſtimonialiſa* nem lenne, *reſidentiá*tlan, vagy nem Nemes ember lévén, akarmely Tiſztektől-is meg-fogattaſsék, és mind addig tartaſsék, miglen dolgát nem igazittya.

Ex Art. An.1592. Ha ki pedig minden hiteles bizonyság nélkül afféle ſzolgát fogadna, annak előbbi Ura, hogy ha tőle ideje és ſzegődsége eltöltéſe kivül ment-el, az ide alább meg-irt mod ſzerint *repetál*taſſa; de ha eſztendejét el-töltötte-is, mindazáltal ha Urát bőcstelenül, annál inkáb meg-károſitva hatta-el, a' kinél fel-találllya, mint afféle *ſuſpectus* embert, kézben kéretvén, ha nem adgya, *comperiál*tatván vétkes cselekedeti, *cum pœna homagiali readjudicál*taſsék, és a' cselekedet véteknek mivolta ſzerint, a' cselekedőnek-is ugyan akkor *pœna infligál*taſsék; hogy ha pedig méltatlanul patvarkodot, *cum pœna homagiali abſolval*taſsék a' kézbe kért ſzolga.

Edictum LXXXIV.

A' mely ſzolga ſzegődőt idejét jámborul ki-tőlti, s' annak Ura *contentál*ni nem akarná, a' Tiſzteket *requirál*ván azok *admoneállyák*, és a' dolognak voltaképpen végére menvén, ha *comperi*áltatik igaz *prætenſio*ja, és az *admonitio*ra-is *contental*ni nem akarná, tartozzanak Urának javaibol *ſatisfactiot* tenni a' Tiſztek, magok fáratságának jutalmát-is meg-venni: ugy mindazáltal, hogy ha kárt tétét, vagy egyéb mélto okát, nem *comperiál*hatná az *Exponenſ*nek Ura.

Ex Art. An. 1569. 1592.

SALVUS CONDUCTUSOKROL.

Edictum LXXXV.

HOgy mind a' ſzeginy kőſség, s' mind pedig egyéb rendbéli emberek, a' magok dolgokban járo avagy küldőző emberektől ne terhelteſſenek, s' azon közbe pedig a' Fejedelmek és Haza dolgaiban valo vigyázáſok, és tudoſitáſok meg ne akadékoztaſſanak, végeztetet, hogy a' Fejedelmek után valo egyéb rendbéli, s' kiváltképpen pedig a' ſzomſzéd Országok felől valo ſzélibéli Fő Tiſzteknél, Fejedelmek *Salvus Conductuſi*, avagy czimeri legyenek, az hol a' Fejedelmek ſzükſégeſnek lenni itilik, hogy az állapotoknak és dolgoknak kivánságok ſzerint, a Fejedelmeket, és a' kiket illik *tempeſtivè* tudoſithaſſanak; mellyek-

lyekkel azok-is, tartozo kóteleſségek ſzerint, ſe ne *abut*állyanak, ſe magok *privatum*ára ne forditsák.

TASNADIAKROL.

Edictum LXXXVI.

TAſnád Városának *privilegiuma*, mind pedig az ot valo Nemeſségnek *prærogativája*, *in quantum ritè & legitimè ſunt emanatæ*, *legibuſq; regni non contrariantur*, *Dominoq; terreſtri non præjudicant*, helyben hagyattattanak. *Ex Art. An. 1609. 1639.*

TORDA VAROSA.

Edictum LXXXVII.

AZ O Tordai Város, a' régi háboruságos idókben igen elpuſztulván, és mind eddig-is magoknak épüléſt nem vehetvén, végeztetet, hogy valakiknél arrol valo *Specialis Salvus Conductus*, vagy Fejedelem czimere nem léſzen, ſe poſta lo és ſzekér adáſſal, ſe ingyen valo gazdálkodáſſal ne tartozzanak, Város Birájának házára ne ſzállyanak; mindazonáltal illendó ſzállás rendeléſſel, pénzekért valo gazdálkodáſſal az uton-jároknak tartozzanak. Az ot lakos Só vágók a' Városbélieket az Aranyaſon lévó hidaknak csinálásában, jég menéskor, és a' vizen edgyút valo oltalmazásban ſegillyék, tó és malom gátak, s' utak csinálását, Város órizését, a' régi *uſus* ſzerint egyiránt viſellyek a' Városiakkal: A' tórvény dolgából-is a' Város Birájától halgaſſanak.

TAPLOCZA NEVú HELYRÖL.

Edictum LXXXVIII.

ANno 1626. *Articulo 15. concludá*ltatot, hogy Taplocza illyen okkal és *conditio* alat maradgyon helyben, hogy ſemmi tolvajlás, or gazdaság, lopás kóztók ne találtaſsék, és ha valami gonoſz tévók, tolvajok, és orvok, kóztók, vagy határokban tórténnének lenni, tartozzanak mindgyáráſt megfogni, és Iſpán kezében adni; Ha pedig azok oly feleſſen volnának, hogy a' falubéliek vélek nem birnának, mindgyáráſt hirré tegyék; a' tolvajokat pedig az idó alat máſuvá ne igazitsák; *Ex Art. An. 1651.*

aliquin ha ez ellen cselekedni *comperiáltatnak*, a' Falu onnét elpuſztittaſsék, és a' lakoſi-is érdemek ſzerint meg-bûntetteſſenek.

VARAD ES TÓB VEG HAZAKROL.

Edictum LXXXIX.

Ex Art. An. 1593. 1572. 1591. VAradra *ſignanter*, mint az Orſzágnak ollyan derekas bástyájára, de ſőt tób Vég helyeire-is az Orſzágnak, és a' ben lévő Várakra, azokban lévő *Præſidium*okra, hogy a' Fejedelmek ſzorgalmatos gondot viſelvén, ha mikor azoknak épitéſek *continuáltatik*, hogy oly emberekre-is bizattaſsék a' kőltség, a' kik nem máſra, hanem csak arra *convertállyák*, végeztetet; ugy hogy épitő Meſter, ki a' *gratuitus labort percipiállya*, *erogállya*, rendelteſsék, és annak fizetéſe-is ki-ſzolgáltaſsék.

VAMOKROL.

Edictum XC.

A' Mely Szekereken akarmely Ur, vagy Nemeſség ſzámára valo éléſt, vagy akarmi terhet viſelnek, akar magok Jobbágyibol, s' akar idegenekből állo afféle ſzekeres emberektől, ſem menő, ſem viſzſza térő uttyokbã vámot *exigálni* ne méréſzellyenek; mely hogy bizonyoſſab légyen, az ollyan ſzekeres embereknél bizonyos és hiteles *Teſtimonialis* légyen; mely ellen *Ex Art. An.* 1601. ha ki cselekednék, *eo facto* azon helynek Tiſztviſelői *tizenkét forintot exequállyanak*; haſonloképpen ha hamis czédulával élnének, azok-is azon *pœnán* maradgyanak, *eo facto*, és *exigáltaſsék*-is rajtok, *comperta tamen rei veritate*. A' kik *Fiſcus* ſzámára valo éléſt vagy dézmát viſelnek, és ſzálitanak, azok-is ſe Váradgyai, ſe 1630. Balásfalvi hidakon, ſe egyébût vám adáſſal ne tartozzanak.

Edictum XCI.

A' Kiké a' Vámok jővedelme, azok tartsák a' hidakat, és egyéb ſzükſéges tőltéſeket, máſok pedig arra ne erőlteſſenek; és ha kik ſzabad akarattyokbol ſegitenének *requiſitio*jokra a' Vámnak *Poſſeſſor*inak, vám adáſſal ne tartozzanak.

A' Vám ado helyeken-is pedig, az elébbi *uſus* felet valo ſzokatlan vám adáſſal ne terhelteſſenek, és a' mely helyeken ez előt

a' vá-

a' vámok *publicis Conſtitutionibus tollá*ltattak, magok *authoritaſ*ſokbol fel-állatni ne méréſzellyék, *ſub pœna florenorum 200. ſignanter* az Aranyai vám-is *tolla*ltatot.

Edictum XCII.

RIkában, Kézdi Vásárhelyt, Zágonban, *ſignanter* ez helyeken-is vám adáſſal a' Nemeſség nem tartozik, Tordán-is a' ſzerint; ſe pedig Nemeſség ſzámára valo tereh hordozo ſzekereſeken vám ne véteſsék. *Ex Art. An. 1636.*

Az Uj Tordai hidon, mind Coloſi ſzekerek, és egyebekis, vámot adgyanak, ha által járnak rajta. A' ſzerint az O Tordai hidon-is; egyébiránt a' Coloſiaknak vám nem adáſrol valo *Privilegium*ok, más helyeken helyben maradgyon. 1633.

A' Lampérti vám azoktol véteſsék-meg csak, kik azon határra reá mennek; más falu határára pedig a' ſzekereſeknek eleiben ne mennyenek; *alioquin* az ellen cselekedő Nemes ember *evocá*ltaſsék: Ha pedig Jobbágya cselekedi, tőrvény kéretteſsék reája, és *juxta pœnam Articulorum* bűntetteſsék.

A' Csucsi Vámot biro *Dominus terreſtris*, a' Fejedelem méltoságos ſzemélye, előt vámjárol valo igaſságát *producá*lni tartozzék, és ot véteſsék igazitásban, ha méltán *exigá*ltaté vámot avagy nem. 1653.

VASAROK ALLAPOTTYAROL.

Edictum XCIII.

A' Vásárokon ſok rend kivűl valo *exactiok exercea*ltatnak a' bé-viendő és el-adando marháktol, mellyek miat mind a' ſzeginység terhelődik, mind pedig ſok rendbéli emberek meg-fogyatkoznak: Végeztetet annakokáért, hogy az eleitől fogván valo *uſus* ſzerint, az egy Vásári vámot meg-adván egyéb időben-is, de kiváltképpen Vásároknak és ſokadalmoknak idejében, ſemmi *exactio*val a' ſzeginység ne terhelteſsék; béviendő marhájokat ſzabadoſſan adhaſsák azoknak, kik megvenni akarják; s' hogy valaki többire feleſzeg árrán kérvén, azzal más meg-vévőt el-rekeſzthеſſen; vagy hogy el nem adhatván marháját, ki-vinni ne engedgyék, le-rakatni ſe kénſzeritsék. *Ex Art. An. 1622.*

Az Országban el-kelő *monetá*kon hogy marháját adhassa minden rend, annak modgya szerint válthassa-is, azoknak megkülömböztetése nélkül, meg-engedtessék, *sub pœna ducentorum florenorum per Inspectores Limitationum exigenda*.

Edictum XCIV.

Ex Art. An. 1630. A' Fejedelmek számára valo vásárlások, Portai és egyéb mivekre valo ezüst és arany adás, a' Tárházakbol *administrál*tassék, annak szokot rendi szerint.

VARADROL.

Edictum XCV.

Ex Art. A. 1610. A' Váradi Városi rend-is Fejedelmek *Compulsorium Mandatu*mára meg-eskünni tartozzanak, a' szerint az ot valo Birák és Polgárok-is.

Edictum XCVI.

Ex Art. A. 1632. A' Váradi Városban lévő sáros uczákat, és azokban lévő gátokat ily moddal töltsék, hogy a' Nemesség harmad részét a' Vitézlő rendel edgyüt, két részét a' Városi rend csinálja, s' mivel közönséges jo, a' Váradi Kapitány el-intézvén, a' mi a' Czéhekre háromlik, épitsék ők-is.

Edictum XCVII.

Ex Art. A. 1640. A' Váradi Kovácsok ugy *induſtriál*kodgyanak, hogy a' Vár és Város az ő munkájok miat meg ne fogyatkozzék, mesterség szerint valo szolgálattyokban; *alioquin* magok lésznek okai *Privilegium*oknak meg-sértődésének. Mindazonáltal sokadalmaknak szabad idején, mind Kovács, és egyéb Mesterek mivei másunnét-is bé-hozattassanak.

Edictum XCVIII.

Ex Art. A. 1640. A' Váradi *Sessionatus* Nemes emberek a' Város közzé *juxta deliberationem Tabulæ Principalis in Anno 1638 emanatam*, adót adni tartozzanak, arrol *emanál*tatot *deliberatio* szerint, mely *cum omnibus circumstantiis declará*lva vagyon; mely ez után-is *observál*tassék *sub pœna ibidem expressa*. Hasonloképpen az 1648 esztendőbéli arrol irot *Articulus*-is *observál*tassék.

A' mely

A' mely *Controverſia* pedig, az akkori ki-bocsátot *Commiſſariuſok* által köztök ennek előtte réſz ſzerint *complanál*tatot; arrol valo igazitás ennekutánna-is *obſervál*taſsék *inviolabiliter*; de mivel az egyenetlenség köztök máig-is tellyeſséggel nem *ſopiál*tatot; hogy annak hátra maradot részének el-igazitására, a' Fejedelemtől bizonyos *Commiſſariuſok* rendelteſſenek, kik előt a' köztök ennyi időtűl fogván fen forgo egyenetlenségnek vége ſzakadgyon, végeztetet. 1653.

Edictum XCIX.

A' Váradi Vár árka álása miat a' kiknek házok el-eſet, vagy el-eſnék, károknak *refuſio*jának *modalitaſsa* felől az Orſzág és a' Fejedelem hogy *deliberá*ni fognak, igirtetet. *Ex Art. A.* 1649.

VASROL.

Edictum C.

HOgy a' Vaſnak *uſuſsa* ez Orſzágban bőveb leheſſen, ſenki kűlőmben ki-vinni ne méréſzellye, végeztetet, hanem ha ſemminémű helyben, ſem Városokon el nem kelne igaz árrán, és arrol elégséges *teſtimonialiſsa* lenne, *ſub pœna amiſsionis mercium*. *Ex Art. A.* 1628. 1635.

ZARAND VARMEGYEI DOLGOKROL.

Edictum CI.

JEnő Várának épitésére rendeltetet és ſzakaſztatot Záránd Vármegyének alſo járása, és annak idejében lenni ſzokot *gratuitus labor* oda *præſtál*taſsék. A' ſzerint azon Vármegyének adaja-is a' Jenei *Præſidium*nak *intertentio*jára *convertál*tatot. *Ex Art. A.* 1618.

Záránd Vármegyében a' ſzeginység kőzt valo dézmáláſnak modgya, a' régi ſzokás ſzerint *obſervál*tatni végeztetet.

Záránd Vármegyében, a' ſzerint máſut-is Uroktol *manumittál*tatot emberek, örökségekről adót adni tartozzanak a' ſzeginység kőzzé, ha nem *Nobilitatuſ*ok, a' ſzerint mint az adóknak *ſerieſ*ében vagyon.

Edictum

Edictum CII.

FEjér Vármegyében Oláh Rákos, és Aranyas ſzéken Hidas nevű faluknak *controverſia*ban forgo határoknak el-igazittatáſa egy illendő bizonyos napra, Huſzár Péter, Bethlen János, Lázár György, Torma Péter, a' Fejérvári edgyik Cáptalan Bárdi István, és a' Colos-Monoſtori Convent Pálfi István ki-bocsáttatnak, ugymint erre *deputatus Commiſſariuſ*ok, hogy *ad faciem loci litigioſi* ki-mennyenek, és ot mind a' két félnek igaſságát meg-értvén, *exhibitá*it *diſcuſsio* alá vévén, igázitsák *finaliter* ugy el a' dolgot, hogy az egyenetlenség köztők meg-ſzűnnyék.

Edictum CIII.

PArajd és Sófalva nevű faluk közőt lévén fen régtől fogva határ véget *controverſia*, hogy az erőtlenb az erőſſebtől *præter jus & æquum* el ne nyomattaſsék, végeztetet, hogy egy bizonyos napon edgyik Itiló Meſter Lázár György, az Udvarhely Széki Tiſztekkel ki-mennyen, és mind két félnek igaſságát elő kiván ván, a' két f lunak határát egymáſtol *ſeparálly*a, hogy igy e' *controverſia*-is köztők végképpen *ſopiál*taſsék.

M.N.MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Conclu-

Concluſio.

NOs itaque qui nihil prius, potiusq; habemus, quàm Ditiones noſtras, Legibus & Statutis æquè ac armis regere & defendere, accepto tali Conſtitutionum Syſtemate, votisq; ac Supplicationibus Dominorum Regnicolarum benevolè exauditis, cum opus illud nihil niſi antiquis & recentioribus Decretis, & Juribus conſonum experiamur, & rem earum cum Legibus, & Sancitis prioribus, & recepta Conſuetudine, methodo licet diverſa, uſui quippe accommodatiori contineat, non potuimus non illi aſſentiri, imò quo ad omnes continentias, Articulos, & puncta, ratas, gratas, & accepta habentes, pro Dominis Regnicolis, & eorum poſteris univerſis valituras, acceptavimus, approbavimus, & confirmavimus, promittentes nos benignè, omnia in illis contenta tàm nos ipſos obſervare, quàm per alios obſervari facere: Prout acceptamus, approbamus, & confirmamus, harum noſtrarum chirographo & ſigillo noſtro munitarum vigore, & teſtimonio literarum mediante. Datum in Civitate noſtra Alba Julia, die decima quinta Martii, Anno Domini Milleſimo Sexcenteſimo Quinquageſimo Tertio, Principatûs verò noſtri Quinto. *Spectabilibus, Magnificis, Generoſis ac Egregiis, Stephano Haller, de Hallerkő, Kőkőllőien. Franciſco Redei, de Kis Rede, Maramaroſien. Stephano Serédi de Gőrcsőn, Arcis & Præſidii noſtri Szatthmarienſis Capitaneo Supremo, & Kraſzna ac Szolnok mediocris: Johanne Kemény, de Gyerő Monoſtor, Exercituum noſtrorum Campeſtrium Generali, Conſiliario, Aulæ noſtræ, ac Arcis & Diſtrictûs Fogaraſienſis Capitaneo Supremo, Decimarum univerſarum Arendatore etiam Supremo, & Albenſis Tranſylvaniæ;*

(qui in adornando isthoc opere plurimus fuit) Francisco Bethlen de Keresd, Aulæ nostræ Magistro Supremo, & dicti Albensis Transylvaniæ; Stephano Sulyok, de Szopor, Thesaurario nostro, & dicti Kükóllöiensis; Acacio Barcsai, de Nagy Barcsa, Districtuum Karansebesiensis & Lugosiensis Bano, in Judiciis locum tenente nostro, & Hunyadiensis; Gabriele Haller, de dicta Hallerkö, Arcis & Præsidii nostri Boros Jeneiensis Capitaneo Supremo, & de Zarand, Comitatuum honores tenentibus. Item Thoma Bassa, de Zabola, Trium Sedium Siculicalium, Szepsi, Kezdi, & Orbai: ac Stephano Petki, de Királyhalma, Sedium itidem Siculicalium Csik, Gyergyo, & Kászon, Capitaneis Supremis, Consiliariis nostris, Operis prætacti Examinatoribus, Censoribus, & Approbatoribus; Item Johanne Bethlen, de dicta Keresd, Comite Supremo Comitatûs Tordensis; Georgio Vitéz, de Bikallya; Francisco Orbán, de Lengyelfalva; Petro Torma, de Gyroth; & Stephano Szentpáli, de Homorod Sz. Pál, Tabulæ nostræ Judiciariæ Assessoribº; Magistro Georgio Lázár, de Gyalakuta, Protonotario nostro; Stephano Virginás, de Várad, in Partibus Hungariæ, Regno nostro Transylvaniæ annexis, & Martino Sárpataki de eadem, in memorato Regno nostro Transylvaniæ Causarum Fiscalium Directoribus; nec non Stephano Kórósi, Michaele Károlyi, de dicta Várad; & Francisco Farkas, de Bögöz; Prudentibus item & Circumspectis Johanne Rayzner, Civitatis nostræ, & Sedis Saxonicalis Cibiniensis Consule, ac Johanne Literato, Civitatis etiam nostræ Bistriciensis Syndico, collectionem Articulorum industriè operantibus.

MAGYAR KÖNYV-TÁRA

INDEX

Negotiorum, quæ in hoc Volumine occurrunt, cum ſummaria eorum denotatione, pro majori uſûs facilitate, ordine alphabetico digeſtus.

Litera, P. ubiq; Partem; T. Titulum; A. Articulum; F. Folium; E. Edictum denotando.

A.

A Brugybányai Nemeſségnek, a' Vármegye Széki *competens foruma.* Par. 3. T. 16. A. 1. F. 90.

Adoſságoknak meg-vételében valo *brevis proceſſus.* P. 4. T. 4. A 1. F. 190.

Adoſságnak kereſeti melly ſzáz forintot nem *ſuperal*, annál *breviorb.* Ibid. A. 2. F. 191.

Aknát nyitni *ſub pœna ſlo.* 200. tilalmas; Maga hattárán lévô ſót a' *Patronus* s' Jobbágyi mint élhetik. P. 3. T. 15. A. 1. F. 89.

Aknákrol Nemes lakoſoknak házok ſzûkſégére elégedendô ſó adattaſsék, azért valo fizetés. *Renualo* Kamora Iſpánok ellen *pœna.* P. 3. T. 15. A. 2. F. 89.

Aknákrol valo ſó ſzállitáſra, Vármegyék, Száſzság, Székelyſég, ne kinſzeritteſsék P. 3. T. 14. A. 3. F. 90.

Arad Vármegye Záránd vármegyéhez *incorpor*altatik. P. 3. T. 72. A. 1. F. 147.

Arváknak *abalienal*tatot joſzágok mint *recuperal*taſsék, kik háboruſágban bolygottak, vagy Ellenſégtôl vitettek volna el. P. 3. T. 27. A. 1 F. 102.

Aranyat, Ezûſtôt Plikben, s' mûvekben nem forgot *materi*akban, ki vinni *ſub pœna ſlo.* 200. *& amiſſione hujuſmodi materiæ interdical*tatik: az után tudodván meg, azok ellen *Proceſſus.* P. 2. T. 16. A. 1. F. 61.

Aranyat, Ezûſtôt mûben levôt Haza fiai, s' *Extraneu*ſok mint vehetnek meg, és vihetnek ki. P. 2. T. 16. A. 2. F. 62.

Arany, Tallér, dutka, s' egyéb jo *monet*ák váltáſa, helyes *ratiok*bol fel-ſzabadittatik. A' harminczadoſoknak a' mellet bizonyos vigyázás *imponal*tatik. P. 2. T. 16. A. 3. F. 62.

Aranyáſz Oláhok Czigányok por aranyokat mi fizetéſért tartoznak *Fiſcus* ſzámára adni. Máſoknak adni tilalmas: Akar melly folyo vizekben kereſni ſzabados. P. 2. T. 16. A 4. F. 63.

Aranyáſzás, maga határán s' Vizeiben, bizonyos *conditio*kkal, kinek kinek ſzabados. P. 2. T. 16. A. 4. F. 63.

Aranyáſzo rendek az arányváltokkal neveket fel-iraſsák, s' *jura*llyanak. ibid.

Arany Ezûſt *materiat*, jo *monetat*, válaſztáſra, s' *cud*aláſra nem ſzabad ki vinni, a' Fejedelmeknek Válaſzto s' pénz verôházok találtatván; a' ſzerént ſemmi féle kintset kitakaritani. P. 2. T. 16. A. 5. F. 64.

Arendákrol valo *Regeſtrumok* Káptalanokban bé-adaſſanak, a' honnan kiki *pro ſe* mindenkor ki-veheſſe. Arendát, Dézmát nem fizetô helyek, az után ſem tartoznak. P. 3. T. 4. A. 1. F. 72.

Arenda ſzedôk hittel mire kôteleztetnek; hivatallyokban mint járjanak *ſub pœna fl.* 100. P. 3. T. 4. A. 2. F. 73.

Arenda *Adminiſtratio*jának *Terminuſi*, Szent György, Sz. Márton napjai. P. 3. T. 4 A. 3. F. 73.

Arenda nélkûl a' Dézmákhoz nyulok ellen *proceſſus* és *pœna.* A' Tiſztek ellen-is kik az *Executiot recus*álnák. P. 3. T. 4. A. 4 F. 74.

Arenda s' egyéb Adoſzedôk tiſztekben reſten járván, a' fô Tiſztek abajgaſsák, tôrvénnyel

meg-is bûnteſsék. P.3. T.4. A.5. F.74.
Arendás Falukban Papok *Quartat* birván, a' három *Quartá*rol fizeſsék a' *Patronu*ſok az Arendát; Arenda alat, a' melly helyek nem voltak, az után ſe; Arendás puſzta helyeket, ha kik *cola*llyák, tartozzanak az Arendát meg-fizetni rolok. P.3. T.4. A.6. F.75.
Arendának a' *Partium*ban *limita*láſa *Commiſſariu*ſok által légyen, s' ugy ha a' Végházaknak káros nem léſzen; Azonban a' ſzegényſég a' Dézmának távolyrol ſzállitáſával ne bántaſsék, tsak haſonlo jo Dézmát ſzállitaſſanak a' *Patronu*ſok, akarhonnan. P.3. T.4. A.7. F.75.
*Areſtal*ni Nemeſt, s' javait-is, *ſub pœna Decretali*; Jobbágyot, s' akarmi *reſidentias* Embert, *ſub pœna flo.* 200. *prohibitum*: Azon *pœna*nak *Executio*jában *proceſſus*. P.3. T.11. A.1. F.82.
*Areſtal*áſokban valo meg-kûlömböztetéſek, s' *Caſu*ſok, mellyekben a' Nemes Embert-is meg-foghatni. P.3. T.11. A.2. F.83.
*Areſtal*tatni *reſidentias* Nemes találtatván iſméretlenſég miat, mit kôveſsenek a' Tiſztek. P.3. T.11. A.3. F.84.
*Armaliſt*ák mint *procedal*lyanak *Armali*ſok *publical*tatáſában. P.3. T.7. A1. F.78.
Armaliſt Urok *Manumiſſio*jok nélkûl *extra*hálók ellen *proceſſus*, s' ollyan *Armali*ſok *caſſal*tatnak. P.3. T.7. A.2. F.79.
*Articulu*ſok iráſakor *Præſidens*, Itilô Meſterek *part* adgyanak mindennek *pro flo* 1. Az után Cáptalanokban adgyák. P.3. T.12. A.1. F.84.
Árultatásbán találtatandok ellen *Decretalis pœna*; *Proceſſus*ában *pro meliori eſſe qualificatio*. P.2. T.7. A1. F.40.
Árultatásban *impingál*t *reſidentia*tlan Nemes, tôrvény elôt *detineá*ltathatik. P.2. T.7. A.2. F.41.
Árultatáſſal máſokat vádolók, s' meg nem bizonyitók, *Talion convincal*tatnak. P.2. T.7. A3. F.41.
Árultatáſſal, s' egyéb *Notat* illetô vétekkel vádoltatot *reſidentiá*s Nemeſt, tôrvény elôt meg-fogo, s' javait el-foglalo, *in Notam incurral*. P.2. T.7. A.4. F.41.
Árultatáſſal vádoltatott, *Evocatus compare*alni nem akaro, el-menni igyekezô Személy, *certis modis areſtal*tathatik. P.2. T.7. A.5. F.41.
Aſſeſſorok a' Táblán hány ſzámmal, és micsoda *proviſio*val tartaſſanak, Táblai *Fiſcus* ſzámára *cedalo proventus*, ſzámokra járjon. P.4. T.16. A.1. F.206.
Attyokat, Annyokat nem betsûllô fiak ellen *proceſſus*, *pœna*. P.3. T.48. A.1. F.132.

Edictorum ſub A.

Aknákrol Székelyſégi darabantſágnak ſó adattaſsék, *durante Principum beneplacito*. P.5. E.1. F.214.
Aknákon ſó hordo ſekereſektôl ajándék ne *exigal*taſsék *ſub pœna flo.* 200. P.5. E.2. f. Eod.
Aknákrol ſo hordo ſzekereſektôl czédula pénzért ſo ne *exigal*taſsék a' harminczadokon. *ſub pœna flo.* 200. *proceſſus*. P.5. E.3. f. Eod.
Aknákrol ſo hordo ſzekerektôl a' Váradgyai hidon vám ne *exigal*taſsék; máſoktol-is kik a' hidon által nem mennek. P.5. E.3. f. Eod.
Aknakrol valo ſo ſzállitásban a' Szamoſon, Maroſon lévô Gátakon akadályok lehetvén, *Commiſſariu*ſok által *rectifical*taſsék. P.5. E.4. f. 215.
Aknakrol a' ſo hordas, a' mint más utakon, ugy a' Kôrôs uttyán-is ſzabados. P.5. E.5. f. Eod.

B.

Bányáknak, minden féléknek *cola*ltatáſok, bizonyos moddal fel-ſzabadittatik. Ahoz értô máſunnan bé-jövô rendek *Aſſecural*tatnak. P.2. T.9. A.1. f. 47.
Belényes vidéki vas kohoz, Rézbányához az ôlfa vágás *continual*taſsék, *ſub pœna cum circumſtantiis*. P.2. T.9. A.3. f 49.

Belényes Városa *Taxa*val, Bor harminczaddal nem tartozik; Egyéb *Immunitá*sa, s' szolgálattya. P.3. T.69. A.1. f. 146.
Békés Vármegyében és több holdolt helyeken *peraga*lando *legitima Executio*knak *modalitas*a. P.3. T.71. A.1. F. 147.
Beszterczén fellyûl a' Molduához foglaltatott darab határ, az Ország határához *reapplical*tsék. P.3. T.83. A.1. f. 169.
Boros Jenôben hireket bé-vinni a' holdoltsági Nemesség *sub pœna flo.* 200. tartozik. P.3. T.19. A. 18. f. 96.
Boros Jenô környûl a' kik joszágokat birnak, *juxta quantitatem bonorum* otben lovasokat tartsanak; Azoknak el-rendelése. *Negligá*loknak *pœnai.* P.3. T.67. A.1. f. 143.
Boros Jeneiek Dézmát gabonájokbol ne adgyanak. ibid.

Edictorum sub B.

Botos legényeknek bûntetések modgya, kik hajtando tsoport marhákkal, uttyokban valakinek károkat tétetnének. P.5 E.6. f. 215.
Boros Jenei Vég házban valo alkalmatlanságoknak *compla*nálása, *Edictum*ok. P.5. E.28. f. 223 seq.
Bujdoso, lézzegô, és tsak elôdô *vagus* emberek, *testimonialis*ok nem lévén, igaz járatbéli voltokrol, *detineal*tathatnak *certis modis*, akar kitôl, Tiszt kézhez adván, ha az vétkesnek találllya, *impunè sub flo.* 200. el ne botsásса. P.5. E.9. F.216.
Bujdoso, lézzegô, tsavargo, helytelen kôteles szolgaság nélkûl valokat, valakinek hátameget tartani *sub pœna flo.* 200. tilalmas: Zászlók alat-is, ha ollyakat Kapitányok, Hadnagyok lappangtatnának, *pœna*ja. P.5. E.10. f. Eod.

C.

Causak absque merito, tsak *Exceptio*val, a' *Peremptoria*kon kivûl, *de sedibus inferioribus*, a' Táblára ne botsáttassanak. P.4. T.1. A.44. f. 187.
Causak Series szerént itilteссenek *absque personarum discretione.* P.4. T.1. A.45. f. Eod.
Csavargo koborlók, a' szegénységen élôdôk, minden uton modon meg-fogattassanak, *sub pœna flo.* 500. Kiben a' Tisztteknek minden *assistentia*val legyenek mind faluk, Egyházhelyi Nemesek *sub pœna.* P.3. T.49. A.1. f. 133.
Csavargók, Tôrôk földére tsatázók ha *residentia*sok, *per Directorem prosequal*tassanak; *Residentia*tlanok, Kapitányoktol bûntetteссenek; Hajdu tisztektôl *sub Capitum & bonorum amissione* Váraddá viteссenek; *Et sub libertatum amissione*, kergetteсsenek. P.3. T.49. A.2. f.133.
Czigányok Vajdasága, Valon Péter után, *in perpetuum tollal*tatott. P.3. T.58. A.1. f.139.
*Collateralis atteстatio*k-is *stal*nak *in certis casibus.* P.3. T.47. A.17. f.130.
*Collegium*hoz Betlen Fejedelemtôl *legal*tatot *flo.*20000rol valo Ország *assecuratio*ja helyben hagyatik, P.1. T.10. A.1. f.16.
Collegium helyeinek Colosvár és Fejérvár rendeltetik. P.1. T.10. A.2. f.16.
*Collegium*nak szûkséges volta, ha kettô nem lehetne-is, de valamellyik helybéli *erigál*tassék hova hamarébb. P.1. T.10. A.2. f.17.
*Collegium*ban tudos *Profeссor*ok hozattassanak: hasznossan tanito jo Mesterek tartassanak. P.1. T.10. A.2. F.17.
*Collegium*béli *Profeссor*ok, s' *Inspector*ok *assecuratio*ja, ahoz *manutene*ált joszágokban valo meg-tartattatások felôl, s' azoknak *fiscalitas*it mint értsék, *declaratio.* P.1. T.10. A.2. f.17.
*Collegium*nak igazgatására, ahoz való *bonum*oknak *administra*lására hasznos *Inspector*ok állattassanak. P.1. T.10. A.2. f.17.

Czirkálásokrol vide ubi Vármegyék.

Edictorum sub C. nullum.

D.

Deáki tudományban Jobbágy gyermekeket meg-akadekoztatók ellen valo *pœna*. P.1. T.6. A.1. f. 12
Debreczenből 1625 előt oda ment Jobbágyokat ki adni nem tartoznak, az után valok ki-adattatásoknak *processusa*. P.3. T.68. A.1. f. 145
Dezmával Nemes semmi javaibol, Gabonáibol maga határárol, a' mint czédula pénzel-is nem tartozik, paraszt földet élven-is. P.2. T.10. A.1. f. 50
Dézma *promiscuè*, ne válogatva a' javából, véteſék; semmi ujjitás a' mellet ne *introducal*taſsék. P2. T10. A1. f50
Dézmában jutot minden marháknak *leguminak*nak el-szállitásának ideje Sz. Márton nap után két hét; az után lehető kárt a' dézmások fizetik. P2. T10. A2. f50
Dézmák tsépléſetől, tséplő reszben tized mérés adaſsék. P2. T10. A3. f51
Dézmából valo *Quarta*jok a' Szász Papoknak, a' mint a' *restitutio*tol fogva *exigál*tatott, azon *Usus observa*ltaſsék mind azok, és *Fiscus* részeiről, kikről *Regestum*ok tsináltaſsanak; A' dézmásoknak *instructio*k adaſsanak; Cáptalanokban téteſsenek; onnan adgyák-ki mindennek. P2. T10. A4. f51
Dézmákban, avagy azoknak *arenda*iban, ha mik *post An.* 1588. *abaliena*ltatták, *instar bonorum Fiscalium recupera*ltaſsanak. az előt *confera*ltattak, a' *Possessor*oknál maradnak. Ez után levő *Collatioi* a' *Fiscale bonum*ok rendihez alkalmaztatnak. P2. T10. A5. f52
Dézmája a' Bárányoknak, *Coronensibus & Bistricien*ſibus *exceptis*, az egész Szászságon *Fiscus* számára *percipi*áltaſsék. P2. T10. A6. f52
Dézmások *residentia*s zálagos emberek legyenek, minémű *instructio*val botsáttaſsanak-ki a' dézmára. P2. T11. A1. f52
Dézmától *exemptus* földekről mint szabados a' gabonát mindgyárt el-hordani, a' közönséges fel-szabadulás előt. P3. T5. A1. f76
Dézmát adni tartozzanak az Oláhok-is Erdélyben mindenből; *Partium*ban most a' *Patronus*ok szabadságára hagyatik. P3. T5. A2. f76
Deszni joszág Jenőben valo lovas tartástol mint *immunis*; a' *patronus*ok a' Várra, mint tartozzanak gondot viselni. P3. T67. A1. f. 144
*Director*ok, székeken s' Táblákon mint ülhetnek ben. P4 T17 A1 f206
*Donatio*k a' régi *stilus* szerint *emana*ltaſsanak: *Clausula, Salvo jure fisci, dele*altatik, kikben *inſera*ltatot volna: *reforma*ltaſsanak. P4 T13 A1 f201
*Donatio*k tsak a' *legitimus* Fejedelmektől valok *stal*nak; Mihály Vajdától adatottak-is, Es meg-veréſekor, a' kiknek *Nobilita*tiok adattak. P4 T13 A5 f202.
*Donatio*k a' *legitimus* Fejedelmektől hány utakon szoktak *confera*ltatni; az olly *bonum*oknak *apprehensio*jában valo *modalitas* P4 T13 A6 f203
Donatarius contra vim contradictionis benne maradván a' joszágban, *ante statutionem legitimam* menvén-bé, *exturba*ltaſsék, *procedat extra dominium*. Ibid. A6 f203
*Dotalis*táktol mint vehetik ki a' *hæres*ek joszágokat; kártételek *refusio*jának, nálok lévő levelek, *abaliena*ltatot joszágok *recupera*láſának modgya, *dotalitium*okon kivül valo *just prætenda*lván, *quid?* P3 T25 A1 f100. *& seq.*

Edictorum sub D.

Debreczeniek a' ſoſoknak ſavokat minden képpen el-adni, s' máſuvá-is ki-vinni *sub pœna flo.* 200. meg-engedgyék. P.5. E.17. f.218
Dézmáſok, kereſztyén pénznek, penna kévének, penna bornak, aſzok pénznek, &c. *exiga*láſától, *ſuperſedea*llyanak P5 E11 f217
Dézmáſok a' melly *flo* 1. s' egyéb *exactio*kat ſzoktak venni, fegyverekkel ſzolgálo ſzabados embereken, *tolla*ltatot *in perpetuum*. P5 E12 f217
Dézmáſokkal a' faluſi tsőſzők meg-edgyezvén, gabona ſzőlőkbéli károkrol, törvényel vegyenek *satisfactio*t, *Fiscus* és a' káros réſzről. P5 E13 f217
Dézmáſok menyi magokkal, lovakkal, s' minémű gazdálkodáſok légyen, meddig *continua*l-

*tinu*állyák a' dézmaláſt, *limita*lva légyen P5E14f218
Dézmáláshoz kezdéſért, határ fel-ſzabaditáſért, ne huzzanak vonnyanak P5 E15 f eod.
Dézmáſok *exceſſu*ſokat cselekedvén, *inquiſitio*, *areſtatio* ſzabados P5E16 f eod.

E.

Eccleſiai régi *Parochialis proventu*ſokat kik el-tartanak, *proceſſus*, *pœna* P1T5A1f9
*Eccleſiai Parochialis proventu*ſokat *in caſu etiam vacantiæ miniſterialis* máſuvá *convertal*ni *prohibitum* P1T5A1f10
*Eccleſiaſticũ bonum*ok foglaloi, s' nem *reſtituál*oi ellen *proceſſus*, *pœna*, P1T5A1f10
*Eccleſiak viſitál*ásának idején a' ſzeginyſég ne *taxál*taſſék, P1T5A2f10
*Eccleſiák*béli kûlömbözô valláſu Papok, egymás hivatallyában magokat ne avaſsák; *Viſitál*áſokban az *uſuſt obſervál*lyak P1T5A3f10
*Eccleſiaſticuſ*ok a' Székelyſégen kûlſô örökſéget birván, a' falubéliekkel közönſéges dologban edgyet értsenek, egyébkint ne *aggraváltaſſanak* P1T5A3f10
*Eccleſiaſticuſ*ok ellenkezô *Religio*ju ſzemélyeket *copulál*ni, *divortiál*ni ne méréſzellyenek *ſub pœna*. Sôt azon egy valláſu Papok-is, *quo modo* P1T5A4f11
*Eccleſiaſticuſ*okat meg-bántók ellen valo *proceſſus* és *pœna* P1T5A5f11
*Eccleſiaſticuſ*ok máſokat meg-bántván, azon *pœna* P1T5A5f11
*Eccleſiaſticuſ*ok mellet lappangók, jobbágyságot kerûlôk ellen, kik tanuláſnak *prætextu*ſával here modgyára élnének, *proceſſus* P1T6A1f12
*Eccleſiák*hoz ingatlan jokat örökösön *legál*ni, *Fiſcus*, vagy *Succeſſor* kárával, *interdicál*tatik P1T6A2f13
*Eccleſiaſticuſ*ok öſrôl állo, s' *acquirál*t javok *devolutio*ja *in caſu defectus eorum*, Vármegyéken, Székelyſégen, és Városokon mint P1T6A2f13
Enyedi Kaſtélyban a' lakos Nemeſſégnek kamora helyek intézteſſenek, arra *deſtinál*t *Commiſſariuſ*ok által P3T60A1f140
Enyedi Nemes és Városi rendek közöt valo *Controverſia* már *decidál*tatván, s' Captalanban adatván, *utriné* ahoz tartsák magokat, *ſub pœna flor.* 500 P3T60A2f140
Enyeden s' tôb Mezô Városokon valo *Exemptio* s' *Nobilitatio caveál*tatik *Ibid.*
*Executio*ban *procedál*o Nemes meg-ölettetvén, Gyilkoſa a' Tiſztektôl törvénnyel büntetteſſék, ha meg-békélt volna-is a' ſérelmeſekkel P3T44A1f117

Edictorum ſub E.

Enyediek piaczán *extorquea*lni ſzokot kôbôl pénz *tolla*ltatik P5E19f219

F.

Faluknak nehány réſzre valo határi, *juxta numerum Seſſionum*, oſztaſſanak a' *Poſſeſſo*rok közöt. P3.T29.A1.F103
Fejedelmek ſzemélyek s' méltoságok ellen, az Haza kárára, *conjuratio*kat, *conſpiratio*kat cselekedök ellen *proceſſus* és *pœna*. P2T7A6f42
Fejedelmek magoktol hadakozáſra valo okokat ne adgyanak, *Inauguratio*jokkori *Conditio*jokhoz tartván magokat P2T4A1f39
Fejedelmek a' *Libera Electio* ſzerint válaſztatván, azoknak *præſcribá*lando *conditio*k, az idônek alkalmatoſságitol hordoztatnak P2T1A1f18
Fejedelem *Rákoci Sigmond* ô Nagysága *conditioi juramentum*ában lévén, *juramentum*ának *tenor*a P2T1A1f18
Fejedelem *Báthori Gábor* ô Felsége *juramentuma* P2T1A2f19
Conditioi P2T1A2f20
Fejedelem *Bethlen Gábor* ô Felsége *Conditioi* P2T1A3f21
Fejedelem Aſzſzony *Catharina* ô Felsége *Conditioi* P2T1A4f23
Fejedelem Idôsbik *Rákoczi György* ô Nagysága *Conditioi* P2T1A5f24
Fejedelem Iffjabbik *Rákoczi György* ô Nagysága *Conditioi* P2T1A6f27
Fejedelmekben valo *immatura ætas ad Articulum An.* 1607 *relegál*tatik, azon *confirmál*

*mál*tatik; Mindazáltal *arduis cauſis id exigentibus*, *Rákoczi Ferencz* ô Nagyſága válaſztatik; ô Nagyſága *juramentuma*, s' a' *Statuſok homagium*a-is, mint, és mikor P2T1A7f29
Fejedelem *Rákoczi Ferencz* ô Nagyſága gyermeki ideje alat valo *gubernál*áſnak modgya, a' *Regimen*nek *apprehendál*áſáig P2T1A7f30
Fejedelem *Rákoci Ferencz* ô Nagyſága *Conditioi* P2T1A7f31
ô Nagyſága által a' *Regimen*nek fel-vételére, és *juramentum*nak le-tételére rendelt idô P2T1A7f34
ô Nagyſága melle rendeltetet *Gubernator*, s' annak *Conditioi* P2T1A8f34
ô Nagyſága mellé rendelt *Gubernator*nak holta történén, más válaſztaſék mindgyárt P2T1A9f35
ô Nagyſága kôrnyûl ártalmas tanács adokat *Gubernator* a' Tanácsal *ammone*állyák, és *amove*álhaſsák-is P2T1A10f36
ô Nagyſága gyermeki ideje alat, ha ki hadat fogadna, *Gubernator* Tanácscsal el-oſztattaſſa: kiknek parantsolattjára tartozik minden rend fel-ûlni: Ez illy parantsolatokat *Gubernator Cancellariuſ*sal vagy ot lévô Tanácsokkal *ſubſcribál*lyon P2T1A11f36
ô Nagyſága s' *Gubernator* kôzôt valo *mutua relatio*k, *s' quid in caſu violationis conditionum* P2T1A12f37
Gubernator és a' *Statuſok* kôzôt *reciprocum juramentum* P2T1A13f37
ô Nagyſága mellet a' *Gubernator* és Tanácsok *ſuſtentatio*ja Orſzág kôzônſéges jôvedelmébôl legyen P2T1A14f38
Fejedelmek hûſégére *homagium*okat *præſtál*ni tartoznak minden rendek, *ſub pœna amiſſionis omnium bonorum*; kûlôn kenyeres gazdaſágban ſzállók-is huſz eſztendôs korokban P2T2A1f38
Fejedelmeket tôrvénytelen ok nélkûl válo tanácslók, *in notam perpetuæ infidelitatis incurrunt* P2T3A1f39
Fejér Vármegyében Tôrvény Székek, Gyûléſek *celebrál*taſſanak, a' fô Iſpánok ha jelen nem lehetnének-is. P3.T59.A1.f140
Fejérvári *Poſſeſſor*ok *Aſſecuratio*ja házok s' ôrôkségek *dominium*ja dolgában; Házok épitésére a' Tiſztektôl *adigál*taſſanak; A' városnak ſzûkséges épitéſe *continuál*taſſék. P2.T14.A1.f58
Fejérvárat Nemes házhoz ſzaladot lator ki-adaſsék *ſub pœna flor.* 500. A' Tiſztek-is tartozzanak reá menni. P2T14A2f59
*Fiſcale bonum*ok *recuperál*taſſanak mellyek *poſt An.* 1588 el-adattak; Erdemeſéknél lévôk, és kik pénzt adtak volna a' kôz jora, *inſcribál*taſſanak, és a' *recuperatio depoſitis deponendis* legyen P2T8A1f42
*Fiſcale bonum*ok mellyek *ab Anno* 1615 *inſcribál*tattak, a' *Donatio*k *continentiá*ira hagyattatnak; Azoknak ſzabados zálagos el-adáſok; De ôrôkben nem *conferál*tathatnak P2T8A1f42
Fiſcalis joſzágok *redimál*áſakor, ha ki nem *reſtituál*ná a' *manumiſſuſ*okat, avagy máſuvá telepitteteket, azoknak árrok *defalcál*odik a' *ſumm*ából Ibid.
*Fiſcale bonum*ok kôzzûl ha kinek az Orſzág *conferál*t Mihály Vajda ki-veréſekor, *contentatio* nélkûl el ne véteſsék, ha nem *rebellál*t az után az oly *Donatarius* P2T8A1f43
*Fiſcale bonum*ok nevezet ſzerint *Ex Art. Anni* 1615. Ibid.
*Fiſcale bonum*ok *Poſſeſſor*inak érdemeſségek viſgálása, *penes Principes & Conſiliarios*; Ily joſzágok, *proventuſ*ok, *abſq; præſcriptionis interventu*, *redimál*tathaſſanak P2T8A1f44
*Fiſcale bonum*ok, dézmák, *proventuſ*ok, mellyek *ante Annum* 1588. adattak volnael, ne *recuperál*taſſanak; ha mellyet *recuperál*tak volna-is, *reſtituál*taſſanak *Ibid.*
*Fiſcale bonum*ok *recuperál*áſának *modalitaſſa* P2T8A2f44
*Fiſcale bonum*ok, Várak, mellyek *in An.* 1650. *Fiſcali*ſoknak irattak, *ratum* legyen, s' azon modon *recuperál*tathaſſanak P2T8A3f44
Fiſcus és valamely *Poſſeſſor*ok kôzôt *in An.* 1650. és 1651. valamely joſzágban *de fiſcali-*

fiſcalitate Controverſia maradván fen, *utrinq;* azok véget *proceſſus* P 2 T 8 A 3 f 45
Fiſcus kezébẽ *quoquomodo deveniá*lando joſzagok, (a' meg-irt *Fiſcali*ſokon kivûl) mind *jure perennali*, s' mind egyébkint a' Fejedelmektôl el-adathatnak P 2 T 8 A 4 f 45
Fiſcus valamely joſzágban *latitá*lo *juſ*sát, *eo juridico proceſſu* keresheti, mint más *privatus* Nemeſſek edgyik a' máſiktol; el-nyervén-is illyek *Fiſcali*ſoknak nem tartatnak, el-adhaſſák *perennaliter*-is. P 2 T 8 A 5 f 46
*Fiſcale bonum*ok a' kik által *uſq; ad An.* 1615. *recuperá*ltattak, *Aſſecuratio*jok P 2 T 8 A 6 f 46
Fiſcalis joſzágban a' mely Nemeſſégnek ſzemélyekre s' ôrôkſégekre nézendô dolgok *Bethlen* Fejedelem idejében helyben hagyattak, moſt-is *ratificá*ltatnak; *Ab A.* 1631 telepedettek-is, kik ez ideig meg-tartattak, *productio*ra nem kénſzerittetnek, *excipiá*ltatván a' Váradi joſzágban lako Nemeſſég P 2 T 8 A 7 f 46
Fiſcalis jbobágyok, Circálás, tôrvényes *Executio*k, Fejedelmek s' Vármegyék ſzûkſégit illetô *Expenſa*k dolgából, Vármegyék Tiſztei *juriſdictio*jok alol, ki nem vétetnek P 2 T 8 A 8 F 46
Fiſcalis Várakban ſzûkſégkorán Fejedelmek *Præſidium*nak *collocá*láſinak *modalitaſ*ſa: *Fiſcalis* Várak *Poſſeſſori*, s' azokban lévô Tiſztek, *Præſidium*ok, *ad fidelitatem Principum*, oda *confugia*landok *ſecuritaſ*ára, *defendenda, conſervanda fortalitia &c.* hittel kôtelezteſſenek *ſub gravi pœna* P 2 T 13 A 1 f 57
Fogaras Vára s' tartománya állapottya régi *Privilegium*iban marad, *exceptis juxta Articulos Regni excipiendis*: *Catharina* Fejedelem Aſzſzonynak *nomine dotis* ſzáz *ezer forint*ban *obligá*ltatot volt; Az után 1634-ben Idôsbik *Rákoci György* Kegyelmes Urunknak ô Nagyságának, *nyolczvan ezer forint ſumm*ában, mitsoda moddal *obligá*lta az Orſzág P 2 T 15 A 1 f 60
Fogaras fôldérôl el-ment, s' *redeá*lni akaro jobbágyok, viſzſza bocsáttaſſanak; A' kik nem akarnának-is, *juxta Art. An.* 1648. *reducá*ltathaſſanak P 2 T 15 A 2 f 61

Edictorum ſub F.

Fejérvárat a' kerìtéſen belôl ſzalmával fedet házát, és tôviſſes ſövény kertét, *ad certum terminum*, kiki *reformá*lni tartozik *ſub pœna* P 5 E 20 F 219
Fejérvárat Orſzág Gyûléſe alat-is kiknek adaſsék ſzállás, s' kiknek ne; Kinek kinek legyen vagy háza, vagy pénzért fogadot ſzálláſa P 5 E 21 F 220
Fiſcalis joſzágban Nemes ember parlagbol ſzôlôt akarván épiteni, *quæ ſint primum præmittenda* P 5 E 23 F 221

G.

*Görögök*nek, *Örmények*nek, *Ráczok*nak, *Bolgárok*nak, *Dalmaták*nak mitsoda *Conditio*kkal engettetik-meg, a' kereskedés, járás keles P 3 T 52 A 1 F 135
A' kik vélek perelnének, *proceſſus* *Ibid.*
Gyûléſek alat valo Táblán mitsoda *Cauſa*k ſzoktak *revideá*ltatni P 4 T 1 A 43 F 187

Edictorum ſub G nullum.

H.

Hadi *Expeditio*kra minden Nemes rendek fel-ûlni tartozzanak a' Fejedelmek parantsolatira P 3 T 19 A 1 F 91
Hadi *Expeditio*kra fel nem ûlôk, rendelt idôkben jelen nem lévôk ellen, mint *animadvertá*llyanak a' Tiſztek P 3 T 19 A 2 f 92
Hadi *Expeditio*kban *generalis* Muſtrákrol, ſtráſáláſokrol, csatázáſokrol, Vár ſzálláſokrol, *contumaciter* magokat *abſentá*lók, *in perpetua amiſſione omnium bonorum mobilium: Immobilium verò perennali æſtimatione mediante redimendorum, convincuntur* P 3 T 19 A 3 F 92

Hadi *Expeditio*ra valo lovas állatáſſal, minémű *Relictá*k ne bántaſſanak P3T19A5F93.
Hadi *Expeditio*ra lovas állatáſſal tartoznak a' Fejedelmeknek akarmely ſzolgai, joſzágoknak *quantitáſa* ſzerint, a' Vármegyék záſzloi alá P3T19A6F93
Hadi *Expeditio*ra a' ki loval nem *compareá*lhat, gyalog ſzerben tartozik jelen lenni jo kéſzűlettel, fegyverrel P3T19A7F94
Hadi *Expeditio*ra mitsoda rendbéli Nemes ſzolgák tartoznak Soldoſt állatni, s' mitsodáſok nem: Melyben a' Tiſzteknek mire kel vigyázniok P3T19A8F94
Hadi *Expeditio*ra joſzagok *quantitáſa* ſzerint, jo Soldoſt állatni tartoznak, más birodalomban lako Urak, fő rendek; Mely Soldoſok *ad fidelitatem* hittel legyenek kőteleſek P3T19A10F94
Hadi *Expeditio*ra Városi rend kőzőt lako Nemeſség, kűlſő joſzágirol, felényiről tartozik Soldoſt állatni, nyugodalmas lévén a' városi lakás P3T19A11F95
Hadi *Expeditio*ra midőn nem *perſonaliter* kel menni, Soldoſokat hány hány kapurol, s' gyalogokat-is a' ſzerint, mint kel állatni P3T19A12.F95
Hadi *Expeditio*kor Záſzlo alat máſokon *potentiát*, vagy egyéb *injuriát patrá*lo Nemes ellen, *proceſſus* P3T19A13F95
Hadi *Expeditio*kban, a' Száſzſágrol két nevezetes ſzemély leg aláb, *continuè* jelen légyen a' Fejedelmek mellet P3T19A14F95
Hadi *Expeditio*ra, ki mellyik Vármegyében valo lako helyéről akar fel-űlni, ſzabados; Soldoſit-is, ki ki edgyűt állaſſa P3T19A15F96
Hadi *Expeditio*kban Soldos Gyalogját ki ki a' Záſzlo alat jártaſſa, imide amoda ne *diſtrahá*llya. P3T19A16F96
Hadi *Expeditio* alat kinek fia, vagy Soldoſſa el-eſik, máſt nem tartozik azon *Expeditio* végéig állatni P3T19A17F96
Hadi *Expeditio*k alat, a' holdoltsági Nemeſség-is, vagy *viritim* fel-űllyőn, vagy a' Véghelyekben bé-menvén, ot ſzolgallyon P3T19A18F96
Hadi *perſonalis inſurrectio*kor, ki ki értéke ſzerint tiſzteſſégeſſen igyekezzék fel-űlni; *Contrarium*ot cselekedők ellen, a' Tiſztek *animadvertá*llyanak P3T19A4F92
Hadi ſzolgálatra *inhabilis* Nemeſſek, ſzemélyek helyet, s' joſzágokrol jo Soldoſokat állaſſanak P3T19A9F94
Hajdu Városok, s' ſzabadſágok; hűſégre, ſzolgálatra hittel kőtelezteſſenek, gyakran meg-muſtráltaſſanak, s' *Regeſtum*ok bé-adaſſék P3T86A1F170
Hajdu Városok a' moſtaniakon kivűl ne űltetteſſenek; Mitsoda *conditio*kkal ſzabados valakinek maga főldére ollyan ſzabados embereket telepiteni P3T86A2F171
Hajdu Kapitányoknak, s' lakoſoknak, Tőrők kőzzé menni, kűldőzni, irogatni, *Conventiculum*okat tenni, *ſub amiſſione capitum & confiſcatione bonorum*, tilalmas *Ibid.* A3F171
Hajduſág magok *territorium*okon kivűl, joſzágot, *prædium*okat birván, azon *juriſdictio*val kel birniok, mint más Nemes *Patronuſ*ok. *Areſtatiok* dolgából az *Articulus*okhoz tartoznak magokat *accommodál*ni *Ibid.* A4F171
Hajdu Városokrol az Erdélyi birodalombéli jobbágyok mint *reſtituál*tatnak *Ibid.* A5F171 *& ſeqq.*
Halaſtókbéli halakban kár tévő lopók ellen *pœna* P3T36A1F110
Hamis pénzel tudva élők *in notam incurrunt* P3T55A2F138
Harangok *recuperá*láſának *proceſſuſa*, mellyek akarmint, és akarmely időben, *abalienáltattak* volna P3T24A1F99
Harminczadoknak helyei le-iratnak, ujob helyek harminczadláſra valok ne rendelteſſenek P2T12A1F53
Harminczadokon valo *Vectigal*ok *authenticè* Captalanokban adaſſanak; Harminczadoſok *Inſtructioi* az Orſzág végezéſihez *accommodál*taſſanak P2T12A2F53
Harminczadoſok, Orſzág *Statutumi* s' Haza ſzabadſága ellen, *privatus* embert károſitván-meg, *in pœna floren.* 200. *convincuntur*; kőteleſſégek ellen *impingál*ván, *Directorok proſequá*llyák, *ubi & quo proceſſu* P2T12A3F53
Harminczaddal nem tartoznak, *intra limites Regni*, egy helyből másban járo kelő kereske-

reskedôk. Vámmal-is Nemes ember majorſágabéli javaibol, mellyeket pénzen nem ſzedet: Paraſztság-is, Urok egymáſſát hordozván, vagy Urok ſzolgálattyában járván, *ſub eadem pœna* P2 T12 A4 F54
Harminczaddal, Vámmal nem tartozik, a' ki Magyar Orſzági házához innen belôl, avagy onnan ide bé valohoz, akarmi féle jokat hozat, és vitet *Ibidem.*
Harminczadoſok cédula pénzel a' ſzeginyſéget a' ki nem viendô marháktol; A' kereſkedô rendet-is ſzokatlan *Exactio*kkal ne terhellyék. A' mely marhától egyſzer megharminczadolnak, akkor el nem adhatván, tôbſzôr attol harminczadot ne vegyenek, *ſub pœna eadem flor.* 200. *Ibidem.*
Harminczaddal nem tartozo Nemes embernek majorſágibol állo marháinak ki-hajtatáſában, javainak el-adáſában, *modalitas. Fraudulentiát patra*lók ellen *proceſſus, pœna. Fraudulentus* paraſzt ellen *proceſſus* P2 T12 A5 F55
Harminczadokat el-ſzôkôk ellen valo *proceſſus* és *pœna* P2 T12 A6 F55
Harminczadokhoz tartozo ſzolgáknak tolvaj kiáltáſokra, hivatallyokat nézô dologban *ſub pœna fl.* 200. ſegitséggel legyenek a' faluk lakoſi P2 T12 A7 F57
Harminczadokhoz tartozo ſzemélyekre támado Nemeſſek és paraſztok ellen valo *proceſſus* és *pœna* P2 T12 A8 F57
Harminczaddal tartoznak, kik a' Moldvai vagy Havaſalfôldi határban, vagy a' Silben legeltetik, és akarmint el-adgyák marhájokat, *ſub pœna* P2 T12 A9 F57
Hidak, tôltéſek, utak, jol meg-csinálva tartaſſanak faluk határin, *ſub pœna fl.* 12. *Privilegium*os Városokén *ſub pœna* 200. P3 T38 A1 F111
Hidakat, tôltéſeket, gátakat, Vámot biro *Poſſeſſor*ok jo gondviſeléſſel tartsák *ſub pœna flor.* 12 *Privilegium*os Városok *ſub pœna flor.* 200. P3 T39 A1 F111
Holt teſtek minden helyekrôl ſzabadoſſan el-vitetni engetteſſenek P3 T56 A1 F138
Hordok miat a' bor vévôknek ha mi csalatkozáſok léſzen, abban valo *ſatisfactio modalitaſ*ſárol P3 T48 A1 F169
Huſztna Vidéke Záránd Vármegyéhez *incorporál*tatik P3 T73 A1 F147
Huſzt Vára *cum pertinentiis* Groff Bethlen Iſtván ô Nagyſága maradékinál ôtven ezer arányban P3 T74 A1 F148

Edictorum ſub H.

Hadakozáſnak idején erôs *Edictum*ok adattaſſanak-ki; Nemes házakra, majorokra, Papok s' Schola házakra ne ſzálittaſſanak, *ſub pœna flor.* 200. P5 E24 F221
Hatalmaſul valaki határán jártatván akarkik lábos marhájokat, mint *reſiſt*állyon a' káros P5 E8 F215
Hunyad Vármegyébe, feleſégek nemes *funduſi*rol, lopáſt, gyilkoſságot, s' egyéb vétkeket *patra*lo paraſzt Muntyánok, zálag jok nê találtatván, areſtáltathaſſanak P5 E39 F233

I.

Jeſuitai Szerzet ki-rekeſztéſének modgya, s' okai; S' arrol valo régi *Articulu*ſoknak *confirmá*láſa P1 T2 A1 F7
*Jeſuitá*k ki-rekeſztéſének ujitáſa, s' azok *Fautori* ellen valo *pœna* P1 T3 A1 F8
Jeſuita Szerzeten lévô Papot tartani nê ſzabad, *ſub pœna notæ infidelitatis* P1 T3 A2 F8
Illye Várának minden állapottya; mellyet a' Fejedelmek magokhoz vehetnek, más *coæqualis* joſzágot adván *perennali jure* érette P3 T62 A1 F142
Ingyen valo gazdálkodás *penitus tollál*tatot minden helyeken P3 T28 A1 F103
Inſcriptios joſzág állapottyában *quoad Dotaliſtas obſervatio* P3 T25 A1 F101 *& ſeq.*
Jobbágy aſzſzonyok, leányok, iſteneſſen valo férjhez menetelekben fôldes Uroktol ne *imdiál*taſſanak *ſub pœna fl.* 100. Kik ſzôkve cselekednék, *ead. pœna.* Meg-holt jobbágy *res mobiliſi*ben a' *Relicta* harmados. Jobbágy gyermekek állapottya P3 T30 A1 F104
Jobbágyok a' Várakban mint *recipiál*taſſanak, feleſégek féſzkekre ki-adaſſanak, *ſub pœna flor.* 200. P3 T31 A1 F104

Jobbágyok *Nobilitatio*jok, kik Urok *manumiſſioi* nélkûl *extrahál*tattak volna, *invalidál*tatnak P3 T31 A2 F105
Jobbágyok Záſzlók alá menvén, feleſegek othon fôldes Uroknak valo ſzolgálatot, s' egyéb tereh viſeléſt *præſtál*lyanak P3 T31 A3 F105
Jobbágy kérés, *reducá*lás, holdolt helyekre nem *extendál*tathatik P3 T31 A4 F105
Jobbágyok Erdélybôl ki-ſzôkvén, az után Erdélyi birodalomban kappattathatván mindenekkel *areſtál*tathatnak P3 T31 A5 F105
Jobbágyok Záſzlok alol, *Præſidium*okbol, ſzokot idejeket el-tôltve, *certis modis*, féſzkekre viſzſza bocsáttaſſanak P3 T31 A6 F105
Jobbágyok féſzkekre *reducál*tatván, bujdoſáſok alat adajokat a' kik fizették, azoknak mint tartoznak *refundál*ni P3 T31 A7 F105
Jobbágyok, kik *ante Annum* 1640 Feketetora telepedtek, el nem vitettethetnek; Az után oda mentek *ſub pœna flor.* 100. ki-adattaſſanak P3 T31 A8 F106
Jobbágyok, kik *ab Anno* 1599. *aufugiál*tak, Székelyſégrôl, Száſzságrol, Városokrol, mind Tiſztek által, s' mind *Mandatum*mal, *repetál*tathatnak; Jobbágy aſzſzonyokis, gyermekek-is; Jobbágy, Nemes aſzſzonyt ha véſzen. Szabad helyen ha találtatik. Szolgaſágban ha találtatik. Ha Tôrôk fôldén léſzen. *Reſidentia*jára ha viſzſza megyen, s' ez illyekért valo kezeſség dolgában, *proceſſuſ*ok P4 T5 A1 F191
Jobbágyok, kik *ante Annum* 1599. *aufugiál*tak, *longo litis proceſſu* kereſteſſenek, *Repetitorium* mellet igaſsága-is jelen legyen. A' honnan *Mandatum*mal *repetál*tatnak; Azok-is máſunnan ugy *repetál*tathaſsák P4 T6 A1 193
Jobbágyok *indifferenter* minden helyekrôl ki-adaſſanak Ibid. A2 F194
Jobbágyok a' *Fiſcalis* joſzágokban a' Tiſztektôl *repetál*taſſanak, s' meg *nem* adáſért-is azok *incurrál*lyanak *pœna*ban Ibid. A3 F Eodem.
Jobbágy *reductio*jában gyermeki s' iffjui *ætas* nem *obſtál* Ibid. A4 F Eodem.
Joſzágokrol tartozzanak *præſtál*ni a' más birodalombã lakók, valamit, a' végezéſek ſzerint, a' ben lakoſok *præſtál*nak P3 T41 A1 F114
Joſzágok foglaláſa csak *Sententia*val, s' *legitimus Executor*ok által legyen P4 T12 A1 F204
Jövevény *extraneus* emberek, mint *recipiál*taſſanak az *indigenák* közzé, és mint *promoveál*taſſanak Tiſztekre P3 T41 A1 F113
Jövevény idegen, uratlan, paraſzt *vagus* embereket, ki ki tartozik meg-kezeſiteni, s' jobbágygyá tenni P3 T41 A2 F114
*Judaizan*ſok ellen *proceſſus* s' *pœna* P1 T4 A1 F9
Judaiſmus a' régi *Articulu*ſokban *denotál*t *pœna* alat *interdiál*tatik P1 T1 A4 F3
*Jus Ligatum*nak még csak nevezeti-is *ad ſubſequentia tempora in perpetuum tollál*tatik, és *explodál*tatik P4 T20 A1 F209

Edictorum ſub I.

Idnep napoknak *ſolennis celebráláſi confirmál*tatnak, azokon valo minden dolgok, *prophanatio*k *prohibeál*tatnak: Korcsomállás, mint P5 E51 F237
Jeſuita Szerzetbéliek *Fautor*inak engedelẽ adatot az *Ammonitio*ig, mely *die* 22 *Ianuarii Anni* 1652 volt. De az után valo, Fejedelmeknek *gratia*ira hagyatot P5 E25 F Eodem.
Ingyen gazdálkottatás a' ſzeginyſégen, *ſub pœna floren.* 200 *prohibeál*tatik, Fô s' Nemes rend ellen: *Reſidentiá*tlan Nemeſſek: Fô Rendek ſzolgai: Záſzlo alat valo fizetet rend; Udvari ſzolgák: *Fiſcalis* ſzabadoſok ellen ha kik cselekednék, kûlômb kûlômb *proceſſuſ*ok, *pœnák* P5 E27 F222
Jobbágyſágnak ſzemélyekre, ôrôkſégekre nézendô *abalienatio*kban *emergá*lando *differentiák*, igazitáſra Orſzág Gyûléſére *referál*tatnak bizonyos moddal P5 E22 F220
Jobbágyok gyalog Záſzlok alol *reſtituál*taſſanak, *interim* feleſégek othon ſzolgálatot, ado fizetéſt *præſtál*lyanak P5 E29 F227
Jobbágyot tiz tizenkét napoſt, két vagy három heteſt, máſok *injuriá*jával gyûjteni *prohi-*

prohibeáltatik P5 E30 F Eodem.
Jobbágyokat ha mely Katonák, Vitézlő rendek, szabadosok, akarki földéről hatalmasul el-vinni *attentál*nának, *processus*, *pœna* P5 E31 F228
Jobbágyok, kik a' Kővári jószágban *transfugiál*tak volna, meg-adassanak; A' mint az oda valók-is másunnan, *servatis de jure servandis* P5 E32 F Eodem.
Jofŭ vidékére ha kinek jobbágyi *recipiál*tatnának, a' Vármegye Tisztei *sub amissione officiorum* reá menvén, *restituál*lyák P5 E26 F221

K.

Kalugerek Szerzeti *reprobál*tatik és *explodál*tatik P3 T53 A1 F136
Kaptalanoknak tisztek, melyre köteleztessenek; Régen rendelt fizetések igazán meg-adassék; *Legitima Executio*kra *authoritas*ok; Hivatallyokon kivül ne hágianak, s' másoktol se kénszeritessenek P4 T18 A1 F207
Kapu szám után valo ado, *in Anno* 1545. csak *den.* 60. volt: az után nevekedet fellyeb fellyeb P3 T2 A1 F67
Kapu szám után valo adotol *immunis* senki jószága nem lehet, *nisi singulari Principum gratia ad certum tempus relaxaretur* P3 T2 A2 F68
Kapu számra *in Anno* 1608. tiz tiz ember osztatván, ha hol azt a' számot meg-halladta volna a' szeginység, a' többit segitse P3 T2 A3 F68
Kapu számrol elhullot embereknek a' kik élik határokat, *præstál*lyák adajokat-is; avagy maga a' *Patronus*, ha közre nem bocsáttya a' földet. Le-szállitot helyekre ujonnan telepedettek 6 esztendeig mint *immunis*ok. *Manumissus*ok adót *præstál*lyanak, *fundus*ok *exemptus*ok nem lévén P3 T2 A4 F69
Kapu szám után valo adoval, puszta helyektől, senki nem tartozik; Rováson lévők maradéki után, mint jár az ado P3 T2 A5 F69
Kapu szám és Rovás alol el-menteken, mint vétessék-meg az ado; A' holdoltságon lévő szeginység fél adót adgyon P3 T2 A6 F70
Kapu szám után valo adót, az honnan *ad suos terminos*, *administrál*ni el-mulatnák, *processus* és *pœna* P3 T2 A7 F70
Kapu szám után valo adóra a' meg-éget örökségnek *Possessora*, három esztendeig ne kénszeritessék P3 T2 A8 F71
Kapu számokrol valo *purum Regestum*ok Vármegyék pecsétek alat, Captalanokban bé-adassanak, s' mi végre P3 T2 A9 F71
Kapu szám után valo ado szedők, hitesek legyenek, és mire P3 T2 A10 F71
Kapu szám után valo adonak fel-vetése *pro Anno* 1653. P3 T2 A11 F71
Kapu szám után valo segitség, a' Vég házak, és *Constantinápoli* Ház épitésére P3 T2 A12 F72
Káránsebesiek *Privilegium*ok; Hátzokon-is vámot adni nẽ tartoznak P3 T63 A1 F142
Káromkodo szitkozodók, és minden czégéres vétkesek, *pro delictorum exigentia*, kedvezés nélkül meg-bűntettessenek P3 T47 A22 F131
Kénesőnek keresése, és készithetése fel-szabadittatik, *Fiscus*nak adván-bé fizetésért: Kik másuvá adnák, azok ellen *processus* és *pœna* P2 T9 A2 F48 *& seq.*
Kéntset találván valaki, harmadát *Fiscus*nak *administrál*lya P3 T54 A1 F137
Kereskedés *certis sub conditionibus* fel-szabadittatik P3 T53 A1 F135
Kereskedő rendeknek mint adatik *Salvus Conductus* a' *Cancellarián* P3 T14 A1 F85
Kezesség dolgában minémű dolgokra kel vigyázni, s' meg-visgálni P3 T11 A2 F84
Kézdi Vásárhelynek, Torjának, Sepsi Szent Györgynek, Illyefalvának, *Privilegium*ok menyiben *confirmál*tatnak P3 T78 A1 F157
Kis-Marjaiak *Privilegium*a a' Harminczad dolgán kivül helyben hagyatik; Harminczadbéli *Indultum* Fejedelem *gratia*jában ál P3 T70 A1 F146
Korcsomálás *juxta quantitatem portionum limitál*tassék; a' ki rendit meg nem tartya, *pœnája*, *&c.* *Fiscus* jószágiban-is ezen mod; Parasztoknak a' Nemesek ellen; Egyházi rendeknek a' *Patronus* ellen, korcsomát kezdeni *prohibitũ*, *pœna* P3 T32 A1 F106

Edictorum sub K.

Káránsebesiek Só vitel és hordás dolgából régi *usus*okban hagyatnak ; *Fiscalis proventus*-is kôztôk nem *augeál*tatik P5 E33 F228

L.

Latroknak *refrenál*ásokban, ki-keresésekben, bûntetésekben a' Tisztek szorgalmatossan el-járjanak ; Meg-*sententiáz*tattaknak *gratiát* adni, meg-sanczoltatni, el-bocsátani, *sub pœna flor.* 500. *prohibitum* P3 T47 A1 F122
Latrokat circálás idején kivûl szabados a' Tiszteknek meg-fogni, s' érdemek szerint bûntetni, *certis sub modis observandis*. Parasztembert-is *suspicio*ra *privatus* Nemes mint fogja-meg P3 T47 A3 F124
Latrok párttartoinak, Orv-gazdáknak ki-keresésekben, s' bûntetésekben valo mod : A' falusi lakosok-is tartoznak meg-fogni *sub pœna* ; ha kik abban *impediál*nák, a' *pœna* azokra fordul. Holdoltsági faluk ebbôl *excipiál*tatván P3 T47 A4 F125
Latrot a' meg-fogo falubéliek el találván szalasztani, *intra quindenam* tartoznak meg-fogni, s' Tiszt kézhez adni, *sub pœna flor.* 200. Mások adván kezekhez, s' ugy bocsátanák-el, *pœna*ja *flor.* 500. P3 T47 A5 F125
Latrok kergetésekre, meg-fogásokra, tolvaj kiáltásra, harang félen verésére, tartoznak *insurgál*ni mindenût *sub pœna flor.* 200. P3 T47 A6 F126
Latrok, fô rendek hátok megé vonván magokat, a' Tisztek kéretésére tartoznak ki-adni *sub pœna flor.* 500. Kiket udvarokon kivûl szabadossan meg-foghassanak, s' tôb *processus*ok P3 T47 A7 F126
Latrok kôzôt a' felelôk mint Orv-gazdák, *exequál*tassanak ; A' mely falu illyeket fogadna, *cum flor.* 200. bûntetôdgyek P3 T47 A8 F127
Latrok bûntetésében a' Tiszteknek a' *Fiscalis* gondviselôk-is, *assistentiá*val legyenek ; Egyházi Nemesség-is, *sub pœna flor.* 12. P3 T47 A9 F127
Latroknak, erdôn, mezôn lappangóknak, gazdálkodni tilalmas ; Sôt kergetni, a' hová illik hirt tenni felôlôk, meg-fogni *sub pœna flor.* 500. tartoznak mindenût. Biro *negligál*ván, harmad magával fel-karoztassék P3 T47 A10 F128
Latorral *consentiál*o Nemes *pari pœna puniatur*. Nemes embernek a' meg-fogot latrot *simpliciter* el-bocsátani *sub flor.* 200. tilalmas P3 T47 A11 F128
Latrot *exequál*tatni más Vármegyékbéli Tisztek-is tartoznak, más helyek, Vármegyék, Székekbéli Tiszteknek hit szerint valo *rescriptum*okra. P3 T47 A12 F128
Lator czégéreseknek Tisztek *informatio*ja nélkûl *gratia* ne adassék P3 T47 A14 F129
Latrok akarminémû *Fiscalis* Tisztek alat, és egyéb hivatalokbéli állapotra adván-is magokat, mint *arestál*tassanak, és bûntettessenek P3 T47 A15 F129
Latrokat tômlôczôkbe bé-venni mindenût tartozzanak, ha kik el-bocsátanak a' bé-adók hirek nélkûl, *processus* és *pœna* P3 T47 A16 F130
Lator jószágtalan Nemes, a' Tisztektôl *ad instantiam læsæ partis captivál*tathassék, *processus*, *pœna*. *Collateralis Attestatio*-is *stet* P3 T47 A17 F130
Latrot, idegent, jobbágyát, udvara népe kôzzûl valot, maga fôldén, meg-fogatván valaki, *servatis de jure servandis*, *exequál*tathattya-is P3 T47 A19 F131
*Legitima Executio*kat, a' Tisztek, *illegitimum Mandatum*okra nem *subsistálván*, *Exmissio* nélkûl-is *peragál*lyanak, *certificatio præmittál*tatván a' *Contractus* avagy *Sententia* mellet *Salarium*ok *flor.* 12. P4 T10 A1 F202
*Legitima Executio*kra a' Tôrôk miat, az hová nem bátorságos menni, a' falusi Birák hivattassanak fel elégséges számmal Ibid. A2 F Eodem.
Levelek *repetál*ásának s' meg-keresetinek *processusa* P4 T11 A1 F203
Levelek mind *Terminus*ok, s' mind *Diæták* alat *transumál*tathatnak Ibid. A2 F204
Levelek, mellyek *à die* 1. *Febr. Anni* 1610. Kendi István *Cancellarius*nál lévô pecsét alat kôltek, *cassál*tattak Ibid. A3 F Eodem.

Levelek

Levelek taxája a' *limitatio* ſzerint *exigál*taſſék Ibid. A4 F Eodem.
Levelek taxáinak *limitatio*ja F 211
Levelei kiknek háboruſág s' tűz miat el-veſztenek, *Nova Donatio*k adaſſanak : *Statutio*jokrol valo *Relatoria*kat, kik *amittál*ták, *teſtimonio vicinorum* állathattyák helyben fogyatkozáſokat : Oly *Relatoria* nélkűl valo, Mihály Vajda bé-jővetele után, ha *conferál*tatot volna-is, ne *ſtal*lyon ; A' *humana memoriát excedál*ván *dominiuma*, s' *conſtál*ván igaz *hæres* volta, *Nova Donatio* meg-adaſſék P4 T13 A1 F201
*Liber Baronatuſ*ság mindenűt *tollál*tatot *excepto Fogaras* P3 T18 A1 F90
*Liquidum debitum*nak ſzáz forintig valonak *proceſſuſa* P4 T7 A2 F195
Lopók, Orvok ellen valo *proceſſus* és *pœna* P3 T47 A2 F123
Lopók, Orv-gazdák, Felelők Nemeſſek lévén *proceſſus* P3 T47 A13 F128
Lopók, Orvok *exequál*tatván, javokbol a' károſok *contentál*taſſanak : Az után a' Tiſzték jutalmokat ki-vévén, a' többi a' főldes Uroknak marad P3 T47 A18 F130
Lugoſiak Hátzoki vámtol *immuniſ*ok, s' *uſuſ*ok P3 T64 A1 F143

Edictorum ſub L.

Lelkeződéſſel valo ſzitkozodáſok *juxta Articulum Anni* 1619. *ſub pœna prohibeál*tatnak P5 E 34 F228
*Limitál*áſa az adáſra vévéſre valo dolgoknak, más időre halaſztatot ; addig pedig az előttiek hagyattak helyben. *Inſpector*ok P5 E35 F229

M.

Malmok *erigál*áſában valo *differentiák privatuſ*ok kőzőt a' *Decretum*ra *referál*tatnak ; Kőzőnſéges kárban pedig *proceſſus*, azt *turbál*ók ellen, *pœna* P3 T40 A1 F113
*Manumiſſuſ*ok adót *præſtál*ni tartoznak, *funduſ*ok *exemptio*ban, *relaxatio*ban nem lévén P2 T2 A4 F69
Maramarosban-is a' *Liber Baronatuſ*ság *tollál*tatot ; A' Circálás it-is mint máſut *peragál*taſsék, *ſub pœna flor.* 200. Mellyet ha a' Tiſztek magok vagy máſok joſzágiban kedvezésből *negligál*nának, *eadem pœna* P3 T75 A1 F148
Mértékekben, Vékákban, Kőblőkben valo egyenlőſég, és hová honnan adaſſanak-ki, P3 T45 A1 F118
Mives embereknek, Czéheknek *Privilegium*ok mitsoda *Conditio*kkal tartatnak-meg, P3 T85 A1 F170
*Miſſile Mandatum*ok joſzágok foglaláſára ne adattaſſanak ; Ollyanokat *extrahál*ni *prohibitum ſub pœna floren.* 200. Joſzágok foglaláſa *Sententiá*val leheſſen ; Azon kivűl foglalt joſzág *intra Anni revolutionem reſtituál*tatik, s' a' foglalo *in pœna Decretali convincitur* P4 T12 A1 F204
*Miſſilia Mandata Executio*k *turbál*áſában *ſint invigoroſa, ac hujuſmodi illegitimorum ſtudioſi, in flor.* 200. *convincantur* Ibid. A Eod. F201
Moldova, Havaſalfőlde, s' Erdélynek tőb ſzomſzéd Orſzágokkal valo *Confœderatio*ja, dolga P2 T6 A1 F40
*Munitio*k *vecturá*ját a' *Fiſcalis* Várakban, a' Tiſztek rendellyék P3 T5 A7 F78
Muſtrákon ki ki jo ſzerrel fegyverrel, tartozzék jelen lenni, s' mindenkor jo kéſzſéggel lenni. *Contrarium facientium pœna* P3 T20 A1 F97

Edictorum ſub M.

Mézét, Viaſzát, maga majorſágából valot, Nemes ember ſzabadoſſan adhattya ; Az Orſzágbol-is bizonyos *Teſtimonialis* mellet ki-kűldheti. Paraſztt embertől vehet háza ſzűkſégére. De kűlőmben kereskédvén véle valaki, az ollyak ellen *proceſſus* és *pœna* P5 E36 F229
Mézet, Viaſzat, barmot, minden marhát, eſzkőzőket bé-hozni más Orſzágokrol, *ſolutis de jure ſolvendis*, ſzabados ; A' ſzéginyſéget maga ſzámára tartando mézének, *Fiſcus* ſzámá-

számára adására; Magnak rendelt méheinek fel-verésére, ha kénszeritenék a' méz gyûjtôk; *processus* és *pœna* ellenek. *Vecturá*ja-is mint legyen a' gyûjtôt méznek P 5 E 36 F 230

N.

Nemes ember *coram competente Judice* tartozik tôrvényt állani P 3 T 6 A 1 F 77
Nemes ember posta lo adással, gazdálkodással nem tartozik P 3 T 6 A 2 F 77
Nemes ember *non nisi legitimè citatus, & convictus arestál*tathatik, károsittathatik javaiban-is P 3 T 6 A 3 F 77
Nemes ember kénszeritésbôl nem tartozik senkit szolgálni P 3 T 6 A 4 F 77
Nemes ember hadi *Expeditio*ra fel-ûlni, csak a' Fejedelmek parancsolattyára tartozik, P 3 T 6 A 5 F 78
Nemessi *prærogativá*jokban, a' *Fiscus* joszágiban lakók-is meg-tartassanak, az *Articulus*okbéli *accommodativ*ok szerint P 3 T 6 A 6 F 78
Nemesség, s' annak joszága-is semmi *vecturá*ra ne kénszeritessék; Mikor *Fiscalis* Várakban *munitio*kat visznek, a' Tisztek rendellyék *vecturá*jokat P 3 T 6 A 7 F 78
Nemes embernél lopot marha találtatván, a' marha, és nem maga *arestál*tassék, s' az véget valo *proceſſus* P 3 T 11 A 1 F 82
Nemes ember gyilkoságot *patrál*ván, ellene valo *proceſſus* P 3 T 47 A 20 F 131
*Nova Donatio*k a' *verus hæres*eknek *conferál*tassanak P 4 T 13 A 3 F 202
*Nova Donatio*kban kinek mi *prætensio*ja lehet, *jure procedál*ván, a' *Decretum continentiá*ja szerint *discutiál*tassék Ibid. A 4 F Eodem.
Nôs paráznák és nôtelenek ellen valo *pœna* P 3 T 47 A 21 F 131
Nyomásokrol kûlsô marhákat bé-hajtani szabados; Egy ôreg marhának váltsága *den.* 2. apro marhának *den.* 1. *toties quoties* P 3 T 33 A 1 F 107
Nyomásrol bé-hajtot márhától ki tôbbet *exigál*na, *pœna*ja *fl.* 12. Ibid.
Nyomásrol kik bé-hajtani nem engednék marhájokat, *pœná*ja *minor potentia*, mellyet a' Tisztek mindgyárt *exequál*lyanak Ibid.
Nyom kôvetés helyet valo ujonnan rendelt *proceſſus*. *Depositum*át valakinek ha ki elô nem adhatná *proceſſus* P 3 T 34 A 1 F 108

Edictorum sub N.

Nyomát mint kel kôvetni el-veszet marhájának, uttyában falun vagy városon kivûl szálván-meg valaki; mint lehetnek *absolutus*ok azon határnak *Possessori* a' kártol: Keritet s' mezô városok ebben menyiben kûlômbôztetnek-meg; Vitézlô nép lévén városokban, ha azoknál találtatik, s' ha a' gazda-is *consentiens*nek találtatik a' katonával; *Proceſſus*ok. Kiben mitsoda idôk *excipiál*tatnak P 5 E 37 F 231

O.

Oláh *Vladikák* állatásában, s' azoknak tiszteket illetô *Præscriptum*ok P 1 T 8 A 1 F 14.
Oláh Papok más Országból jôvén bé, meg *examinál*tassanak P 1 T 8 A 2 F 14.
Oláh Papok *honorarium*mal tartoznak *annuatim* földes Uroknak Ibid. A 3 F 15
Oláh Papok fiai meg-házasodván, vagy kûlôn kenyéren lévén, *repetál*tassanak; Apjok mellet-is meg-fogattathassanak: Apjoktol kûlôn lévén, akarmi idôs korokban *repetál*tathassanak Ibid.
Oláh Papok bûntetése, kik ok nélkûl *divortiál*nának; vagy más vallásokon lévôket, vagy el-ragattakat *&c. copulál*nának P 1 T 8 A 4 F 15
Oláhság Magyar *Nation*ak ne *præscribál*lyon; Es hogy az ô idnepeken ne legyen szabados vélek dolgoztatni, abban senkit *impediál*ni ne méressellyen P 1 T 9 A 1 F 15
Oláhfalviaknak, hogy a' Szék tôrvényétôl fûgjenek, *imponál*tatik P 3 T 79 A 1 F 157
Ország házainak, jószáginak *proprietas*ok az Országnak meg-tartatik; Egyéb féle joszágok *collatio*ja, a' Fejedelmek *authoritas*ara hagyatik P 2 T 5 A 1 F 39
Országnak szollo levelek, a' *Status*okkal *communicál*tassanak P 2 T 5 A 2 F 39
Ország Gyûlési Sz. György napban *celebrál*tassanak; Kire *Regalis*sal hivattatot fô rendek *sub pœna flor.* 200. jelen legyenek mind végig. Arra választattak, az el-menetelt *renuál*ván, *eadem pœna*. Azt nem *exequa*lo Tisztek *in duplo*: Mely szûkségre mindenek Joszági, *Sessionatus*i Nemeség-is *contribuál* P 3 T 17 A 1 F 90

Edictorum sub O.

Oláh Papok, kiknek Orv-gazdaságok, s' egyéb latorságok felől, bizonyos *suspicio* vagyon, a' Tisztek által *arestál*tathassanak P5 E42 F233
Oláhok tolvaj modon ragadván-el feleségeket, azoknak, és azok attyoknak *consensusok* nélkül, halállal büntetteſſenek; *Consensusok* ha járult, dijokon változzanak a' földes Urtol, ki ellen a' hatalmat tötték P5 E43 F224
Oláh Papok *illegitimum divortium*ot cselekedvén *invogoroſum* legyen Ibid.
Oláhságnak, *exceptis excipiendis Officialibus*, minden féle fegyver viselés *interdicál*tatik P5 E44 F234
Oláhfalviak *Privilegiuma*, *præstálván Fiscus*nak valo szolgálattyokat, tartatik-meg P5 E45 F Eod.
Oláh Rákos és Hidas nevü faluk határinak igazitására, *Commissarius*ok *denominál*tatnak P5 E102 F250
Őrizésbéli gondviselés, Vármegyéken és minden helyeken, minden rendektől *continual*taſsék és *supportál*taſsék *sub pœna flor.* 12. P5 E41 F233
Oroſz, Oláh, Muntyán, s' egyéb nemből állo, uratlan, lézzegő emberek, szolgaságra, vagy jobbágyságra köteleztetſſenek, *sub pœna fl.* 200. mindenüt P5 E38 F232
Ötvös Mesterek *fraudulentia*ja *cohibeal*tatik *sub pœna flor.* 100. A' Tisztek el nem járván büntetésekben, *proceſſus*, *pœna flor.* 200. P5 E18 F218
Ov Thorda Városa *immunitása*; Soványók a' Biráktol halgaſſanak és függjenek Törvények dolgából P5 E87 F245

P.

Paraszt népek Urok számára valo edgyetmásokat, terheket, magok majorságából valo javokat, egy helyből másban hordozván, harminczadot, vámot ne *exigál*lyanak, *sub pœna fl.* 200. Külömben-is vámot a' szeginységtől, mikor Urok szolgálattyában járnak P2 T12 A4 F54.
Paraszt emberek ellen *proceſſus*, kik a' harminczadlás dolgában *fraudulentiát committál*nának P2 T12 A5 F55
Paraszt embert *privatus* Nemes ember *suspicio*ra mint foghat-meg P3 T47 A3 F124.
Paraszti ság dézmát adni, akarmi földéből-is tartozik P2 T10 A1 F50
Paraszt oknál lopot marhák találtatván, *arestál*tathatnak P3 T80 A4 F159
Pénz veretésben valo *modalitas*ok, *interdictum*ok P3 T55 A1 F137
Hamis penzel tudva élők *Notam incurrunt* Ibidem.
Ötvösök kik afféle formákat metczenének Ibid. A2 F138
*Potentiarius occupator*ok ellen valo *proceſſus ante annualem revolutionem* P3 T8 A1 F79
Potentiák és *violentum concambium*ok, Mihály Vajda, Bástya György, és a' Nemet *Commissarius*ok idejekbéliek dolgait, mikor s' mint igazitotta-el az Ország Minémüvek *ad futura tempora interdicál*tatnak. De ha lenni történnének, *proceſſus* Ib. A2 F80
*Potentiát patrál*o *Fiscalis* Tisztek ellen valo *proceſſus* P4 T1 A42 F187

*Potentia*krol lás *Partis* 4. *Tit.* 1. *Articulis* 5 & 6.
*Potentiát patrál*o paraszt emberről-is azon *Titulus* alat.

Procuratort kettőnél többet maga mellé *attrahál*ni *prohibitum*, s' azokon kivül másokkal alattomban valo *colluſio ſub pœna homagii* P4 T19 A1 F208
*Procurator*ok hittel mitsoda dolgokra legyenek köteleſek, külömben *ſub amiſſione honoris* ne *agál*hassanak; Illetlen kivánságok ha lenne, *ad inſtantiam partium* a' Birák *limitál*lyak-el fizeteſeket P4 T19 A3 F209
*Procurator*ok köteleſségek ellen *impingál*ván, *pœnája*: *Principaliſ*sának leveleit ha elveſztené, *proceſſus* Ibid. A3 F Eod.
Procuratoriák ad reſcriptum mindenünnen ki-adassanak Ibid. A4 F Eod.

Proſcriptiok aiol valakik *per publica Regni ſuffragia eliberáltattak*, azoknak maradékiis *in perpetuum abſolutuſ*oknak tartaſſanak. *Hæreſek*-is *legitimè* nem *convincáltatot* Elejeknek joſzágok kereſetitôl el ne rekeſzteſſenek P3 T9 A1 F81
Proſcriptus avagy *legitimè convictus* foglyoknak ſzabadulásokban, ha kik idegen nemzetekhez *confugiál*nának P3 T10 A1 F82
Proteſtatiok mellyek az Orſzág *Articuluſi* ellen léſznek *invigoroſak* P4 A46 F188
Publicatiok Gyûléſek alat, s' *Terminuſ*okon *revideál*taſſanak; Azokrol valo *Relatoriák* ki-adaſſanak: Elô-venni a' Tábla ne hallogaſſa. *Proteſtál*ni nem tartoznak a' *Contradictor*ok. Arrol valo *Privilegialis Articulus*. P4 T3 A1 F188. *& ſeq.*

Edictorum ſub P.

Papok s' *Prædicatori* rendeknek valo fizetésbôl, joſzágtalan Nemeſſeknek-is magokat ki-vonni *interdictum, ſub pœna flor.* 12. P5 E46 F235
Paraſzt népnek, lo vagy egyéb féle vono marhának tartáſa, a' fôldes Urok *authoritáſá*ra, s' *diſpoſitio*jokra hagyatik. De a' Száſzság poſtálkodáſra lovat tartson, *ſub pœna flor.* 200. P5 E47 F Eod.
Paraſztnak, béréſnek, poſzto ruhát, nadrágot, csizmát, dupla s' forintos ſûveget, gyolts inget viſelni *prohibeál*tatik Ibidem.
Paraſzt és Sellér emberek Nemes házban lakván, falu kôzônſéges fôldét nem *colál*ván, marhájokat nyomáſokon nem jártatván, ſzolgálattal, s' adoval falu kôzzé nem tartoznak Ibidem.
Poſtálkodáſnak állapottya, egy bizonyos jo karban állattaſsék P5 E81 F243
Prædicatori rendekkel pert akarván *moveál*ni valaki, avagy *Prædicator* Nemes emberrel, *in eo caſu* ki mirôl állaſſon kezeſt P5 E46 F Eod.
*Præfectuſ*oknak *authoritaſ*ok ugy *circumſcribál*taſsék, hogy a' Nemeſſi ſzabadſág, s' Orſzág tôrvényei általok meg ne bántaſſanak P5 E48 F236

Q.

*Quartiroz*ás békeſséges idôben mindenût *tollál*tatik: Vitézlô rend tartáſa *ad Fiſcalia bona & Oppida* jo *diſciplina* alá *relegál*tatik. Nemes és *Parochialis* házakra, *Majo*rokra, *Malmok*ra, *Scholák*ra, *Iſpotályok*ra ſzállani *prohibitum ſub pœna* P3 T21 A1 F98
*Quartiroz*tatáſa a' Vitézlô rendnek *tollál*tatván, és a' Fejedelmek mellet valo tartáſa, vagy *ad Fiſcalia Oppida relegál*tatván, pénzeken éllyenek: A' Tiſztek-is pénzre elégedendô éléſt ſzolgáltaſſanak mindenûvé P3 T22 A1 F98

Edictorum ſub Q. nullum.

R.

Recepta négy *Religiok pro receptis* hagyatnak P1 T1 A2 F1
Recepta három *Religion* lévô *Eccleſiák* Pûſpôkôk által; a' *Romano Catholica* pedig Erdélyben, *Vicarius* által, igazgattaſsanak P1 T1 A9 F5
*Eccleſiai proventuſ*ok, *Parochialis* régi ôrôkſégek, minémûvek maradnak helyben, s' minémûvek *adimál*tatnak P1 T1 A10 F5
*Religio*ban *in Articulis fidei* nem ſzabad ſenkinek *Innovatiot* tenni, *ſub pœna notæ infidelitatis* P1 T1 A3 F2
*Ritu*ſokban pedig *reformál*ni, változtatáſt tenni, *qua modalitate* Ibidem.
Religio dolgában, kinek kinek ſzent irásbol vôt *opinio*jának meg-jelentéſének modgya. *Contrariumot* cselekedôk mind *Eccleſiaſticu*ſok, mind *Seculari*ſok ellen *proceſſus* és *pœna* Ibid. F3
Ezen dologért *convictuſ*ok párt tartoi ellen valo *pœna* Ibidem.

Ezen

Ezen dologért *convictus*oknak, *perseverál*ván cselekedetekben, *binaria gratia* nem adatik Ibidem.
*Religio*ban kûlömbözô lakosok közöt, egy *Templum* lévén, mitsoda *modalitas*sal engedtetik az, a' *major pars* számára P1 T1 A7 F4
*Religio*jára kénszeriteni valakinek alatta valoit; azoknak *Templum*okat el-foglalni; ellenkezô valláſu Papot reájok vinni, *sub pœna flor.* 200. nem szabados P1 T1 A8 F5
Romano Catholicus Haza fiai, minémû Papokat, s' Barátokat tarthatnak magok mellet, s' mi *modalitas*sal P1 T1 A5 F3
*Romano Catholicus*oknak *Religio*jok *Exercitiuma*, derekas *Templum*ok, *Claſtrum*ok, s' a' *Töviſſi Templum* állapottya P1 T1 A5 F4
Kolosvárra az *Orthodoxus Evangelicus Prædicator*oknak *introductio*jok *confirmál*tatik. Az Ov Várbéli, és Farkas uczai *Templum Collegium* helyével, s' a' *Dési* öreg *Templum* azon *Orthodoxus Evangelicus*oknak hagyatik P1 T1 A6 F4
Romano Catholicus Papoknak minémû *Exercitium*okra szabados bé-menni *Colosvárrá*, P1 T1 A11 F6
*Vasárnap*ok, s' három nevezetes *Idnepek*, *solenniter celebrál*taſſanak P1 T1 A12 F6

Edictorum sub R.

Ráczoknak az Országban valo bé-származások, *certis modis admittál*tatik P5 E49 F236
Réznek az Országbol valo ki-vitele szabados: De az Haza fiainak a' kûlsöktöl, pénzek le-tévén, mindenût szabados magokhoz venni; A' Réz bányai gondviselök-is a' lakosoknak pénzekért, Rezet adni tartozzanak, *sub pœna flor.* 200. *Executio*jában *processus* P5 E50 F236

S.

Szabadosokat, Drabantokat, s' Udvarbéli szolgákat a' Dézmások ne sarczoltaſſanak, dézma adásra ne kénszeritsenek P3 T4 A7 F75
Szászságon-is az ingyen valo gazdálkodás *tollál*tatot; Kire *residentiás* Nemes kénszeritvén öket, a' Székbéli Tisztek, avagy *Director prosequál*ván, egy *exmissio* adatván *finaliter decidál*tatik: *Collateralis Atteſtatio*k-is *admittál*tatnak; *pœna*ja *flor.* 200. Szállás adással, pénzért valo gazdálkodással, ök-is tartoznak *sub eadem pœna*. Kik méltatlan fogdosnának, törvénnyel *vexál*nának, *in pœna talionis convincál*tatnak. Nemessen történén szabados kereseti, hol P3 T80 A1 F157 *& seq.*
Szász *Natio*nak *fundus Regius*rol el-bujdosot jobbágyi, fészkekre visza akarván menni, el-bocsáttaſſanak Ibid. A2 F159
*Regius fundus*on Vármegyei Tisztek ne cirkállyanak. *Jurisdictio*jok alat valo cirkálásra menvén-is, semmi *exactio*kkal a' szeginységet ne bántsák Ibid. A3 F Eodem.
Szász és Magyar Városokon, a' *Sententiá*ztatot latrok, *in loco delicti* találtatottak, lopot marhákkal találtatot parasztok, *areſtál*tathaſſanak Ibid. A4 F Eod.
Szászságrol *Appellatio*ban bocsáttatot *Causa*k, minden Gyülések, *Terminus*ok alat *revideál*taſſanak P4 T15 A1 F Eod.
Saletrumot az Országbol ki-iktatni *prohibitum sub pœna fl.* 200. Annak fözésében valo *modalitas*ok mind *Fiscus* s' *Patronus*ok részérôl P3 T50 A1 F134
Salvus Conductus nélkûl az Hazából ki s' bé járás, irogatás, kûldözés, mitsoda *Conditio*kkal engettetik-meg; mind Deáki tudomány tanulására, s' egyéb tiszteséges végekre ki-igyekezöknek, kereskedö rendeknek, mint adatik-meg a' *Salvus Conductus*, P3 T14 A1 F85 *& seq.*
Szám ado szolgák a' kezeségnek *meritum*ját *adæqua*lo joszágnak nem levén, s' ha más sok birodalmok alat talaltatnak, *processus* Ibid. A2 F Eod.
Szék városa eddig valo állapottyában marad P3 T65 A1 F143
Székelységen Kapitányokat a' Fejedelmek *præficiál*nak, fö Király Birákat pedig a' Székek szabados választások szerint P3 T76 A1 F148

Székely *Natio*béliek *immunitás*okban meg-tartaſſanak, tôrvénytelen *Executio*kkal ne *aggraval*taſſanak, haláſzat, madaráſzat, vadáſzat, P3 T76 A2 F149
Székelyſégi Lofúſég-is ôrôkſégit azon *juſ*sal birja mint a' Nemeſség P3 T Ib. A3 F149
Székely Drabantſágot, kôz rendet háborgatók ellen a' Tiſztek *adjuſtál*lyanak, és *in pœna Minoris Potentiæ convincál*taſſanak P3 T76 A4 F149
Székelyſég s' egyéb rendek, az Oláh Orſzágok határira valo *irruptio*ktol magokat meg-taztoztaſsák, *ſub pœna flor.* 100. Ibid. A5 F Eodem.
Székelyſégen lévô Aknák-is *Fiſcus* ſzámára valók; honnan mindazonáltal Só adaſſék ſzûkſégekre P3 T46 A6 F149
Székelyſégen a' *Regium* és *hæreditarium juſ*nak *devolutio*ja mint Ibid. A7 F 150
Székelyſégen Nemes, Lofû, Drabant, *ad quaſvis neceſſitates* oly kéſzen legyen, meg ne fogyatkozzék a' Haza ſzolgálattyának; Szolgák, lovas állatáſſal ugy tartozzanak, mint a' Vármegyéken valo Nemeſség Ibid. A8 f. eodem.
Székelyſégen a' tetémre valo hivás, ot valo hit fel-adás, azért valo fizetés, halál ujitáſſal edgyût, *in perpetuum tollál*tatot Ibid. A9 F 151
Székelyſégi jobbágyoknak Urok *manumiſſio*jok nélkûl adatot *Armaliſ*ok *caſſatak* és *invalidatá*k legyenek Ibid. A10 F eod.
Székelyſégi ſzolgálo rendeket, mint *perluſtrál*t és iratot volt *Generale Regeſtum*ban *in Anno* 1635 Idôsbik Rákoczi Gyôrgy idvôzûlt Urunk ô Nagyſága; és minémû *Edictum*ot adot volt ki, a' ſok panaſzolkodáſoknak *ſopiál*tatáſokra Ibid A11 F151,152
Székelyſég mitsoda *Caſuſ*okbã hivattathatik *directè* Táblára; Más *Caſuſ*okban ha ki *competens Forum*ára nem hiná, *in flor.* 200. *corvincál*tatik Ibid. A12 F153
Székelyſégen *proceſſus*ban lévô joſzág, ſemmiképpen ne *ſequeſtral*taſsék Ib. A13 F154
Székelyſégen ſemmi féle ember dézmával *Fiſcus* ſzámára nem tartozik Ib. A14 F Eod.
Székely fôldi jobbágyoktol ôrôkſéget váſárolni *interdictum ſub pœna florenorum* 500. Ibid. A15 F Eodem.
Székelyſégen a' Vitézlô rendtôl-is az 1650-béli 29 *Articulus* ſzerint mint legyen ſzabados ôrôkſéget venni, azon kivûl *pœna*ja *flor.* 500. Ibid. A16 F Eodem.
Az Aranyas Székiek minden ſzabadſágokban meg-tartatni igirtetnek Ib. A17 F155
Székelyſégrôl el-ment hadban ſzolgálok, mindenûnnen viſzſza bocsáttaſſanak Ibid. A18 F Eodem.
Székelyſég-is a' Nyom dolgából, a' kôzônſéges végezéſre igazittatik: *Addito*; A' Szélibéliek bé-kôvethetik az Oláh Orſzágokra-is *certis modis* Ibid. A19 F Eod.
Székelyſegi Nemeſség és Vitézlô rend-is hadi *Expeditio*kra, Muſtrákra jelen légyen *ſub gravi pœna*: *Suffragál*ván it-is a' betegekrôl valo *Articulus* Ibid. A20 F 156
Székelyſég az Oláh Orſzági utakbã lévô erôſſégetskékre jol *provideál*lyõ Ib. A21 F eod.
Székely jobbágyok *Mandatum*mal *repetál*taſſanak, *ſub pœna flor.* 200. A' Székelyſégrôl-is a' ſzerint a' kûlſô helyekre P4 T14 A1 F204
Székelyſégen *tollál*tatot a' kôz bôts; A' *Capitaliſ*sal valo élés pro *communi decreto* végeztetet Ibid. A2 F Eod.
Székelyek *Tranſmiſſio*ja ſe *Communiſ*ra, ſe *Evictor*ra, a' Táblárol ki nem bocsáttatik, *remedium*okkal az alſo *Forum*on kel élni; *Diviſio*ban a' *verbalis prohibitio pro Repulſione admittitur* Ibid. A3 F Eodem.
Székelyſégen valo Tôrvények *proceſſuſa*; *Citatio*, *Pár* vétel, *Exmiſſio*, *Novum*, *Appeltio*. *Juridica remedia*: *Contradictio*, *Inhibitio*, *Repulſio*. Maros Szék *Relatoriá*val él. Három helyes *Exceptio*. Ibid. A4 F 205
Székelyſégen a' *Tranſmiſſio*ban menô *Cauſak* elsôben a' derék Székre, onnan a' Táblára bocsáttaſſanak Ibid. A5 F Eod.
Sententiák és *legitimum Mandatum*ok *Executio*ját ha kik *recuſálnák*, *in amiſſione officiorum & flor.* 200. *convincuntur*: Kiben a' *Director*-is *competens Actor* lehet. *Legitimum Mandatum*oknak nem *obtemperáloi*, *illegitimum Mandatum*okat *extraháló*k, s' azokkal élôk: Máſokat méltatlan *evocal*ók-is, *omnes in floren.* 200. *convincuntur*, P4 T9 A1 F201
*Sequeſtrum*ok *Decretalis Cauſak*ban *admittál*tatnak P4 T12 A1 F201

Szolgák idejek el-tôltése elôt Urokat el-hagyván, *sub pœna flor.* 200. *restituál*tassanak: Ha Nemes emberek. Ha Záfzlók alat találtatnak. Ha *residentiá*fok, s' ha nem-is, *proceſſus*ok ellenek P4 T8 A1 F195
Szolgák, had ki-hirdetésének alatta telvén esztendejek, Urokat kedvek ellen ha el-hadnák az had le-szállásáig, *proceſſus* Ibid. A3 F Eod.

Edictorum sub S.

Szászság a' Postálkodásra lovat tartson *sub pœna flor.* 200. P5 E47 F235
Szászságon-is a' lézzegők, szegénységet szaczoltatók meg-fogattassanak, s' érdemek szerint bûntettessenek P5 E76 F242
Szászságon pásztorkodo kûlsô jobbágy emberek, ne szaczoltassanak a' Szász Tiſztektôl, P5 E77 F Eodem.
Szászságon-is az ingyen *Quartir*, Fejedelmek lovai tartása, pénz nélkûl valo Bor foglalás, *tollá*ltatik: Borok szállitásában valo mod P5 E78 F Eodem.
Szász és egyéb Városokra-is tartozzanak a' latrokat bé-venni *sub pœna* P5 E79 F 243
*Salvus Conductus*ok avagy Posta Czimerek legyenek a' Szélibeli Tiſzteknél P5 E85 F 244
Székelyſégen valo Cirkálásnak modgyárol *Inſtructio*: mitôl *prohibeá*ltatnak a' Tiſztek. P5 E52 F238
Székelyſégi Cirkálási *Executio*k dolgában, arról valo *Articulus*okra *relegá*ltatnak tôb ott valo Rendek-is. P5 E52 F Eod.
Székelyſégen a' Tetemre valo hivás, akkori hit fel-adás, halál ujitás &c. *in perpetuum tollá*ltatnak. P5 E54 F239
Székereſeknek bûntetések modgya, kik akarmi terhet hordozván, uttyokban akar kiknek s' akar mint károkat cselekednének. P5 E7 F215
Székelyſégen mind Lofôk s' egyebek tartoznak *contribuá*lni a' Gyûléſre menô Követéknek. P5 E55 F239
Székely Drabantok Maros Széken, a' Gôrgén Várában valo ſzolgálattol *Immuniſo*k. P5 E56 F Eod.
Székelyſégnek fel kelletvén ûlni, magok fôldén gyûlekezzenek *ſub pœna florenorum* 200. P5 E57 F Eod.
Székelyſégi Vice Király Birák hadakbol hon hagyatnak P5 E58 F Eodem.
Székelyſégen a' poſtálkodásra bizonyos ſzemélyeket állaſſanak a' Tiſztek P5 E59 F eod.
Szent Mihályfalviak Aranyas Székkel *incorporatu*ſok P5 E60 F Eod.
Székelyſégen a' Maros Székiek a' cirkálás dolgában *uſu*ſokban hagyatnak P5 E61 F 240
Székelyſég *gratuitus labor præſtá*láſától *immunis* mint egyéb *Statu*ſok-is P5 E62 F eod.
Székely fô rendeknek, *extra Regnũ* kûldetvén, kôltség adaſsék uttyokra P5 E63 F eod.
Székelyſég Fejérvárrá Gyalog állitáſſal, s' Só ſzállitáſſal nem tartozik P5 E64 F Eod.
Székelyſégen a' vér birſág dolgából valo per, az *uſus* ſzerint P5 E65 F Eod.
Székelyſégen és Vármegyéken-is, jôvevény emberek jobbágyul adván magokat akarkinek-is, *Fiſcu*ſtol máſoknak ne *conferá*ltaſſanak P5 E66 F Eod.
Székelyſégen a' kik ſzolgálatra adgyák magokat, azzal az othon valo kôzônséges tereh viſeléſtôl nem *immuniſo*k P5 E67 F241
Szekelyſégen-is *Parochialis funduſo*krol falu kôzzé ſzolgálattal nem tartoznak P5 E68 F Eodem.
Szekereknek, Boroknak Udvarhelyen valo által-vivése ne *impediál*taſsék P5 E69 F Eod.
Székely Udvarhelyt, kiknek fôldek a' Várhoz *applicál*tatot volt, *contentatio* Ibidem.
Székelyſégen a' Lo kôtô helyek dolgából a' régi *uſus* P5 E70 F Eodem.
Székelyſégen lévô jobbágyi a' *Fiſcu*ſnak, a' Szék tôrvényétôl fûgjenek P5 E71 F Eod.
Három Széken a' Málnaſi hid tartása, azok mellet marad, kik az elôt tartották P5 E72 F Eod.
Székelyſégi Só aknai Tiſztekkel ha mi per indul ôrôkſég dolgában, a' Székhez tartoz-

nak magokat alkalmaztani P5 E73 F Eodem.
Székelyſégen a' Zetelakiak, és két Oláhfalviak a' Széktől fügjenek; *Fiſcus*nak a' mivel tartoznak *præſtál*lyák *ſub pœna flor.* 200. P5 E74 F242
Székelyſégen az 1639 Eſzendőbéli *Edictum*ok *confirmál*tatnak P5 E75 F Eod.
Szeleſte Székből Vizaknának ſegitéſe a' régi *uſus* ſzerint P5 E80 F 243
Szegődőt Szolgák eſztendejeket jámborul el-töltvén, *Teſtimonialis*sal bocsáttaſſanak-el Uroktol: *Alioquin* akarmely Tiſztektől-is meg-fogattathaſſanak. Máſokhoz álván pedig a'nélkül, mint *repetál*tathaſſanak P5 E83 F Eodem.
Szegődőt Szolgák jámborul ſzolgálván, s' fizetéſek *denegál*tátván, a' Tiſztek *contental*taſsák P5 E84 F244
Sidoknak Fejérvárat valo lakhatáſok, s' kereskedéſek P5 E82 F 243

T

Tiſztek hivatallyokban el nem járván *animadvertál*taſsék ellenek P3 T42 A2 F115
Tiſztek igaz *Executio*k ſzolgáltatáſában *ſub amiſſione officiorum* el-járjanak P3 T43 A1 F116
Tőrvényes Székek mentől gyakrabban mindenűt *celebrál*taſſanak Ibidem.
Tőrcs Várának minden állapottya 1651-ben mint hagyatot *jure perennali* a' Braſſaiaknál P3 T82 A1 F162
Tőrcs Vári joſzág mindē *Fiſcalis* és Vármegye kőzzé valo *contributio*tol *immunis* Ibid.
Tutorſág dolga, a' *Decretum*ra igazittatik P3 T26 A1 F102 (F168

Index Proceſsûs Juridici.

*Terminuſ*ok ſzokot idejekben mindenik *Nation*ak ki-ſzolgáltaſſanak P4 T1 A1 F174.
*Terminuſ*ok *celebrál*aſinak rendelt idei s' ſzokot helyei, mellyeket a' Fejedelmek az időknek hordozáſokhoz képeſt meg-változtathatnak, mint az Orſzág Gyűléſinek-is helyeit Ibid. A2 F Eod.
Tőrvényes Székek *celebrál*aſakor edgyik fő Tiſzt udvartol el-bocsáttaſſék Ibid. A3 F175
Tőrvény tévőket, pereſſeket fenyegetők *in pœna flor.* 200. Azoknak pedig *Turbatori in pœna Decretali convincál*taſſanak Ibid. A4 F175
*Potentiat pátrál*ván e' birodalombéli joſzágokbol a' más párton lakók, Tőrvény és *Executio* azon joſzágokbol ſzolgáltaſsék *etiam cum brachio Regali* Ibid. A5 F176
*Potentiariuſ*tol *proſequál*tatván valamely joſzág, ha abban az alat puſztitáſt tenne, a' kár tétel-is a' joſzággal az *Actor*nak meg-itilteſsék Ibid. A6 F Eod.
Tőrvénybéli levelek ha *illegitimus* Fejedelmek idejekben kőltek-is, *ſtál*nak *in judicio*, Ibid. A7 F Eod.
Tőrvény *proceſſuſa* ne *remorál*taſsék *illegitimum Mandatum*okkal; A' *Sententia*k mindenűt *exequál*taſſanak, s' *Fiſcalis* Tiſztektől-is ne *impedál*taſſanak, *ſub pœna Minoris Potentiæ & refuſionis damnorum* Ibid. A8 F Eod.
Tőrvényes Székek *celebrál*aſában, *legitima Executio*kra valo ki-menetelek, ſemmi *obſtaculum*ul ne leheſſenek Ibid. A9 177
Tőrvények *proceſſuſi*ban a' mely *Articuluſ*ok 1619-ben egyben ſzedegettettek, s' az után valok-is moſt *annectál*tattak, *pro perpetuis Statutis* maradnak Ibid. A10 F Eod.
Tőrvények *Proceſſuſi*ban *pro Brevibus* mellyek értetteſſenek Ibid. A11 F Eod.
*Breviſ*eket *in arbitrio Cauſantium* vagyon, Táblan vagy Székē *move*állyaké; A' mely *Cauſá*kbā *productio privilegiorum* kivántatik, azt Táblán: S' a'mely *Notá*t illet, *Diætán proſequa*llyák Ibid. A12 F 178
*Breviſ*ekben a' Táblai *proceſſus: Evocatoriis evoca*ltaſsék az *In Cauſam attractus*; *Exmiſſio* kővetkezendő *Terminus*ig; akkor *finalis Sententia: Nemo*ban hagyván magát, s' az *Inhibitio* mellet ſem *compare*álván *finalis Sententia* Ibid. A13 F Eod.
*Inhibitio*val akarván élni valaki *per non comparitionē*, azonban ő máſſal perelni találtatván, *in pœna calumniæ convincitur* Ibid. A14 F Eod.
*Quinque Caſuſ*ok és *deliberatum homicidium*ok *perſonalis comparitio*t kivánnak, *ex-*

ceptis

ceptis caſibus Decretalibus Ibid. A 15 F 179
*Perſonalis comparitio*ra hini oly *Caſus*ban, mely *perſonalis comparitiot* nem kivánna, *ſub poena mortui homagii prohibitum* Ibid. A 16 FEodem.
*Per non venit Sententia*nak *Inhibeá*lásának modgya, s' az *Actor*nak joſzága nem levén azon Vármegyében, a' honnan *certificá*ltatni kellene, *de Novo judicio*, az *Executor*ok mint *procedá*llyanak Ibid. A 17 F 180
*Breviſe*kben, *proclamationis die*, *abſentibus ſine onere*, a' *verbalis prohibitio* meg-engettetik. *Sententiák eodem die* nem *prohibeá*ltatván, máſod nap ki-adhattyák az Itilő Meſterek Ibid. A 18 FEod.
*Breviſe*kben az Alſo Székeken valo *proceſſus*: *Citatio*k mint; Azokon valo *proceſſuſo*kis, a' Tábláihoz *accommodá*ltaſſanak Ibid. A 19 FEod.
*Breviſe*kben *Novum*mal élni *ante extractionem Tranſmiſſionalium* lehet Ib. A 20 FEod.
*Novum*mal valo éléſnek modgya és *proceſſuſa* Ibid. A 21 F 181
*Novum*mal valo élés az Alſob *Forum*okon a' *Tranſmiſſio* ki-adatáſa előt lehet; A' *reformá*ltatás-is; a' Táblárol nem *remittá*ltatván arra-is Ibid. A 22 FEod.
*Novum*ok mind *cum gratia*, s' mind *ſimpliciter ex utriſque Cancellariis extradentur* Ibid. A 23 FEodem.
*Nemo*ban ki hadgya magát, a' *Sententia*nak *exequa*ltatásától el-tiltván az *Actort*, készen legyen bizonyságival *ad futuram* Ibid. A 24 F 182
*Appellatio*k mind ezekben *admittá*ltatnak; De *in quinque Caſibus & homicidii*, *pars convicta* fogva tartatik, vagy meg-kezeſittetik Ibid. A 25 FEod.
*Victor*ra valo fogáſnak *modalitaſa*, s' annak *proceſſuſa* Ibid. A 26 FEod.
A' Székek két vagy három nap *celebrá*ltaſſanak *in Foris inferioribus*: *Fernon venit Sententiák* azon Székekből ki-adattaſſanak Ibid. A 27 F 183
*Potentiát patrá*lo paraſzt emberek ellen valo *proceſſus* Ibid. A 28 FEod.
Paraſztok ellen valo *Caſa*kbéli bizonyitasban jo *Relatoriák ſtá*lnak Ibid. A 29 FEod.
*Breviſe*kben, három helyes *Exceptio*knál tőb ne *admittá*ltaſsék Ibid. A 30 FEod.
Longis Cauſarum in proceſſibus két *prohibitio*val élhetni Ibid. A 31 F 184
*Communiſ*tol, *Oculatá*tol, *Juramenti depoſitio*tol, az *Inhibitio ante octavum* lehet, azokra a' Birotol rendelt nap előt, az után nem Ibid. A 32 FEod.
Adjudicaták, *binaria repulſione non obſtante*, *vel cum brachii Regalis adhibitione executioni demandentur* Ibid. A 33 FEod.
Levelekben eſendő *error*ok, ha az *Executor*ok, Meſterek, avagy Captalanok által léſznek, *reformá*ltaſſanak Ibid. A 34 FEod.
*Per non venit Sententiá*k ki-adásában a' Meſterek mitsoda modot tartsanak Ibidem A 35 F 185
*Diviſio*kban, *inter fratres & ſorores carnales*, *Inhibitio non admittitur* Ibid. A 36 FEod.
Tutori vagy *Prædeceſſori* által *moveá*lt *Caſa*kban, ha *duplex Citatio*ja *comperiá*ltatik-is valakinek, *poenam calumniæ non incurrit* Ibid. A 37 FEod.
Törvény Szék egyſzer s' mind két Vármegyében *celebrá*ltatván, ha ki mindenikre *perſonalis comparitio*ra volna *citatus*, edgyikben *dilatio* legyen Ibid. A 38 F 186
Régi pernek máſra valo ſzállitásában mod és *proceſſus* Ibid. A 39 FEod.
Novum cum gratia, a' *Fiſcus* réſzéről valo *Caſa*kban-is a' *Caſanſo*knak meg-adatik; Kiknek, ha nem *novizá*lhatnak, *cum poena calumniæ perpetuum ſilentium imponá*ltatik Ibid. A 40 FEod.
Törvényes Székeken adaſſanak-ki a' *Tranſmiſſio*k, s' *reformatio*k azokban, a' *parſo*k *inſtantia*ira, mint lehetnek Ibid. A 41 FEod.
Törvényekben valo *dilatio*k ha adatnának-is, a' Törvény *ventilá*llya *admittá*landók lehetneké, nemé; *Prorogaták* az Özvegyeknek meg-adaſſanak P 4 T 2 A 1 F 188

Edictorum ſub T.

Taplocza minémű *Conditio*kkkal hagyattatot helyben P 5 E 88 F 245
Taſnád Városának *Privilegiuma in quantum* hagyattatot helyben P 5 E 86 FFod.

Vám

V. U.

Vámmal Nemes ember maga majorságából valo javait hordoztatván, nem tartozik P2 T12 A4 F54

Vámok *tollál*tatnak, valahol az utak hidakkal, töltéſekkel, gátakkal nem tartatnak; minémüvek meg-látálára *Oculatorok deſtinál*tatnak P3 T39 A2 F112

Vám adáſſal Nemeſség ſe ſzemélyétöl, ſe javaitol, *exceptis excipiendis*, nem tartozik; ha ki abban *lædál*ná, *pœnája flor.* 200. P3 T39 A3 F112

Várakat, Kaſtélyokat, Vég hazakhoz közel épiteni nem ſzabados. P3 T3 A1 F72

Vármegyéken, Székeken, Vég házakban a' Tiſztek hoſzizas hallogatás nélkül helyben állattaſſanak. Kikre zálagos Haza fiai *promoveál*taſſanak P3 T42 A1 F114

Vármegyéken Fö és Vice Iſpánok azon Vármegyei zálagoſok legyenek: Föket, a' mint egyéb fö Tiſzteket-is a' Fejedelmek hallogatás nélkül helyben állaſsák.
Vice Iſpánokat, Szolgabirákat, a' Fö Iſpánok Vármegye *Conſenſu*ſával:
Viceſégnek tiſzti Fö Iſpanság *vacantia*jában meg-ſzünik:
Vármegyék Tiſzteinek ſzokot fizetéſek meg-járjon P3 T43 A1 F116

Vármegyék Vice Iſpáni, Szolgabirai, Notariuſſi eſztendönként bucsuzni tartozzanak; Tiſztekben a' ſzeginyſéghez kegyeſſek legyenek P3 T43 A2 F117

Vármegyék Tiſztei, *juriſdictio*jok ki-terjedéſeig, minden hivatallyokat illetö dolgokban, ſzabadoſſan *proceda*lhaſſanak P3 T43 A3 F117

Vármegyék *Perceptori*, *Notariuſſi* hadban menni nem tartöznak: Szolgabirákban honis hagyattaſſanak: El-is viteſſenek bennek P3 T43 A4 F117

Vármegyékben, Székekben a' Tiſztek cirkáláſokat, leg aláb három eſztendöben *peragállyanak* P3 T46 A1 F119

Vármegyék edgyik fö Iſpánnya Erdélyben a' circaláſon jelen igyekezzek lenni P3 T46 A2 F119

Vármegyék Gyüléſiböl legyen a' circaláſra valo ki-bocsátás, Tiſztek mellé valo ſzemélyeknek, Eléſeknek el-rendeléſe P3 T46 A3 F119

A' cirkaláſtol senki joſzágit ki nem foghattya, (*exceptis bonis Arcium Fogaras & Kövar*) *ſub poena flor.* 500. *Fiſcus* Tiſztein mint *exequál*tatſék azon *pœna* P3 T46 A4 F119

Vármegyék Tiſztei *Fogaraſi*, s' *Kövári* joſzágokban bé nem menvén, a' Kapitányok vigyék végben a' cirkáláſt, s' latrok büntetéſét P3 T46 A5 F120

Vármegyén lévö joſzágiban a' Szász *Patronuſ*öknak, mellyeket *cum jure Regio* birnak, azon állapottal; Hét Birák joſzági félékben pedig, az 1651 eſztendöben lött *declaratio* ſzerint a' cirkálás dolga P3 T46 A6 F121

Vármegyéken valo joſzágoktol a' Törcsvári joſzág menyiben külömböznek-meg. Cirkálás állapotya, s' latrok büntetéſe-is ot mint P3 T46 A6 F122

Vármegyéken a' kik joſzágokat magok meg-cirkállyák, a' latrokat az *Articuluſ*ok ſzerint meg-büntetik, az ollyanokat a' Tiſztek ne cirkállyák P3 T46 A7 F122

Váradi *Fiſcalis* joſzágban lako Nemeſség, *ſemel pro ſemper Exemptio*jokról *producál*ni, tartoznak P3 T66 A1 F143

Váradi korcsomálás *continuè* a' lakoſoké Ibid. A2 F143

Városokban a' Fejedelmek, Udvarok népekkel, Ország népe, fizetet vitézlö rend, s' azoknak Tiſztviſelöi, az idöknek kivánsága ſzerint *recipia*ltaſſanak, ben lakhaſſanak, Kapukat, Báſtyákat, Czejt házakát egyaránt örizzenek, *ſub poena Notæ infidelitatis*, *amiſſionis q; omnium immunitatum* P3 T81 A1 F166

Városokon akármely *Natio*béli *Regnicolák*, házakat veheſſenek mind örök árron, s' mind zálagosképpen, *Puncto Secundo* Ibid. F166

Házok a' kiknek nem lehetne-is, illendö fizetésért ſzálláſok adaſſanak, s' ſzükſég idején minden javokkal *recipia*ltaſſanak, oltalmaztaſſanak, s' ki s' bé-bocsáttaſſanak. *Puncto Tertio* Ibidem

Városbéliek azon *punctum*ok ellen *impinga*lván, ha kiknek Vármegyén joſzágok vagyon,

gyon, *eo facto amittá*llyák; A' kiknek nincs, *pœna præmiſſa* Ibid. F162
Vaſárnapok és a' három nevezetes Idnepek *ſolenniter celebrá*ltaſſanak P1T1A12F6
Udvarhely Városának régi *Privilegiuma* menyiben *confirmá*ltatik P3T77A1F156
Vicarius nôtelen Pap-is leheſſen, válaſztván a' nôſök-is P1T7A1F14
Uj *Calendarium* ez Országban-is *acceptá*ltatot P3T13A1F85
Uj Kereſztyének meſterſégeket *exercea*lhaſsák, de mûveket az Haza fiai elôt el-adni, *ſub pœna flor.* 200 *prohibitum* P3T57A1F138
Uj Thordaiak *Privilegium*ok, ſzolgálattyok, Tôrvények P3T61A1F141
*Unio*rol mellyik eſztendôkben *concludá*ltak a' *Statuſ*ok, és az 1630 eſztendôben bôvebben P3T1A1F65
*Unio*ra valo *juramentuma* a' *Regnicolá*knak Ibidem.
*Unio*nak *Conditioi* { *Religio*k ſzabados *Exercitiuma.* Ha ki meg-bántatik, ſzemélyében, joſzágiban, ſzabadſágiban; *Delatores falſi, Executores illegitimi, Notam incurrunt.* } P3T1A1F66
Utakat, mellyek bé-vágattattak, ſenkinek ki-nyitni nem ſzabados, *ſub pœna Notæ infidelitatis* P3T37A1F110

Edictorum ſub V, U.

Vám adáſſal nẽ tartoznak Nemeſſek ſzámára valo tereh hordozáſtol, ſem menet, ſem viſza jôvet *Teſtimonialis* lévén nálok: *Fiſcus* ſzámára valo tereh hordozáſtol-is, ſem egygyût ſem máſut P5E90F246
Vámok jôvedelme a' kiké, azok tartsák a' hidakat; ha kik ſegitenek csinálni kéréſekre, vámmal ne tartozzanak: Szokatlan vám ne *exigá*ltaſsék; *Tollá*ltatot vámok fel ne állattaſſanak *ſub pœna flor.* 200. P5E91F246
Vám adáſſal a' Nemeſség, ſem annak ſzámára valo terhes ſzekerek nem tartoznak. A' Rikai, Kézdi Váſárhelyi, Zágoni, Thordai hidakon-is, ſem egyébût P5E92FEod.
Vámmal tartoznak Coloſiak, s' egyéb helybéliek, midôn által járnak az Ov és Uj Thordai hidakon; Lampérti vám, csak azon határra menôkôn véteſsék-meg Ibidem.
Váradi joſzágban *Bihar, Csatár, Pûſpôki* Nemes lakoſi *Fiſcus* ſzámára *Contractu*ſok ſzerint, *annuatim flor.* 5 adni; s' kôzônſéges tereh viſelésben a' ſzeginyſéget ſegiteni tartoznak. Kûlômben máſuva valo ſzabados el-menetelek engedtetik P5E23F220
Váradra s' tôb Vég házakra és *Præſidium*okra valo ſzorgalmatos gondviſelés, ſzûkſéges épitéſeknek *continuá*láſa P5E89F246
Váradi Városiak *Compulſorium Mandatum*okra *fatea*lni tartozzanak P5E95F248
Váradon lévô ſáros uczáknak, gátaknak tôltéſi mi moddal legyenek P5E96FEod.
Váradi Kovácsok ha meg nem felelnek a' Vár és Város ſzûkſéginek, magok okai *Privilegium*ok ſérelmének; Sokadalmok idején minden mivek bé-viteſſenek ſzabadon, P5E97FEod.
Váradi *Seſſionatus* Nemeſség, az 1638-béli Táblai *deliberatio* ſzerint, tartozik *contribua*lni a' Városiak kôzzé; Errôl valo 1648-béli lôt *Articulus*-is *in vigore* marad; Az után lôt igazitás-is *obſervá*ltatni, Abban igazitatlan maradot réſz, végben vitetni rendeltetik P5E98F248
Váradi Vár Arka miat el-eſet, és el-eſendô házakért valo *contentatio* dolgában *deliberatio* igirtetik P5E99F249
Váſárokon, váſári vámon kivûl valo ſzokatlan *Exactio*k *prohibeá*ltatnak *ſub pœna flor.* 200. Feleſzeg árron kérô áros, más kérôt, az el-ado marha mellôl el ne rekeſztheſſen P5E93F247
Váſárláſok *Fiſcus* ſzámára, Portai mivekhez valo arany ezûſt adás, a' Tárházbol legyen P5E94F24
Vaſnak az Orſzágbol valo ki-vitele, *qua modalitate prohibeá*ltatik P5E100F24
Udvarhely Székben Parajd és Sofalva kôzôt határ véget valo *Controverſiá*nak *com*[illegible] *ná*[illegible]

P. compla-

nálására, *Commiſſariuſok deſtinál*tatnak P 5 E 103 F 250
Uton jároknak a' lakoſok ſzállás adáſſal, pénzekért valo gazdálkodáſſal, a' minek helyekben ſzerit tehetik, mindenût tartoznak *ſub pœna* P 5 E 27 F 222

Z.

Zálagos joſzágok a' *Notoriuſok* joſzágok kôzt ha találtatnak, *depoſitis deponendis*, a' *verus hæreſeknek reſtituál*taſſanak P 4 T 7 A 1 F 194
Zálagok dolgában, mellyek ſzáz forintig valok, *Appellatio* ne *admittál*taſsék: Megkénáláſnak modgya: *Liquidum debitum*ok ſzáz forintig azon mod ſzerint *dijudicál*taſſanak Ibid. A 2 F 195

Edictorum ſub Z.

Zôrin Vármegyében meg-marháſodot Muntyánok, viſzſza akarván menni, marhájoknak két réſzét a' *Patronuſok* magoknak tartsák P 5 E 40 F 233
Zárándi Alſo járás, s' *gratuitus labor* Jenô Várának épitéſére, Azon Vármegyei Ado, az ot valo *Præſidium* tartáſára rendeltetet; Azon Vármegyében a' Dézmaláſnak modgya; *Manumiſſuſok* adoval tartoznak, ot-is, máſut-is P 5 E 101 F 249

A' nyomtatásban eſet fogyatkozáſoknak helyben állatása.

Lev.	*Lineák.*	*Ezek helyet,*	*Kel olvaſni.*
8.	13.	rekeſztteſſenek.	rekeſztétnek.
21.	23.	diſcetione	diſcretione.
30.	41.	do'gokat	do'gokban.
31.	8.	egyéb akarmi prætextusbol	fô derekas tiſzteket
33.	20.	Erôſségei	Erôſsége.
33.	28.	Jövedelembéli	Jövendôbéli.
34.	15.	Immoratioval	Innovatioval.
55.	2.	1694.	1594.
60.	11 In marg.	Várak	Várad.
72.	16.	refuſione	refuſionis.
80.	16.	nem areſtalásért	areſtálásért.
84.	26.	nem lévén	meg lévén.
85.	2.	ſuffragando	ſuffragante.
102.	9.		
102.	16.	reputaltathatnak,	nê reputaltathatnak
104.	11 In marg.	1640.	1646.
Eod.	12 In marg.	1648.	1638.
118.	17.	alkalmaztaſſank	alkalmaztaſſanak.
120.	13.	eselekeknék	cselekednék.

Lev.	*Lin.*	*Ezek helyet,*	*Kel olvaſni.*
136.	19.	margini inſerendû	1609.
149.	18.	adſiſtani	adſiſtalni.
149.	23.	határin	határira.
149.	27.	preſecutione	perſecutione.
152.	10.	ſuccivis	ſucceſſivis.
159.	33.	autritate	authoritate.
175.	2.	héten	hétfôn.
194.	16.	meg-adásért-is	meg nem adásért-is
201.	19.	a' illegitimum	a' legitimum.
201.	28.	legitimum	illegitimum.
212.	24.	Procuratoria	Prorogatoria.
213.	8.	Minoris	Majoris.
213.	8.	fl. 6.	fl. 12.
213.	24.	Primilarium	Primipilarium.
238.	32.	refuſione	refuſionis.
244.	22.	comperialhatná	comprobálhatná.
226.	28.	prædiuſimot	præſidiumot.
232.	11.	vigyázin	vigyázni.

A M.N. MÚZEUM KÖNYV-TÁRA